

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Πολιτιστική Πολιτική και
Ανάπτυξη**

Πτυχιακή Εργασία

**Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική ως Άυλα Στοιχεία
Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Όρια και Προοπτικές στην Κύπρο**

Αλεξάνδρα Πάμπουκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Στυλιανός Λεκάκης**

Απρίλιος 2019

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Πολιτιστική Πολιτική και
Ανάπτυξη***

Πτυχιακή Εργασία

**Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική ως Άυλα Στοιχεία
Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Όρια και Προοπτικές στην Κύπρο**

Αλεξάνδρα Πάμπουκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Στυλιανός Λεκάκης**

Η παρούσα πτυχιακή εργασία υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών στην Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Απρίλιος 2019

ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ

Περίληψη

Η πτυχιακή διατριβή αφορά τη διερεύνηση της αξίας των παραδοσιακών τεχνικών της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής ως στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και στην ανάδειξη των προοπτικών τους προς όφελος της κοινωνίας, εστιάζοντας στην Κύπρο.

Μέσω του πρώτου και δεύτερου Κεφαλαίου, παρατηρείται ότι διαχρονικά, οι τεχνικές δεν είχαν μόνο χρηστική αξία, αλλά αποτελούν τεκμήρια που δίνουν πληροφορίες για τον κοινωνικό ιστό ενώ ταυτόχρονα είναι φορείς συμβόλων, ηθών και εθίμων. Κύριο ζήτημα, είναι πώς η ενασχόληση με τις τεχνικές μπορεί σήμερα να συμβάλει θετικά στην κοινωνία σε συνδυασμό με δημιουργικές ή επιστημονικές εφαρμογές. Έπειτα, στο τρίτο και πέμπτο Κεφάλαιο, διερευνώνται φορείς διαχείρισης των στοιχείων. Παρουσιάζεται η δράση της UNESCO ως κυριότερος φορέας παγκόσμιας ΑΠΚ, η Εθνική Επιτροπή ΑΠΚ Κύπρου, καθώς και κρατικοί φορείς, μικρότεροι οργανισμοί και τοπικές κοινότητες της Κύπρου. Μελετώνται ακόμη, οι αιτήσεις που κατέβαλαν οι ενδιαφερόμενες κοινότητες για την ένταξή τους στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ. Η ανεπάρκεια βιβλιογραφίας για το θέμα, οδήγησε στην ανάγκη λήψης συνεντεύξεων από Κύπριους τεχνίτες και ειδικούς στο θέμα, ώστε να αντληθούν πληροφορίες για τη σχέση τους με το αντικείμενο. Καταγράφονται επίσης, παρατηρήσεις για το ενδιαφέρον ενασχόλησης νέων ατόμων με το αντικείμενο, όπως προέκυψαν έπειτα από τον συντονισμό σχετικών εργαστηρίων. Τέλος, προτείνεται η δημιουργία μιας ΜΚΟ για τη διαχείριση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στην Κύπρο με σκοπό την έρευνα, διαφύλαξη, ανάπτυξη και προώθηση των τεχνικών στην ευρύτερη κοινωνία. Η δομή της ΜΚΟ προέκυψε από τις ανάγκες που διαπιστώθηκαν από τις συνεντεύξεις και την αξιολόγηση της υπάρχουσας πολιτιστικής πολιτικής επί του θέματος, που αποδεικνύεται ελλιπής.

Abstract

This thesis explores the value of two traditional techniques; the basket weaving and the reed-mat weaving, as elements of Intangible Cultural Heritage, focusing on the prospects that can create a positive vibe For the society's benefit, especially in Cyprus.

Based on the first and second Chapter, it is observed that timelessly, the techniques were not only utilitarian, but they have conveyed information about the social fabric, symbols, customs and traditions. A main question is how the involvement with the techniques in collaboration with creative and scientific applies can be a positive contribution at the society. Then, the third and fifth Chapter, explore the management operators of the elements; the actions of UNESCO - main operator of ICH worldwide, the National Commission of ICH of Cyprus, government bodies, organizations and local communities in Cyprus. Moreover, the local communities' application forms are being studied/examined for the inscription at the ICH National List. The lack of bibliography references about the subject has led to interview conducts with Cypriot crafters and specialists, in order to obtain information about their relationship with the subject. Observations on the interest of people without basketry background, as they emerged after the participation to relevant workshops, are also recorded. Finally, it is proposed to set up an NGO for the management of the techniques in Cyprus, for the research, preservation, development and promotion of techniques in the society. The structure of the NGO has emerged from the needs identified by the interviews and the assessment of the existing cultural policy on the issue, which has been proved to be incomplete.

Ευχαριστίες

Αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε ορισμένα άτομα, καθώς η συμβολή τους ήταν καθοριστική για την εκπόνηση της πτυχιακής διατριβής.

Κατ' αρχάς, ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα της διατριβής μου Στυλιανό Λεκάκη, για την αμέριστη στήριξη και καθοδήγηση από την αρχή της συνεργασίας μας. Οι συμβουλές και οι επισημάνσεις του, βοήθησαν στην όσο το δυνατόν καλύτερη τεκμηρίωση του θέματος.

Νιώθω ακόμη ευγνώμων για τη συμβολή των καλαθοπλεκτών και ψαθοπλεκτών που έχω γνωρίσει μέχρι σήμερα, οι οποίοι άνοιξαν τα σπίτια και τις καρδιές τους και μου μετέδωσαν την αγάπη και το μεράκι για την τέχνη τους. Επίσης, ευχαριστώ όλους όσους ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μου για να συμμετέχουν στις συνεντεύξεις, τα ερωτηματολόγια και τα εργαστήρια, καθώς και τους εκπροσώπους των κοινοτήτων που μου προώθησαν τις αιτήσεις εγγραφής τους στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ.

Επιπλέον, πολύτιμη ήταν η στήριξη, κατανόηση και ενθάρρυνση των φίλων και της οικογένειάς μου, όλο αυτό το διάστημα.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	vii
1 Ιστορικά στοιχεία για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική στην Κύπρο και τον υπόλοιπο κόσμο.....	1
1.1 Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική-Ιστορική αναδρομή.....	2
1.2 Φυτά και τεχνικές.....	3
1.3 Η Καλαθοπλεκτική και η Ψαθοπλεκτική στην Κύπρο	3
1.4 Το εμπόριο	4
1.5 Παρακμή	5
2 Η κοινωνική λειτουργία της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στον κόσμο και κυρίως στην Κύπρο.....	7
2.1 Το καλάθι ως σύμβολο.....	7
2.2 Ήθη και Έθιμα.....	8
2.2.1 Ήθη και Έθιμα στον Κόσμο	9
2.2.2 Ήθη και έθιμα στην Κύπρο	9
2.2.2.1 Τα έθιμα του γάμου	11
2.2.2.2 Τα έθιμα της γέννησης	12
2.2.2.3 Τα έθιμα σποράς και θερισμού (γονιμότητα-σοδειά)	12
2.2.2.4 Το έθιμο του Λαζάρου (Ανάσταση)	12
2.2.2.5 Η Επαιτεία και η Αφθονία	12
2.2.2.6 Ταφικά Έθιμα	13
2.3 Κοινωνική Θέση Τεχνιτών	13
2.4 Θεραπεία	14
3 Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική ως στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η Συμβολή της UNESCO	17
3.1 Ορισμός και Διαχείριση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	17
3.2.1 UNESCO: Διαχείριση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	18
3.2.2 Οργανωτικά Μέρη	19
3.2.3 Παγκόσμιοι Κατάλογοι Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	20
3.3 Η Καλαθοπλεκτική και η Ψαθοπλεκτική στις Δράσεις της UNESCO	20
3.3.1 Οι Εγγραφές Καλαθοπλεκτικής και Ψαθοπλεκτικής στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας	21
3.3.2 Προγράμματα, Σχέδια και Δραστηριότητες Διαφύλαξης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	22
3.3.3 Συμπεράσματα	22
3.4 Η Εθνική Επιτροπή ΑΠΚ Κύπρου	23
3.4.1 Οι Εγγραφές στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας	24
3.4.2 Μελλοντικές Προκλήσεις Εγγραφών 2014-2015	24
3.4.3 Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ	25
3.4.3.1 Οι Εγγραφές από την Πλευρά των Κοινοτήτων	26
3.4.4 Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική της Κύπρου στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας	29
4 Μεθοδολογία	31
4.1 Αρχειακή Έρευνα	32
4.2 Ημιδομημένες Συνεντεύξεις	32
4.2.1 Το Δείγμα	33
4.2.2 Ανάλυση Δεδομένων	33
4.3 Εκπαιδευτικά Εργαστήρια	34
4.3.1 Εργαστήρια για Ενήλικες	34

4.3.2	Εργαστήρια για Παιδιά	36
4.4	Παρατηρήσεις	36
5	Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στην Κύπρο Σήμερα. Όρια και Προοπτικές	39
5.1	Οι Κρατικοί Φορείς Πολιτιστικής Διαχείρισης Καλαθοπλεκτικής και Ψαθοπλεκτικής και οι Δράσεις τους	39
5.2	Η Ενασχόληση με την Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική Σήμερα	41
5.2.1	Οικονομικό Κέρδος, Χρηστική Αξία και Κίνητρα	44
5.2.2	Mos Maiorum	44
5.3	Προσεγγίσεις της Παράδοσης (Μελέτη Περιπτώσεων)	45
5.3.1	Μονοθεματικά μουσεία: Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ύφανσης - Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών	45
5.3.2	Τοπικά Παραδοσιακά Φεστιβάλ - Φεστιβάλ Ξαρκής	47
5.3.3	«Ξανα-μπλέκοντας τη μαλακή καλαθοπλεκτική»	48
5.3.4	«Σύμ-πλεξη»	49
5.4	Φορείς στο Εξωτερικό	49
5.4.1	Crafts Council	49
5.4.2	Οργανισμοί καλαθοπλεκτικής	50
5.5	Σύγχρονες Εφαρμογές	51
5.5.1	Χρηστικές Εφαρμογές (Εμπόριο, Βιοτεχνία)	51
5.5.2	Καλλιτεχνικές Εφαρμογές	52
5.6	Πρόταση: Βασικός Σχεδιασμός ΜΚΟ για την Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στην Κύπρο	52
	Επίλογος	57
	Παραρτήματα	60
A	Τεχνικές και Κατασκευές	60
B	Ήθη και Έθιμα	67
Γ	Στοιχεία ΑΠΚ	71
Γ.1	Εγγραφές στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ UNESCO	71
Γ.2	Αιτήσεις για Εγγραφή στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς..	73
Δ	Εργαστήρια για Ενήλικες και Παιδιά	126
Ε	Όρια και Προοπτικές	127
E.1	Συνεντεύξεις Τεχνιτών	127
E.2	Συνεντεύξεις Ειδικών	133
E.3	Ερωτηματολόγιο Συμμετεχόντων στο εργαστήριο «Σύμ-πλεξη»	135
E.4	Νέες προτάσεις	138
E.5	Στρατηγικό σχέδιο του Crafts Council 2018-2022	139
E.6	Διάγραμμα Πρότασης Δημιουργίας ΜΚΟ	140
	Βιβλιογραφία	141
	Βιβλιογραφία Παραρτημάτων	151

Εισαγωγή

Η ενασχόλησή μου με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική ξεκίνησε το 2016, όταν αποφάσισα να μαθητεύσω σε εργαστήριο στην Αγγλία, ώστε να μάθω τις τεχνικές και να τις εντάξω στο εικαστικό μου έργο. Με προσέλκυσε το γεγονός ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον, ενώ υπάρχει δυνατότητα, από ένα ευτελές σκέλος να δημιουργηθεί κάτι συμπαγές. Ξεκινώντας να ερευνώ περεταίρω τα στοιχεία, συνειδητοποίησα ότι υπάρχουν περισσότερα προτερήματα που αφορούν τις τεχνικές και δύναται να δημιουργήσουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία, μέσω επιστημών, τεχνών και δημιουργικών βιομηχανιών. Εστιάζοντας στην Κύπρο, εντόπισα ότι λίγοι τεχνίτες ασχολούνται, υπάρχει πολύ μικρή βιβλιογραφία για το θέμα και απουσιάζει οργανωμένη πολιτιστική πολιτική για την προβολή τους. Παρόλα αυτά, θετικά βήματα είναι η αναγνώριση των στοιχείων ως μέρος της ΑΠΚ Κύπρου στον Εθνικό Κατάλογο της UNESCO (2015-2017). Στην πτυχιακή διατριβή συγκεντρώνονται στοιχεία ιστορικά και λαογραφικά, που αποδεικνύουν τις πολλαπλές αναγνώσεις των τεχνικών, αλλά κυρίως παρουσιάζω την υπάρχουσα κατάσταση και τις προοπτικές των στοιχείων ως μέρος της ΑΠΚ.

Κεφάλαιο 1

Ιστορικά στοιχεία για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική στην Κύπρο και τον υπόλοιπο κόσμο

Στο παρόν κεφάλαιο, γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής όσο αφορά την ιστορία, τις τεχνικές και τις πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται. Έμφαση δίνεται στην Κύπρο και στα διαφορετικά είδη κατασκευών που υπάρχουν, τα φυτά που χρησιμοποιούνται, τα κέντρα παραγωγής και τους λόγους που παρήκμασαν αυτές οι τεχνικές.

1.1 Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική-Ιστορική αναδρομή

Τα πρώτα δείγματα πλέξης με φυσικά υλικά προέρχονται από το ζωικό βασίλειο¹ κυρίως για την κατασκευή των φωλιών τους. Πιθανότατα ο άνθρωπος παρατηρώντας τις κατασκευές των ζώων, τις μιμήθηκε για να φτιάξει προστατευτικά καταλύματα (Verdet-Fierz και Verdet-Fierz, 1993). Τα πρώτα ίχνη ανθρώπινης πλέξης που έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα, τοποθετούνται στη Νεολιθική εποχή, μετά το 10000 π.Χ., χωρίς να αποκλείεται η ύπαρξη της δραστηριότητα και παλαιότερα (Μπελογιάννη, 1991). Οι πρώτες ενδείξεις κυκλικής πλέξης έχουν βρεθεί στη Ζυρίχη και χρονολογούνται από το 1110 π.Χ. (Verdet-Fierz και Verdet-Fierz, 1993). Λόγω της ευθραυστότητας των προϊόντων δεν έχει διασωθεί μεγάλος αριθμός αρχαίων τεκμηρίων, όπως συμβαίνει με άλλες τεχνικές, όπως η κεραμική. Στοιχεία που τεκμηριώνουν την ύπαρξη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής είναι το αποτύπωμα της πλέξης σε πηλό λόγω της στεγανοποίησης των επιφανειών με πηλό ή επειδή χρησιμοποιούσαν τις ψάθες ως βάσεις για κατασκευή αγγείων (Μπελογιάννη, 1991: Webb, 1994). Πληροφορίες για την ύπαρξη καλαθιών

¹ Πουλιά, αράχνες, ποντίκια, χιμπατζήδες, κ.λπ.

αντλούνται επίσης από κεραμικά ομοιώματα καλαθιών, της ύστερης Γεωμετρικής περιόδου στην Αττική (8^{ος} π.Χ. αι.), που βρέθηκαν κυρίως σε τάφους νεαρών γυναικών και κοριτσιών (Lebegeyev, 2010). Τα ομοιώματα αυτά δεν είχαν χρηστικό χαρακτήρα καθώς είχαν τρύπα στον πάτο. Από τα συγκεκριμένα τεκμήρια αντλούνται πληροφορίες για τα είδη καλαθιών καθώς και τα μοτίβα πλέξης. Ρωμαϊκές ή βυζαντινές απεικονίσεις μαρτυρούν την χρήση καλαθιών σε αυτές τις περιόδους. Αυτούσια δείγματα πλέξης διασώθηκαν σε περιοχές με κατάλληλες συνθήκες, όπως οι ηφαιστειακές στάχτες, στο ακρωτήριο της Θήρας ή κάτω από συνθήκες υπερβολικής ξηρασίας σε τάφους της ύστερης Κλασικής και Ελληνιστικής εποχής στη Θεσσαλία (Lebegeyev, 2010) ή σε συνθήκες υπερβολικής υγρασίας σε βάλτους και οικίες σε λίμνες στην Ευρώπη (Baflet, 2017). Λόγω της στενής σχέσης των τεχνικών αυτών, με την χρησιμότητα, δεν εκτιμήθηκε εξαρχής η αξία τους. Γύρω στον 18ο με 19ο αιώνα οι αρχαιολόγοι άρχισαν να προσέχουν περισσότερο αυτά τα ευρήματα (Driscoll, 2015).

Η πλέξη με φυτά είναι «η μόνη χειροτεχνική δραστηριότητα, της οποίας τα υλικά, τα εργαλεία και οι μέθοδοι κατασκευής παρέμειναν αναλλοίωτα επί αιώνες» (Κορρέ-Ζωγράφου και Ολυμπίτου, 2006b, 229). Οι ερευνητές ταυτοποιούν τις ίδιες τεχνικές από τον 3ο αιώνα π.Χ. (Baflet, 2017). Παρατηρώντας τους αργαλειούς για ψάθες σε εικονογραφήσεις της αρχαίας Αιγύπτου, διαπιστώνεται ότι η βασική δομή δεν διαφέρει με τους σύγχρονους αργαλειούς ψαθιού της Κύπρου ή αντίστοιχους αργαλειούς στην Ινδία και τη Σαουδική Αραβία (Παράρτημα Α, εικ.1.1,1.2,1.3,1.4,1.5). Επίσης, συναντώνται παρόμοιες τεχνικές σε διάφορες χώρες (Παράρτημα Α, εικ. 1.6,1.7,1.8).

Οι τεχνικές της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής χρησιμοποιήθηκαν ευρέως στο παρελθόν, στις αγροτικές, προ-βιομηχανικές κοινωνίες, όπου οι κατασκευές αυτές εξυπηρετούσαν τις καθημερινές ανάγκες. Ο τρόπος εκμάθησης γινόταν συνήθως μέσα στον οικογενειακό κύκλο ή υπό τη μορφή μαθητείας σε τεχνίτη. Ωστόσο στην Ευρώπη υπήρξαν μεγάλες σχολές καλαθοπλεκτικής στη Γαλλία, την Πολωνία και τη Γερμανία, καθώς και μικρότερες που εντάσσονταν σε βιομηχανικές εταιρείες στην κεντρική Ευρώπη (Butcher, 1999). Οι σχολές παρείχαν πλήρη εκπαίδευση για τις τεχνικές, το σχέδιο, την επιχειρηματική διαχείριση και την καλλιέργεια των πρώτων υλών (βέργες ιτιάς) (Butcher, 1999). Ανάλογα με το πόσο νωρίς μια κοινότητα μπήκε στη βιομηχανική περίοδο και στην εξεύρεση των νέων υλικών μαζικής παραγωγής, παρατηρείται η εγκατάλειψη των χειρωνακτικών αυτών δραστηριοτήτων. Σε χωριά

που διατηρούν αγροτικές παραδόσεις, όπως στην Πολωνία, υπάρχουν ακόμα καλαθοπλέκτες και μαθητευόμενοι (Serfenta.pl, 2019).

1.2 Φυτά και τεχνικές

Το καλάθι είναι ένα δοχείο, ανοιχτό στο πάνω μέρος και συνήθως είναι πλεγμένο από οργανικά υλικά, δηλαδή σκέλη φυτών όπως καλάμια, ρίζες, στάχυα, κλαδιά ή λωρίδες ξύλου. Τα καλάθια κυρίως έχουν χρηστική αξία, για την αποθήκευση, συγκομιδή και προσφορά στερεής τροφής. Οι τεχνικές της καλαθοπλεκτικής μπορούν να εφαρμοστούν σε ρούχα, χαλιά και καπέλα. Η ψάθα, είναι διδιάστατη επιφάνεια που ενδέχεται να κατασκευάζεται και με τη χρήση ειδικού αργαλειού. Μαλακές ψάθες που χρησιμοποιούνται ως χαλί και πιο σκληρές, ως δομικά στοιχεία. Σε κάθε κουλτούρα, τα καλάθια ή οι ψάθες διακοσμούνται με μοτίβα. Η ίδια η πλέξη αποτελεί ένα μοτίβο. Το εμπόριο, η μετανάστευση και οι πόλεμοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν την διάδοση και πρόσμιξη των τεχνικών και των μοτίβων (Needleman, 2018).

Συνήθως τα φυτά που χρησιμοποιούνται στην καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική είναι υδρόφιλα και αυτόφυτα. Κόβονται λίγο πιο πάνω από το έδαφος και μεγαλώνουν ξανά. Οι πρώτες ύλες, διαχωρίζονται σε σκληρές και μαλακές και αντίστοιχα φτιάχνονται σκληρά ή μαλακά τεχνουργήματα. Σκληρές ύλες είναι τα κλαδιά, τα καλάμια και οι βέργες ιτιάς, ενώ μαλακές είναι τα στάχυα, τα φύλλα και ο φλοιός των δέντρων. Σε ορισμένες περιπτώσεις το φυτό δεν χρησιμοποιείται αυτούσιο. Ίσως χρειαστεί να διαιρεθεί ή να γίνει πιο επίπεδο με τη χρήση ανάλογων εργαλείων. Επομένως, τα είδη καλάθιών-ψαθών που υπάρχουν σε κάθε περιοχή εξαρτώνται από τη χλωρίδα της. Σε περιοχές με υγρό κλίμα (Αγγλία, Πολωνία, Γαλλία ή βόρεια Ισπανίας ή Ελλάδα) τα καλάθια είναι φτιαγμένα από βέργες ιτιάς. Σε ηλιόλουστες περιοχές όπως στη Μεσόγειο φτιάχνονται κατασκευές από καλάμι. Οι ύλες για την πλέξη είτε χρησιμοποιούνται χλωρές ή νωπές αφού αποξηρανθούν. Ο χρόνος προετοιμασίας των πρώτων υλών είναι ανάλογος της ύλης και του κλίματος.

1.3 Η καλαθοπλεκτική και η ψαθοπλεκτική στην Κύπρο

Τα καλάθια χρησιμοποιούνταν ως καλούπια κατά την κυπριακή προϊστορία, ώστε να πάρουν το κατάλληλο σχήμα τα μεγάλα αγγεία (Frankel & Webb, 1996). Ενδείξεις καλαθοπλεκτικής έχουν

βρεθεί σε ανασκαφές στα Αλώνια στο Μαρκί². Εκεί βρέθηκαν θραύσματα από κεραμικές επιφάνειες οι οποίες είχαν στεγνώσει μέσα σε τσέστο³. Σύμφωνα με μια παράδοση, οι τσέστοι ήρθαν στην Κύπρο από την Αίγυπτο ή Παλαιστίνη (Ταρσούλη, 1955). Επιπλέον, ενδείξεις μεγάλων αγγείων με αποτυπώματα βρέθηκαν στη νεκρόπολη των Βουνών (Crowfoot & Crowfoot, 1950) και στην Έγκωμη⁴ (Megaw, 1954). Εκτός αυτού, στην Κύπρο έχουν βρεθεί καλάθια στα μεταλλεία χαλκού (ΠΟΑΚ, 1982) ενώ τα ψαθιά πιθανόν να κατασκευάζονταν στο Καπούτι ήδη από την περίοδο της Φραγκοκρατίας (12ος-15ος αιώνας), ίσως και νωρίτερα (Ζαμπάς & Ττερλικκάς, 2018).

Καταγράφονται δύο βασικά είδη καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στο νησί: η «σκληρή» και η «μαλακή». Για τα μαλακά φυτά όπως φλούδι (Typha), σκλινίτζια (Juncus acutus), βρούλλοι (Juncus maritimus), σαμάτζιν (Erianthus ravennae), βελονιές και φύλλα φοινικιάς, υπάρχουν πιο πολλές τεχνικές. Στις ορεινές περιοχές χρησιμοποιούσαν την αγριοτρεμυθιά, ενώ στις πεδινές περιοχές το καλάμι (ΠΟΑΚ, 1982). Τα μεγαλύτερα κέντρα καλαθοπλεκτικής-ψαθοπλεκτικής ήταν ο Ύψωνας, το Ακρωτήρι, τα Λιβάδια, το Λιοπέτρι, οι Τρούλλοι, το Τρόδος (Καμινάρια και Καμπιά), ο Αστρομερίτης, το Μένικο, η Λακατάμεια, η Δευτερά, η Άσσια, το Λευκόνοικο, Καρπασία και ο Πενταδάκτυλος (Ιωνάς, 2001)⁵. Παραδείγματα των κατασκευών και εφαρμογών παρουσιάζονται στους Πίνακες 1.1, 1.2, 1.3 (Παράρτημα Α).

1.4 Το εμπόριο

Κάθε οικογένεια λειτουργούσε σαν μικρή βιοτεχνία. Παρήγαγε τα δικά της καλάθια και τα αντάλλαζαν με άλλα αγαθά (συχνά σε πανηγύρια) ή τα αγόραζαν έμποροι⁶, οι οποίοι τα μεταπούλούσαν. Στο χωριό Γιαλιά της Πάφου, υπήρχε ένας Συνεταιρισμός Καλαθοπλεκτών, όπου συγκέντρωναν όλα τα καλάθια κυρίως από το χωριό και τα μεταπούλούσαν (Παράρτημα Ε, Γεωργίου, 2018,). Η επέμβαση των εμπόρων στο καλάθι γινόταν στις περιπτώσεις που αγόραζαν κοφίνες όχι αρκετά γερές και έπρεπε να τις ενισχύσουν με σύρμα. Για αυτή τη διαδικασία

² Πρόκειται για έναν προϊστορικό οικισμό της πρώιμης και μέσης Εποχής του Χαλκού.

³ Πανέρι σε σπειροειδή μορφή

⁴ Αγγείο Ύστερης Εποχής του Χαλκού

⁵ Οι πρώτες ύλες μπορεί να φύονταν κατά μήκος χωραφιών που ανήκαν σε κάποιον. Ορισμένοι τα νοίκιαζαν για να εκμεταλλευτούν τα φυτά. Στα Λιβάδια οι άντρες έκοβαν τις πρώτες ύλες και οι γυναίκες τις έπλεκαν. Ωστόσο, στη Μεσόγη για παράδειγμα, αρχικά η καλαθοπλεκτική ήταν αντρική ενασχόληση, αλλά αργότερα οι άντρες εργάζονταν σε μεταλλεία και η τέχνη πέρασε στις γυναίκες. Η Μεσόγη και τα Λιβάδια θεωρούνταν «καλαθοχώρια», καθώς η βιωσιμότητα των κατοίκων εξαρτιόταν κυρίως από την πώληση καλαμουρημάτων.

⁶ Π.χ. Ο μπακάλης του χωριού που είχε πρόσβαση στις πόλεις (Παράρτημα Ε, Ττερλικκάς, 2018).

προσελάμβαναν νεαρά άτομα, τα οποία έβρισκαν πιο κερδοφόρα αυτή τη δουλειά παρά την εκμάθηση της καλαθοπλεκτικής (Νεοφύτου, 2014).

1.5 Παρακμή

Σύμφωνα με την Butcer, σε ολόκληρη την Ευρώπη η τελευταία γενιά μαθητευόμενων επαγγελματιών καλαθοπλεκτών εξαφανίζεται και συχνά οι παραδοσιακές τεχνικές επιβιώνουν μόνο μέσα από προφορικές παραδόσεις (1999). Η χρήση των κατασκευών στην Κύπρο παρήκμασε γύρω στις δεκαετίες του 1960-1970. Μέχρι τη δεκαετία του 1960, η μεταφορά προϊόντων γινόταν μόνο με καλάθια, τα οποία αντικαταστάθηκαν από τη χρήση του πλαστικού (Ιωνάς, 2001). Εκτός αυτού, κατά τη δεκαετία του 1950 άρχισε η κρίση στο επάγγελμα του καρεκλά με την κορύφωση στις δεκαετίες 1960-1970, όταν στα καινούρια σπίτια προτιμούνταν μοντέρνα έπιπλα (Ιωνάς, 2001). Επομένως, άλλος λόγος παρακμής της τέχνης, ήταν η αστικοποίηση και η μη ενασχόληση με αγροτικές δραστηριότητες. Μετά τον πόλεμο του 1974 πολλά παραδοσιακά κέντρα παραγωγής ψαθιών χάθηκαν (Μεσαορία, Καρπασίας, Καπούτι) (Mcit.gov.cy, 2017α). Επίσης, τουρκοκύπριοι που μετεγκαταστάθηκαν σε νέα χωριά, σταμάτησαν την παραγωγή τσέστων, εφόσον δεν έβρισκαν πλέον πρώτες ύλες (Nebih & Garanti, 2010). Στις μέρες μας, κυρίως τοπικές κοινότητες και μεμονωμένα άτομα, προσπαθούν να κρατήσουν στη ζωή τις τεχνικές.

Κεφάλαιο 2

Η κοινωνική λειτουργία της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στον κόσμο και κυρίως στην Κύπρο

Κυρίως το καλάθι, αλλά και η ψάθα, είχαν ένα πολύπλευρο ρόλο στην κοινωνία. Το ίδιο αντικείμενο μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στις καθημερινές αγροτικές ή οικιακές δραστηριότητες αλλά και σε ορισμένα ήθη και έθιμα. Στην Κύπρο τα έθιμα αυτά συνδέονταν κυρίως με τον γάμο. Ενώ οι αγροτικές ή οικιακές χρήσεις σήμερα ως επί το πλείστον δεν εφαρμόζονται, ελάχιστα είναι τα ήθη και έθιμα που επιβιώνουν στις μέρες μας. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται το καλάθι ή η ψάθα ως φορέας κοινωνικού περιεχομένου και η τεχνική ως μέσο εργοθεραπείας. Οι κατασκευές προσφέρουν ανεξάρτητες πληροφορίες για οικονομικές δραστηριότητες, κοινωνικές δομές, χρονολογία, πολιτιστική οικολογία⁷ (Yadin, 1994) και αλλαγές στην πολιτιστική παράδοση (Esquivid, 2010).

2.1 Το καλάθι ως σύμβολο

«Baskets have a voice and if we listen to what they say, we can obtain a wealth of knowledge from basket stories» (Esquivid, 2010, 55).

⁷ «η μελέτη των ανθρώπινων προσαρμογών στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον» (Sutton, M. Q., & Anderson, E. N. (2013). *Introduction to cultural ecology*. Rowman & Littlefield. σελ.3)

Η υλική κουλτούρα είναι φορέας μη λεκτικών μηνυμάτων (Wendrich, 1999) και συμβολισμών. Τα πλεκτά αντικείμενα αποτελούν ένα εξαιρετικό παράδειγμα για το νόημα της λέξης text που προέρχεται από τη λατινική λέξη textus που σημαίνει αυτό που έχει υφανθεί-πλεκτεί. Συνδέεται με τις λέξεις textile και texture και αναφέρεται στο αναγνώσιμο αντικείμενο επειδή έχει διαμορφωθεί από κάποιον και φέρει τα πολιτιστικά στοιχεία της διαδικασίας, του υλικού, των μοτίβων και της αξίας του (Toelken, 2003). Η διαδικασία κατασκευής, το σχήμα, η χρήση του καλαθιού το καθιστούν σύμβολο του κύκλου της ζωής και της αιωνιότητας. Είναι ένα όργανο μεταφοράς, όπως και η μήτρα της γυναίκας. Ένα γεμάτο καλάθι συμβολίζει την αφθονία και ευημερία. Αποτελεί ένα παγκόσμιο στοιχείο, εφόσον έχει χρησιμοποιηθεί σε διάφορους πολιτισμούς τόσο χρηστικά όσο και συμβολικά.

Η φόρμα των καλαθιών μοιάζει με τη μορφή της μήτρας και συχνά συνδέεται με τον κύκλο της ζωής, τον θάνατο και την αναγέννηση (Collier, 2012). Ο κύκλος μπορεί να ερμηνευθεί ως εξής: οι πρώτες ύλες προέρχονται από τη φύση, πλέκονται, προορισμένα για να κρατούν τη βλάστηση, το κομμένο σιτηρό φέρει ταυτόχρονα τη ζωή και το θάνατο, δηλαδή τον σπόρο και το ήδη κομμένο (Lang, 1991). Έτσι τα καλάθια συνδέονται με τα μυστήρια της αέναης επιστροφής (Lang, 1991). Σύμφωνα με τον Κούμαρη, στην ελληνική αρχαιότητα το καλάθι ήταν σύμβολο αφθονίας, γονιμότητας, ευφορίας, της μητέρας γης και χθόνιων θεοτήτων (χ.η). Ο κάλαθος συνδέεται με τα Ελευσίνια μυστήρια καθώς η Περσεφόνη κλάπηκε από τον Άδη τη στιγμή που μάζευε λουλούδια στο καλάθι της (Lebegyev, 2010). Γι' αυτό ο κάλαθος εμφανίζεται σε τάφους ανύπαντρων κοριτσιών, πιθανόν συνδέοντας το με τον μύθο της Περσεφόνης (Lebegyev, 2010). Επίσης, σε επιτύμβιες στήλες ή στην ταφή γυναικών συμβολίζει υπόδειγμα καλής νοικοκυρας (Κούμαρης, χ.η). Τα γαμήλια καλάθια των ιθαγενών Αμερικανών Navajo απεικονίζουν σύννεφα, βουνά, κυκλικότητα, το κοιλιακό πέρασμα αλλά και το ίδιο το σχήμα μοιάζει με στήθη, επειδή η γυναίκα τρέφει την οικογένεια (Toelken, 2003).

2.2 Ήθη και Έθιμα

Παρατηρείται ότι τα ήθη και έθιμα που σχετίζονται με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική τόσο ανά τον κόσμο, όσο και στην Κύπρο, αφορούν τα συγκεκριμένα σύμβολα που προαναφέρθηκαν. Συνδέονται λοιπόν, με τον κύκλο της ζωής, τη γονιμότητα, τη γυναίκα, τον γάμο, τη γέννηση, την αφθονία, τη σοδειά, την προσφορά, το θάνατο, την ανάσταση και την αναγέννηση.

2.2.1 Ήθη και Έθιμα στον Κόσμο

Στην Καλιφόρνια υπάρχει τεράστια παράδοση στην καλαθοπλεκτική, μια από τις πλουσιότερες παραδόσεις χειροτεχνίας στον κόσμο με μεγάλες εναλλαγές ανάμεσα στις εθνοτικές ομάδες (Jordan & Shennan, 2003). Οι ιθαγενείς της Βόρειας Καλιφόρνιας (Hupa, Karuk, Yurok) χρησιμοποιούσαν καλάθια στο «Jump Dance» στην τελετουργία της ανανέωσης του κόσμου⁸ (Lang, 1991), οι Hupa⁹ κατά τη συγκομιδή της πρώτης ύλης λένε ειδικά τραγούδια για κάθε φυτό που κόβουν ενώ οι Yurok δεν τραγουδούν αλλά αφήνουν ένα δώρο σε αυτά, ίσως μικρά μούρα, ως ένδειξη ευχαρίστησης. Κατά τον Guss (1989) οι κοινωνικές δομές (ήθος, σύμβολα, φιλοσοφία) των Ye'kuana (Βενεζουέλα-Βραζιλία) βασίζονταν στην καλαθοποιία. Τα σπίτια τους είχαν ανάλογη κυκλική δομή (εικ.1).

Σύμφωνα με τον Yeong-hak (2009), στην Κορέα είχαν την ψάθα Meongseok η οποία είχε αρκετές και αντιφατικές λειτουργίες. Για να τιμωρήσουν κάποιον για κάτι ασυγχώρητο, τον τύλιγαν στην ψάθα και τον χτυπούσαν. Το ίδιο αντικείμενο χρησιμοποιούσαν στο χορό pongak που σήμαινε ότι η ζωή και ο θάνατος αρχίζει και τελειώνει στην ψάθα. Τα παιδιά ντύνονταν με αυτό στο πανηγύρι για την έναρξη της άνοιξης, μιμούμενοι τα βόδια. Ακόμη, όταν κάποιος αρρώσταινε από τη διαμονή του έξω από το χωριό έδεναν τον ασθενή στην ψάθα με ένα σχοινί, για να διώξουν το κακό.

Φαίνεται λοιπόν ότι σε κάποιες παραδόσεις τα καλάθια ή οι ψάθες έχουν πρωταρχικό ή έστω σημαντικό ρόλο. Παρουσιάζονται τελετουργικά, μαγικά, με ιδιότητες έμβιων όντων και σχετίζονται με τη ζωή και την κοινωνική θέση των ατόμων.

2.2.2 Ήθη και έθιμα στην Κύπρο

Στην Κύπρο δεν επιβιώνουν πολλά ήθη και έθιμα που σχετίζονται με τα καλάθια και τις ψάθες. Πλέον, πολλά έθιμα δεν επιβιώνουν, επειδή περιλαμβάνουν συμβολικές πράξεις και η πίστη στη μαγική αποτελεσματικότητα δεν υφίσταται πια (Πούχγερ, 2009). Παλαιότερα οι άνθρωποι

⁸ Σύμφωνα με το μύθο, μια οικογένεια πνευμάτων μεταμορφώθηκε στα φυσικά υλικά καλαθοπλεκτικής, που είναι δώρα θεϊκής προέλευσης και έμβλημα του συνυφασμένου χαρακτήρα της οικογένειας και του χωριού. Ειδικά πλεγμένα καλάθια χρησιμοποιούνταν στη δεκαήμερη τελετουργία και πιστεύεται ότι είναι ζωντανά και θέλουν να χορέψουν. Στο αποκορύφωμα της τελετουργίας, μια σειρά χορευτών «σφραγίζει» την ασθένεια, τις φυσικές καταστροφές και τις κακές σκέψεις, ενώ ένα σηκωμένο καλάθι δέχεται τις ευλογίες του κόσμου των πνευμάτων.

⁹ Γι' αυτούς το καλάθι είναι ένα τραγούδι (Toelken, 2003)

πίστευαν ότι ακολουθώντας κάποιες διαδικασίες ή τελετουργίες, θα πραγματοποιούνταν οι επιθυμίες τους ή θα υλοποιούσαν κάποιο στόχο. Πλέον, τέτοιες παραδόσεις έχουν ξεχαστεί ή θεωρούνται ξεπερασμένες. Οι μόνες σχετικές παραδόσεις που συνεχίζονται, είναι αυτές με τον τσέστο και τον γάμο, η μεταφορά ψωμιών ή κόλλυβων στην εκκλησία σε τσέστους και η μεταφορά λαδιού ή κρασιού στην εκκλησία σε ζεμπιλια. Κάποιες άλλες εθιμοτυπίες φτάνουν στις μέρες μας μέσω της προφορικής παράδοσης, ενώ άλλες αντλούνται μέσα από παλιά λαογραφικά βιβλία για την Κύπρο.

Για την Κύπρο υπάρχουν αναφορές για τα ήθη και έθιμα από ξένους περιηγητές από τον 19ο αιώνα, ίσως και πιο πριν. Ωστόσο δεν εστιάζουν στην καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική αλλά σε τεχνικές με περισσότερες λεπτομέρειες όπως η υφαντική και η αργυροχοΐα (Ohnefalsch-Richter, 2004, Scott Stevenson, 1978: Λοϊζου-Χατζηγαβριήλ & Κ. Σεβέρη eds., 1998). Πιθανόν δεν θεωρούσαν άξια αναφοράς την καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική. Καλάθια εμφανίζονται στις εικονογραφήσεις της περιηγήτριας Gadys Peto, χωρίς να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο (Παράρτημα Β, εικ.2.6). Το ενδιαφέρον των ξένων για ένα μνημείο ή παράδοση ενός άλλου πολιτισμού, προσδίδει αξία στο πολιτιστικό στοιχείο της περιοχής και έτσι οι κάτοικοι υπάρχει πιθανότητα να το εκτιμήσουν περισσότερο. Ίσως είναι κι αυτός ένας λόγος που οι Κύπριοι δεν ανήγαγαν σε κάτι ξεχωριστό τις τεχνικές. Επιπλέον, η Ταρσούλη παρουσιάζει δύο προκοσύμφωνα όπου κανείς διαπιστώνει τι ήταν πολύτιμο για την προίκα της γυναίκας, όπως: σεντόνια, κεντήματα, δέντρα, ζώα, οικιακά σκεύη, κοσμήματα. Μεταξύ αυτών που δίνονταν ως προίκα, το μόνο που σχετίζεται με την καλαθοπλεκτική είναι οι τόνερες καρέκλες (1955).

Η Αθηνά Ταρσούλη¹⁰, κατέγραψε πολλά ιστορικά-λαογραφικά στοιχεία στην Κύπρο. Σε ένα σκίτσο παρουσιάζει το εσωτερικό ενός σπιτιού στη Γιαλούσα που ήταν διακοσμημένο με τσέστους (Παράρτημα Β, εικ.2.4), κάτι που συνηθιζόταν στα κυπριακά σπίτια (Nebih & Garanti, 2010), ενώ σε ένα άλλο μια σκηνή από τον τρύγο με καλάθια (Παράρτημα Β, εικ.2.5). Η Ταρσούλη περνώντας από τη Μεσόγη, εικονογράφησε καθημερινές στιγμές από τη ζωή των καλαθοπλαικτριών αλλά κατέγραψε και τραγούδια που έλεγαν όταν μαζεύονταν κάτω από τα δέντρα (1955). Τα τραγούδια ή τα δίστιχα δεν είχαν απαραίτητα σχέση με τα καλάθια (Παράρτημα Β, εικ.2.2).

¹⁰ Ελληνίδα περιηγήτρια που ήταν συγγραφέας, ποιήτρια και ζωγράφος

2.2.2.1 Τα έθιμα του γάμου

Όπως σε πολλές παραδόσεις στον κόσμο, έτσι και στην Κύπρο υπάρχουν έθιμα του γάμου που συνδέονται με τα καλάθια. Ένα έθιμο στην περιοχή Μαραθάσας, ήταν «τα κανίσια» (τα δώρα). Κάποιος από τους συγγενείς του ζευγαριού έπαιρνε μια κοφίνα¹¹ με ψωμιά και προσκαλούσε το χωριό στο γάμο προσφέροντάς τα. Οι προσκεκλημένοι έβαζαν στην κοφίνα το «αντικάνισσιον», τα δώρα για το γάμο (Ανθίας, 1963). Σύμφωνα με την Αντρέου (Παράρτημα Ε, 2018), στη Μεσόγη υπήρχε ένα αντίστοιχο έθιμο, αλλά δεν ανέφερε το «αντικάνισσιον». Η Ταρσούλη αναφέρει επίσης παραλλαγή του εθίμου με τσέστους (1955). Την παραμονή του γάμου οι νέοι του χωριού τραγουδώντας και χορεύοντας, μετέφεραν τα προικιά της νύφης στο σπίτι του γαμπρού μέσα σε περίτεχνους τσέστους (Ταρσούλη, 1955). Τα σπίτια των μελλόνυμφων στολίζονταν με τσέστους ή πανέρια στους τοίχους (Ohnefalsch-Richter, 2004, Ανθίας, 1963). Επίσης, πολύ παλιά οι τόνενες¹² καρέκλες θεωρούνταν πολυτέλεια και φρόντιζαν αν δεν είχαν, να προμηθευτούν για να καθίσουν οι μελλόνυμφοι. Σύμφωνα με την Πολλύ στο Ακρωτήρι έπλεκαν στην καρέκλα ένα κόκκινο χρώμα όταν θα παντρευόταν κάποιος (Παράρτημα Ε, 2018). Το πιο γνωστό έθιμο του γάμου που σχετίζεται με την καλαθοποιία και γίνεται μέχρι σήμερα είναι τα «αλλάματα»¹³ του γαμπρού και της νύφης. Κρατώντας τον τσέστο ένας-ένας με τα ρούχα των μελλόνυμφων ή τα προικιά περιφέρεται τρεις φορές γύρω από τον/την καθισμένο/η μελλόνυμφο. Η Ταρσούλη αναφέρει αυτό το έθιμο ότι γινόταν μόνο στο στόλισμα τις νύφες, από ανύπαντρες ή παντρεμένες και όχι χήρες γυναίκες. Σύμφωνα με τον Νεοφύτου, στη Μεσόγη αντί τσέστου χρησιμοποιούσαν ένα πανέρι από καλάμι (Παράρτημα Ε, 2018).

Υπάρχουν επίσης έθιμα γάμου σε σχέση με το ψαθί. Η Πρωτοπαπά αναφέρει ότι πριν τον γάμο, στο λουτρό χρησιμοποιούσαν ψαθιά για να διαχωρίσουν τον χώρο που θα έκανε η νύμφη μάνιο. Τοποθετούσαν επίσης ψαθί εκεί που θα ντυνόταν η νύμφη (2005). Στο γλέντι μετά τον γάμο στο Καπούτι, επειδή δεν είχαν αρκετές καρέκλες και τραπέζια έστρωναν τα ψαθιά τους, όπως αναφέρει ο Ττερλικκάς (Παράρτημα Ε, 2018). Εμπνευσμένος από αυτό το γεγονός, ο αδερφός του, έγραψε το εξής δίστιχο «Εδίκλιστα στον ουρανό, τζαι είδα ψαθικά απλωμένα, είδα τζαι την αγάπη μου να καρτερά εμένα»¹⁴. Για την πρώτη νύχτα του γάμου κάποιος έστρωναν στο πάτωμα

¹¹ Μεγάλο καλάθι

¹² Τόνος είναι το χειροποίητο σχοινί με το οποίο κατασκεύαζαν τις καρέκλες

¹³ Πριν την τέλεση του μυστηρίου οι οικογένειες συγκεντρώνονται στα σπίτια των μελλόνυμφων και τηρούν κάποια έθιμα με τη συνοδεία βιολιού και λαούτου. Ένα από αυτά είναι η τοποθέτηση των γαμήλιων ρούχων ή των προικιών μέσα σε ένα τσέστο.

¹⁴ Κοίταξα στον ουρανό και είδα ψαθιά στρωμένα, είδα και την αγάπη μου να περιμένει εμένα

το ψαθί και πάνω το στρώμα ή στην Καρπασία τοποθετούσαν ψαθιά και στις τρεις πλευρές γύρω από το νυφικό κρεβάτι (Πρωτοπαπά, 2005). Στις περιπτώσεις που πίστευαν ότι είχαν δέσει με μάγια τον γαμπρό και δεν μπορούσε να ολοκληρώσει την επαφή με τη νύμφη, οι νεόνυμφοι έπρεπε να ξαπλώσουν στο πάτωμα, πάνω σε ένα ψαθί με δίμιτο σεντόνι¹⁵, ώστε να λυθούν τα μάγια (Πρωτοπαπά, 2005).

2.2.2.2 Τα έθιμα της γέννησης

Στο ψαθί τοποθετούσαν τη γυναίκα που θα γεννούσε (Πρωτοπαπά, 2009). Επίσης σύμφωνα με τη Γιαννακού για να επανέλθει το σώμα και το δέρμα της λεχώνας από την ταλαιπωρία της γέννας (Ζαμπάς & Ττερλικκάς, 2018), άπλωναν γύρω της ψαθιά και σεντόνια και έβαζαν ατμούς (βράστες) και την τύλιγαν στο ψαθί για να ιδρώσει (Πρωτοπαπά, 2009).

2.2.2.3 Τα έθιμα σποράς και θερισμού (γονιμότητα-σοδειά)

Στο τέλος του θερισμού (Ριζοκάρπασο, Γιόλου), οι εργάτες άφηναν ένα τετράγωνο ή κύκλο που δεν το θέριζαν και κρατούσαν ψηλά τον ιδιοκτήτη του χωραφιού (Παπαχαραλάμπους, 1965) ή τον απειλούσαν ότι θα του πάρουν το κεφάλι (Ρουσούνιδης, 1991) έως ότου υποσχεθεί ότι θα τους κάνει το τραπέζι. Έπειτα τον άφηναν και άρχιζαν να θερίζουν σχηματίζοντας σταυρό μέσα στο τετράγωνο. Το εκ του σταυρού θερισμένο το έκαναν σιερβόλια¹⁶ με τα οποία έπλεκαν ψαθαρκές¹⁷. Φύλασσαν τις ψαθαρκές στο σπίτι και τις κοπανούσαν μέχρι της γιορτή της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού (Παπαχαραλάμπους, 1965).

2.2.2.4 Το έθιμο του Λαζάρου (Ανάσταση)

Το Σάββατο του Λαζάρου, τα παιδιά κρατούσαν βάρια από τρυφερά κλαδιά φοινικιάς, πλεγμένα στο κάτω μέρος σαν βεντάλιες και στολισμένα με άνθη (Παπαχαραλάμπους, 1965) κατά τη λειτουργία και κατά την περιφορά στο χωριό μαζί με τον ιερέα (Φαρμακίδου, 1938).

2.2.2.5 Η Επαιτεία και η Αφθονία

¹⁵ είδος ύφανσης

¹⁶ Χειρόβολα

¹⁷ Πλεγμένα στάχυα

Ένα άλλο έθιμο που καταγράφηκε στο Φρέναρος είναι “το δκιακονιόν” (η επαιτεία) (Παπαχαλαράμπους, 1965)¹⁸. Φαίνεται ότι το καλάθι συνδέεται με την επαιτεία καθώς υπάρχει και ένα παραδοσιακό τραγούδι με τον στίχο: «Τζαι εννα πιάσω έναν καλάθι για να φκω στο δκιακονιό, μόνο για να σ’ αντικρίσω, μεν θαρκέσαι πως πεινώ». Σύμφωνα με τους Χρυσανθή και Κυπριανού (1975), μόνο όταν παράγεις τα απαραίτητα προς το ζην και έχεις τις ταπατζιές¹⁹ σου γεμάτες θα σαι πάντα χορτάτος (Παράρτημα Β, εικ.2.7). Άλλο έθιμο που συνδέεται με την αφθονία και την προσφορά, είναι όταν κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, στα Λεύκαρα, γύριζαν από σπίτι σε σπίτι και σε γειτονικά χωριά και ζητούσαν αυγά απαγγέλοντας σχετικό ποίημα (Γιαγκουλλής 2008, Παράρτημα Β, εικ.2.8).

2.2.2.6 Ταφικά Έθιμα

Σχετικά με ταφικά έθιμα, η Πρωτοπαπά αναφέρει ότι οι μουσουλμάνοι στην Κύπρο τύλιγαν το σώμα του νεκρού πριν την ταφή για να μην έρθει σε επαφή με το χώμα ενώ οι χριστιανοί τοποθετούσαν τον ετοιμοθάνατο στο πάτωμα πάνω στο ψαθί, αλλιώς θα κρατούσε το βάρος του κρεβατιού στον άλλο κόσμο. Αφού πέθαινε έβαζαν ένα καντήλι κοντά στο κεφάλι του και έπειτα τον τύλιγαν με το ψαθί και τον έθαβαν. Πάνω στον τάφο τοποθετούσαν ένα ψαθί με πέτρες και το αφαιρούσαν στις σαράντα μέρες (2012).

2.3. Κοινωνική Θέση Τεχνιτών

Η ιδέα της λαϊκής τέχνης εμφανίστηκε τον 19ο αιώνα σε σχέση με το διαχωρισμό της εργασίας σε τέχνη και δουλειά (Glassie, 1993). Η αριστοκρατία των καλλιτεχνών και η σύλληψη της ιδέας, διαχωρίστηκε από τα εργατικά χέρια των τεχνιτών (Glassie, 1993). Μπορεί να είναι ένας τεχνίτης που τελειώνει ένα καλάθι αλλά το αποτέλεσμα αυτό έρχεται μέσα από μια συλλογικότητα και παράδοση (Glassie, 1993), τα δάχτυλα των προγόνων (Toelken, 2003).

Η διαφορά με το παρελθόν είναι ότι για την καλαθοπλεκτική ή την ψαθοπλεκτική υπήρχε ανάγκη και θεωρούνταν μια κατεξοχήν αγροτική δραστηριότητα. Για παράδειγμα, οι Αιγύπτιοι καλαθοπλέκτες θα προτιμούσαν για τα παιδιά τους να μορφωθούν και να βρουν μια καλύτερη

¹⁸ Αν ένα παιδί αργούσε να περπατήσει, επτά παιδιά από μονοστέφανα ανδρόγυνα που ζούσαν οι γονείς τους, τοποθετούσαν το άρρωστο παιδί μέσα σε ένα κοφίνι και ζητούσαν ελεημοσύνη από επτά μονοστέφανα ανδρόγυνα. Έπειτα κυλούσαν το παιδί σε ένα μαλακό μέρος (συνήθως κοπροσωρόν) και έπειτα το επέστρεφαν στο σπίτι του, όπου του έδιναν τα επτά κομμάτια ψωμί που ζητιάνεψαν. Όταν τα έτρωγε, πίστευαν ότι θα περπατήσει.

¹⁹ Ταπατζιά (η): πλεκτή κατασκευή που την κρεμούσαν ψηλά για να προφυλάξουν τα τρόφιμα (Παράρτημα Α, εικ. 1.20)

δουλειά, ενώ οι μεγαλύτερες γυναίκες πίστευαν ότι ήταν ντροπή που τα νέα κορίτσια δεν γνώριζαν την τέχνη (Wendrich, 1999). Οι τεχνικές, όπου χρησιμοποιήθηκαν ως μέσο θεραπείας ή απασχόλησης για ψυχικά ασθενείς ή άτομα με αναπηρίες, έχουν συνυφαστεί με ασχολίες αποκλειστικά για τέτοια άτομα (Laws, 2011). Πολλά τυφλά άτομα έχουν ασχοληθεί με αυτή τη δραστηριότητα (Everyday Lives in War engagement centre, 2018). Η καλαθοπλεκτική μπορεί να θεωρηθεί ως ενασχόληση περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι Ρομά στην Ελλάδα. Επίσης η καλαθοπλεκτική δίνει τη δυνατότητα να φανούν έργα ατόμων που δεν φαίνονται στην επίσημη καταγεγραμμένη ιστορία, όπως οι αγρότισσες και αναλφάβητοι δούλοι (Wendrich, 1999). Σε κοινωνίες που δεν υπάρχουν οι αγροτικές ανάγκες εάν εφαρμόζονται αυτές οι τεχνικές θεωρούνται χόμπυ ή τέχνη.

Στοιχεία για την κοινωνική θέση των Κυπρίων καλαθοπλεκτών και ψαθοπλεκτών σχετίζονται κυρίως με τους φτωχούς και τις γυναίκες. Συνήθως ήταν οι φτωχοί που έφτιαχναν τσέστους για να πουλούν οι οποίοι προμηθεύονταν δωρεάν τα στάχυα από τα άτομα που είχαν χωράφια, ενώ οι υπόλοιποι τους έφτιαχναν για προσωπική χρήση ή την προίκα των παιδιών τους (Nebih & Garanti, 2010). Πολλές γυναίκες έφτιαχναν τα καλάθια ή ψάθες αφού είχαν τελειώσει με τις δουλειές του σπιτιού. Μαζεύονταν και έπλεκαν μαζί, βοηθώντας η μια την άλλη (Nebih & Garanti, 2010). Στα χωριά της Μεσαορίας, ανάμεσα στις δέκα δεξιότητες που έπρεπε να γνωρίζει μια κοπέλα, ήταν η κατασκευή τσέστου (Nebih & Garanti, 2010). Από την άλλη, το επάγγελμα του καρεκλά απέκτησε κύρος ιδιαίτερα όταν αυξήθηκε η ζήτηση σε καρέκλες κατά το πρώτο τέταρτο του 20ου αιώνα με τη δημιουργία των πρώτων θεάτρων και κινηματογράφων (Ιωνάς, 2001).

2.4 Θεραπεία

Η ενασχόληση με την καλαθοπλεκτική έχει χρησιμοποιηθεί ως εργοθεραπεία κυρίως μετά τον 20ο αιώνα σε περιπτώσεις που στόχος ήταν ο συντονισμός των κινήσεων, εφόσον το σώμα είναι το κύριο εργαλείο στην καλαθοπλεκτική. Υπάρχει φυσική ισορροπία μεταξύ της θέσης εργασίας και της χρήση των χεριών, των ποδιών, των ματιών, του στόματος (Wendrich, 1999). Επίσης, μέσω παραδοσιακών τεχνικών όπως η καλαθοποιία ή η κεραμική στόχος ήταν ο ασθενείς να αποκτήσει αυτοέλεγχο και θάρρος (Hall & Buck, 1915 στο Levine,). Κατά τη δεκαετία του 1960 απορρίφθηκαν αυτές οι ιδεολογίες και εγκαθιδρύθηκε το «industrial therapy», με την τοποθέτηση των ατόμων σε θέσεις εργασίας σε βιομηχανίες ως μέρος της ελεύθερης αγοράς. Φαίνεται ακόμη,

ότι από τον 3ο αιώνα μ.Χ., η πλέξη καλάθων και χαλιών προσφέρονταν ως ενασχόληση σε άπορους ψυχικά ασθενείς σε μοναστήρια (Applebaum, 1992 στο Laws). Άλλη περίπτωση θεραπείας, είναι ένα καλάθι με φαρμακευτικές ιδιότητες όταν το έβλεπες²⁰, που κατασκεύαζαν στη φυλή Romo (Toelken, 2003).

Σύμφωνα με τη εργοθεραπεύτρια Florence Cannavacciuolo στην ομιλία της στο συμπόσιο Woven Communities 2017, η καλάθοπλεκτική μπορεί να έχει ευεργετικές ιδιότητες στους τομείς της παιδιατρικής, γηριατρικής, ψυχιατρικής, ρευματολογίας και νευρολογίας. Βελτιώνονται οι αισθητηριακές-κινητικές ικανότητες σε άτομα με νευρολογικά τραύματα, καθώς απαιτείται ο συντονισμός των χεριών, των δακτύλων και του κορμού με το βλέμμα, ο έλεγχος της δύναμης. Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες οπτικής και χωρικής αντίληψη, μέσω της συγκεκριμένης τεχνικής μαθαίνουν να διαλέγουν το μέγεθος της πρώτης ύλης που θα χρησιμοποιήσουν και να την τοποθετήσουν στο κατάλληλο σημείο του. Αναπτύσσονται οι γνωστικές δεξιότητες, επειδή για να κατασκευαστεί ένα καλάθι χρειάζεται να ακολουθήσει κανείς μια λογική-μαθηματική σειρά. Βελτιώνεται η μνήμη με την απομνημόνευση των ονομάτων των τεχνικών και τη τα βήματα για να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Ακολούθως, το άτομο αποκτά αυτοπεποίθηση και συναισθηματική ικανοποίηση αφού επιτύχει το στόχο του. Μαθαίνει επίσης την ιδέα των ορίων και του χρόνου, πώς το κάθε πράγμα χρειάζεται χρόνο για να υλοποιηθεί (η συγκομιδή, η προετοιμασία, το μούλιασμα της πρώτης ύλης στο νερό). Τέλος, μια ομάδα που κατασκευάζει καλάθια κοινωνικοποιείται εφόσον παράλληλα με την εργασία τα άτομα μπορούν να συζητούν για οτιδήποτε. Ενισχύεται η άμιλλα μεταξύ τους, ιδιαίτερα εάν έχουν παρόμοια προβλήματα.

²⁰ Είχε διάμετρο περίπου 18 με 20 εκατοστών, ήταν καλυμμένο με μοτίβα από κόκκινες κεφαλές δρυοκολαπτών και τούφες από το κεφάλι ορτυκιών και χάντρες.

Κεφάλαιο 3

Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική ως στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η Συμβολή της UNESCO

Η καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική είναι στοιχεία Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ). Στο κεφάλαιο ορίζεται η ΑΠΚ και παρουσιάζεται η σχετική Σύμβαση της UNESCO ως όργανο διαχείρισης της ΑΠΚ. Από τους Καταλόγους της ΑΠΚ της UNESCO παρουσιάζονται τα στοιχεία που έχουν σχέση με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική ανά τον κόσμο, ενώ συζητείται αναλυτικότερα η περίπτωση της ψαθοπλεκτικής από την Κοινοπολιτεία των Μπαχαμών, η οποία απορρίφθηκε το 2018. Έπειτα, παρουσιάζονται η Εθνική Επιτροπή ΑΠΚ Κύπρου και οι δράσεις της καθώς και οι σχετικές με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική εγγραφές. Στο τέλος, παρατίθενται γενικοί προβληματισμοί που αφορούν την εγγραφή στοιχείων σε Καταλόγους της ΑΠΚ της UNESCO.

3.1 Ορισμός και Διαχείριση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Σύμφωνα με την Deacon κ.ά. (2004), η Πολιτιστική Κληρονομιά ορίζεται ως κάτι που έχει αξία ή ως κάτι που υπάρχει επιθυμία να μεταβιβαστεί στις επόμενες γενιές. Οι πληροφορίες που

παρέχονται από την πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν στοιχεία συνέχειας της κοινότητας και μέρος της πολιτιστικής ταυτότητάς τους. Η ΑΠΚ ορίζει τα εφήμερα στοιχεία που συνιστούν την πολιτιστική κληρονομιά: προφορικές παραδόσεις, γλώσσα, παραδοσιακές παραστατικές τέχνες, αξίες, γνώσεις και δεξιότητες (Deacon κ.ά., 2004). Σύμφωνα με τον Matsura, πρώην Γενικό Γραμματέα της UNESCO, η ΑΠΚ δεν αποτελεί μόνο μνήμη του παρελθόντος, αλλά αποτελεί στοιχείο του μέλλοντος (UNESCO, 2002α: Deacon κ.ά., 2004). Η ΑΠΚ μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, αναδημιουργείται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες σε σχέση με το περιβάλλον, τη φύση και την ιστορία τους (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006). Συνδέεται με την εθνική πολιτιστική και πολιτική ταυτότητα (Deacon κ.ά., 2004) και τη συνέχισή της. Τέλος, συμβάλλει στην «προώθηση του σεβασμού της πολιτιστικής πολυμορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας» (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006: 3037).

Το ενδιαφέρον για την ΑΠΚ ξεκινά από τα τέλη του 20ου αιώνα, όταν ξεκίνησαν να φαίνονται αρνητικές επιπτώσεις λόγω του εκμοντερνισμού της παραγωγής και ευρύτερα της παγκοσμιοποίησης (Deacon κ.ά., 2004). Πριν από μερικά χρόνια, ο όρος «άυλη πολιτιστική κληρονομιά» ήταν ασαφής και μυστηριώδης. Πλέον τα μέσα ενημέρωσης έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στη διάδοση και γνωστοποίηση της σημασίας των στοιχείων (Ich.unesco.org, 2019α) ενώ επίσημοι φορείς ασχολούνται με τη διαχείριση της ΑΠΚ. Τέτοιοι φορείς είναι η UNESCO, World Intellectual Property Organization, Economic Community of African States, National Network on Cultural Policy (Deacon et al., 2004), το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη δράση Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Σε διεθνές επίπεδο μόνο η UNESCO δημιούργησε ειδική Σύμβαση για την ΑΠΚ. Άλλη Σύμβαση της UNESCO που σχετίζεται με την ΑΠΚ είναι για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων.

3.2.1 UNESCO: Διαχείριση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Όργανο της UNESCO²¹ είναι η Επιτροπή Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς²² που συστάθηκε το 1972, και αριθμεί 193 κράτη-μέλη. Η ανάγκη για πιο εξειδικευμένη διαχείριση της ΑΠΚ ώθησε στην απόφαση υιοθέτησης της Σύμβασης²³ για τη Διαφύλαξη της ΑΠΚ τον

²¹ Μέλος των Ηνωμένων Εθνών, ιδρύθηκε μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Έχει περίπου 200 μέλη και ασχολείται με την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την επιστήμη και την επικοινωνία.

²² World Heritage Convention

²³ η ΑΠΚ ορίζεται ως «[...] οι πρακτικές, παραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις, ικανότητες, καθώς και οι σχετικοί χώροι και αντικείμενα, τα οποία κοινότητες, ομάδες και ιδιώτες αναγνωρίζουν ως συστατικά στοιχεία της

Οκτώβριο του 2003. Την Σύμβαση έχουν υπογράψει 178 κράτη-μέλη, μέχρι το 2018. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις δύο Συμβάσεις της UNESCO που αφορούν την αυθεντικότητα και τη διαδικασία εγγραφής των στοιχείων. Η Σύμβαση για την Πολιτιστική Κληρονομιά αφορά μνημεία που χαρακτηρίζονται για την εξαιρετική και μοναδική τους αξία ενώ η Σύμβαση για την ΑΠΚ αποθαρρύνει την ένταξη στοιχείων στον Κατάλογο με τον χαρακτηρισμό ως αυθεντικά (Deacon & Smeets, 2013). Εκτός αυτού, η Σύμβαση για την ΑΠΚ προωθεί περισσότερο την εμπλοκή των κοινοτήτων από ότι η Σύμβαση ΠΚ. Βασική προϋπόθεση για την εγγραφή στοιχείων ΑΠΚ, είναι η συνεργασία κοινοτήτων, ακαδημαϊκών, μη-κυβερνητικών οργανώσεων και μεμονωμένων ατόμων (Deacon & Smeets, 2013). Επίσης, είναι επιθυμητό να αποδείξουν ότι τα στοιχεία ΑΠΚ μεταβιβάζονται στη σύγχρονη κοινότητα.

3.2.2 Οργανωτικά Μέρη

Τα οργανωτικά μέρη της Σύμβασης είναι τα εξής: α) Η Γενική Συνέλευση των Κρατών-Μελών, που είναι το ανώτατο όργανο, β) η Διακυβερνητική Επιτροπή Διαφύλαξης της ΑΠΚ ή Επιτροπή, η οποία δρα με βάση τη Σύμβαση, εξετάζει τις προτάσεις των Κρατών-Μελών, αποφασίζει ποιες θα είναι οι εγγραφές που εγκρίνονται από τη Γενική Συνέλευση, γ) η Γραμματεία που επικουρεί την Επιτροπή και προετοιμάζει τα έγγραφα της Γενικής Συνέλευσης και της Επιτροπής (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006). Τα Κράτη-Μέλη που υπογράφουν τη Σύμβαση έχουν κεντρικό ρόλο στην εφαρμογή της, καθώς πρέπει να λάβουν μέτρα για τη διαφύλαξη, βιωσιμότητα, καταγραφή, μετάδοση και αναζωογόνηση της ΑΠΚ (Unesco, 2003, παρ. 2: Πούλιος κ.ά., 2015). Σε κάθε Κράτος-Μέλος έχουν συσταθεί αντίστοιχες Εθνικές Επιτροπές. Κυριότερες υποχρεώσεις των Εθνικών Επιτροπών είναι η καταγραφή στοιχείων ΑΠΚ σε εθνικούς καταλόγους σε συνεργασία με τοπικές κοινότητες και πολιτιστικούς φορείς (Πούλιος κ.ά., 2015). Οφείλουν να ενημερώνουν την Επιτροπή για την κατάσταση των στοιχείων στον Κατάλογο Επείγουσας Προστασίας, να παρέχουν πληροφορίες για τους σχετικά εμπλεκόμενους φορείς και να παρουσιάζουν αναφορές για τα μέτρα εφαρμογής της Σύμβασης καθώς και για τα στοιχεία που εγγράφηκαν στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο, στην επικράτειά τους (Ich.unesco.org, 2019, Pouradier Duteil-Λοϊζίδου, 2012). Τα αναπτυσσόμενα κράτη μπορούν να

πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Αυτή η άυλη κληρονομιά μεταδιδόμενη από γενιά σε γενιά συνεχώς μεταβάλλεται σε σχέση με το περιβάλλον, τη φύση και την ιστορία, και ενισχύει την ταυτότητα και τη συνοχή των κοινοτήτων, προωθώντας τον σεβασμό για την πολιτισμική διαφορετικότητα και την ανθρώπινη δημιουργικότητα» (Unesco, 2003, παρ. 2: Πούλιος κ.ά., 2015:57).

ζητήσουν οικονομική βοήθεια από το Ταμείο ΑΠΚ²⁴. Η χορηγία αποφασίζεται από την Επιτροπή (ή από το Προεδρείο της εάν είναι μέχρι US\$100,000) (Ich.unesco.org, 2019α).

Εκτός από τις Εθνικές Επιτροπές για τη διαχείριση - διαφύλαξη των στοιχείων, η Σύμβαση ευνοεί τις πρωτοβουλίες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μέσω του θεσμού Accreditation of Non-Governmental Organizations. Η Γενική Συνέλευση εγκρίνει τις ΜΚΟ βάση προϋποθέσεων ώστε να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες στην Επιτροπή (Ich.unesco.org., 2019β). Ως αποτέλεσμα, είναι μεγαλύτερη εμπλοκή των ατόμων σε σχέση με την ΑΠΚ.

3.2.3 Παγκόσμιοι Κατάλογοι Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006) υπάρχουν τρεις κατάλογοι ΑΠΚ που εμπλουτίζονται συνεχώς. Πρώτον, κατάλογος είναι ο Αντιπροσωπευτικός Κατάλογος της ΑΠΚ της Ανθρωπότητας²⁵, όπου τα κράτη-μέλη αιτούνται στην Επιτροπή να ενταχθεί κάποιο τοπικό στοιχείο της ΑΠΚ. Υπάρχει δυνατότητα μια εγγραφή να είναι αίτημα πολλών κρατών-μελών. Η εξέταση των αιτημάτων ένταξης σε αυτόν τον κατάλογο είναι ετήσια. Δεύτερος είναι ο Κατάλογος της ΑΠΚ Επείγουσας Προστασίας²⁶, όπου ένα κράτος-μέλος αιτείται να καταχωρηθεί ένα στοιχείο, που βρίσκεται σε κίνδυνο εξαφάνισης. Η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να προτείνει κάποιο στοιχείο στη Γενική Συνέλευση, αφού συναινέσει το κράτος-μέλος. Τρίτος είναι ο κατάλογος των Προγραμμάτων, Σχεδίων και Δραστηριοτήτων Διαφύλαξης της ΑΠΚ²⁷. Η Επιτροπή εγκρίνει τις αιτήσεις των κρατών-μελών για την εκπόνηση των προτάσεών τους, καθώς προτείνει καλές πρακτικές με βάση τη Σύμβαση.

3.3 Η Καλαθοπλεκτική και η Ψαθοπλεκτική στις Δράσεις της UNESCO

Μέχρι το 2018 έχουν εγγραφεί 508 στοιχεία από 122 κράτη-μέλη, εκ των οποίων τέσσερις εγγραφές που εντάσσονται στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας σχετίζονται με καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική. Επίσης, έχει υλοποιηθεί ένα Πρόγραμμα Ενίσχυσης της καλαθοπλεκτικής σε περιοχή της Αφρικής.

²⁴ Intangible Cultural Heritage Fund

²⁵ Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

²⁶ List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding

²⁷ Register of Good Safeguarding Practices

3.3.1 Οι Εγγραφές Καλαθοπλεκτικής και Ψαθοπλεκτικής στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας

Οι εγγραφές στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας που σχετίζονται με την καλαθοπλεκτική και την ψαθοπλεκτική προέρχονται από τις χώρες Εκουαδόρ, Ναμίμπια, Παναμά και Μπαγκλαντές (Παράρτημα Γ, εικ.3.1,3.2,3.3,3.4), ενώ μια υποψηφιότητα για το 2019 προέρχεται από χώρες του Αραβικού κόσμου. Οι διαδικασίες καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής είναι σημαντικές, περίπλοκες και προϋποθέτουν την ειδική κατεργασία τοπικών φυτών, πριν την πλέξη. Οι τεχνικές είναι φιλικές προς το περιβάλλον και συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Ωστόσο ο κυριότερος λόγος που εγγράφονται αυτά τα στοιχεία είναι ο θετικός αντίκτυπος που δημιουργείται στην κοινότητα, η ενασχόληση με τις τεχνικές. Σε αυτό συμβάλλουν οι κοινότητες, αρμόδιοι τοπικοί φορείς, όπως το Pintao Hat Museum στον Παναμά (Ich.unesco.org, 2017α) ή οι συνεταιρισμοί Shital Pati στο Μπαγκλαντές²⁸ (Ich.unesco.org, 2017β) καθώς και το οικογενειακό περιβάλλον, όπως συμβαίνει στο Εκουαδόρ, για την εκμάθηση ψάθινων καπέλων (Ich.unesco.org, 2012). Οι φορείς δίνουν ώθηση και κίνητρα στους κατοίκους για την ενασχόληση με τις τεχνικές. Επιπρόσθετα, η διεξαγωγή φεστιβάλ που σχετίζονται με τις τεχνικές, μπορούν να αποτελέσουν μέσο επικοινωνίας κοινοτήτων, όπως συμβαίνει στο Marula festival της Ναμίμπια (Ich.unesco.org, 2015).

Υποψήφια στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο του 2018 ήταν η ψαθοπλεκτική στις Μπαχάμες, όπου συμπεριλαμβάνονταν και σύγχρονες εφαρμογές των πλέξεων (Παράρτημα Γ, εικ.3.5). Η πρόταση απορρίφθηκε καθώς οι πληροφορίες που παρέχονταν στον φάκελο ήταν ανεπαρκείς, δεν εστίαζε στον κοινωνικό και πολιτιστικό αντίκτυπο αλλά στον οικονομικό²⁹. Επίσης, η παρουσίαση του στοιχείου ως μοναδικό προνόμιο των κατοίκων των Μπαχαμών που ενισχύει την αίσθηση υπερηφάνειας και μοναδικότητας τους, είναι ενάντια στο Άρθρο 2.1 της Σύμβασης που ενθαρρύνει τη διαπολιτισμικότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των κρατών (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006). Η εγγραφή ενός στοιχείου έχει αξία για την κοινότητα και τα άτομα που ασχολούνται με αυτό· κανένα στοιχείο δεν θεωρείται πιο σημαντικό από τα υπόλοιπα

²⁸ Η κατάκτηση της τεχνικής δίνει κοινωνικό κύρος σε κάποιον, ενώ ενισχύει τις υποβαθμισμένες κοινότητες και τις γυναίκες.

²⁹ Στο τέλος, η Επιτροπή καλεί το κράτος-μέλος να εξετάσει τις πτυχές της ΑΠΚ που βασίζονται στην κοινότητα και τη μετάδοση, όπως ορίζεται στη Σύμβαση, και όχι μόνο την οικονομική διάσταση των πολιτιστικών βιομηχανιών, που εντάσσονται σε άλλα προγράμματα της UNESCO στον τομέα του Πολιτισμού (Intergovernmental Committee, 2018).

(Ich.unesco.org, 2019α). Επιπλέον, δεν επεξηγείται πώς η εγγραφή στον κατάλογο θα προωθήσει την ζωντανή κληρονομιά, την πολιτιστική πολυμορφία και τη δημιουργικότητα και θα ενθαρρύνει τον διάλογο ανάμεσα στις κοινότητες. Επίσης, δεν αναφέρεται πως οι τεχνίτες και η τοπική κοινότητα ενεπλάκησαν στη διαδικασία εγγραφής. Το κράτος-μέλος προτείνει εφαρμογή νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας για το στοιχείο, μια πρακτική που δεν είναι δόκιμη σύμφωνα με τη Σύμβαση.

3.3.2 Προγράμματα, Σχέδια και Δραστηριότητες Διαφύλαξης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Από το 2012, πέντε Αφρικανικές χώρες έλαβαν μέρος στο περιφερειακό πρότζεκτ με θέμα την ενίσχυση των εθνικών δυνατοτήτων για την αποτελεσματική προστασία της ΑΠΚ³⁰, με χρηματοδότηση της UNESCO και της Κυβέρνησης της Νορβηγίας. Στο πλαίσιο αυτού, σχεδιάστηκαν διάφορα προγράμματα. Ένα από αυτά αφορούσε στην τέχνη της καλαθοπλεκτικής Kuruka στην κοινότητα Chinhambudzi στη Μοζαμβίκη, η οποία αντιμετώπιζε προβλήματα συνέχειας λόγω της έλλειψης καλαμιών μπαμπού. Στο ντοκιμαντέρ που δημιουργήθηκε ένα χρόνο μετά το πιλοτικό πρόγραμμα παρουσιάζονται τα οφέλη της τεχνικής: δόθηκε η ευκαιρία στους τεχνίτες να γίνουν πιο γνωστοί στον κόσμο και ενθαρρύνονται να συνεχίσουν αλλά και να διδάξουν την τέχνη, οι αρμόδιοι πολιτιστικοί φορείς εκπαιδεύτηκαν με θεωρητικά εργαστήρια που τα εφάρμοσαν στις κοινότητες, μαζί με την κοινότητα έγραψαν ένα ενημερωτικό εγχειρίδιο με σκοπό να διδάσκεται στα σχολεία (UNESCO's Intangible Cultural Heritage Section, 2015). Τέτοιου είδους προγράμματα μπορεί να είναι ευεργετικά για την κοινότητα και τις τεχνικές. Σημαντικό βέβαια, είναι να είναι αειφόρα και να μην παύει η λειτουργία τους λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

3.3.3 Συμπεράσματα

Μέχρι τώρα, τα στοιχεία καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής που έχουν εγγραφεί στους τρεις Καταλόγους Παγκόσμιας ΑΠΚ αποτελούν ένα μικρό ποσοστό (πέντε από τις 508 εγγραφές), ενώ για την υφαντική και κεντητική για παράδειγμα, υπάρχουν 24 εγγραφές. Γενικότερα, δίνεται έμφαση στη διαφύλαξη των τεχνικών από τη μια, αλλά κυρίως στα περιβάλλοντα άυλα στοιχεία: τις κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις που αναπτύσσονται. Η Σύμβαση εστιάζει στην ενεργή

³⁰ Strengthening national capacities for effective intangible cultural heritage safeguarding in selected PALOP countries

εμπλοκή των κοινοτήτων στην αναγνώριση και διαφύλαξη στοιχείων της ΑΠΚ (Deacon & Smeets, 2013) και στην ενασχόληση με τις τεχνικές στη σύγχρονη ζωή. Δεν πριμοδοτείται η αποκλειστική οικονομική αξιοποίηση ή η προβολή των εγγραφών ως μοναδικό προνόμιο της ταυτότητας κάποιας κοινότητας, όπως φαίνεται από την απάντηση της Επιτροπής στην αίτηση εγγραφής της Κοινοπολιτείας των Μπαχαμών. Επιπρόσθετα το πρόγραμμα δράσεων για τη διαφύλαξη της ΑΠΚ έχει τη δυνατότητα να συμβάλει έμπρακτα στην συνέχιση των τεχνικών μέσω της εκπαίδευσης, όπως στην περίπτωση της καλαθοπλεκτικής Karuka στη Μοζαμβίκη.

3.4. Η Εθνική Επιτροπή ΑΠΚ Κύπρου

Η Κύπρος επικύρωσε τη Σύμβαση για την ΑΠΚ το 2006 (Pouradier Duteil-Λοϊζίδου, 2012). Η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή της UNESCO συστάθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και εντάσσεται στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ). Ο κυριότερος ρόλος της είναι η υλοποίηση των στόχων του Οργανισμού: Κάθε χρόνο μελετά και εγκρίνει τα στοιχεία που εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο ή την προσθήκη φορέων σε υφιστάμενες εγγραφές. Από τις εγγραφές αυτές, κάποιες προωθούνται στον Αντιπροσωπευτική Κατάλογο. Ακόμη, κάθε πέντε χρόνια γίνεται επαναξιολόγηση για τη βιωσιμότητα και τα μέτρα προστασίας των εγγεγραμμένων στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο (Unesco.org.cy, 2012α). Η Επιτροπή λειτουργεί ως συμβουλευτικό σώμα προς την Κυβέρνηση, συνεργάζεται με αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες και Υπουργεία, καθώς και άλλους φορείς που οι δραστηριότητες τους σχετίζονται με εκείνες της UNESCO (Μοec.gov.cy, 2019). Για παράδειγμα, το 2008 το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου (ΥΠΠ) ανέλαβε την κατάρτιση του πρώτου μητρώου ΑΠΚ και έτσι, το 2012 εκδόθηκε ένας τόμος με αυτά τα στοιχεία (Pouradier Duteil-Λοϊζίδου, 2012). Η Επιτροπή δεν επιχορηγεί πολιτιστικές δραστηριότητες, αλλά θέτει υπό την αιγίδα της εκδηλώσεις ή συνέδρια που σχετίζονται με τους στόχους του Οργανισμού, εφόσον οι διοργανωτές κάνουν γραπτή αίτηση (Unesco.org.cy, 2012γ)³¹.

³¹ Για παράδειγμα, οι αιτούντες των εγγραφών καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής (βλ. παρακάτω) έχουν ζητήσει χορηγίες από τις ΠΥ για το «Σχέδιο: Στήριξη Δραστηριοτήτων Παραδοσιακού Πολιτισμού» ή για το «Σχέδιο: Στήριξη Δραστηριοτήτων για τη Διατήρηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και του Παραδοσιακού Πολιτισμού». Τα Σχέδια απευθύνονται σε φορείς, ομάδες, μεμονωμένα άτομα και Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης που έχουν εγγράψει στοιχεία στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ· οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε τομείς της ΑΠΚ και Παραδοσιακών Πολιτιστικών Εκφράσεων (Πολιτιστικές Υπηρεσίες, 2018, σελ.1). Παράλληλα με την εθνική δράση καταγραφής ΑΠΚ γίνονται κι άλλες ανεξάρτητες προσπάθειες καταγραφής, όπως τα «Πιλοτικά Προγράμματα Τοπικής Ανάπτυξης: η συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη» (Ριζοπούλου Ηγουμενίδου και Παπαντωνίου, 2016).

3.4.1 Οι Εγγραφές στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας

Η πρώτη εγγραφή της Κύπρου στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ήταν το 2009 με το λευκαρίτικο κέντημα ως «Lefkara laces or Lefkaritika» και η δεύτερη το 2011 με τα τσαττιστά³² ως «Tchattista poetic dueling». Το 2012 η Κύπρος μαζί με την Πορτογαλία συμπεριλήφθηκαν στην πολυεθνική υποψηφιότητα για τη Μεσογειακή διατροφή, μαζί με την Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα και Μαρόκο (Νικολάου-Κονναρή, 2012). Το 2018 εγκρίθηκε η εγγραφή για την τέχνη της ξερολιθιάς ως «Art of dry stone walling, knowledge and techniques» μαζί με την Κροατία, την Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Σλοβενία, την Ισπανία και Ελβετία (Ich.unesco.org, 2017γ).

3.4.2 Μελλοντικές Προκλήσεις Εγγραφών 2014-2015

Στην Αναφορά της Κύπρου: «Μέτρα για την εφαρμογή της Σύμβασης για την Προστασία της ΑΠΚ που λαμβάνονται από την Κύπρο (2014-2015)», μεταξύ των κρατών-μελών της UNESCO από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αναγράφονται μελλοντικές προκλήσεις για την ΑΠΚ της Κύπρου (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016). Οι τέσσερις προκλήσεις συγκρούονται μεταξύ τους και δημιουργούνται κάποιοι περιορισμοί.

Η τρίτη πρόκληση είναι η διασφάλιση πνευματικής ιδιοκτησίας δίνοντας πιστοποίηση αυθεντικότητας για τα τεχνουργήματα (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016). Επειδή τα άυλα στοιχεία διαμορφώνονται συνεχώς και εξαρτώνται από την κοινότητα, αν θα μεταδοθούν, η εγγραφή των στοιχείων στον Κατάλογο θα τα επηρεάσει θετικά ή αρνητικά. Όταν γίνεται κάτι γνωστό μέσω της εγγραφής στον Κατάλογο πιθανόν να επηρεαστεί από τις τουριστικές επισκέψεις (Deacon et al., 2004). Αρνητική επίπτωση είναι η κακή μεταχείριση από σχετικούς φορείς, όπως η απλούστευση του πολιτιστικού προϊόντος για τουριστικούς σκοπούς και η υπερ-εμπορευματοποίησης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ich.unesco.org, 2019) μέσω της βιομηχανοποιημένης μαζικής παραγωγής όπως συνέβη στην περίπτωση των λευκαρίτικων κεντημάτων (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016). Ωστόσο η έκδοση πιστοποιητικού αυθεντικότητας έρχεται σε αντιδιαστολή με την πρώτη πρόκληση που αφορά τη μεταρρύθμιση της υπάρχουσας πολιτιστικής διαχείρισης της Εθνικής Επιτροπής των κοινοτήτων για τη διατήρηση της ΑΠΚ δίνοντας σύγχρονη ερμηνεία. Το ερώτημα είναι εάν η διατήρηση των

³² «αυτοσχέδια ποιητικά δημιουργήματα στιγμιαίας έμπνευσης, ως επί το πλείστον διαγωνιστικού χαρακτήρα» (Unesco.org.cy, 2012β)

στοιχείων προϋποθέτει την ενσωμάτωση σε νέα δεδομένα ή τη δέσμευση σε ένα αυθεντικά παραδοσιακό τρόπο ζωής που δεν αντιπροσωπεύει τη σύγχρονη κοινότητα ή δεν αποτελεί πηγαία έκφραση της πολιτισμικής ταυτότητας (Bendix, 2009: Πούλιος κ.ά., 2015).

Η δεύτερη πρόκληση αφορά την εμπλοκή περισσότερων κοινοτήτων στην καταγραφή στοιχείων, η πριμοδότηση κινήτρων και η καθοδήγηση για τα κατάλληλα μέτρα προστασίας ενώ η τέταρτη πρόκληση αφορά την εκπαίδευση των μελών των κοινοτήτων ώστε να τεκμηριώνουν τεχνολογικά τα στοιχεία (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016). Ερωτήματα δημιουργούνται κατά πόσο η καταγραφή των στοιχείων της ΑΠΚ μιας κοινότητας είναι αποκλειστικό προνόμιο και υποχρέωση μόνο των μελών της. Έτσι, περιορίζεται το κοινό που μπορεί να ασχοληθεί με τα στοιχεία. Εφόσον η Σύμβαση προωθεί τον διαπολιτισμικό διάλογο (Deacon & Smeets, 2013) θα πρέπει να ενθαρρύνονται άτομα πέραν της κοινότητας να ασχολούνται με την καταγραφή και διαφύλαξη.

3.4.3 Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ

Στον Εθνικό Κατάλογο υπάρχουν δύο εγγραφές καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής. Η πρώτη εγγραφή είναι η «Η τέχνη της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής» που περιλαμβάνει την τέχνη της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής στα Λιβάδια από το 2015 με αιτούντα τον Δήμο Λιβαδίων, την τέχνη της καλαθοπλεκτικής στη Μεσόγη από το 2016 με αιτούντα το Κοινοτικό Συμβούλιο Μεσόγης και η τέχνη της μαλακής καλαθοπλεκτικής στην κοινότητα Ακρωτηρίου Λεμεσού από το 2017 με αιτούντες τον Παγκύπριο Οργανισμό Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΠΟΑΚ), το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου και το Κοινοτικό Συμβούλιο Ακρωτηρίου. Δεύτερη εγγραφή είναι «Το καπουθκιώτικο ψαθί» από το 2015, με αιτούντα το Κοινοτικό Συμβούλιο Καπουτίου. Το 2015, έγινε παγκύπρια πρόσκληση υποβολής προτάσεων από κοινότητες για την ένταξη στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο, καθώς διαπιστώθηκε ότι η πρώτη προσπάθεια δημιουργίας μητρώου «υστερούσε σε θέματα εμπλοκής των κοινοτήτων, προσβασιμότητας του κοινού, αξιολόγησης της βιωσιμότητας και υιοθέτησης μέτρων προστασίας» (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016: 114). Στάλθηκαν ηλεκτρονικά μηνύματα σε Δήμους και Κοινότητες που τους προσκαλούσαν να συμπληρώσουν την αίτηση για ένταξη στοιχείων ΑΠΚ στον Εθνικό Κατάλογο. Στην περίπτωση του Καπουτίου, ο κοινοτάρχης ενημερώθηκε από τα μέσα ενημέρωσης. Το έντυπο αίτησης δημιουργήθηκε με βάση τις οδηγίες

της UNESCO, ενώ το 2015, διεξήχθη ένα εργαστήριο για την κατάρτιση των ενδιαφερόμενων, για την συμπλήρωση των εντύπων (Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου & Παπαντωνίου, 2016).

Το ενδιαφέρον για την εγγραφή των στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο, εστιάζει στην εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων και την καταγραφή. Πέρα από την εγγραφή, φαίνεται ότι δεν παρέχεται συστηματική βοήθεια ώστε να υπάρξει εξέλιξη για τα στοιχεία. Ενώ από το 2014-2015 έχουν εντοπιστεί προκλήσεις, δε φαίνεται να έχουν εφαρμοστεί μέθοδοι αντιμετώπισης τους, τουλάχιστον όσο αφορά τα στοιχεία που αφορούν την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Πρωτοβουλίες κοινοτήτων και σχετικών φορέων σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πιο δραστικές από τις πρωτοβουλίες της Εθνικής Επιτροπής. Η Εθνική Επιτροπή, που αποτελείται από εξειδικευμένα άτομα για τον πολιτισμό, θα μπορούσε να έχει πιο ενεργό ρόλο ως προς την καθοδήγηση, ώστε να διεξάγονται πιο σύγχρονες δραστηριότητες σε σχέση με τα στοιχεία.

3.4.3.1 Οι Εγγραφές από την Πλευρά των Κοινοτήτων

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι κοινότητες στην αίτηση εγγραφής των στοιχείων στην ΑΠΚ στην ερώτηση «Ποια είναι η κοινωνική και πολιτιστική σημασία που έχει σήμερα το στοιχείο για την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή ομάδα;» (Παράρτημα Γ). Το υλικό αυτό, όπως αναφέρεται και στο Κεφάλαιο 4, συλλέχθηκε από τους εκπροσώπους των Κοινοτήτων Μεσόγης, Καπουτίου και Δήμο Λιβαδιών. Στη συγκεκριμένη ενότητα, οι κοινότητες έπρεπε να αναφέρουν τα σημαντικότερα γνωρίσματα του στοιχείου, όπως εντοπίζονται στο παρόν, με την προϋπόθεση να συνδέονται με τις κοινότητες-ομάδες, να διαφαίνεται ότι μεταβιβάζονται, αναδημιουργούνται, παρέχουν αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας και είναι συμβατά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον αμοιβαίο σεβασμό και την αειφόρο ανάπτυξη (Παράρτημα Γ, 2015, 2016).

Η κοινωνική και πολιτιστική σημασία που έχει σήμερα το στοιχείο για την κοινότητα Καπουτίου, όπως φαίνεται στην αίτηση που έκαναν για την εγγραφή του στοιχείου στον εθνικό κατάλογο ΑΠΚ και σύμφωνα με τον Ττερλικκά (Παράρτημα Ε, 2018), είναι πρωτίστως η προβολή του κατεχόμενου χωριού Καπούτι της επαρχίας Μόρφου και η «ενίσχυση της συνοχής των προσφύγων κατοίκων της κοινότητας» μέσα από τη διαδικασία παραγωγής, προβολής και διάθεσης του ψαθιού (Παράρτημα Γ, 2015, 2018). Οι κάτοικοι των προσφυγικών χωριών διέφυγαν στις ελεύθερες περιοχές ή στο εξωτερικό, χωρίς να μένουν πια όλοι στην ίδια περιοχή.

Πολλές κοινότητες που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα χωριά τους το 1974 κατά την Τουρκική εισβολή, δημιούργησαν σωματεία ή διατήρησαν τα Κοινοτικά τους Συμβούλια. Με εκδηλώσεις και συναντήσεις ξεκίνησε η προσπάθεια να διατηρήσουν ζωντανή την κοινότητα και προβάλλουν τα συνεκτικά τους ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία ως την ιδιαίτερή τους ταυτότητα, θέλοντας να την διαφυλάξουν και να την μεταβιβάσουν στις επόμενες γενιές. Η αναβίωση της κατασκευής του καπουθκιώτικου ψαθιού έγινε το 1990 και αποτέλεσε το μέσον για να έρθουν οι κάτοικοι πιο κοντά και να συνεργαστούν, δείχνοντας έμπρακτα πως η πολιτιστική κληρονομιά ευνοεί τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα. Οι κάτοικοι κλήθηκαν επίσης να θυμηθούν ιστορίες σχετικές με το ψαθί οι οποίες καταγράφηκαν και στο ντοκιμαντέρ που έγινε το 2016 (Το καπουθκιώτικο ψαθί, 2016). Η προβολή του ντοκιμαντέρ και η έκθεση της διαδικασίας εντείνει το ενδιαφέρον περισσότερων ατόμων να ενημερωθούν ή να ασχοληθούν με το ψαθί. Σχετικά στην αίτηση αναφέρεται το εξής «Όσον αφορά την πολιτιστική πτυχή, είναι σημαντικό να διατηρηθεί αυτό το πολιτιστικό κληροδότημα μέχρι την επιστροφή μας στο κατεχόμενο Καπούτι, οπότε στο φυσικό του, πια, περιβάλλον να μπορεί να αποκτήσει την παλιά του σημασία και χρηστικότητα και να παραδοθεί, όπως κάθε πολιτιστικό αγαθό στις επόμενες γενιές» (Παράρτημα Γ, 2015). Η δήλωση αυτή γεννά αρκετά ερωτηματικά, και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί περισσότερο συμβολική παρά ρεαλιστική, καθώς τέτοιες παραδοσιακές τεχνικές πλέον δεν θα αποκτήσουν την παλιά τους σημασία για την κοινότητα, εφόσον οι κοινότητες δεν είναι πλέον αγροτικές.

Στην αίτηση του Δήμου Λιβαδιών (Παράρτημα Γ, 2015) αναφέρεται ότι οι τεχνικές είναι γνωστές σε όλα τα γηραιότερα άτομα και τα προϊόντα χαρακτηρίζονται από τη νοσταλγία για το παρελθόν παρά για τη χρηστική αξία. Συνεχιστές είναι μια γυναίκα που προσπαθεί να δημιουργήσει διαφορετικές φόρμες (που κι αυτές δεν αποκλίνουν πολύ από τις παραδοσιακές) και οι κατασκευαστές ψαθαρκών, οι πλέον μοναδικοί στην Κύπρο. Οι ψαθαρκές από καλάμι χρησιμοποιούνται σε διατηρητέα σπίτια και αγοράζονται τόσο από μεμονωμένα άτομα, όσο και από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και το εξωτερικό. Συνεχιστής της παράδοσης είναι και ο Δήμος που στηρίζει την προσπάθεια διατήρησης και μετάδοσης των τεχνών αυτών, μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών.

Στην αίτηση της Κοινότητας Μεσόγης (Παράρτημα, 2016), η καλάθοπλεκτική παρουσιάζεται ως ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς της κοινότητας, που τώρα έχει

παρακμάσει. Μεμονωμένα άτομα ή οργανωμένα σύνολα προσπαθούν να συνεχίσουν την παράδοση. Η παρακμή της τέχνης θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή, καθώς όντας ομαδική εργασία, για πολλά χρόνια αποτελούσε το μέσο συνεργασίας της οικογένειας και της κοινότητας. Για την προβολή της καλαθοπλεκτικής, το Κοινοτικό Συμβούλιο διοργανώνει το ετήσιο «Φεστιβάλ Καλαθιού». Ενθαρρύνει τις καλαθοπλέκτριες με επιχορηγήσεις και άλλους τρόπους όπως η βράβευση των γηραιότερων καλαθοπλεκτών.

Συνοψίζοντας, οι κοινότητες εστιάζουν αρχικά στην μετάδοση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής μέσα στην ίδια την κοινότητα. Δεδομένου όμως ότι οι κοινότητες είναι αρκετά μικρές, αμέσως περιορίζονται αρκετά οι προοπτικές μετάδοσης των τεχνικών. Ένας περιορισμός είναι ότι η Κύπρος είναι μια μικρή χώρα και οι τοπικές κοινότητες θέτουν ακόμα περισσότερους περιορισμούς στη διάδοση. Για την κοινότητα Καπουτίου φαίνεται ότι η διατήρηση της ψαθοπλεκτικής έχει σημασία για την ταυτότητα των κατοίκων και η προσπάθεια στηρίζεται από ομάδες και μεμονωμένα άτομα. Στην περίπτωση της Μεσόγης το ενδιαφέρον της νέας γενιάς είναι μικρότερο και η διάδοση περιορισμένη.

Στην ερώτηση πώς συμβάλλει στην αιεφόρο ανάπτυξη το στοιχείο, οι κοινότητες προβάλλουν το γεγονός ότι χρησιμοποιούν αυτόφυτα, μονοετή φυτά τα οποία όσο κόβονται άλλο τόσο ξαναφυτρώνουν, ενώ οι κατασκευές μπορούν να αφομοιωθούν οργανικά στη φύση μετά το πέρας λειτουργίας τους. Ωστόσο, η βιώσιμη ανάπτυξη δεν εξαρτάται μόνο από το περιβάλλον, αλλά και από άλλους παράγοντες κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς.

Η ένταξη των στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο και η επικύρωση τους ως κάτι άξιο αναφοράς, ωφέλησε τις πιο οργανωμένες κοινότητες που ζήτησαν χρηματοδότηση από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες για την διεκπεραίωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Οι μεμονωμένοι τεχνίτες, δεν ένιωσαν ότι η ένταξη αυτή τους προσέφερε κάποιο προσωπικό όφελος, παρά μόνο διαφήμιση (Παράρτημα Ε, 2018). Η κοινότητα Καπουτίου έλαβε το 2016, χορηγία για τη δημιουργία ντοκιμαντέρ με θέμα τη διαδικασία κατασκευής Καπουθκιώτικου Ψαθιού, ενώ το 2017, για την έκδοση ενός εγχειριδίου κατασκευής ψαθιού. Σύμφωνα με τον Ττερλικκά, πρώην κοινοτάρχη Καπουτίου, υπάρχει η επιθυμία ένταξης του στοιχείου στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας ώστε να γίνει δημοφιλέστερη η τέχνη αλλά και να προβληθεί το χωριό (Παράρτημα Ε, 2018). Σύμφωνα με την Αντωνιάδου, αρχιτέκτονα του Μουσείου Μνήμης

Καλαμουργικής του Δήμου Λιβαδιών, δόθηκε η αφορμή να ξεκινήσει συζήτηση της σχέσης του τόπου, με ένα παραδοσιακό επάγγελμα και με ένα φυσικό υλικό (Παράρτημα Ε, 2018). Ο Χατζηκυριάκος (επιμελητής του Μουσείου) θεωρεί ότι η εγγραφή βοήθησε ψυχολογικά την κοινότητα καθώς αντιλήφθηκαν ότι οι τεχνικές είναι σημαντικές για την Πολιτιστική Κληρονομιά της Κύπρου, χωρίς βέβαια, να ξέρουν ακριβώς τι είναι η UNESCO (Παράρτημα Ε, 2018) . Ακόμη, σύμφωνα με τον ίδιο, η δημιουργία ενός σύγχρονου μουσείου καλαθοπλεκτικής έγινε αφορμή οι κάτοικοι να εκτιμήσουν ότι κάτι μοντέρνο δεν είναι απαραίτητα δυσανάγνωστο και μπορεί να γίνει δημοφιλές.

3.4.4 Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική της Κύπρου στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας

Με τη συγκριτική μελέτη των παραπάνω, ένα ερώτημα που δημιουργείται, είναι κατά πόσο οι τέχνες αυτές θα μπορούσαν να εγγραφούν στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ της Ανθρωπότητας. Ο Χατζηκυριάκος θεωρεί ότι υπάρχουν περισσότερο «μοναδικά» στοιχεία ΑΠΚ που προέχει να εγγραφούν και επίσης δεν πιστεύει ότι η εγγραφή θα προσέφερε κάτι επιπλέον (Παράρτημα, 2018). Ωστόσο, δεν είναι η μοναδικότητα των στοιχείων που θα ήταν εμπόδιο στην εγγραφή στον Κατάλογο, αλλά το γεγονός ότι σήμερα σπάνια μεταβιβάζονται οι τεχνικές στις νέες γενιές. Η πιο αξιόλογη προσπάθεια θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή της Κοινότητας Καπουτίου, καθώς τίθεται και το θέμα συνέχισης ταυτοτικού στοιχείου μέσω της ψαθοπλεκτικής. Ακόμη, μόνο η προσπάθεια για εγγραφή των στοιχείων στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο, θα ήταν αφορμή να κινητοποιηθούν ομάδες και κοινότητες για να μεταβιβάσουν τις τεχνικές στη νέα γενιά. Για κάτι τέτοιο επιβάλλεται η ανάγκη συνεργασίας με εξειδικευμένους φορείς και επαγγελματίες. Ένα άλλο εμπόδιο για στην εγγραφή στον Κατάλογο, η στατικότητα της κάθε ομάδας, καθώς επικεντρώνεται στο δικό της στοιχείο και δε φαίνεται να έχει ανάγκη συνεργασίας με τεχνίτες από άλλες περιοχές. Σε αυτό το σημείο η Εθνική Επιτροπή οφείλει να προτείνει αξιόπιστους συνεργάτες που θα συμβάλλουν στην πολιτιστική διαχείριση των στοιχείων.

Κεφάλαιο 4

Μεθοδολογία

Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ποιοτικές μέθοδοι έρευνας: αρχειακή έρευνα, ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε βάθος, παρατηρήσεις από εργαστήρια σχετικά με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική (εν μέρη ομάδες εστίασης). Η χρήση διαφόρων εργαλείων είχε ως στόχο την προσέγγιση εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων από ένα ευρύ φάσμα. Το εύρος καλύπτει: άτομα που δεν είχαν καμία σχέση με το αντικείμενο μέχρι άτομα που είναι χρόνια καλαθοπλέκτες και παιδιά μέχρι ηλικιωμένους.

4.1 Αρχειακή Έρευνα

Αντλήθηκαν στοιχεία από βιβλία και διαδικτυακά αρχεία, από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή ιδιώτες. Εντοπίστηκε βιβλιογραφία από τα πεδία της λαογραφίας, ιστορίας αρχαιολογίας, σύγχρονης καλαθοπλεκτικής, εργοθεραπείας και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης, σύγχρονες βιβλιογραφικές πηγές είναι τα πρακτικά του συνεδρίου Woven Communities 2017 με κεντρικό θέμα την καλαθοπλεκτική, το οπτικοακουστικό υλικό του Μουσείου Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών και συγκεκριμένες δράσεις της ΜΚΟ «Ξαρκής»³³, που σχετίζονται με το αντικείμενο. Η έλλειψη βιβλιογραφίας για το πεδίο της πολιτικής διαχείρισης της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής οδήγησε στην προσέγγιση του δήμου και κοινοτήτων που είχαν κάνει αίτηση για την ένταξη των στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο ΑΠΚ της Κύπρου. Ζητήθηκαν οι τέσσερις αιτήσεις για τις εν λόγω εγγραφές, από τις οποίες παρουσιάζω τις τρεις, καθώς οι φορείς της κοινότητας Ακρωτηρίου έστειλαν την αρχική αίτηση που είναι ελλιπής και έπειτα δεν απάντησαν ξανά, όταν τους ζήτησα την τελική. Για την αίτηση της κοινότητας Μεσόγης χρειάστηκε να πάω η ίδια στη γραμματεία της κοινότητας μαζί με τον καλαθοπλέκτη και πρώην μέλος του ΚΣ κ. Νεοφύτου, για να μου στείλουν την αίτηση ηλεκτρονικά. Η

³³ Ερευνά τις διασταυρώσεις του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω δημιουργικών πρακτικών που εμπλέκουν την κοινωνία.

γραμματεία του Δήμου Λιβαδιών μου έστειλε αρχικά λάθος αίτηση και αφού εξήγησα με λεπτομέρειες τι θα έπρεπε να γράφει η αίτηση που ζητούσα μου έστειλαν τη σωστή. Η κοινότητα Καπουτίου ήταν η μόνη που ανταποκρίθηκε άμεσα, στέλνοντας την αίτηση την ίδια μέρα.

4.2 Ημιδομημένες Συνεντεύξεις³⁴

Γενικός στόχος ήταν να αντληθούν πληροφορίες για τη σχέση τεχνιτών και επιστημόνων που ασχολούνται με την καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική με τα αντίστοιχα πεδία. Οι συνεντεύξεις ήταν ημι-δομημένες³⁵, με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ώστε να αντλήσω όσες περισσότερες πληροφορίες για ερωτήματα που δεν κάλυψε η αρχειακή έρευνα, δηλαδή, την κοινωνική διάσταση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στην Κύπρο, στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μέσα από την προσωπική τους εμπειρία. Οι περισσότερες ερωτήσεις αφορούσαν τη γνώμη και την εμπειρία των συνεντευξιζόμενων ενώ λιγότερες ήταν υποθετικές ερωτήσεις. Έτσι έγιναν δύο ερωτηματολόγια, ένα για τους τεχνίτες και ένα για τους ειδικούς του θέματος. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν σε διαφορετικό χρονικό πλαίσιο για τον καθένα, με τη χρήση μαγνητοφώνου και σημειώσεων. Χρησιμοποιήθηκε ένα μικρό αλλά αντιπροσωπευτικό δείγμα με άτομα διαφορετικού φύλου, ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου και από διαφορετικές περιοχές της Κύπρου. Οι συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν- κωδικοποιήθηκαν στη διάρκεια τριών εβδομάδων (22.11.2018-5.12.2018).

4.2.1 Το Δείγμα

Το δείγμα των τεχνιτών αποτελείται από πέντε τεχνίτες ηλικίας από 30 μέχρι 79 ετών, από τους οποίους οι περισσότεροι κατάγονται από τις κοινότητες που εντάχθηκαν στον Εθνικό Κατάλογο: οι δύο προέρχονται από τη Μεσόγη, η μια από το Ακρωτήρι και ένας από το Καπούτι. Επιλέχθηκαν, επειδή τα είδη καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής που παράγουν, διαφέρουν στις τρεις κοινότητες. Στο δείγμα δεν συμπεριέλαβα καλαθοπλέκτες από τον Δήμο Λιβαδιών, καθώς χρησιμοποιούν το καλάμι σχεδόν με τον ίδιο τρόπο όπως στην κοινότητα Μεσόγης. Άλλος λόγος, ήταν ότι ήδη υπάρχουν οπτικογραφημένες συνεντεύξεις από Λιβαδιώτες καλαθοπλέκτες-ψαθοπλέκτες προσβάσιμες στο κοινό, στο Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής. Επίσης, δεν

³⁴ Τα άτομα που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις ενημερώθηκαν ότι οι πληροφορίες που έδωσαν θα χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς της έρευνας και έδωσαν την προφορική συγκατάθεσή τους. Δεν ανέφεραν ευαίσθητα προσωπικά θέματα, κανένας δεν ζήτησε την αναφορά των λεγόμενων τους με ανωνυμία.

³⁵ Σύνολο προκαθορισμένων συνεντεύξεων με ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, δυνατότητα τροποποίησης του περιεχομένου των ερωτήσεων και προσθαφαίρεσης θεμάτων για συζήτηση (Ιωσηφίδης, 2008).

συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα καλαθοπλέκτες από το Λιοπέτρι καθώς η κοινότητα δε φαίνεται να έχει εφαρμόσει κάποια δημόσια πολιτική για την τέχνη αυτή. Τέλος, το νεαρότερο άτομο επιλέχθηκε για συνέντευξη ως εκπρόσωπος της νέας γενιάς καλαθοπλεκτών, που δεν κατάγονται από τις εμπλεκόμενες κοινότητες. Το δείγμα τεχνιτών, περιλαμβάνει μόνο ελληνοκύπριους, επειδή υπήρχε δυσκολία πρόσβασης σε τουρκοκύπριους καλαθοπλέκτες. Ενώ γνωρίζω ότι υπάρχει ζωντανή παράδοση καλαθοπλεκτικής σε χωριά στο βόρειο μέρος του νησιού, θα υπήρχε δυσκολία επικοινωνίας, λόγω γλώσσας. Ακόμα και στο HASDER³⁶, που είναι πιο εύκολα προσβάσιμο, η εκπαιδύτρια για την κατασκευή τσέστων, δεν μιλάει αγγλικά.

Το δείγμα των επιστημόνων που επιλέχθηκε αφορούσε δύο άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο: τους δύο βασικούς συντελεστές του Μουσείου Μνήμης Καλαμουργικής. Τα δύο αυτά άτομα κατά τη γνώμη μου, μελετώντας σοβαρά την παράδοση καλαμουργίας των Λιβαδιών, δημιούργησαν μια σύγχρονη πρόταση θέασης της. Αποτελούν παράδειγμα πώς οι επιστήμονες μπορούν να συμβάλλουν στη συνέχιση της παράδοσης και την προσαρμογή της στα δεδομένα της σύγχρονης ζωής. Δεν επέλεξα άτομα από την Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας, επειδή δεν θεωρώ ότι εφαρμόζουν κάποια ενεργητική πολιτική που αφορά στην καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική της Κύπρου.

4.2.2 Ανάλυση Δεδομένων

Σε δεύτερο στάδιο έγινε απομαγνητοφώνηση του υλικού και κωδικοποίηση. Τα δεδομένα ομαδοποιήθηκαν σε βασικές κατηγορίες: α) την προσωπική σχέση των ατόμων με την πρακτική, β) τη διάχυση, δηλαδή με ποιο τρόπο επικοινωνούν το αντικείμενό τους, γ) σχετικά ήθη και έθιμα και δ) ποιες προοπτικές θεωρούν ότι υπάρχουν για την καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική και την άποψή τους για τη συμβολή της UNESCO σε αυτά τα στοιχεία ΑΠΚ. Πληροφορίες από τις συνεντεύξεις παρουσιάζονται σε όλο το κείμενο, αλλά κυρίως στο 5ο Κεφάλαιο: Η καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική στην Κύπρο σήμερα.

4.3 Εκπαιδευτικά Εργαστήρια

Αντλήθηκαν πληροφορίες από τα εργαστήρια στα οποία ήμουν η εκπαιδύτρια και σχετίζονταν με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Κύρια ερωτήματα ήταν εάν υπάρχει ενδιαφέρον για

³⁶ Κέντρο Χειροτεχνίας στην κατεχόμενη Λευκωσία

αυτές τις τεχνικές στην Κύπρο σήμερα και εάν η εκπαίδευση μπορεί να καλλιεργήσει αυτό το ενδιαφέρον. Τα εργαστήρια διεξήχθησαν από τον Νοέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2018. Η πρώτη σειρά εργαστηρίων αφορούσε ενήλικες ενώ η δεύτερη σειρά αφορούσε παιδιά.

4.3.1 Εργαστήρια για Ενήλικες³⁷

Σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Εικαστικών Καλλιτεχνών Κύπρου, διοργανώθηκε η σειρά εργαστηρίων «Σύμ-πλέξη»³⁸, μια εικαστική προσέγγιση των δυνατοτήτων της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής για ενήλικες. Τα εργαστήρια διεξήχθησαν στον χώρο του Συνδέσμου που βρίσκεται στο Δημοτικό Κήπο Λευκωσίας. Έγιναν τέσσερα εργαστήρια που περιλάμβαναν θεωρία και πράξη. Εν μέρη τα εργαστήρια μετατράπηκαν σε ομάδες εστίασης, καθώς στους συμμετέχοντες δόθηκε πριν την έναρξη του κύκλου εργαστηρίων ένα ερωτηματολόγιο ανοικτού τύπου με τρεις ερωτήσεις. Οι ίδιες ερωτήσεις δόθηκαν και στο τέλος, ώστε να γίνει σύγκριση των απαντήσεων και να επιχειρηθεί εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων. Οι ερωτήσεις αφορούσαν τις γνώσεις τους σε σχέση με το αντικείμενο και τις προοπτικές του. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν προαιρετική. Επίσης αντλήθηκαν πληροφορίες από τις συζητήσεις που διεξάγονταν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου και στο τέλος, όπου έγινε σύγκριση με τις απόψεις που είχαν στην αρχή.

Στην πρώτη συνάντηση προσήλθαν δέκα άτομα εκ των οποίων οι περισσότεροι εικαστικοί, ηλικίας από 29 μέχρι 63 χρονών. Στη συνάντηση παραβρέθηκε ένας δεκαεπτάχρονος, μαθητής της μιας συμμετέχουσας, ο οποίος καταγόταν από χώρα της Αφρικής και ήταν ο μόνος που είχε επαφή με τη δημιουργία καλαθιού στο παρελθόν. Όσοι δεν είχαν συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο τους ζήτησα να το κάνουν πριν την έναρξη του εργαστηρίου, σε έντυπη μορφή. Από τους δέκα συμμετέχοντες, οι οκτώ συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο. Αρχικά, τους είχα παροτρύνει να φέρουν αντικείμενα που θεωρούν ότι σχετίζονται με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Αφού έγινε συζήτηση για τα αντικείμενα που φέραμε, πραγματοποιήθηκε

³⁷ Τα άτομα που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια ενημερώθηκαν ότι οι πληροφορίες που έδωσαν θα χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς της έρευνας και έδωσαν την προφορική συγκατάθεσή τους. Δεν ανέφεραν ευαίσθητα προσωπικά θέματα, κανένας δεν ζήτησε την αναφορά των λεγόμενων τους με ανωνυμία.

³⁸ Η αρχική περιγραφή του εργαστηρίου ήταν η εξής: «Μια εικαστική προσέγγιση των δυνατοτήτων πλέξης με φυτά καθώς επίσης και η προσομοίωση αυτών των τεχνικών με το ίδιο το ανθρώπινο σώμα. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική μέσω βιωματικών διαδικασιών και ασκήσεων. Παρατηρώντας τις τεχνικές πλέξης, θα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν τις δικές τους αναγωγές για το πώς συγκροτείται μια ομάδα». Τα εργαστήρια ήταν σε συνέχεια μεταξύ τους, γι' αυτό, για μια ολοκληρωμένη εμπειρία θα έπρεπε να συμμετέχουν και στις τέσσερις συναντήσεις. Κάθε συνάντηση διαρκούσε δύο ώρες.

παρουσίαση υπό μορφή powerpoint για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική με τεχνικά, ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία, καθώς και πρακτικές πέρα από τις χρηστικές, όπως καλλιτεχνικές και θεραπευτικές. Περίπου στο μέσο της παρουσίασης προσκάλεσα τους συμμετέχοντες να λάβουν μέρος σε ένα παιχνίδι προσποιούμενοι ότι ο καθένας από αυτούς ήταν ένα σκέλος της βάσης ενός καλαθιού ενώ έπλεξα ανάμεσά τους υφασμάτινες λωρίδες, ώστε να αντιληφθούν συγκεκριμένη πλέξη (Παράρτημα Δ, εικ.4.1).

Στη δεύτερη συνάντηση προσήλθαν επτά γυναίκες, από τα δέκα άτομα που ήρθαν την προηγούμενη φορά. Η απουσία τους οφειλόταν σε προσωπική υποχρέωση. Στόχος ήταν να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν σχήματα με το σώμα τους, που να θυμίζουν τις πλέξεις που είχαν δει την προηγούμενη φορά. Αυτή η δράση δεν είχε τόση επιτυχία και έτσι τις παρακίνησα να περιπλανηθούν στον Κήπο και να εντοπίσουν και να φωτογραφίσουν την πλέξη στη φύση. Τις παρότρυνα επίσης να δημιουργήσουν δικές τους συνθέσεις είτε με τα φυτά είτε με τα σώματά τους (Παράρτημα Δ, εικ.4.2,4,3).

Στην τρίτη συνάντηση προσήλθαν οι ίδιες επτά γυναίκες. Ο στόχος ήταν να δημιουργήσουν μια πλεκτή βάση από φλούδι³⁹, ακολουθώντας τις οδηγίες. Επέλεξα αυτό το υλικό επειδή είναι το πιο εύχρηστο σε σχέση με τα υπόλοιπα υλικά πλέξης που υπάρχουν στην Κύπρο. Η διαδικασία συνεχίστηκε και στην τέταρτη συνάντηση όπου οι συμμετέχουσες είχαν την πρόθεση να συνεχίσουν τη βάση ώστε να γίνει καλάθι. Στην τελευταία συνάντηση ήρθαν μόνο οι τέσσερις, οι οποίες και ολοκλήρωσαν την κατασκευή. Για το τέλος, είχε προηγηθεί ανοικτό κάλεσμα για την παρουσίαση του εργαστηρίου στο ευρύ κοινό, αλλά δεν είχε μεγάλη ανταπόκριση. Έτσι στο τέλος συζητήσαμε με τις συμμετέχουσες την εμπειρία τους και πώς διαμορφώθηκε η άποψή τους για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Εξέφρασαν επίσης, την επιθυμία για διεξαγωγή κι άλλων τέτοιων εργαστηρίων. Τις παρακάλεσα κατ' ιδίαν αλλά και ηλεκτρονικά να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο μετά την διεξαγωγή των εργαστηρίων. Είχα μια άμεση ανταπόκριση. Μετά από ένα μήνα έστειλα προσωπικό μήνυμα ειδικά στις συμμετέχουσες που ολοκλήρωσαν τη σειρά εργαστηρίων, εκ των οποίων η μια τελικά έστειλε τις απαντήσεις, ενώ η άλλη θεώρησε ότι οι απαντήσεις της δεν άλλαξαν γι' αυτό και δεν το συμπλήρωσε.

³⁹ Τοπικό φυτό που χρησιμοποιείται κυρίως για την κατασκευή του καπουθκιώτικου ψαθιού

4.3.2 Εργαστήρια για Παιδιά

Στον Δήμο Λευκωσίας δημιουργήθηκε ένα προσωρινό υποστατικό για την διεξαγωγή εργαστηρίων για παιδιά ενόψει των διακοπών των Χριστουγέννων. Ο χώρος ήταν ελεύθερης πρόσβασης και τα παιδιά δεν έπρεπε να προκρατήσουν τη θέση τους για να συμμετέχουν. Κλήθηκα να κάνω τρία εργαστήρια για πλεκτές κατασκευές με φυσικά υλικά, για μια πρώτη γνωριμία με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Το κάθε ένα διαρκούσε 90 λεπτά και τα παιδιά μπορούσαν να έρθουν οποιαδήποτε στιγμή σε αυτό το χρονικό διάστημα. Στα εργαστήρια μίλησα στα παιδιά για τις δυνατότητες πλέξης που έχουν τα φυτά δείχνοντάς τους απτά παραδείγματα και εικόνες από βιβλία. Κυρίως εστίασα στο καπουθκιώτικο ψαθί και τον αργαλειό στον οποίο δημιουργείται. Στα δύο εργαστήρια τους έδειξα πώς να κατασκευάσουν ένα ψάθινο δεντράκι από φλούδι (Παράρτημα Δ, εικ.4.4) και στο τρίτο εργαστήριο δημιούργησαν μια κατασκευή με φυσικά υλικά σαν απλοποιημένη μορφή αργαλειού. Από τη διαδικασία αυτή, παρατήρησα τη σχέση των παιδιών με τις τεχνικές πλέξης με φυτά, το ενδιαφέρον που δείχνουν και την επιθυμία τους να μάθουν. Επειδή δεν υπήρχε αρκετός χρόνος, βοηθούσα αρκετά τα παιδιά για να ολοκληρώσουν την κατασκευή τους. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή έδειξε πως υπάρχει διάθεση από παιδιά να μάθουν τέτοιες τεχνικές και επομένως προοπτικές για την καλύτερη οργάνωση τέτοιων εργαστηρίων.

4.4 Παρατηρήσεις

Στην έρευνα παρουσιάζονται επίσης γενικές παρατηρήσεις από την εμπειρία μου στο χώρο της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στην Κύπρο και στην Αγγλία, καθώς είναι ένα θέμα που ερευνώ από το 2016. Το 2016 μαθήτευσα για έξι μήνες στο εργαστήριο καλαθοπλεκτικής της Hilary Burns στην Αγγλία, μέσω του προγράμματος Erasmus+. Κατά τη διάρκεια αυτή, εργάστηκα επίσης στην καταγραφή της συλλογής καλαθιών της οικογένειας Coates, στο English Willow Centre. Η οικογένεια αυτή διατηρεί για τρεις γενιές βιοτεχνία καλαθοπλεκτικής στο Somerset. Έτσι, είχα την ευκαιρία να ζήσω από κοντά, διαδικασίες εφαρμογής της καλαθοπλεκτικής στη σύγχρονη ζωή. Εκτός αυτού, την περίοδο του προγράμματος, παρακολούθησα το συμπόσιο καλαθοπλεκτικής Woven Communities 2017 στη Σκωτία, όπου άτομα από διάφορα μέρη του κόσμου έκαναν διαθεματικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις και έτσι απέκτησα πιο ευρεία οπτική για το αντικείμενο. Άντλησα επίσης ιδέες για την εφαρμογή ανάλογων πρακτικών στην Κύπρο. Η συστηματική επαφή με τους τεχνίτες και σχετικούς επιστήμονες σε προσωπικό επίπεδο, στο περιβάλλον που ζουν, τόσο στην Κύπρο όσο και στο

εξωτερικό συνέβαλαν στην εξαγωγή πληροφοριών σχετικών με το θέμα, τις οποίες έχω τη δυνατότητα να συγκρίνω και να συσχετίσω.

Κεφάλαιο 5

Η Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στην Κύπρο Σήμερα: Όρια και Προοπτικές

Στο Κεφάλαιο, παρουσιάζεται το γενικότερο πλαίσιο που υφίσταται σε σχέση με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική στην Κύπρο σήμερα, καθώς και σχετικά παραδείγματα από το εξωτερικό. Στο τέλος, προτείνεται η δημιουργία μιας ΜΚΟ για την πολιτιστική διαχείριση των τεχνικών.

5.1 Οι Κρατικοί Φορείς Πολιτιστικής Διαχείρισης Καλαθοπλεκτικής και Ψαθοπλεκτικής και οι Δράσεις τους

Το μοντέλο πολιτιστικής πολιτικής που εφαρμόζεται στην Κύπρο είναι ένας διαμορφωμένος τύπος του μοντέλου του αρχιτέκτονα (Theodoulou-Charalambous, 2015). Το κράτος, μέσω του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού είναι υπεύθυνο για την πολιτιστική ανάπτυξη. Οι δήμοι και οι κοινότητες συμμετέχουν επίσης στη στήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες (ΠΥ) έχουν την κύρια ευθύνη για την ανάπτυξη του σύγχρονου και παραδοσιακού πολιτισμού στην Κύπρο. Χορηγίες παρέχει επίσης ο ιδιωτικός τομέας, οι κυπριακές τράπεζες εκ των οποίων μερικές διατηρούν πολιτιστικά ιδρύματα και ο ΟΠΑΠ Κύπρου (Theodoulou-Charalambous, 2015).

Για τη διαχείριση των τομέων καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής υπάρχουν κρατικοί φορείς που είναι υπεύθυνοι, χωρίς να είναι ιδιαίτερα εξειδικευμένοι. Αυτοί οι φορείς είναι οι

Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ), στις οποίες εργάζονται δύο αρμόδιοι λειτουργοί για τον λαϊκό πολιτισμό και δύο για την Εθνική Επιτροπή της UNESCO. Επιπλέον, υφίσταται η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (ΥΕΕΒ).

Το πρόβλημα εξειδικευμένης διαχείρισης για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική, πηγάζει από το γενικότερο σύστημα διακυβέρνησης του πολιτισμού στην Κύπρο -τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες- που αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα και χρειάζεται αναδιάρθρωση (Νικήτα, 2010). Είναι ένα σύστημα κατακόρυφων δομών, στο οποίο απουσιάζει μια ενιαία στρατηγική και πολιτική για τον πολιτισμό. Σε αυτό ο ρόλος των ΠΥ είναι κατακερματισμένος, το ολιγάριθμο προσωπικό δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε όλες τις ανάγκες των πολυμερών οργανισμών (π.χ. UNESCO), ενώ απουσιάζουν η επιστημονική έρευνα πριν την εφαρμογή πολιτιστικής πολιτικής και οι απαραίτητοι εξειδικευμένοι εργαζόμενοι (Νικήτα, 2010). Επιπλέον, καθώς τομείς του Πολιτισμού εμπίπτουν σε διαφορετικά Υπουργεία και περικείμενα, η συνεργασία και ο συντονισμός αντιμετωπίζονται ad hoc και δεν συγκροτείται καμία μακροπρόθεσμη θεσμική δομή (Theodoulou-Charalambous, 2015).

Σκοπός της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας, σύμφωνα με το μήνυμα του διευθυντή στην επίσημη ιστοσελίδα, είναι η διάσωση της λαϊκής τέχνης και η ανάπτυξη της σε σύγχρονη χειροτεχνία της Κύπρου (Mcit.gov.cy., 2017β). Ωστόσο κάτι τέτοιο δεν είναι εμφανές ούτε από τις εγκαταστάσεις του Κέντρου Χειροτεχνίας, ούτε από τα επικοινωνιακά εργαλεία, ούτε από τις δραστηριότητες που εφαρμόζονται. Υπάρχουν ερωτήματα κατά πόσο γίνεται συστηματική αρχειακή έρευνα⁴⁰ για τις παραδοσιακές τεχνικές της Κύπρου καθώς οι πληροφορίες που παρέχονται είναι πολύ γενικές και δεν ενημερώνονται συχνά. Υπάρχουν κάποιες εκδόσεις και DVD, όχι όμως για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική. Επιπλέον, δεν φαίνεται να υπάρχει ένα πλάνο για το πώς μπορεί να επιτευχθεί η ανάπτυξη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής. Από την άλλη, το Κέντρο Κυπριακής Χειροτεχνίας βρίσκεται στη Λευκωσία και διατηρεί την ίδια –μάλλον στάσιμη- εικόνα εδώ και αρκετά χρόνια. Στον χώρο στεγάζονται τα διοικητικά γραφεία της Υπηρεσίας, τα εργαστήρια λαϊκών τεχνών, ένας μικρός εκθεσιακός χώρος και το πωλητήριο. Καταστήματά του υπάρχουν επίσης, στη Λεμεσό και την Πάφο. Ο χώρος είναι

⁴⁰ Έρευνες για τις λαϊκές παραδόσεις της Κύπρου υποστηρίζουν το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών των ΠΥ (το πιο σχετικό βιβλίο ονομάζεται «Τα παραδοσιακά επαγγέλματα της Κύπρου» του Ιωνά, 2001) και η μη-κυβερνητική Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών.

προσβάσιμος από το κοινό και πραγματοποιούνται ξεναγήσεις κυρίως σε τουρίστες και σχολεία. Στο πωλητήριο υπάρχουν αντικείμενα καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής, τα οποία προμηθεύουν ιδιώτες τεχνίτες. Στο σχετικό εργαστήριο που στεγάζεται στο χώρο, παράγονται ορισμένοι τσέστοι από έναν εκεί εργαζόμενο τεχνίτη. Άλλες τεχνικές, όπως η κεραμική και η υφαντική, έχουν μεγαλύτερη παραγωγή.

5.2 Η Ενασχόληση με την Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική Σήμερα

Προϋπόθεση για την εκμάθηση των παραδοσιακών τεχνών είναι η τριβή με το αντικείμενο για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Παλαιότερα, τα άτομα μάθαιναν τις τεχνικές από το στενό τους οικογενειακό περιβάλλον. Σήμερα, για να μάθει κάποιος θα πρέπει με δική του πρωτοβουλία να ανατρέξει στους λίγους τεχνίτες που έχουν απομείνει ή να συμμετέχει σε εργαστήρια που οργανώνουν ορισμένες κοινότητες - δήμοι ή η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας ή τα Επιμορφωτικά Κέντρα του ΥΠΠ. Παρόλα αυτά, ακόμα και σε τέτοιες περιπτώσεις, δημιουργούνται προβληματικές καταστάσεις εκμάθησης καθώς οι συνθήκες είναι ανεπαρκείς ως προς τη δέσμευση των ατόμων να μάθουν και να συνεχίσουν να ασκούν την τέχνη.

Από τη διεξαχθείσα έρευνα, φαίνεται ότι οι παλιοί τεχνίτες βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές. Εάν ένα άτομο είναι σε θέση να τους προσεγγίσει για να μάθει, πρέπει να έχει συχνή επαφή. Αυτό δεσμεύει τον τεχνίτη να προσαρμόσει την καθημερινότητά του. Εάν λαμβάνει κάποιο χρηματικό αντίτιμο τότε ίσως δεσμευτεί, αλλά πολλές φορές εμπόδιο είναι και ο χρόνος που πρέπει να διαθέσει. Παλαιότερα, όταν η εκμάθηση γινόταν στο οικογενειακό περιβάλλον, υπήρχε η άνεση του χρόνου- η εκμάθηση μπορούσε να γίνει οποιαδήποτε στιγμή κατά τον ελεύθερο χρόνο των ατόμων. Πλέον, ο ελεύθερος χρόνος της σύγχρονης ζωής δεν είναι αντίστοιχος της αγροτικής ζωής. Επιπλέον, δεν έχουν όλοι οι τεχνίτες το ταλέντο να μεταδώσουν την τέχνη ενώ ορισμένοι από αυτούς δυσκολεύονται λόγω μεγάλης ηλικίας. Ωστόσο δεν έχω συναντήσει μέχρι τώρα κάποιον καλαθοπλέκτη ή ψαθοπλέκτη που να μην θέλει να μεταδώσει την τέχνη, επειδή θέλει να την κρατήσει κρυφή.

Έπειτα, η προσπάθεια να διεξαχθούν εργαστήρια οργανωμένα μέσω του δήμου ή της κοινότητας, μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα, καθώς υπάρχει θεσμική δέσμευση, συγκεκριμένο πρόγραμμα

και οι τεχνίτες μισθώνονται. Οι τοπικές αρχές εστιάζουν ωστόσο στην εκμάθηση σε κατοίκους της μικρής κοινότητας- δήμου, αποκλείοντας άτομα από άλλες περιοχές. Για παράδειγμα, ο δήμος Λιβαδιών οργάνωσε σειρά εργαστηρίων για άνεργους δημότες (Τα Λιβάδια γίνονται ένα με σένα, 2016). Επιπλέον, ένα ερώτημα που προκύπτει είναι εάν οι καινούριοι εκπαιδευόμενοι θα συνεχίσουν να ασχολούνται και μετά την ολοκλήρωση των εργαστηρίων και πώς μπορεί αυτό να ενσωματωθεί στους στόχους των κατά τόπους εργαστηρίων.

Εκτός αυτού, η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας συνέβαλε στη διεξαγωγή εργαστηρίων στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου, πριν από περίπου πέντε χρόνια. Η κάθε τεχνίτρια από το χωριό δίδαξε σε ενδιαφερόμενους κατοίκους, μια τεχνική της μαλακής καλαθοπλεκτικής. Σύμφωνα με την Πολλύ που εκπαιδεύτηκε στα εργαστήρια, είναι η μοναδική που συνεχίζει να ασχολείται ακόμα, οι υπόλοιποι σταμάτησαν λόγω έλλειψης χρόνου ή ανεπάρκεια εσόδων από τη δραστηριότητα (Παράρτημα Ε). Φέτος, θα διεξαχθούν πάλι τα εκπαιδευτικά εργαστήρια στο ΚΠΕ και η Πολλύ θα είναι μια από τις εκπαιδευτριες. Η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας διοργανώνει επίσης κάθε Μάρτιο, εργαστήρια εκμάθησης λαϊκών τεχνών διάρκειας περίπου 30 ωρών, σε μια εβδομάδα (Mcit.gov.cy., 2018). Περιλαμβάνεται η ψαθοπλεκτική, ενώ παλαιότερα υπήρχε η καλαθοπλεκτική.

Σε Επιμορφωτικά Εργαστήρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού που διεξάγονται εβδομαδιαία, υπάρχει η επιλογή μαθημάτων κυπριακής χειροτεχνίας που περιλαμβάνονται και τεχνικές καλαθοπλεκτικής ή ψαθοπλεκτικής, ωστόσο δεν προσφέρεται εξειδίκευση. Ο εκπαιδευτής δε, είναι αναγκασμένος να μετακινείται σε τρεις διαφορετικές επαρχίες όπου διεξάγονται τα εργαστήρια, με μικρή αποζημίωση (Παράρτημα Ε, Γεωργίου, 2018). Σήμερα υπάρχουν έντεκα ομάδες με συνολικό αριθμό 130 μαθητών, από μικρά παιδιά μέχρι ηλικιωμένους. Οι ψαθοπλέκτες του Καπουτίου αιτήθηκαν επίσης, να διδάξουν στα Επιμορφωτικά Κέντρα, αλλά η αίτηση απορρίφθηκε. Ωστόσο, έκαναν αίτηση στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες για επιχορήγηση εκπαιδευτικών αργαλειών, επειδή άτομα έχουν δείξει ενδιαφέρον για να μάθουν την τέχνη. Προτεραιότητά τους είναι να διδάξουν νεαρά άτομα από το χωριό τους.

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών παρέχει εργαστήρια καλαθοπλεκτικής και χειροτεχνιών, για τα μέλη της, με εισαγόμενο μπαμπού ειδικής κατεργασίας προς κατασκευή καθισμάτων

καρεκλών από τόνο⁴¹ ή πλαστικό σχοινί. Η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση των ατόμων και λειτουργεί εργασιοθεραπευτικά (Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών, 2017). Δέκα άτομα συνολικά συνεχίζουν να απασχολούνται μόνιμα στα Εργαστήρια επί πληρωμή (Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών, 2017). Τα καλάθια που κατασκευάζουν διαφοροποιούνται από τα παραδοσιακά καλάθια, λόγω του υλικού αλλά και της βάσης. Η βάση δεν είναι πλεκτή, αλλά μια ξύλινη επιφάνεια. Αυτό το είδος, ξεκίνησε να αναπαράγεται κατά τις δεκαετίες του 1950-1960. Ούτε σε αυτή την περίπτωση παράγονται σύγχρονες κατασκευές.

Μαθήματα κατασκευής τσέστου, παρέχονται όλον τον χρόνο από τη ΜΚΟ HASDER, στην κατεχόμενη Λευκωσία, η οποία αποτελεί τον πρώτο τουρκοκυπριακό οργανισμό λαϊκής τέχνης (Hasder.org, 2013). Στο χώρο διδάσκονται διάφορες λαϊκές τέχνες. Η εκπαιδευτρια για τους τσέστους δεν μιλά αγγλικά, οπότε η εκμάθηση σε άτομα που δεν μιλούν την ίδια γλώσσα δεν είναι εύκολη. Ωστόσο είναι πολύ φιλική και πρόθυμη. Το ίδρυμα διαθέτει επίσης, αρχείο και ιστοσελίδα, αλλά δεν παρέχονται μεταφρασμένα στα αγγλικά ή τα ελληνικά. Το αρχείο χρηματοδοτήθηκε από το United Nations Office for Project Services, το United Nations Development Program και τις ΗΠΑ (Hasder, 2013).

Άλλες πηγές ενημέρωσης σχετικά με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική είναι κάποια τεκμηριωτικά έργα, που έχουν εκπονηθεί κατά τόπους. Έτσι, υπάρχει πιθανότητα να αντληθούν πληροφορίες από ντοκιμαντέρ, ενημερωτικά βίντεο και εγχειρίδια. Για παράδειγμα, το ΚΠΕ Ακρωτηρίου και Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΠΟΑΚ) δημιούργησαν ντοκιμαντέρ για τη μαλακή καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου, το οποίο προβάλλεται στο ΚΠΕ. Διαθέτουν επίσης μικρά εγχειρίδια για τις σχετικές πλέξεις και τα καλάθια που παράγονται. Η κοινότητα Καπουτίου δημιούργησε ντοκιμαντέρ για το Καπουθκιώτικο ψαθί, που κυκλοφορεί σε DVD, καθώς και ένα αναλυτικό εγχειρίδιο με τα στάδια κατασκευής του ψαθιού σε ελληνικά και αγγλικά. Βίντεο για την καλαθοπλεκτική των Λιβαδιών υπάρχουν στο Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών και καταχωρισμένο στην ψηφιακή πλατφόρμα πολιτιστικής κληρονομιάς Europeana (www.europeana.eu).

⁴¹ Σχοινί από φλούδι (φυτό)

5.2.1 Οικονομικό Κέρδος, Χρηστική Αξία και Κίνητρα

Η ενασχόληση ως έχει, δηλαδή η παραγωγή των παραδοσιακών κατασκευών, δεν φέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη. Ούτε καν παλαιότερα, όταν τα προϊόντα ήταν απαραίτητα στην καθημερινότητα, η πώληση, δεν ήταν πάντα το μοναδικό εισόδημα (Παράρτημα Ε, 2018). Η εύρεση και κατεργασία της πρώτης ύλης είναι συχνά πιο χρονοβόρα και επίπονη από την ίδια τη διαδικασία παραγωγής. Επειδή πλέον ο περισσότερος κόσμος δεν γνωρίζει πόσο χρονοβόρα είναι η διαδικασία, υπάρχει περίπτωση να υποτιμήσει την αξία του αντικειμένου. Κάτι τέτοιο δυσχεραίνει τον τεχνίτη και επενεργεί αρνητικά στην παραγωγή (Παράρτημα Ε, Γεωργίου, 2018). Προφανώς, είναι δύσκολο αυτές οι τέχνες να αποτελέσουν το μοναδικό εισόδημα για ένα άτομο και επομένως πιο σπάνια θα αποφασίσει να ασχοληθεί εντατικά με αυτές.

Από την άλλη, τα προϊόντα με την παραδοσιακή τους μορφή, δύσκολα εντάσσονται στη σύγχρονη καθημερινότητα, καθώς παραπέμπουν στην αγροτική ζωή (Παράρτημα Ε, Αντωνιάδου, 2018). Τα παράγωγα του καλαμιού και άλλων αντίστοιχων φυτών της Κύπρου, δεν εξελίχθηκαν παράλληλα με τις νέες ανάγκες των ανθρώπων και τις απαιτήσεις της αγοράς (Παράρτημα Ε, Αντωνιάδου, 2018). Οι Αντωνιάδου και Χατζηκυριάκος συμφωνούν ότι χρειάζεται τα προϊόντα να γίνουν πιο ευέλικτα και να προσαρμοστούν στις ανάγκες του κοινού, καθώς υπάρχουν προοπτικές και εύφορο έδαφος (Παράρτημα Ε, 2018). Ευνοϊκές συνθήκες είναι η ευελιξία των υλικών, η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης, η επιστροφή σε παραδοσιακά, αειφόρα υλικά και η βοήθεια προς σχεδιαστές και καλλιτέχνες που είναι σε θέση να ασχοληθούν με αυτή την αναπροσαρμογή. Μένει λοιπόν, να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο και τα κίνητρα, ώστε να ξεκινήσει μια καινούρια παραγωγή.

5.2.2 Mos Maiorum

Οι λόγοι που οδηγούν ένα άτομο να ασχολείται με την παραγωγή, είναι σε πρώτο επίπεδο το προσωπικό ενδιαφέρον και η αγάπη για τη διαδικασία (Παράρτημα Ε). Ορισμένες φορές, αποτελεί ένα προϊόν αναπόλησης του παρελθόντος, μιας άλλης εποχής που δεν την βιώνουμε σήμερα. Επίσης μπορεί να αποτελεί ένα σύμβολο ταυτότητας μιας κοινότητας⁴² για αυτό και υπάρχει περίπτωση προσκόλλησης στο παρελθόν, καθώς οι παλαιότεροι δεν μπορούν ή δεν θέλουν να σχεδιάσουν και να εκπονήσουν καινούρια σχέδια. Ο λόγος της απροθυμίας -κατά τον

⁴² «Ξέρουμε ότι είμαστε οι μεταφορείς αυτής της τέχνης των παλιότερων γενιών του χωριού, στις νεότερες και σε κόσμο, εκτός του Καπουτίου» (Παράρτημα Ε, Ττερλικκάς, 2018).

Χατζήκυριακο- οφείλεται στο «Mos Maiorum», δηλαδή «τον τρόπο των παλιών», ο οποίος λατρευόταν στην αρχαία ρωμαϊκή κοινωνία ως κάτι ιερό και η παραλλαγή των παραδοσιακών προτύπων θα μπορούσε να θεωρηθεί προδοσία προς τους προγόνους (Παράρτημα Ε). Αυτό που δεν μπορούν να κατανοήσουν οι παλαιότεροι είναι ότι ακόμη και εάν έχουν γεννηθεί στην ύπαιθρο, πλέον η παραγωγή γίνεται υπό διαφορετικές συνθήκες και προϋποθέσεις (Αυδίκος, 2009). Αντίθετα οι πιο νέοι τεχνίτες είναι ανοιχτοί στη συνεργασία με σχεδιαστές ή καλλιτέχνες και οι ίδιοι πειραματίζονται στην παραγωγή νέων προϊόντων (Παράρτημα Ε).

Ως αποτέλεσμα, σε γενικές γραμμές, υπάρχουν δύο τρόποι προσέγγισης της παράδοσης της Κύπρου. Η προσπάθεια αναπαραγωγής των κατασκευών, όσο το δυνατόν πιο κοντά σε αυτά που γίνονταν στο παρελθόν και η προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν οι τεχνικές ή τα υλικά σε ένα συνδυασμό με σύγχρονες προτάσεις. Η δεύτερη προσέγγιση είναι και η πιο ουσιαστική καθώς η παράδοση έχει να κάνει με την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (Κιουρτσάκης, 1989). Στην Κύπρο, οι προσπάθειες καλλιέργειας των εξεταζόμενων τεχνικών οργανώνονται κυρίως γύρω από την πρώτη προσέγγιση και λιγότερο από τη δεύτερη.

5.3 Προσεγγίσεις της Παράδοσης (Μελέτη Περιπτώσεων)

Με τη συγκριτική μελέτη περιπτώσεων, παρουσιάζονται οι δύο διαφορετικοί τρόποι που άτομα και φορείς προσεγγίζουν την προβολή της καλαθοπλεκτικής ή ψαθοπλεκτικής ως μέρος της παράδοσης.

5.3.1 Μονοθεματικά μουσεία: Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ύφειας - Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών

Στην Κύπρο υπάρχουν δύο μουσεία που σχετίζονται με την καλαθοπλεκτική, το πρώτο είναι το Μουσείο Καλαθοπλεκτικής στην Ύφεια, που το διαχειρίζεται τη Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας και το δεύτερο είναι το Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής του Δήμου Λιβαδιών, που ιδρύθηκε το 2015. Τα δύο μουσεία εξετάζονται σε αυτήν την ενότητα με βάση τον ορισμό του Μουσείου του ICOM⁴³ και την εικόνα που προβάλλουν στους επισκέπτες. Σε ένα συνεχώς

⁴³ «Το μουσείο είναι μόνιμος οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ανοιχτός στο κοινό, ταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της. Το μουσείο αποκτά, συνηθερεί, μελετά, προβάλλει και εκθέτει τις υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντος του, με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία» (ICOM, 2007 στο MDPP Committee, 2018).

μεταβαλλόμενο περιβάλλον το μουσείο χρειάζεται να επανατοποθετείται με βάση τις καινούριες απαιτήσεις που δημιουργούνται.

Η Ίνεια είναι ένα μικρό -σχεδόν απομονωμένο- χωριό της επαρχίας Πάφου, με λίγους κατοίκους. Από αυτούς δεν υπάρχει κάποιος που να εξασκεί την τέχνη της καλαθοπλεκτικής. Το μουσείο στεγάζεται σε ένα μικρό χώρο στο προαύλιο της εκκλησίας. Λειτουργός είναι μία κάτοικος του χωριού. Η συλλογή περιλαμβάνει διάφορα είδη καλαθιών και σχετικών αντικειμένων από όλη την Κύπρο. Τα εκθέματα, είναι τοποθετημένα σε βάθρα περιμετρικά και στο κέντρο του χώρου, ενώ άλλα βρίσκονται κρεμασμένα στους τοίχους και μέσα σε βιτρίνες (Παράρτημα Ε, εικ.5.1). Σε ένα δωμάτιο υπάρχει ένα πωλητήριο με διάφορα αντικείμενα χειροτεχνίας. Το μουσείο μπορεί να χαρακτηριστεί μάλλον λαογραφικό: μικρό ίδρυμα σε αγροτική ζώνη με μη εξειδικευμένο προσωπικό, που εκθέτει μόνιμες συλλογές και έχει περιορισμένες ώρες επίσκεψης (Loizou-Hadjigavriel & Constandinide 2004). Συνήθως, τα μουσεία αυτά δεν είναι ανταγωνιστικά και δεν προσελκύουν τουριστική κίνηση (Stylianou-Lambert κ.ά., 2014), αφού ο επικοινωνιακός, ψυχαγωγικός και εκπαιδευτικός χαρακτήρας και τα αντίστοιχα μέσα, είναι περιορισμένα.

Μια εντελώς διαφορετική εικόνα έχει το Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών. Η αρχική πρόθεση του Δήμου Λιβαδιών ήταν η δημιουργία ενός λαογραφικού μουσείου, που να περιέχει διάφορα παραδοσιακά είδη χειροτεχνίας. Όταν κάλεσαν για την επιμέλεια του μουσείου τον Δρ. Ιωσήφ Χατζηκυριάκο, πρότεινε να γίνει ένα μονοθεματικό μουσείο με την ιδιαίτερη τέχνη των Λιβαδιών, δηλαδή τις κατασκευές από καλάμι (καλάθια, ψάθες, καλαμωτές και αυλοί) που να αποτελεί απόδειξη ότι «η σωστή προσέγγιση του λαϊκού πολιτισμού, μέσα από τον ανθρωπολογικό, αρχαιολογικό φακό μπορεί να ωφελήσει την επιστήμη, την τοπική κοινωνία και την ΑΠΚ της UNESCO» (Παράρτημα Ε, Χατζηκυριάκος, 2018). Στη συνέχεια, έγινε πρόσκληση για υποβολή αρχιτεκτονικού σχεδιασμού του εσωτερικού του μουσείου, καθώς το κτίριο προϋπήρχε. Τον διαγωνισμό κέρδισε η Ελεονώρα Αντωνιάδου. Η πρόταση της στηριζόταν στη χρήση του καλάμιου ως δομικό υλικό. Η ίδια αναφέρει ότι για να διεκπεραιώσει τον σχεδιασμό το μουσείο ήθελε να κατανοήσει τη συνολική κατασκευαστική διαδικασία των καλαμουργημάτων. Ακόμη, έπρεπε να συμπεριλάβει στον σχεδιασμό την έκθεση συγκεκριμένων αντικειμένων που της υπέδειξαν. Η Αντωνιάδου είχε μια βιωματική εμπειρία με τους τεχνίτες και εντόπισε την ιδιαίτερη σχέση τους με τη διαδικασία παραγωγής και το καλάμι (Παράρτημα Ε, 2018). Αυτή την ιδιαίτερη σχέση ήθελε να τη μεταφέρει ως εμπειρία για τον επισκέπτη του

μουσείου. Πρόκειται λοιπόν για ένα μουσείο μεταφοράς της μνήμης καλαμουργικής των Λιβαδιωτών. Στον χώρο εντάσσονται λειτουργικά δια μέσου επιφανειών από καλάμι, τα αντικείμενα, τα κείμενα και τρία βίντεο με τη διαδικασία παραγωγής και αφηγήσεις των κατοίκων σχετικές με αυτήν την παράδοση (Παράρτημα Ε, εικ.5.2). Στον ίδιο χώρο που στεγάζεται το μουσείο υπάρχει εκπαιδευτικό κέντρο και μικρό πωλητήριο με αναμνηστικά είδη. Ένας από τους κύριους στόχους ήταν το μουσείο να έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα (Παράρτημα, Αντωνιάδου, 2018). Επιπρόσθετα, με μια χορηγία από τις ΠΥ (Πολιτιστικές Υπηρεσίες, 2018), έχουν σχεδιαστεί ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία αξιολογούνται επί του παρόντος στο ΥΠΠ, ώστε να εγκριθούν προς εφαρμογή στα δημοτικά σχολεία. Για γραφειοκρατικούς λόγους, οι διαδικασίες αυτές έχουν μεγάλη καθυστέρηση. Εκτός αυτού, το μουσείο δεν στελεχώνεται από εξειδικευμένο προσωπικό, αλλά από μία υπάλληλο του Δήμου που πραγματοποιεί και ξεναγήσεις. Δεν έχει γίνει ένας μακροπρόθεσμος στρατηγικός σχεδιασμός, ώστε να έχει πιο λειτουργικό ρόλο στην κοινωνία, πέρα από την επισκεψιμότητα (Παράρτημα Ε, Αντωνιάδου, 2018). Ένας από τους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι η έλλειψη χρηματοδότησης για τη δημιουργία και υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου και η άγνοια των αρχών του δήμου για την ανάγκη ύπαρξης τέτοιου σχεδιασμού.

5.3.2 Τοπικά Παραδοσιακά Φεστιβάλ - Φεστιβάλ Ξαρκής

Τα Παραδοσιακά Φεστιβάλ στην Κύπρο, διεξάγονται κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες σε χωριά. Πρωταρχικός στόχος είναι η συνάντηση των κατοίκων της τοπικής κοινότητας, των γύρω περιοχών ίσως και η προσέλκυση τουριστών. Συνήθως προσφέρεται φαγητό, παρουσιάζονται και πωλούνται παραδοσιακά προϊόντα και διεξάγεται παραδοσιακό μουσικοχορευτικό πρόγραμμα. Το Φεστιβάλ Καλαθοπλεκτικής και Παραδοσιακής Λαϊκής Κουλτούρας του Δήμου Λιβαδιών και το Φεστιβάλ Καλαθιού στη Μεσόγη έχουν κεντρικό θέμα την καλαθοπλεκτική, ενώ υπάρχουν άλλα φεστιβάλ όπου η καλαθοπλεκτική ή ψαθοπλεκτική εμπεριέχεται, όπως το Φεστιβάλ Παραδοσιακής Κουλτούρας στην Αλαμινό και το Λαογραφικό Τριήμερο στο Κτήμα. Στα συγκεκριμένα φεστιβάλ, οι τεχνίτες κάνουν επίδειξη της τέχνης τους. Η διαδικασία παρουσιάζεται σαν ένα μη συμμετοχικό δρώμενο. Επίσης, εκθέτουν και πωλούν τα προϊόντα τους. Η συμμετοχή του κοινού αρκείται στην παρατήρηση και την αγορά των προϊόντων.

Από την άλλη πλευρά, ο ΜΚΟ Ξαρκής, ένας πολιτιστικός οργανισμός που αποτελείται από νέους επαγγελματίες στο χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών και των τεχνών, ερευνά τις

διασταυρώσεις του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω δημιουργικών πρακτικών που εμπλέκουν την κοινωνία και τις τοπικές Αρχές (Θεοδούλου-Χαραλάμπους & Παπαντωνίου, 2017). Έτσι, έρχονται σε επαφή λαϊκοί τεχνίτες και καλλιτέχνες με νέους καλλιτέχνες και επιστήμονες και δημιουργούν καινούριες αναγνώσεις που απευθύνονται στο κοινό. Στόχος είναι να φέρει αλλαγές με βάση την αειφορία, σε ευρεία κλίμακα (Xarkis, 2014). Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκαν ορισμένες δραστηριότητες που σχετίζονται με την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική με καλάμι. Το καλοκαίρι του 2014 κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ Ξαρκής διεξήχθησαν εργαστήρια καλαθοπλεκτικής, όπου παράλληλα με την εκμάθηση των παραδοσιακών τεχνικών, δημιουργήθηκαν νέες προτάσεις. Μια άλλη πρωτοβουλία ήταν το Voicing And Craft Stories όπου έγινε οπτικοακουστική καταγραφή λαϊκών τεχνιτών και έπειτα αναπαράχθηκαν με τη μορφή εικονογραφήσεις. Μια από αυτές τις εικονογραφήσεις αφορά την καλαθοπλεκτική στα Λιβάδια. Το 2019, το xarkisprozimin project έλαβε χώρα για επτά εβδομάδες μέσω του Youth Makerspace στη Λάρνακα, με επιχορήγηση του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου⁴⁴. Η ομάδα έδωσε νέα ερμηνεία σε παραδοσιακές τεχνικές, όπως η καλαμουρική των Λιβαδιών. Κατά τη διάρκεια της καλλιτεχνικής διαμονής (residency), η ομάδα δημοσίευσε φωτογραφίες και βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τα στάδια της κατασκευής της ψάθας και καλάθιού, ενώ πραγματοποίησε μια παρουσίαση των νέων δημιουργημάτων με τις παραδοσιακές τεχνικές (Παράρτημα Ε, εικ.5.1).

5.3.3 «Ξανα-μπλέκοντας τη μαλακή καλαθοπλεκτική»

Το 2017, Το Τμήμα Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του ιδιωτικού Πανεπιστημίου Frederick, ο ΠΟΑΚ και το ΚΠΕ Ακρωτηρίου παρουσίασαν την έκθεση «Ξανα-μπλέκοντας τη μαλακή καλαθοπλεκτική». Για το έργο εργάστηκαν φοιτητές και φοιτήτριες των Προγραμμάτων Interior Design & Fashion Design and Image με τεχνίτες από το Ακρωτήρι. Η παρουσίαση έγινε στο οίκημα του ΠΟΑΚ, όπου μίλησαν οι φοιτητές για τις εργασίες τους, καθώς και εκπρόσωπος του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου, της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας και αγροτουριστικών καταλυμάτων. Συζητήθηκε κατά πόσο τέτοια έπιπλα μπορούν να ενταχθούν σε τουριστικούς ξενώνες. Η συνεργασία που προέκυψε είναι ένα σημαντικό βήμα, παρόλο που το αποτέλεσμα των εργασιών δεν ήταν το αναμενόμενο. Οι φοιτητές κατά το πλείστον δεν χρησιμοποίησαν την πρώτη ύλη ως δομικό υλικό για τις κατασκευές τους, αλλά ως

⁴⁴ «Βασισμένο στα πρότυπα των Makerspaces τα οποία αναπτύσσονται από πανεπιστημιακά ιδρύματα ή κοινότητες στο εξωτερικό και παρέχει πρόσβαση στους νέους σε υψηλού επιπέδου και τελευταίας τεχνολογίας εξοπλισμό για την ανάπτυξη πρωτοτύπων και υλοποίηση των επιχειρηματικών τους ιδεών» (ONEK, 2019).

διακοσμητικό υλικό. Ωστόσο, είναι μια προσπάθεια που θα μπορούσε να έχει προοπτικές (Παράρτημα Ε, εικ.5.2).

5.3.4 «Σύμ-πλεξη»

Η σειρά εργαστηρίων με θέμα την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική περιγράφεται στο τέταρτο κεφάλαιο. Το συμπέρασμα από τα εργαστήρια, είναι ότι άτομα που ασχολούνται με τα εικαστικά ή την χειροτεχνία μπορούν να αντιληφθούν εύκολα τη λογική της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής. Σταδιακά μπόρεσαν να καταλάβουν τα διάφορα υλικά και τις πλέξεις. Τα άτομα είναι πρόθυμα να εντρυφήσουν σε αυτές τις τεχνικές και να δημιουργήσουν καινούρια σχέδια. Βλέπουν να υπάρχουν προοπτικές ένταξης των τεχνικών στη σύγχρονη ζωή (Παράρτημα Ε). Ωστόσο, δεν υπάρχει ένα θεσμικό πλαίσιο εκμάθησης των τεχνών αυτών για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα.

5.4 Φορείς στο Εξωτερικό

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένες καλές πρακτικές και στρατηγικές διαχείρισης των τεχνικών ως πολιτιστικών αγαθών από φορείς στο εξωτερικό, σε σχέση με τη χειροτεχνία και ιδιαίτερα την καλαθοπλεκτική. Αναφέρονται παραδείγματα για τον τρόπο που συνδέονται οι σύγχρονες καλλιτεχνικές και εμπορικές εφαρμογές με τις παραδοσιακές. Από τις πρακτικές αυτές θα μπορούσε να αντληθούν ιδέες για να αναπροσαρμοστούν και να εφαρμοστούν στην Κύπρο.

5.4.1 Crafts Council

Το Crafts Council του Ηνωμένου Βασιλείου, έχει αναπτύξει μια επιτυχημένη στρατηγική που αφορά την ανάπτυξη της χειροτεχνίας στη χώρα (Παράρτημα Ε, Πίνακας 5.4). Έχει ως όραμα την ενίσχυση του ατόμου, της κοινωνίας και των επιχειρήσεων, μέσω της χειροτεχνίας. Στόχος είναι η πρόοδος της χειροτεχνίας στο ΗΒ, να εμπνεύσει νέο κοινό, να προωθήσει νέους τεχνίτες και να ενισχύσει την καινοτόμα δημιουργία. Η επίτευξη των στόχων γίνεται μέσω της παρουσίασης των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου, της εκπαίδευσης, της σύναψης εμπορικών συνεργασιών και της αποτελεσματικής οργάνωσης του ίδιου του Συμβουλίου. Όλες οι ενέργειες, βασίζονται στους στόχους που έχει θέσει το Arts Council.

5.4.2 Οργανισμοί καλαθοπλεκτικής

Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν διάφοροι σύνδεσμοι καλαθοπλεκτικής. Ξεχωρίζει το Woven Communities project είναι η συνεργασία μεταξύ του τμήματος ανθρωπιστικών σπουδών του University of St. Andrews και Scottish Basketmakers' Circle (σύνδεσμος καλαθοπλεκτών Σκωτίας). Στόχοι είναι η καταγραφή της καλαθοπλεκτικής στη Σκωτία, η συνεργασία με σχετικά τοπικά μουσεία, τα εκπαιδευτικά προγράμματα και η διοργάνωση του συμποσίου Woven Communities, όπου προσκαλούνται ειδικοί από όλο τον κόσμο, με σκοπό τη διαθεματική προσέγγιση της καλαθοπλεκτικής (Wovencommunities.org., 2019).

Για την αμερικάνικη καλαθοπλεκτική, ο σημαντικότερος φορέας είναι η MKO National Basketry Organization, με σκοπό τη συγκέντρωση των ατόμων με ενδιαφέρον την καλαθοπλεκτική. Ο ρόλος του οργανισμού είναι εκπαιδευτικός, ενημερωτικός (για εκθέσεις και εκδηλώσεις), συντεχνιακός και αρχειακός. Συνεργάζεται με συλλέκτες, σχολεία, μουσεία και γκαλερίστες. Επίσης, κάθε χρόνο η MKO απονέμει το Lifetime Achievement Award σε έναν καλαθοπλέκτη για τη συνεισφορά του στην αμερικάνικη καλαθοπλεκτική και το ξεχωριστό του έργο (Nationalbasketry.org, 2019).

Το Serfenta Association βρίσκεται στην Πολωνία και αποτελείται από μια ομάδα ανθρωπολόγων, παιδαγωγών και κινηματογραφιστών ντοκιμαντέρ που διεξάγουν εθνογραφική έρευνα για την καλαθοπλεκτική στην Πολωνία με στόχο την στήριξη των τεχνιτών και την δημιουργία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη συνέχιση της τέχνης (Serfenta.pl, 2019). Τα αποτελέσματα της έρευνας υπάρχουν σε βιβλίο, σε how-to βίντεο και εκθέσεις. Ο οργανισμός λειτουργεί με ένα καλό επιχειρηματικό μοντέλο σε σχέση με την καλαθοπλεκτική και διευρύνεται συνεχώς.

Γενικότερα υπάρχουν διάφορες πρωτοβουλίες διοργάνωσης εργαστηρίων από μεμονωμένα άτομα ή MKO, προσκαλώντας συμμετέχοντες από το εξωτερικό ή/και συνδυάζοντας την εκμάθηση μιας τεχνικής, με διακοπές. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες ιστοσελίδες των συνδέσμων που αναφέρθηκαν, ενημερώνονται με τις νέες δραστηριότητες και παρέχουν πληροφορίες για τους ενδιαφερόμενους. Οι σύνδεσμοι φαίνεται να στηρίζουν την τοπική δημιουργία, αλλά ταυτόχρονα προωθούν μια εξωστρεφή πολιτική.

5.5 Σύγχρονες Εφαρμογές

Οι τεχνικές μπορούν να αντιμετωπιστούν διαθεματικά μέσω των επιστημών, των τεχνών και της βιοτεχνίας. Ακολουθώς παρουσιάζονται χρηστικές και καλλιτεχνικές εφαρμογές για την καλαθοπλεκτική στο εξωτερικό. Εφαρμογές των τεχνικών στην εργοθεραπεία, παρουσιάζονται στο δεύτερο κεφάλαιο.

5.5.1 Χρηστικές Εφαρμογές (Εμπόριο, Βιοτεχνία)

Η παραγωγή μεγάλης ποσότητας χρηστικών προϊόντων καλαθοπλεκτικής πλέον γίνεται σε βιομηχανίες ή βιοτεχνίες. Στο εμπόριο διατίθενται σε ποικιλία μορφών και υλικών. Στις μεγάλες βιομηχανίες χρησιμοποιούνται υλικά που δεν θεωρούνται παραδοσιακά υλικά καλαθοπλεκτικής, όπως το μέταλλο και το πλαστικό. Μεγάλες βιομηχανίες με προϊόντα σπιτιού, διαθέτουν καλάθια σε μοντέρνα σχέδια που ταιριάζουν με την αισθητική των σύγχρονων σπιτιών, σε χαμηλές τιμές. Εκτός από τέτοιες βιομηχανίες, υπάρχουν και βιοτεχνίες μικρότερες κλίμακας που δεν χρησιμοποιούν αποκλειστικά μηχανήματα για την κατασκευή προϊόντων.

Ένα παράδειγμα τέτοιας βιοτεχνίας βρίσκεται στο Willows and Wetlands Visitor Centre στο Somerset και ανήκει στην οικογένεια Coates. Η βιοτεχνία P. H. Coate & Son ιδρύθηκε το 1819 (Englishwillowbaskets.co.uk., 2016). Στη βιοτεχνία γίνεται η παραγωγή της πρώτης ύλης (βέργες ιτιάς), η συγκομιδή, η κατεργασία και η παραγωγή προϊόντων. Η φύτευση, η συγκομιδή και η κατεργασία των φυτών, γίνεται με τη χρήση ειδικών μηχανημάτων. Ειδικοί τεχνίτες παράγουν τα προϊόντα που διατίθενται προς πώληση. Η περιοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αγροτική για αυτό και τα προϊόντα έχουν ζήτηση όπως οι πλεκτοί φράχτες και τα πλεκτά φέρετρα. Κατά καιρούς παραγωγοί ταινιών εποχής ζητούν από τη βιοτεχνία την κατασκευή πλεκτών αντικειμένων (π.χ. βάση για αερόστατα). Επιπρόσθετα, η βιομηχανία αυτή, είναι ένας από τους σημαντικότερους πόρους παραγωγής κάρβουνων ζωγραφικής. Οι περιττές βέργες, μέσω ειδικής διεργασίας καύσης, μετατρέπονται σε κάρβουνα.

Χάριν της βιομηχανίας έχουν δημιουργηθεί συμπληρωματικά αγαθά, ώστε ο χώρος να γίνει προσβάσιμος και ελκυστικός στο κοινό. Το κέντρο στεγάσει πωλητήριο, καφέ-εστιατόριο, ένα στούντιο φωτογράφου, μεγάλη συλλογή αγγλικών καλαθιών και χώρους, όπου περιστασιακά διοργανώνονται εκπαιδευτικά εργαστήρια. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στις

εγκαταστάσεις της βιοτεχνίας κατόπιν ξενάγησης. Επίσης, υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση σε διαμορφωμένα μονοπάτια ανάμεσα στα φυτεμένα χωράφια.

5.5.2. Καλλιτεχνικές Εφαρμογές

Οι τεχνικές καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής υπάρχουν στο καλλιτεχνικό έργο σύγχρονων εικαστικών. Η λειτουργία της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής ποτέ δεν ήταν μόνο χρηστική. Ανέκαθεν υπήρχε η συμβολική λειτουργία ως μέρος τελετουργικών ή εθίμων. Ορισμένες πρακτικές δεν διεξάγονται πια, και ορισμένοι συμβολισμοί δεν υφίστανται, αλλά έχουν δημιουργηθεί και καινούριοι συμβολισμοί και πρακτικές μέσω των εικαστικών τεχνών. Για παράδειγμα, το 1997, στην Μπιενάλε της Βενετίας, τρεις Αβορίγινες καλλιτέχνες παρουσίασαν μέρος των παραδόσεών τους υπό τη μορφή της σύγχρονης τέχνης. Συγκεκριμένα το έργο της Yvone Koolmatrie, μια παραδοσιακή πλεκτή παγίδα χελιών εκτέθηκε ως γλυπτό, μετατρέποντας ένα χρηστικό μέσο σε σύμβολο και σχόλιο για την εξαφάνιση των Αβορίγιων (Conroy, 2017). Η ανάγνωση των θεατών πήγαζε από αναφορές στη μοντέρνα γλυπτική και όχι από την αρχική λειτουργία του καλαθιού.

Η καλαθοπλεκτική στην τέχνη εντάχθηκε περίπου τη δεκαετία του 1970 (Butcher, 1999) στο πλαίσιο των οικολογικών κινημάτων όπως η περιβαλλοντική τέχνη⁴⁵ και η τέχνη της γης⁴⁶. Πλέον οι φόρμες μπορεί να είναι οργανικές και να ακολουθούν το ρυθμό της φύσης, να πηγάζουν από μινιμαλιστικά γλυπτά του 20ου αιώνα, τις γεωμετρικές φόρμες της μηχανική ή της αρχιτεκτονικής κ.λπ. (Crothers, 2016). Επίσης, ψηφιακά προγράμματα σχεδίου εφαρμόζονται για τη δημιουργία προσχεδίων, ώστε να δημιουργηθούν γλυπτά ή αρχιτεκτονήματα με βάση την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική.

5.6 Πρόταση: Βασικός Σχεδιασμός ΜΚΟ για την Καλαθοπλεκτική και Ψαθοπλεκτική στην Κύπρο

Οι αδυναμίες της πολιτιστικής πολιτικής της Κύπρου, έχουν άμεσο αντίκτυπο και στην ανάπτυξη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής. Παρόλη την πρόθεση από τοπικούς φορείς και ιδιώτες για την ενασχόληση με τις τεχνικές, δεν υπάρχει ένας βασικός θεσμός που να ενισχύει τις

⁴⁵ environmental art

⁴⁶ land art

προσπάθειες σε μόνιμη και οργανωμένη βάση, όπως προκύπτει από την έρευνα στους σχετικούς πολιτιστικούς φορείς και τις συνεντεύξεις (Κεφάλαιο 3,5). Προτείνεται, η δημιουργία ενός φορέα που να συντονίζει, να ενισχύει και να επικοινωνεί τις προσπάθειες βάση ενός στρατηγικού σχεδίου, αφού προηγηθεί η μελέτη επιτυχημένων περιπτώσεων στο εξωτερικό ώστε να αντληθούν ιδέες και να εφαρμοστούν ανάλογα στην Κύπρο.

Όνομα: Σύνδεσμος Καλαθοπλεκτικής και Ψαθοπλεκτικής Κύπρου

Μορφή: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Όραμα

Η συμβολή της ΑΠΚ στη δημιουργία θετικού αντίκτυπου για την κοινωνία, τον πολιτισμό και το περιβάλλον.

Αποστολή

- Η διαφύλαξη, η ανάδειξη, η προώθηση και η εξέλιξη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής ως στοιχεία της ΑΠΚ της Κύπρου.
- Διεπιστημονική και διαθεματική ερευνητική προσέγγιση
- Να επωφεληθούν τόσο οι τεχνίτες όσο και η ευρύτερη κοινωνία
- Να εμπλακούν ιδιωτικοί και κρατικοί φορείς
- Η δημιουργική ενασχόληση με τα στοιχεία να αποτελέσει μέσο επικοινωνίας και συνεργασίας
- Συμβολή στην αειφορία καθώς οι τεχνικές και τα υλικά τους δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον
- Δημιουργία προτύπου οργανισμού για τη διαχείριση αντίστοιχων στοιχείων ΑΠΚ της Κύπρου (π.χ. Παραδοσιακή αγγειοπλαστική κόκκινου πηλού, Λευκαρίτικο κέντημα).

Στόχοι

Αρχικός στόχος είναι να εκπονηθεί έρευνα ώστε να δημιουργηθεί ένα Αρχείο με όλες τις πληροφορίες που υπάρχουν για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική της Κύπρου. Το Αρχείο αυτό, θα διατίθεται ψηφιακά στο διαδίκτυο και θα είναι προσβάσιμο στο κοινό και τους μελετητές. Έπειτα, χρειάζεται να γίνει ενημέρωση τόσο θεωρητική όσο και πρακτική (μέσω εκπαιδευτικών εργαστηρίων) σε ενήλικες και παιδιά, ώστε να γνωρίσουν σε βάθος τις τεχνικές.

Επόμενοι στόχοι είναι η παραγωγή σύγχρονων προϊόντων με βάση τις παραδοσιακές τεχνικές και η διεπιστημονική προσέγγιση, δηλαδή η συνεργασία τεχνιτών με ερευνητές και επαγγελματίες από άλλους κλάδους, όπως αρχιτεκτονική, εργοθεραπεία, τέχνες, τουρισμός κ.λπ. Επιπλέον στόχος είναι η επικοινωνία με άτομα από το εξωτερικό και η δημιουργία συνεργειών.

Ενδιαφερόμενοι φορείς (Stakeholders)

- **Καλαθοπλέκτες-Ψαθοπλέκτες:** Η ΜΚΟ να αποτελέσει επαγγελματικό δίκτυο επικοινωνίας για τους συγκεκριμένους τεχνίτες, ώστε να ανταλλάσσουν γνώσεις και εμπειρίες. Ταυτόχρονα να μπορούν να εξασφαλίζουν τα δικαιώματά τους, όπως η δίκαιη και αποτελεσματική τιμολόγηση των προϊόντων.
- **Άλλοι επαγγελματίες και ερευνητές:** Να συνεισφέρουν στην ενδυνάμωση και διεύρυνση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής, δημιουργώντας μια ευρύτερη κοινότητα.
- **Κοινό:** Οι εκπαιδευόμενοι, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, άτομα που ενδιαφέρονται να αγοράσουν τα προϊόντα, άτομα από το εξωτερικό κυρίως με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτές τις τεχνικές.
- **Προσωπικό και Εθελοντές:** Συντονίζουν τις δραστηριότητες, την πολιτιστική επικοινωνία και την προώθηση των δραστηριοτήτων.
- **Άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς:** Δήμοι, Κοινότητες, Πολιτιστικές Υπηρεσίες, Εθνική Επιτροπή UNESCO, Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας, ΚΠΕ Ακρωτηρίου, Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών, Ξαρκής, παραδοσιακά φεστιβάλ. Η στήριξη από φορείς που έχουν κύρος στην κοινωνία της Κύπρου θα προσδώσουν αξία-εμπιστοσύνη στη ΜΚΟ.
- **Χορηγοί:** Δημόσιοι φορείς (π.χ. Πολιτιστικές Υπηρεσίες), Ιδιωτικοί φορείς (Πολιτιστικά Ιδρύματα Τραπεζών και Επιχειρήσεων), Ευρωπαϊκοί-Διεθνείς φορείς, Ευρωπαϊκά προγράμματα. Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης από πληθοποριστικές διαδικτυακές πλατφόρμες (π.χ. crowdfunding).
- **Ξένοι οργανισμοί και συνέργειες:** Άτομα και οργανισμοί με επαγγελματικό προσανατολισμό ή ενδιαφέρον για την καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική.

Βασικές προϋποθέσεις

Για τον σχεδιασμό του στρατηγικού πλάνου της ΜΚΟ, να ληφθούν υπόψη οι εξωτερικοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την Οργάνωση, είτε θετικά, είτε αρνητικά. Να

εντοπιστούν τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και απειλές. Χρειάζεται να οριστεί: ένα πλάνο χρηματοδότησης που θα εξασφαλίσει τη σταθερότητα της ΜΚΟ για μεγάλο χρονικό διάστημα, η δομή της εσωτερικής λειτουργίας της ΜΚΟ (ποιοι θα είναι οι βασικοί συντελεστές) και ένα πλάνο Επικοινωνίας και Ανάπτυξης του Κοινού. Επίσης είναι σημαντικό οι αξίες και οι κανόνες της ΜΚΟ να είναι αποδεκτές και να υποστηρίζονται από τους συμμετέχοντες.

Επίλογος

Η τέχνη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής υπάρχει στις ζωές των ανθρώπων από την προϊστορική εποχή, μέχρι σήμερα. Τα τεχνουργήματα εξακολουθούν να καλύπτουν χρηστικές ανάγκες και παράλληλα έχουν θέση στην κοινωνική ζωή, τις τελετουργίες, τα ήθη και τα έθιμα, όχι βέβαια στον ίδιο βαθμό, ούτε με τον ίδιο τρόπο με παλαιότερα. Συνδέονται με τον συμβολισμό των σταδίων του κύκλου της ζωής, της γυναίκας και της αφθονίας. Στη σύγχρονη εποχή, οι κοινωνικές εξελίξεις, όπως η εκβιομηχάνιση της αγροτικής παραγωγής και των προϊόντων και η ανάπτυξη των επιστημών συνέβαλαν στη μεταβολή του τρόπου που βλέπουμε αυτές τις τεχνικές και τη χρήση τους. Ο παρατηρητής που είναι αποστασιοποιημένος από την αγροτική ζωή ή τη βιοτεχνική διαδικασία παραγωγής μπορεί να χαρακτηρίσει τα τεχνουργήματα πέρα από τη χρηστική αξία τους, ως στοιχεία του παρελθόντος ή φολκλόρ ή γλυπτικές φόρμες ή μέσο εργοθεραπείας. Η τέχνη της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής ενσωματώνει σημαντικά άυλα στοιχεία και άρα ρευστά ως προς τη χρήση και την ερμηνεία τους.

Η συνειδητοποίηση ότι οι συνήθειες και οι παραδόσεις ενός λαού, μπορεί να αφομοιωθούν από άλλα στοιχεία και να εξαφανιστούν, οδήγησε στην ανάγκη προστασίας των άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Κύριος φορέας διαφύλαξης της ΑΠΚ είναι η UNESCO. Η επίσημη καταγραφή και διαφύλαξη τέτοιων παραδόσεων μαζί με την απαραίτητη προϋπόθεση εμπλοκής των κοινοτήτων συνιστούν ζωτικές τακτικές για τα στοιχεία ΑΠΚ. Τα μέτρα προστασίας, δεν είναι απλή υπόθεση, καθώς ενδέχεται να συγκρούονται μεταξύ τους και να μην είναι εμφανής η καταλληλότερη μεθοδολογία διαχείρισης που χρειάζεται να εφαρμοστεί, όπως συζητήθηκε στο τρίτο Κεφάλαιο.

Η καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική της Κύπρου, ως στοιχεία ΑΠΚ, αποτελούν μέρος των τοπικών παραδόσεων της Κύπρου, είναι φορείς κοινωνικού περιεχομένου και στοιχεία της ταυτότητας των κοινοτήτων. Επομένως, κάπου εδώ εντοπίζεται η ανάγκη διατήρησης των τεχνικών τόσο από ιδιώτες, οργανωμένα σύνολα και κοινότητες, που κάνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Από την άλλη πλευρά το ενδιαφέρον ατόμων να μάθουν τις τεχνικές φανερώνεται με τη συμμετοχή τους σε πρωτοβουλίες όπως τα εργαστήρια «Σύμ-πλεξη»,

«Προζύμιν» ή την προσπάθεια «Ξανα-μπλέκοντας τη μαλακή καλαθοπλεκτική». Ωστόσο για τη συστηματικότερη εκμάθηση, δεν υπάρχουν πολλές οργανωμένες αποτελεσματικές προσπάθειες. Έπειτα, οι πρωτοβουλίες περιορίζονται συνήθως στην εκμάθηση της αναπαραγωγής και όχι της δημιουργικής αναθεώρησης των τεχνικών, κάτι που βλέπουμε οριζόντια και σε άλλα στοιχεία ΑΠΚ. Επίσης, σπάνια γίνεται διαθεματική προσέγγιση των δυνατοτήτων και μελέτη αντίστοιχων επιτυχημένων περιπτώσεων στο εξωτερικό. Η έλλειψη οργανωμένης πολιτιστικής διαχείρισης για τα στοιχεία αυτά, οδηγεί στην ανάγκη δημιουργίας ενός κατάλληλου οργανισμού. Κύρια ζητήματα είναι η δημιουργική ένταξη των στοιχείων στον σύγχρονο τρόπο ζωής, η παροχή κινήτρων ενασχόλησης και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των στοιχείων για θετικό κοινωνικό αντίκτυπο, ίσως και πέρα από τον στενό κύκλο των συμμετεχόντων.

Από τη συζήτηση που προηγήθηκε φαίνεται ότι οι τοπικοί πολιτιστικοί φορείς που σχετίζονται με τη διαχείριση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στην Κύπρο, αντιμετωπίζουν προβλήματα στη δομή τους, ενώ ταυτόχρονα αδυνατούν να διαχειριστούν κατάλληλα τα στοιχεία της ΑΠΚ, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στην κοινωνική δυναμική τους. Γι' αυτό προτείνεται η δημιουργία μιας ΜΚΟ η οποία θα έχει τη δυνατότητα πιο άμεσης και αποτελεσματικής διαχείρισης των συγκεκριμένων στοιχείων. Εξάλλου, η Σύμβαση της UNESCO για την ΑΠΚ επικροτεί τις τοπικές πρωτοβουλίες για τη διαχείριση και διαφύλαξη των στοιχείων (Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2006). Επίσης, υπάρχει δυνατότητα η ΜΚΟ να συσχετιστεί άμεσα με την UNESCO μέσω του θεσμού Accreditation of Non-Governmental Organizations⁴⁷. Έτσι, προωθείται ο καταμερισμός ευθυνών για τη διαχείριση των στοιχείων ΑΠΚ, σε ένα κοινό πλαίσιο, βάσει των κανονισμών της Σύμβασης για την ΑΠΚ της UNESCO. Επίσης, κίνητρα που προωθούν την ενασχόληση με τις τεχνικές σε συνεργασία με δημιουργικές βιομηχανίες και επιστήμες, όπως φαίνεται στην ενότητα 5.4, προκύπτουν από πολιτικές όπως αυτές που εφαρμόζει για τη χειροτεχνία το Crafts Council ή πρωτοβουλίες των συνδέσμων και οργανισμών καλαθοπλεκτικής στο εξωτερικό. Επομένως, η συνεργασία ατόμων και φορέων που προέρχονται από διαφορετικά πεδία, αλλά σχετίζονται με αυτές τις τεχνικές, μπορεί να συνεισφέρει στη δημιουργική εξέλιξή τους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις λειτουργικής επανένταξης της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στη σύγχρονη κοινωνία της Κύπρου.

⁴⁷ βλ. Κεφάλαιο 3

Παράρτημα Α

Τεχνικές και Κατασκευές

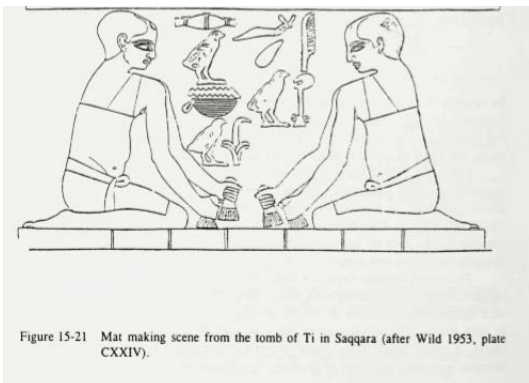

Figure 15-21 Mat making scene from the tomb of Ti in Saqqara (after Wild 1953, plate CXXIV).

εικ. 1.1 Ψαθοπλεκτική από τον τάφο του Τι στη Saqqara

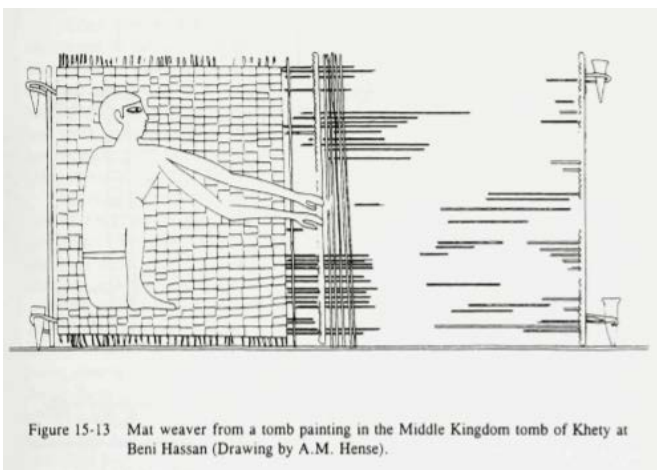

Figure 15-13 Mat weaver from a tomb painting in the Middle Kingdom tomb of Khety at Beni Hassan (Drawing by A.M. Hense).

εικ. 1.2 Ψαθοπλέκτης από ζωγραφιά σε τάφο στον τάφο του Μεσαίου Βασιλείου στον τάφο του Khety στο Beni Hassan

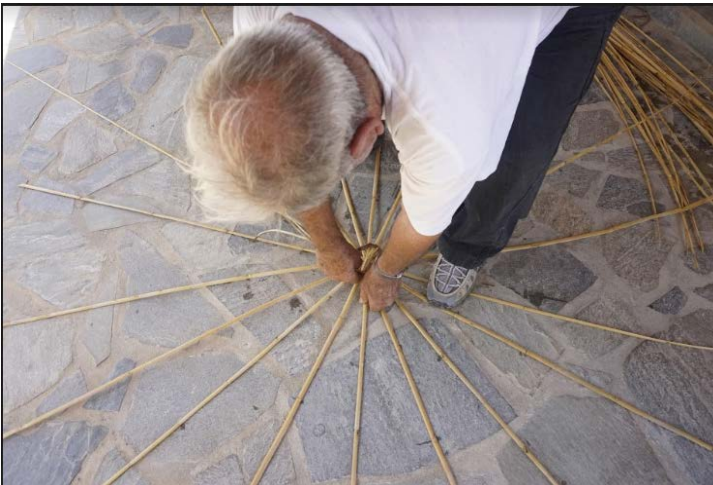
εικ. 1.3 Το Καπουθκιώτικο ψαθί, Λίζα Γιαννακού και Πάμπος Ττερλικκάς

εικ. 1.4 Τεχνίτης από το Guwahati, Assam (Ινδία) υφαίνει ψάθα με στελέχη του φυτού πάνδανος, σε επιδαπέδιο αργαλειό

εικ.1.5 Ψαθοπλεκτική από φύλλα φοινικόδεντρων στη Σαουδική Αραβία

εικ.1.6 Ο Ονησίφορος Νεοφύτου στη Μεσόγη κατασκευάζει την βάση του καλαθιού

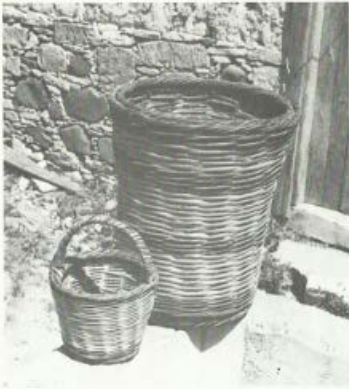

εικ. 1.7 Κατασκευή βάσης καλαθιού στα Λιβιάδια

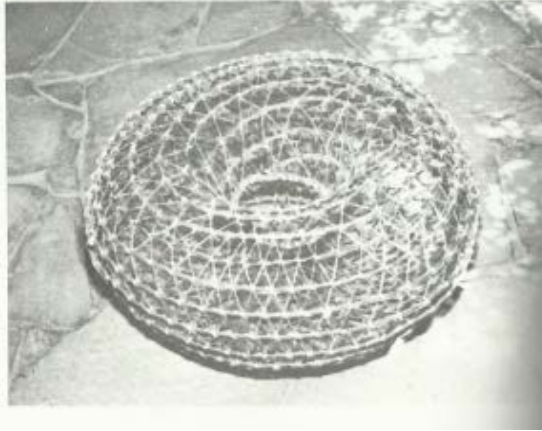
εικ.1.8 Κατασκευή βάσης καλαθιού στη Μοζαμβίκη

Πίνακας 1.1 Καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική από σκληρά φυτά

14. Καλαθάρι και κοφίνι

εικ.1.9 Καλαθούρι (για φρούτα, λαχανικά και το φιλτραρισμα του μούστου από τα πιθάρια για την παραγωγή κρασιού) και κοφίνι, (για τη μεταφορά ζαρζαβατικών από το χωράφι στην αγορά. Μπορεί να κατασκευάζονταν μόνο από κλαδιά, χωρίς καλάμι.

εικ.1.10 Σκαρκά (για ψάρεμα)

εικ.1.11 Καλάθι για ξόβεργα και κουκκουρκά (φύματρο).
Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ίνειας

εικ.1.12 Τυροκανίες (μπροστά), για τη φύλαξη-αποξύρανση τυριών. Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ίνειας

εικ.1.13 Ψαθαρκά.
Τοποθετούνταν στις οροφές των σπιτιών ή απομόνωναν ένα σημείο στο σπίτι, κλείνοντας το γύρω γύρω με ψαθαρκές και στο κάτω μέρος έβαζαν τσιμέντο, ώστε να αποθηκεύουν τα σιτηρά τους.

Πίνακας 1.2 Κατασκευές μαλακής καλαθοπλεκτικής

εικ.1.14 Τσέστοι. Αχυρόπλεκτοι δίσκοι φτιαγμένοι με τα στελέχη των σταχυών, περιτυλιγμένα σε φλούδι χόρτων μερικές φορές βαμμένων με διάφορα ζωηρά χρώματα (Ταρσούλη, 1955), σε σπειροειδή σχήμα. Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ίνειας

εικ.1.15 Τόνενη καρέκλα από τον Α. Βρυωνίδη στην Πάφο

εικ.1.16 Ζυγαριά από φύλλα φοινικιάς (μπροστά). Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ίνειας

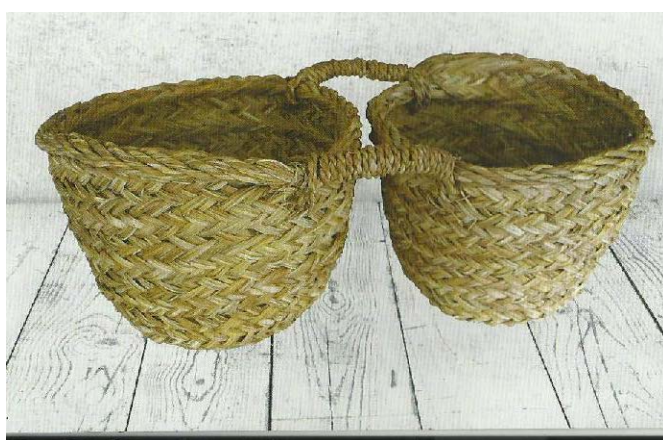
εικ.1.17 Κοροκολιός για μεταφορά φαγώσιμων

εικ.1.18 Καπουθκιώτικο ψαθί. Κατασκευάζεται με τη χρήση ειδικού αργαλειού. Αποτελείται από λωρίδες φλουδιού και τόνο Χρήσεις: κάτω από το στρώμα, πάνω στον τοίχο πλάι από το κρεβάτι για να μην πέφτει ο σοβάς, για την αποξήρανση σιτηρών κ.λπ., ως χαλί.

εικ.1.19 Τσέντα. Με την τεχνική «μπλέος»:

πρώτα έφτιαχναν πλεξούδες από τις δέσμες των φυτών (όπως φύλλα φοινικιάς) και έπειτα με το «σακκοράφι» έραβαν τις πλεξούδες μεταξύ τους.

εικ.1.20 Συρίζα. Δύο ενωμένα ζεμπίλια που κρεμούν δεξιά και αριστερά από το γαϊδούρι (Εφαρμογές εικ.1.26,1.27)

εικ.1.21 Ταπατζιά. Επιφάνεια που κρεμιέται ψηλά για την αποθήκευση και προστασία των ζυμωτών

εικ.1.22 Ζεμπίλι. Χρησιμοποιούσαν στους ελαιόμυλους για την παραγωγή του ελαιόλαδου

1.23 Ταλάρι. Από σκλινίτζια ή βελονιά για το στράγγισμα του τυριού

1.24 Βρουκάλι. Μικρή σκούπα

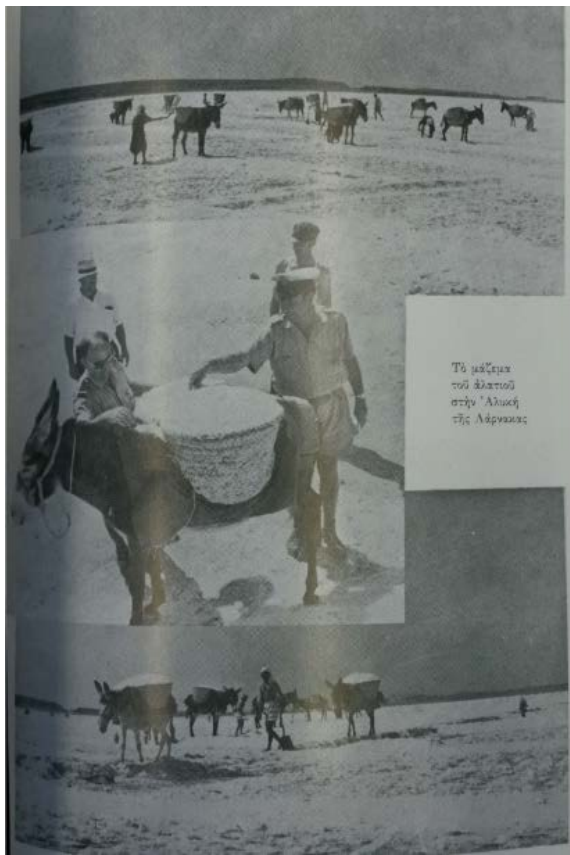
Πίνακας 1.3. Εφαρμογές

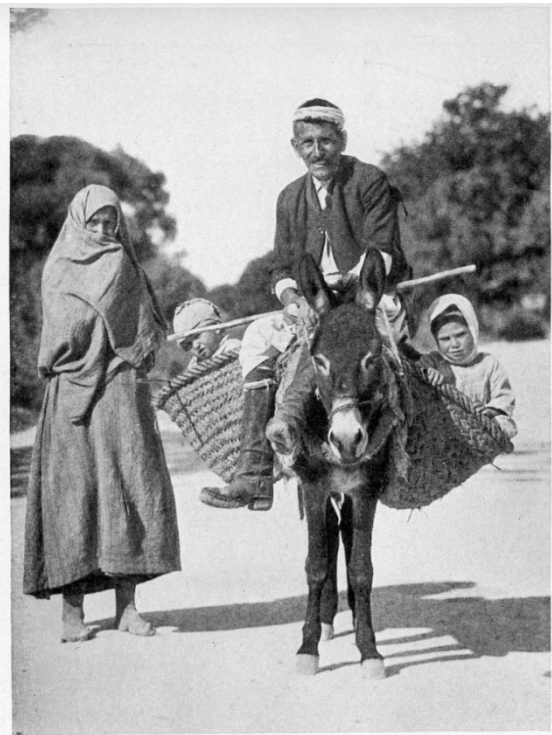
εικ.1.25 Κοφίνα για πλύσιμο ρούχων

εικ.1.26 Φορτώνοντας το πλοίο με κοφίνες από τα

εικ.1.27 Γαϊδούρια φορτωμένα με συρίζες με αλάτι από την αλική της Λάρνακας

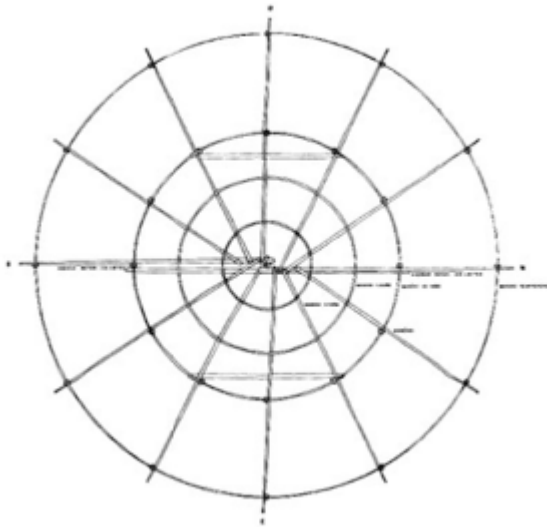
WOMEN'S RIGHTS IN THE NEAR EAST

On the road near where Aphrodite worship began at Kouklia (see, also, illustration, page 32), the man is riding, with a child in each pannier, while the woman trudges along half shod.

εικ.1.28 Συρίζα με παιδιά

Παράρτημα Β

Ἦθη και Ἔθιμα

εικ.2.1 Κάτοψη σπιτιού φυλής Ye'kuana

*Τα βάσανά μου εν πολλά κανένας μεν τα πάθει
Ούτε καράβι στο γιαλό ούτε πουλί στ' αγκάθιν.*

*Αν ταν να σου αθθυμηθώ ο νους μου λλιοστεύκει
Σαν το ρολόι το γρυσό που στέκει τζι' έν δουλεύκει.*

εικ.2.2 δίστιχα που έλεγαν οι γυναίκες την ώρα που έπλεκαν

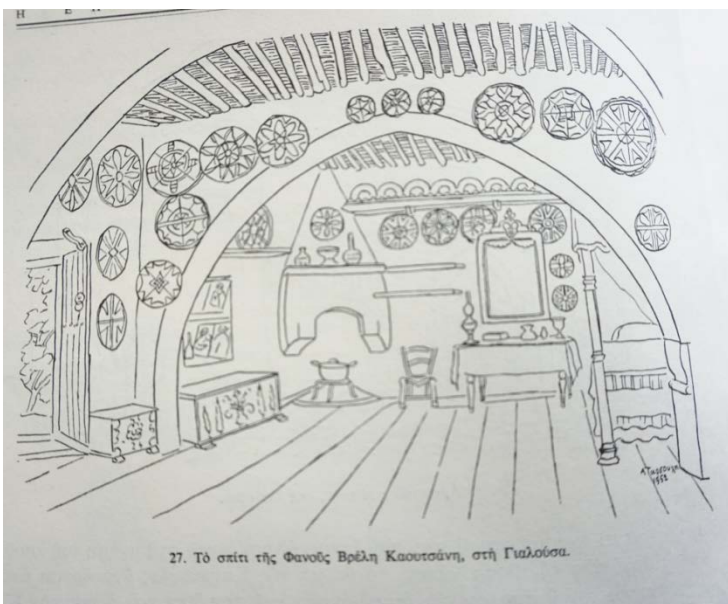
*Ἄς πάει τὸ καλάθι μου, ἄς πάει κ' αἰ τὸ λιμίν³ μου,
ἄς πάσι κ' οἱ κοφίνες μου γιὰ τὴ μελαχρινή μου.*

*Κάτου στὸ σκ' ἰδς⁴ ποὺ κάθεσαι κ' αἰ τὰ καλάθια κάμνεις
περνῶ κ' ἐγὼ ποὺ κ' εἶ χαμαὶ⁵ κ' αἰ τὴν καρκιάν μου κάβγεις.⁶*

1 = καρπίσι, 2 = χάσου, 3 = καλάμι, 4 = ἴσκιο, 5 = ἀπὸ κεῖ χάμω, 6 = καίεις.

347

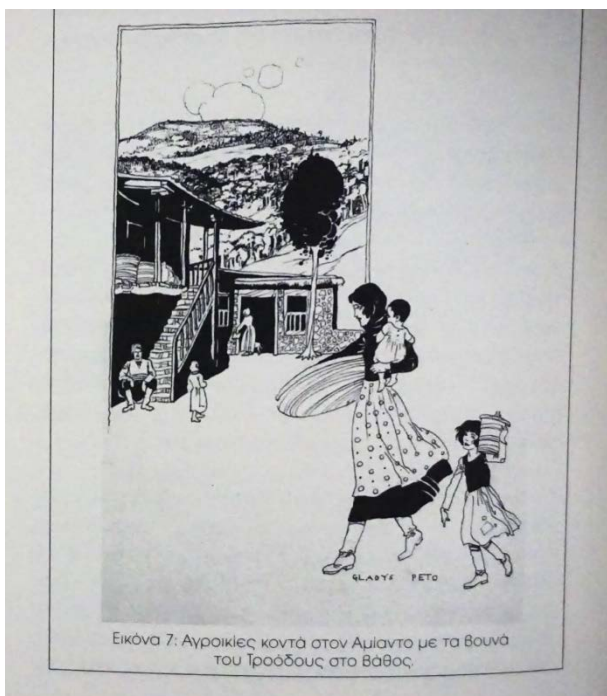
εικ.2.3 (Γαρσούλη 1955, 347)

εικ.2.4 Το σπίτι της Φανούς Βρέλη Καουτσάνη, στη Γαλιούσα

εικ. 2.5 Ο τρύγος με τα καλάθια

εικ. 2.6 Γυναίκα με πανέρι και παιδί με καλάθι, Gladys Peto, 1926

...ταίριες του στα πεσινα ουο και στα ορεινα, σε παγκύπρια κλίμακα.
 Η λέξη «ταπατζιά» ή «ταπατζιή» άπαντά στα κυπριακά δημοτικά τραγούδια. Έχουμε για παράδειγμα από τον "Αη Βασίλη της Σκυλλούρας τούς πού κάτω στίχους :

*«κι' άρνήθου πώς μ' ετάϊσες ψουμίν τής ταπατζιής σου
 κι' άρνήθου πώς με πότισες νερόν πού τά σταμνιά σου».*

(Χρύσανθου Στ. Κυπριανού «Τò Παγκύπριον Γυμνάσιον και ή Λαογραφία». Τόμος Α'. Σελίδα 192. Λευκωσία, 1968)

Τελειώνω τò σύντομο αυτό μελέτημα με δίστιχα πού άκουσα τελευταία κι' είναι άδημοσίευτα. Τò πρώτο στο Παλαίκυθρο από την Έλενίτσα Β. Παπαναστασίου :

*«'Αλοι τον πού νά μὲν ἔσιη ψουμιὰ ή ταπατζιά του
 νά πιάση με τὸ σιέρν του ν' αναπαντῆ ή καρδιά του.*

εικ.2.7 Άλλα δίστιχα για την ταπατζιά

στο εικονοστάσι και να περπατήσουν με το κεφάλι κειμήλι
ενο Πάσχα.

*«Μέχρι τις αρχές του περασμένου αιώνα επικρατούσε στα
Λεύκαρα ένα έθιμο που συνδεόταν στενά με την Ανάσταση του
Χριστού. Σύμφωνα με το έθιμο αυτό, όπως το είχε διηγηθεί
στον φίλο Πετράκη Κούσουρο ο παππούς του Πετρής Καρκί-
δης, ομάδες αποτελούμενες από νεαρούς Λευκαρίτες γύριζαν
από σπίτι σε σπίτι, κατά τη διάρκεια της Αγίας Εβδομάδας,
και συνέλεγαν αυγά, που τους έδιναν με προθυμία οι νοικοκυ-
ρές. Οι ομάδες δεν περιορίζονταν μόνο στα Λεύκαρα, αλλά
πήγαιναν και στα γύρω χωριά, απαγγέλλοντας το πιο κάτω
"ποίημα" και ζητώντας ως αμοιβή μερικά αυγά για το Πάσχα:*

*Το χελιδόνη πέτεται
και πάει πέρα κι έρχεται
και φέρνει μας το μήνυμα
πως είναι άνοιξη καιρού
και αρχή καλοκαιριού.
Έμπα μέσα στο κελλάρι,
φέρε σύκα στο πανέρι
και ρακίη εις το ποτήρι
και αυγά εις το καλάθι
Όχι έναν ούτε δύο,
αλλά έξι και οκτώ.
Να σας φυλάει ο Θεός
και ο Άγιος Λάζαρος, Αμήν».¹⁶⁴*

εικ. 2.8 Έθιμο για την αφθονία και το καλάθι, καταγραφή Μάγος Τ. (2001)

Παράρτημα Γ

Στοιχεία ΑΠΚ

Γ.1 Εγγραφές στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο ΑΠΚ UNESCO

Traditional weaving of the Ecuadorian toquilla straw hat

εικ.3.1 Καπέλα στο Εκουαδόρ

Oshituthi shomagongo, marula fruit festival

εικ.3.2 Φεστιβάλ φρούτου marula

Artisanal processes for talcos, crinejas and pintas weaving of the pinta'ó hat

εικ.3.3 Καπέλα Pintaο στον Παναμά

Traditional art of Shital Pati weaving of Sylhet

εικ.3.4 Ψάθες στο Μπαγλαντές

© Rosemary Clarice Hanna, 2017
EN: Straw tennis

εικ. 3.5 Πλεκτά παπούτσια, Μπαχάμες

Γ.2 Αιτήσεις για Εγγραφή στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

1

ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΑΠΚ)

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

1. Το προτεινόμενο στοιχείο πρέπει να συνάδει με την περιγραφή της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς όπως ορίζεται στην αντίστοιχη Σύμβαση της UNESCO, δηλαδή:
 - 1.1 Ανήκει σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα πεδία, που οι κοινότητες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ομάδες και άτομα, αναγνωρίζουν ως κομμάτι της πολιτιστικής τους κληρονομιάς:
 - (α) προφορικές παραδόσεις (π.χ. λαϊκές ιστορίες, παραμύθια κ.ά.)
 - (β) παραστατικές τέχνες (π.χ. θέατρο, θέατρο σκιών, χορός, μουσική κ.ά.)
 - (γ) κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις (π.χ. πανηγύρια, γάμος κ.ά.)
 - (δ) γνώσεις και πρακτικές για τη φύση και το σύμπαν (π.χ. λαϊκή ιατρική, πρόβλεψη καιρού κ.ά.)
 - (ε) παραδοσιακές χειροτεχνίες (π.χ., κεντητική, αγγειοπλαστική, καλαθοπλεκτική κ.ά.)
 - (στ) άλλο
 - 1.2 Μεταδίδεται από γενιά σε γενιά και αναπροσαρμόζεται διαρκώς από τις κοινότητες σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες του περιβάλλοντος και της ιστορίας τους, καλλιεργώντας την αντίληψη της συνέχειας και την κατανόηση της ταυτότητάς τους.
 - 1.3 Είναι συμβατό με τα διεθνή όργανα για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων και ομάδων ανθρώπων και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.
2. Η εγγραφή του στοιχείου θα συμβάλει στην προβολή και στην ευαισθητοποίηση για τη σημασία της ΑΠΚ, καθώς και στην ενθάρρυνση του διαλόγου, ως έκφραση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας.
3. Λαμβάνονται μέτρα για την προστασία και προώθηση του στοιχείου.
4. Το στοιχείο προτάθηκε για εγγραφή με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της κοινότητας, ενός οργανωμένου φορέα ή ατόμων που συνδέονται με το στοιχείο ΑΠΚ, με την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συγκατάθεσή τους.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η πλήρης αίτηση (υπογεγραμμένο έντυπο αίτησης, οπτικοακουστικό υλικό σε CD, έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης υλικού) πρέπει να υποβληθεί μέχρι τις 29 Μαΐου 2015 στα γραφεία της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO (Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Ιφινγενίας 27, 2007 Στρόβολος). Το έντυπο αίτησης και τα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης του φωτογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού πρέπει υποχρεωτικά να υποβληθούν ΚΑΙ σε ηλεκτρονική μορφή (Word Document), στο email unesco@culture.moec.gov.cy, με κοινοποίηση στο tpapantoniou@culture.moec.gov.cy (βλ. συνοπτικό πίνακα σελ. 10)

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. Όπως αναφέρεται στο Μέρος 5 του εντύπου της αίτησης, πρέπει να επισυναφθούν τεκμήρια ότι οι κοινότητες και όσοι παρέχουν πληροφορίες αναφορικά με το στοιχείο δίνουν την πλήρη συγκατάθεσή τους στην υποβολή της αίτησης για εγγραφή στον κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, κατόπιν σχετικής ενημέρωσης. Η συγκατάθεση μπορεί να δοθεί σε γραπτή μορφή, σύμφωνα με το πρότυπο επιστολής (Παράρτημα Ι, βλ. σελ.11).
2. Οι φωτογραφίες και το οπτικοακουστικό υλικό πρέπει να παρουσιάζουν διαφορετικές πτυχές του στοιχείου όπως εντοπίζεται σήμερα και να αποδίδουν ιδιαίτερα τη σημασία του για την κοινότητα, τη διαδικασία μεταβίβασης και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Η χρήση πολύ παλαιότερων φωτογραφιών αρχείου ή φωτογραφιών που απεικονίζουν μόνο τοπία και αντικείμενα, αποκομμένα από τους ανθρώπους, πρέπει να αποφεύγεται. Είναι καλό να υπάρχει συνοχή μεταξύ της φωτογραφικής απεικόνισης περιγραφής του στοιχείου και της περιγραφής που δίνεται στο έντυπο της αίτησης.
3. Στο βίντεο είναι σημαντικό να δοθεί η ευκαιρία σε κοινότητες, ομάδες και άτομα να μιλήσουν οι ίδιοι για το προτεινόμενο στοιχείο, αντί να υπάρχει μόνο αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο. Επίσης, τα βίντεο πρέπει να παρουσιάζουν πρακτικές και εκφράσεις ΑΠΚ όπως εκδηλώνονται στο φυσικό τους πλαίσιο και να αποφευχθούν φολκλορικές αναπαραστάσεις.

4. Θα λαμβάνονται υπόψη μόνο οι φωτογραφίες και τα βίντεο που καλύπτονται με τα ξεχωριστά έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων (Παραρτήματα II και III, βλ. σελ.12-13). Τα έντυπα αυτά θα πρέπει να υποβληθούν επίσης σε ηλεκτρονική μορφή (.doc), ώστε να μπορεί να γίνεται ευκολότερα η καταχώρησή τους

Τεχνικές προδιαγραφές

Φωτογραφίες

1. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τουλάχιστον 10 φωτογραφίες, σε μορφή .tiff, .raw ή .jpeg σε ψηφιακό δίσκο (CD/DVD) ή USB.
2. Η ευκρίνεια και η ανάλυση των φωτογραφιών πρέπει να είναι κατάλληλη για εκτύπωση, με οριζόντιες ή κάθετες διαστάσεις τουλάχιστον 1800 pixels.
3. Οι φωτογραφίες δεν πρέπει να είναι σαρωμένες (scanned) από έντυπη μορφή εάν το πρωτότυπο είναι διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή και δεν πρέπει να είναι αντίγραφα (resampled images).
4. Κάθε φωτογραφία πρέπει να συνοδεύεται από περιγραφική λεζάντα, στο έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων (άδεια χρήσης). Οι φωτογραφίες δεν πρέπει να περιέχουν ενσωματωμένο κείμενο ή ημερομηνίες πάνω στην εικόνα.

Βίντεο

1. Η αίτηση είναι καλό να συνοδεύεται από βίντεο διάρκειας 5-10 λεπτών.
2. Το βίντεο πρέπει να έχει πλάτος τουλάχιστον 700 pixels και ικανοποιητική ακουστική και ευκρίνεια όταν προβάλλεται σε ολόκληρη την οθόνη ηλεκτρονικού υπολογιστή (full screen display). Η μορφή στην οποία μπορούν να υποβληθούν είναι: HDV (DV ή MiniDV tapes), DVD ή DV (DV, MiniDV ή DVCAM tapes).

Εκχώρηση δικαιωμάτων χρήσης

1. Οι φωτογραφίες και βίντεο πρέπει να συνοδεύονται από το έντυπο μη αποκλειστικής εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης των φωτογραφιών από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής της ΑΠΚ.
2. Το έντυπο πρέπει να υποβληθεί υπογεγραμμένο στο πρωτότυπό του μαζί με την αίτηση. Στις περιπτώσεις που τα δικαιώματα ανήκουν στην κοινότητα, ο υπογράφων μπορεί να είναι ο Πρόεδρος / κοινοτάρχης ή άλλο εξουσιοδοτημένο άτομο. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου τα δικαιώματα ανήκουν στον φωτογράφο ή βιντεογράφο, είναι ευθύνη του αιτητή να εξασφαλίσει την άδεια χρήσης από αυτόν με άλλη έγγραφη και υπογεγραμμένη συμφωνία. Εάν υποβληθεί οπτικοακουστικό υλικό το οποίο εξασφαλίστηκε από διαφορετικές πηγές, πρέπει να εξασφαλίζεται από τον καθένα ξεχωριστά η συναίνεσή του στην εκχώρηση των δικαιωμάτων χρήσης.
3. Για κάθε φωτογραφία ξεχωριστά πρέπει να δίνεται:
 - (α) κωδικός με τον οποίο εντοπίζεται στο CD/DVD ή USB
 - (β) σύντομη περιγραφή του εικονιζόμενου, αρκετά σαφής ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δημοσίευση.
 - (γ) ημερομηνία, όνομα φωτογράφου / δημιουργού βίντεο και απόδοση πνευματικών δικαιωμάτων στην ακόλουθη μορφή: © [έτος] [όνομα κατόχου δικαιωμάτων]

ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

1. Οι αιτήσεις θα εξεταστούν από την Ειδική Επιτροπή Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, διορισμένη από το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO, των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Τμήματος Αρχαιοτήτων και εμπειρογνώμονες για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.
2. Οι αιτητές θα ενημερωθούν κατά πόσο η αίτησή τους θεωρήθηκε πλήρης ως προς τις βασικές απαιτήσεις (βλ. σελ. 10) και θα προωθηθεί για εξέταση περιεχομένου σε εμπειρογνώμονες και στην Επιτροπή ΑΠΚ.
3. Όσα στοιχεία εγκριθούν για συμπερίληψη στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, θα αναρτηθούν στο ιστοτόπιο της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO (www.unesco.org.cy)

ΜΕΡΟΣ Α – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΑΙΤΗΤΩΝ

Όνομα κοινότητας / οργανισμού:

Άτομο για επικοινωνία

(Να δοθούν στοιχεία επικοινωνίας ενός μόνου ατόμου υπεύθυνου για όλη την αλληλογραφία που αφορά στην αίτηση)

Όνομα: Μάριος

Επώνυμο: Αρμένης

Αριθμός Ταυτότητας: 556668

Θέση: Δήμαρχος Λιβαδιών

Διεύθυνση: Δικαιοσύνης 1, Τ.Κ. 7060, Λιβάδια

Τηλέφωνο: 24821740 / 99208000

Φαξ: 24635414

Email: demoslivadion@cytanet.com.cy

Καθεστώς (επιλογή μίας από τις ακόλουθες κατηγορίες):

- Δήμος / Κοινότητα
 Σύλλογος / Σύνδεσμος / Ίδρυμα
 Ενοριακή Επιτροπή
 Μουσείο
 Άλλο (προσδιορίστε)

ΜΕΡΟΣ Β – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**B1. Ορισμός****1.1 Όνομα** (επίσημο όνομα στοιχείου που θα εμφανίζεται σε έντυπο υλικό)

μέχρι 200 χαρακτήρες

Η Τέχνη της καλαθοπλεκτικής / ψαθοπλεκτικής στο Δήμο Λιβαδιών

1.2 Όνομα στοιχείου στη γλώσσα ή διάλεκτο της κοινότητας (προαιρετικό)

Η Τέγνη των καλαθικών / ψαθαρκών στο Δήμο Λειβαθικών

1.3 Πεδίο ΑΠΚ στο οποίο εμπίπτει το προτεινόμενο στοιχείο

(σημειώστε με ✓, ένα ή περισσότερα πεδία)

- προφορικές παραδόσεις
 παραστατικές τέχνες
 κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις
 γνώσεις και πρακτικές για τη φύση και το σύμπαν
 παραδοσιακές χειροτεχνίες
 άλλο (προσδιορίστε)

1.4 Ενδιαφερόμενες κοινότητες και ομάδες

(ορίστε μία ή περισσότερες κοινότητες, ομάδες, ή άτομα που σχετίζονται με το προτεινόμενο στοιχείο)

μέχρι 150 λέξεις

Με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική ασχολούνται σε ολόκληρη την Κύπρο διάφορες κοινότητες, οι οποίες, όμως, δεν ξεπερνούν τις δέκα στον αριθμό. Σημαντική διαφορά στην καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική μεταξύ των κοινοτήτων αυτών είναι το υλικό που χρησιμοποιείται. Σε μερικές κοινότητες χρησιμοποιούν το καλάμι, σε άλλες τις βέργες, σε άλλες είδη βούρλων που αναπτύσσονται σε υγρότοπους. Τέτοια είδη καλάμιών είναι οι «βρούλλοι», το «σαμάτζι», οι «βελονίες», το «φλουδι» και τα «σκλινίτζια» και τέλος οι «ποκαλάμες», δηλαδή εκλεκτά στελέχη σπιταριού ειδικής ποικιλίας, ή φοινικιάς. Κριτήριο για το υλικό που χρησιμοποιεί η κάθε κοινότητα είναι κατά πόσο υπάρχει σε αφθονία στην περιοχή της. Σήμερα, κέντρα καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής με καλάμι, που άντεξαν στο χρόνο, είναι το Λιοπέτρι, η Μεσόγη και τα Λιβάδια. Με βούρλα ασχολούνται στο Ακρωτήρι, ενώ με τα υπόλοιπα υλικά ασχολούνται σε μερικά χωριά της Πάφου. Μερικές από τις κοινότητες αυτές ασχολούνται, είτε με την καλαθοπλεκτική, είτε με την ψαθοπλεκτική. Πολύ λιγότερες κοινότητες δε, ασχολούνται και με τα δύο είδη.

1.5 Γεωγραφική κατανομή

(Να δοθούν πληροφορίες για την κατανομή του στοιχείου, προσδιορίζοντας -εάν αυτό είναι δυνατό- την κεντρική περιοχή ή κοινότητα όπου εντοπίζεται το στοιχείο. Η περιγραφή πρέπει να επικεντρώνεται στο καθεστώς του στοιχείου εντός της χώρας, ακόμα και αν το ίδιο στοιχείο εντοπίζεται και στη γεωγραφική περιφέρεια ενός άλλου κράτους)

μέχρι 150 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική με καλάμι, στην Κύπρο, υπάρχει ως επαγγελματική δραστηριότητα στις κοινότητες Μεσόγη, Λιοπέτρι και Λειβάδια. Μέχρι το 1985 ασχολούνταν με την καλαθοπλεκτική ή την ψαθοπλεκτική και άλλες κοινότητες, όπως: Αστρομερίτης, Πάνω Λακατάμια, Ακρωτήρι, Καμινάρια. Στα Λειβάδια ασχολούνται και με την καλαθοπλεκτική και την ψαθοπλεκτική. Η γεωγραφική θέση των Λιβαδιών δίνει ιδιαίτερα εύκολη προσβασιμότητα στο κοινό για ενημέρωση. Τα Λιβάδια είναι προάστιο της τρίτης μεγαλύτερης πόλης της ελεύθερης Κύπρου, είναι παράλια περιοχή και γειτνιάζει με το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Κύπρου. Επίσης, τα Λιβάδια ως ο μοναδικός Δήμος σε ολόκληρη την Κύπρο που κάτοικοί του ασχολούνται με την τέχνη αυτή, έχει την ευχέρεια υλοποίησης σημαντικών μέτρων προστασίας της. Ήδη, ο Δήμος Λιβαδιών λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο εξαφάνισης αυτής της παραδοσιακής τέχνης ανέλαβε το συντονισμό των προσπαθειών για την προώθηση και την προστασία της και γενικότερα την αναβίωσή της. Για τους πιο πάνω λόγους, ο Δήμος Λιβαδιών αποτελεί αντιπροσωπευτική κοινότητα καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής.

1.6 Χαρακτηριστικά στοιχείου

Στη συγκεκριμένη ενότητα πρέπει να αναφέρονται τα σημαντικότερα γνωρίσματα του στοιχείου όπως εντοπίζονται στο παρόν. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν σαφείς πληροφορίες, ώστε η ειδική Επιτροπή αξιολόγησης να μπορεί να καθορίσει τα ακόλουθα:

- ότι το στοιχείο περιλαμβάνεται στις «πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτό»
- «ότι οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα, [το] αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς»
- ότι «μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, [και] αναδημιουργείται από τις κοινότητες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους και την αλληλεπίδραση με τη φύση και την ιστορία τους»

(ορίστε μία ή περισσότερες κοινότητες, ομάδες, ή άτομα που σχετίζονται με το προτεινόμενο στοιχείο)

μέχρι 150 λέξεις

Με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική ασχολούνται σε ολόκληρη την Κύπρο διάφορες κοινότητες, οι οποίες, όμως, δεν ξεπερνούν τις δέκα στον αριθμό. Σημαντική διαφορά στην καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική μεταξύ των κοινοτήτων αυτών είναι το υλικό που χρησιμοποιείται. Σε μερικές κοινότητες χρησιμοποιούν το καλάμι, σε άλλες τις βέργες, σε άλλες είδη βούρλων που αναπτύσσονται σε υγρότοπους. Τέτοια είδη καλάμιών είναι οι «βρούλλοι», το «σαμάτζι», οι «βελονίες», το «φλουδι» και τα «σκλινίτζια» και τέλος οι «ποκαλάμες», δηλαδή εκλεκτά στελέχη σπιταριού ειδικής ποικιλίας, ή φοινικιάς. Κριτήριο για το υλικό που χρησιμοποιεί η κάθε κοινότητα είναι κατά πόσο υπάρχει σε αφθονία στην περιοχή της. Σήμερα, κέντρα καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής με καλάμι, που άντεξαν στο χρόνο, είναι το Λιοπέτρι, η Μεσόγη και τα Λιβάδια. Με βούρλα ασχολούνται στο Ακρωτήριο, ενώ με τα υπόλοιπα υλικά ασχολούνται σε μερικά χωριά της Πάφου. Μερικές από τις κοινότητες αυτές ασχολούνται, είτε με την καλαθοπλεκτική, είτε με την ψαθοπλεκτική. Πολύ λιγότερες κοινότητες δε, ασχολούνται και με τα δύο είδη.

1.5 Γεωγραφική κατανομή

(Να δοθούν πληροφορίες για την κατανομή του στοιχείου, προσδιορίζοντας -εάν αυτό είναι δυνατό- την κεντρική περιοχή ή κοινότητα όπου εντοπίζεται το στοιχείο. Η περιγραφή πρέπει να επικεντρώνεται στο καθεστώς του στοιχείου εντός της χώρας, ακόμα και αν το ίδιο στοιχείο εντοπίζεται και στη γεωγραφική περιφέρεια ενός άλλου κράτους)

μέχρι 150 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική με καλάμι, στην Κύπρο, υπάρχει ως επαγγελματική δραστηριότητα στις κοινότητες Μεσόγη, Λιοπέτρι και Λειβάδια. Μέχρι το 1985 ασχολούνταν με την καλαθοπλεκτική ή την ψαθοπλεκτική και άλλες κοινότητες, όπως: Αστρομερίτης, Πάνω Λακατάμια, Ακρωτήριο, Καμινάρια. Στα Λειβάδια ασχολούνται και με την καλαθοπλεκτική και την ψαθοπλεκτική. Η γεωγραφική θέση των Λιβαδιών δίνει ιδιαίτερα εύκολη προσβασιμότητα στο κοινό για ενημέρωση. Τα Λιβάδια είναι προάστιο της τρίτης μεγαλύτερης πόλης της ελεύθερης Κύπρου, είναι παράλια περιοχή και γεινιάζει με το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Κύπρου. Επίσης, τα Λιβάδια ως ο μοναδικός Δήμος σε ολόκληρη την Κύπρο που κάτοικοί του ασχολούνται με την τέχνη αυτή, έχει την ευχέρεια υλοποίησης σημαντικών μέτρων προστασίας της. Ήδη, ο Δήμος Λιβαδιών λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο εξαφάνισης αυτής της παραδοσιακής τέχνης ανέλαβε το συντονισμό των προσπαθειών για την προώθηση και την προστασία της και γενικότερα την αναβίωσή της. Για τους πιο πάνω λόγους, ο Δήμος Λιβαδιών αποτελεί αντιπροσωπευτική κοινότητα καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής.

1.6 Χαρακτηριστικά στοιχείου

Στη συγκεκριμένη ενότητα πρέπει να αναφέρονται τα σημαντικότερα γνωρίσματα του στοιχείου όπως εντοπίζονται στο παρόν. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν σαφείς πληροφορίες, ώστε η ειδική Επιτροπή αξιολόγησης να μπορεί να καθορίσει τα ακόλουθα:

- ότι το στοιχείο περιλαμβάνεται στις «πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτό»
- «ότι οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα, [το] αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς»
- ότι «μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, [και] αναδημιουργείται από τις κοινότητες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους και την αλληλεπίδραση με τη φύση και την ιστορία τους»

χρησιμοποιηθούν για καλαθοπλεκτική τα χαράζουν στην άκρη με ένα μικρό μαχαιράκι και τα σχίζουν κατά μήκος σε λωρίδες, τις «σιήζες». Πριν την πλέξη από την προηγούμενη μέρα τοποθετούν τις λωρίδες στο νερό για να γίνουν πιο λυγρές, ευκολόπλεκτες και να μην σπάζουν. Όσο πιο μικρά είναι τα καλάθια τόσο πιο στενές πρέπει να είναι η λωρίδες. Δημιουργείται η βάση τοποθετώντας ακτινωτά λωρίδες καλαμιού (σιήζες) και πλέκεται η βάση. Αφού γίνει η βάση μαζεύουν τις «σιήζες» με σειρά και τις δένουν, για να γίνει το αρχικό πλέξιμο του κορμού και να πάρουν το στρογγυλό/κυκλικό σχήμα και το μέγεθος, με πιο λεπτές λωρίδες («πλότζια»). Σε μερικές περιπτώσεις τα «πλότζια» βάφονται με έντονα χρώματα, τα οποία ποικίλλουν ανάλογα με τη διάθεση του κατασκευαστή. Παλαιότερα τα χρώματα ήταν απόλυτα φυσικά, ενώ σήμερα χρησιμοποιούνται και χρώματα από βαφές αυγών. Αφού προχωρήσει λίγο ο κορμός, λύνουν τον σπάγγο και συνεχίζουν το πλέξιμο. Ακολουθεί το φινιρίσμα δηλαδή η κατασκευή του χερουλιού στο καλάθι και των «φτιων» στην κοφίνα. Αν τα καλάμια θα χρησιμοποιηθούν για ψαθαρκές κόβονται σε λωρίδες, τις τοποθετούν πάνω σε ένα «τάκκο» και τις κτυπούν με το «κουπάνι» έτσι ώστε η επιφάνειά τους να γίνει επίπεδη. Στη συνέχεια τα τοποθετούν κατάλληλα και τα πλέκουν. Για τις καλαμωτές απαιτούνται ίσια και ομοιόμορφα καλάμια όχι πολύ χονδρά. Τα καλάμια δεν κόβονται, συνεπώς, δεν πλέκονται, αλλά δένονται μεταξύ τους με σπάγγο.

(γ) Ποιοι είναι οι φορείς και συνεχιστές αυτού του στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς; Υπάρχουν συγκεκριμένοι ρόλοι ή κατηγορίες ατόμων με ειδικές αρμοδιότητες ως προς την πρακτική και τη μεταβίβαση του στοιχείου; Αν ναι, ποιοι είναι και ποιες οι αρμοδιότητές τους;

150-250 λέξεις

Φορείς και συνεχιστές της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής με καλάμι είναι κυρίως γυναίκες μεγάλης σχετικά ηλικίας (άνω των 60) με εμπειρία στην Τέχνη αυτή για πάνω από 50 χρόνια. Αυτές οι γυναίκες είναι νοικοκυρές, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου οι οποίες έμαθαν και αγάπησαν την Τέχνη σε πολύ μικρή ηλικία και μαζί με το νοικοκυριό τους έπλεκαν και με το καλάμι, βοηθώντας με αυτό τον τρόπο στα οικονομικά της οικογένειάς τους. Βοηθητικό ρόλο επιτελούν άνδρες, παιδιά και εγγόνια του στενού οικογενειακού κύκλου των γυναικών κυρίως για το κόψιμο, τη μεταφορά τους και το ξύσιμο των καλαμιών. Οι άνθρωποι που ασχολούνται ή γνωρίζουν την Τέχνη είναι κυρίως αυτόχθονες κάτοικοι των Λιβαδιών.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ανάμεσα στους συνεχιστές της παράδοσης της καλαθοπλεκτικής συγκαταλέγεται και ο Δήμος Λειβαδιών, καθώς με τις πολιτικές πρακτικές που ακολουθούνται από το Δήμο επιδιώκεται η προστασία και η προώθηση της τέχνης της καλαθοπλεκτικής. Συγκεκριμένα, από το Δήμο γίνεται προσπάθεια συγκέντρωσης και ταξινόμησης όλου του υλικού που σχετίζεται με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική.

(δ) Τι είδους γνώσεις και ικανότητες που συνδέονται με το στοιχείο μεταβιβάζονται σήμερα και με ποιο τρόπο;

150-250 λέξεις

Σήμερα, για τη συνέχιση της καλαθοπλεκτικής μεταβιβάζονται γνώσεις που αφορούν στη συλλογή των πρώτων υλών που απαιτούνται, δηλαδή των καλαμιών, για τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται, καθώς και για τεχνικές ή «μουσικά» που σχετίζονται με την κατασκευή των ειδών καλαθοπλεκτικής.

Συγκεκριμένα, τα καλάμια πρέπει να κόβονται το χειμώνα προς το τέλος του Φλεβάρη και στη χάση φεγγαριού, για να μην έχουν πολλούς χυμούς. Τα καλύτερα καλάμια είναι τα

τρίχρονα (3 χρόνων), που αντί για φύλλα έχουν παραπούλια.

Η τέχνη είναι εύκολο να μαθευτεί, δεν απαιτεί ειδικά ακριβά εργαλεία, δεν χρειάζεται ειδικές εγκαταστάσεις, ούτε κεφάλαια κίνησης. Μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά προφορικά και πρακτικά και μοιάζει να είναι οικογενειακή υπόθεση. Δεν παύει, όμως, ο κάθε τεχνίτης να αξιοποιεί τη φαντασία του βάζοντας, έτσι, την προσωπική του σφραγίδα και αφήνοντας ένα καινούριο στοιχείο στην Τέχνη.

Σήμερα που η παραδοσιακή αυτή τέχνη βρίσκεται σε παρακμή και κινδυνεύει να σβήσει, έχουν αρχίσει να γίνονται προσπάθειες αναβίωσής της. Γι' αυτό το λόγο ο Δήμος Λιβαδιών διοργανώνει βιωματικά εργαστήρια έτσι ώστε να την γνωρίσει και κόσμος που δεν έχει καλαθοπλέκτες στην οικογένειά του. Επίσης, μαθητές των εκπαιδευτηρίων των Λιβαδιών όλων των βαθμίδων επισκέπτονται στους χώρους εργασίας ή προσκαλούν στα σχολεία τους ανθρώπους που ασχολούνται για να γνωρίσουν την τέχνη. Πολλοί τουρίστες επισκέπτονται το χωριό για να γνωρίσουν την Τέχνη και να θαυμάσουν τα είδη καλαθιών / ψαθαριών που υπάρχουν. Επίσης, σημαντικές γνώσεις και τεχνικές προσφέρονται και μέσω των βίντεο που παίρνουν κάποιοι κατά τις επιδείξεις που κάνουν σποραδικά οι άνθρωποι που γνωρίζουν την τέχνη αυτή.

(ε) Ποια είναι η κοινωνική και πολιτιστική σημασία που έχει σήμερα το στοιχείο για την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή ομάδα;

150-250 λέξεις

Δεν υπάρχει άνθρωπος στα Λιβάδια άνω των 50 χρόνων που να μην γνωρίζει την τέχνη, που να μην αναγνωρίζει ότι μαζί με το πλέξιμο των καλαθιών, τόσο οι ίδιοι, όσο και οι πρόγονοί τους έπλεξαν και τα όνειρά τους, χόρτασαν ψωμί, μορφώθηκαν, άνοιξαν το σπιτικό τους. Είναι μία τέχνη που μεταγίστηκε από γενιά σε γενιά αλλά τώρα αργοπεθαίνει. Αρνούνται όμως να τη δουν να σβήνει.

Σήμερα, οι αυτόχθονες κάτοικοι των Λιβαδιών αγοράζουν καλάθια όχι τόσο για να τα χρησιμοποιήσουν, αλλά γιατί νοσταλγούν το παρελθόν, τους δίνουν την αίσθηση της συνέχειας με την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους. Γι' αυτό, μια παλιά καλαθοπλέκτρια, με την ενθάρρυνση του Δημάρχου, άρχισε να αναζητά νέους δρόμους, στράφηκε σε κατασκευές που αναδεικνύουν το ταλέντο της και δοκιμάζει την ευρηματικότητά της. Τα παραγόμενα προϊόντα της στράφηκαν και προσαρμόστηκαν από την γεωργική στην τουριστική αγορά. Φτιάχνει μινιατούρες ειδών καλαθοπλεκτικής με πρώτη ύλη την πάνω άκρη του καλαμιού τους «φλόκκους», αφού δεν έχει σημασία, πλέον, η σταθερότητα και η αντοχή, παρά μόνο η εμφάνιση. Αυτή η καλαθοπλεκτική χαρακτηρίζεται ως μοντέρνα, αφού παρουσιάζει το στοιχείο της προσαρμογής στις απαιτήσεις της σημερινής αγοράς.

Οι κάτοικοι των Λιβαδιών που ασχολούνται με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική, αισθάνονται ιδιαίτερα περήφανοι για τις ψαθαρκές και τις καλαμωτές τους, διότι, αφενός, είναι οι μοναδικοί κατασκευαστές στο νησί και, αφετέρου, διότι το πλέξιμό τους είναι άριστης ποιότητας. Απόδειξη γι' αυτό, είναι το ενδιαφέρον του αγοραστικού κοινού από άλλες επαρχίες, από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και από το εξωτερικό (Ελλάδα).

(στ) Υπάρχει οποιοδήποτε μέρος του στοιχείου που είναι ασύμβατο με τα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων ή με την αειφόρο ανάπτυξη;

150-250 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική είναι μια τέχνη που προσφέρεται για όλο τον κόσμο. Δεν αποκλείει κανένα. Για του λόγου το αληθές, αναφέρεται ότι μια φημισμένη καλαθοπλέκτρια στα Λιβάνια ήταν μία τυφλή γυναίκα, η κυρία Σταυρού Χριστοφή, η οποία απεβίωσε το 1986 σε ηλικία 63 χρόνων. Επίσης, με την καλαθοπλεκτική ασχολήθηκε και ο κύριος Γιαννής Χατζητζιζώρτζης όταν επέστρεψε από τους Βαλκανικούς πολέμους, όπου έχασε και τα δύο του πόδια, με σκοπό την επιβίωση του ίδιου και της οικογένειάς του.

Όσο αφορά το περιβάλλον, η καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική λύνει προβλήματα ενέργειας και οικολογίας. Η κατασκευή τους δεν είναι ενεργοβόρα σε αντίθεση με τα πλαστικά που αντικατέστησαν τα διάφορα είδη καλαθιών. Όλα τα προϊόντα είναι πλήρως βιοδιασπώμενα, συνεπώς δεν ρυπαίνουν, δεν μολύνουν και δεν δηλητηριάζουν τη Γη. Το καλάμι είναι και δομικό υλικό για σκίαση, στέγες σπιτιών και, επειδή το υλικό είναι ελαφρύ αντέχει στους σεισμούς και γίνεται αντισεισμικό.

Επίσης, κατά την κατασκευή των προϊόντων, τα φύλλα από τα καλάμια που επεξεργάζονται αν είναι λίγα δίνονται στα σκυβαλοφόρα, αν όμως είναι αρκετά, τότε στέλνονται για κομποστοποίηση.

2. Βιωσιμότητα και προστασία

2.1 Καθεστώς βιωσιμότητας και απειλές

Αναφερθείτε στο καθεστώς βιωσιμότητας του στοιχείου σήμερα (βαθμός στον οποίο εξακολουθεί να ασκείται, αριθμός ατόμων που γνωρίζουν την πρακτική του) και σε απειλές ή εμπόδια που παρεμβάλλονται στη μεταβίβασή του.

150-250 λέξεις

Σήμερα στα Λιβάνια η καλαθοπλεκτική εξακολουθεί να είναι βιώσιμη τέχνη. Βέβαια, αυτό ισχύει σε μικρό βαθμό, αφού ενεργοί σε δράση τεχνίτες είναι μόνο ένας άνδρας και επτά γυναίκες. Όλοι είναι άνω των εξήντα χρόνων εκτός από τρεις γυναίκες που είναι μικρότερης ηλικίας. Ο αριθμός, όμως, αυτών που γνωρίζουν την Τέχνη της καλαθοπλεκτικής είναι πολύ μεγαλύτερος. Είναι λυπηρό, όμως, το γεγονός ότι η σκυτάλη της καλαθοπλεκτικής δεν περνά πλέον στα χέρια των νέων.

Οι λόγοι για αυτό είναι πολλοί. Αφενός, η επικράτηση ενός μοντέρνου τρόπου ζωής, ο οποίος θέτει σε περιορισμό τη χρήση των προϊόντων της καλαθοπλεκτικής, και, αφετέρου το γεγονός ότι η ενασχόληση με την καλαθοπλεκτική είναι χρονοβόρα και κουραστική, στοιχείο που απομακρύνει τους περισσότερους νέους. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής αναπόφευκτα αυξάνει τις ανάγκες και τα έξοδα των οικογενειών, επομένως, οι νέοι επιζητούν την ενασχόληση με άλλα επαγγέλματα πιο επικερδή, θέτοντας την τέχνη αυτή σε περιορισμό.

Επιπρόσθετα, το στοιχείο αυτό απειλείται από την επικράτηση φθηνότερων υλικών καλαθοπλεκτικής που πλέκονται εύκολα και εισάγονται σε πιο χαμηλές τιμές. Απειλείται, επίσης, από τη χρήση πλαστικών ειδών, αντί της χρήσης ειδών καλαθοπλεκτικής.

Επιπλέον, με την οικοπεδοποίηση και τη δημιουργία οικιστικών περιοχών τις τελευταίες δεκαετίες, οι καλαμιώνες έχουν αρχίσει να μειώνονται. Σήμερα δεν υπάρχει πρόβλημα εύρεσης καλαμιών. Στο μέλλον, όμως, ίσως παρουσιαστεί πρόβλημα περιορισμού των καλαμιών. Γι' αυτό, θα πρέπει να ευρεθούν τρόποι προστασίας των καλαμιώνων που έχουν απομείνει.

Ωστόσο, οι εναπομείναντες καλαθοπλέκτες του χωριού, επιλέγουν να μην απογοητευθούν

από τις δυσκολίες της ζωής και δε σταματάνε να εκφράζονται μέσα από τη λαϊκή τέχνη.

2.2 Προστασία του στοιχείου στο παρελθόν και στο παρόν

Αναφερθείτε σε μέτρα που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή λαμβάνονται στο παρόν από την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή άλλες σχετικές ομάδες.

150-250 λέξεις

Λόγω της σημασίας της καλαθοπλεκτικής, η κοινότητα Λειβαδιών συνεχίζει να λαμβάνει μέτρα για διατήρηση και ενίσχυση της τέχνης της καλαθοπλεκτικής με διάφορους τρόπους. Πρόσφατα, διοργανώθηκαν εργαστηριακά μαθήματα, στα οποία άτομα της κοινότητας και μαθητές από σχολεία όλων των βαθμίδων, είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ζωντανά τη διαδικασία κατασκευής ειδών καλαθοπλεκτικής. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια δημιουργίας Ανοιχτού Σχολείου με θέμα την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική, στο οποίο θα μπορούν να συμμετέχουν άτομα όλων των ηλικιών.

Επίσης, έχουν διοργανωθεί εκθέσεις παλιάς φωτογραφίας, στις οποίες περιλαμβάνονταν φωτογραφίες και υλικό (είδη καλαθοπλεκτικής, εργαλεία κ.ά) από την παραδοσιακή τέχνη της καλαθοπλεκτικής, ώστε οι νεότεροι να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν την καλαθοπλεκτική.

Σημαντικό είναι, επίσης, το γεγονός ότι από το Δήμο Λιβαδιών, γίνεται σε βάθος έρευνα σε μια προσπάθεια καταγραφής όλων των στοιχείων που αφορούν στην καλαθοπλεκτική των Λιβαδιών. Για το σκοπό αυτό, συλλέγονται όλων των ειδών στοιχεία τα οποία μπορούν να συμβάλουν με οποιοδήποτε τρόπο στη προστασία και διατήρηση / συνέχιση της τέχνης της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής. Τέτοια στοιχεία είναι μαγνητοσκοπημένες μαρτυρίες από άτομα που ασχολούνται ενεργά με την Τέχνη αυτή, φωτογραφικό υλικό στο οποίο παρουσιάζεται η τέχνη με διάφορους τρόπους, π.χ. προϊόντα, διαδικασία, χρήση ειδών καλαθοπλεκτικής κ.λπ.

Επίσης, για την ανάδειξη της καλαθοπλεκτικής, κατασκευάζονται ομπρέλες θαλάσσης ή σκίασης, οι οποίες τοποθετούνται σε διάφορα σημεία. Επιπλέον, διοργανώνεται από το Δήμο Λιβαδιών για τρίτη συνεχόμενη χρονιά το Φεστιβάλ Καλαθοπλεκτικής κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Καλοκαιριού.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι, σε επίτιμους καλεσμένους στο Δήμο Λιβαδιών, δίνονται είδη καλαθοπλεκτικής, ως αναμνηστικό δώρο.

Σημειώστε με ένα ή περισσότερα , αναφορικά με το είδος μέτρων που έχουν ληφθεί ή λαμβάνονται από τις ενδιαφερόμενες κοινότητες, ομάδες ή άτομα:

- μεταβίβαση, εκπαίδευση
- εντοπισμός, καταγραφή, έρευνα
- διατήρηση, προστασία
- προβολή, ενίσχυση
- νέες εφαρμογές

2.3 Προτεινόμενα μέτρα προστασίας

Σε αυτή την ενότητα πρέπει να γίνει αναφορά σε μέτρα προστασίας που θα εφαρμοστούν, ιδιαίτερα σε όσα αποσκοπούν στην προστασία και προώθηση του στοιχείου. Τα μέτρα προστασίας πρέπει να είναι συγκεκριμένα και ρεαλιστικά, όχι μόνο δυνατά ή ενδεχόμενα.

150-200 λέξεις

Έχει ήδη συζητηθεί και μελετούνται τρόποι προστασίας και εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων, για να δοθεί μια πλήρης εικόνα της υπάρχουσας κατάστασης και να παράλληλα να δοθεί το ερέθισμα σε όσους ενδιαφέρονται, αφού πρώτα κάνουν έρευνα αγοράς με φούρνους-ανθοπωλεία-κάβα ποτών, να ασχοληθούν με το επάγγελμα αυτό, για να έχουν ένα πρόσθετο έσοδο.

Σημαντικά έσοδα στην οικονομία του τόπου προέρχονται από τον τουρισμό. Επομένως, με συγκεκριμένες ενέργειες μπορεί να συνδυαστεί η προώθηση της τέχνης αυτής ως μέρος της παράδοσης, με τον τουρισμό. Είδη καλαθοπλεκτικής σε μικρογραφία, μπορούν να αποτελέσουν μέρος δημιουργικών κατασκευών και να πωληθούν ως αναμνηστικά προϊόντα. Απαιτείται η σχετική έρευνα αγοράς και σχετικά μικρό οικονομικό κεφάλαιο, ώστε να καθιστά υλοποιήσιμη μια τέτοια επιχείρηση. Τέτοιοι τρόποι θα συμβάλουν στην προστασία και στην προβολή της παραδοσιακής τέχνης της καλαθοπλεκτικής.

Παράλληλα, έχουν αρχίσει να παραδίδονται δωρεάν μαθήματα καλαθοπλεκτικής από άτομα που ειδικεύονται στον τομέα αυτό, ώστε να διδαχθούν οι νεότεροι που ενδιαφέρονται και έτσι να προωθηθεί η τέχνη για τη συνέχιση αυτής της παράδοσης.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο Δήμος Λιβαδιών έχει ήδη ξεκινήσει την προώθηση Λαογραφικού Μουσείου Καλαθοπλεκτικής, στην αναπαλαιωμένη αίθουσα του παλιού Δημοτικού Σχολείου.

3. Μέθοδος συλλογής πληροφοριών

3.1 Αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο έχουν συλλεχθεί οι πληροφορίες που αναφέρονται στην παρούσα αίτηση (κυρίως για την περιγραφή στοιχείου και τις προτάσεις μέτρων προστασίας).

150-250 λέξεις

Για τη συλλογή των πληροφοριών που αναφέρονται στην παρούσα αίτηση έχει γίνει ανασκόπηση σε βιβλιογραφία σχετική με τα παραδοσιακά επαγγέλματα, σε άρθρα και άλλα κείμενα τα οποία είτε αναφέρονται στην καλαθοπλεκτική ειδικότερα, είτε στα παραδοσιακά κυπριακά επαγγέλματα γενικότερα.

Επιπλέον, πολύ μεγάλο μέρος των πληροφοριών έχει συλλεγεί από μαρτυρίες και συνεντεύξεις που δόθηκαν από άτομα που ακόμα ασχολούνται με την καλαθοπλεκτική. Οι καλαθοπλέκτες έδωσαν πληροφορίες για τον τρόπο συλλογής των καλαμιών ως πρώτη ύλη, για τη διαδικασία φύλαξης και συντήρησης των καλαμιών, για τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στα διάφορα στάδια της κατασκευής όλων των ειδών καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής, καθώς και για την τελική διαδικασία κατασκευής των ειδών καλαθοπλεκτικής. Παράλληλα, εφάρμοσαν στην πράξη τις πληροφορίες που έδωσαν, ώστε

να είναι πολύ πιο κατανοητή η διαδικασία προετοιμασία και κατασκευής.

Επίσης, ορισμένες πληροφορίες έχουν συλλεγεί από φωτογραφικό υλικό, το οποίο παραχώρησαν μέλη της κοινότητας. Ένα σημαντικό μέρος του φωτογραφικού υλικού προέρχεται από την προσωπική συλλογή της κυρίας Γιώτας Αρμένη. Μέσα από το υλικό αυτό εντοπίστηκαν χρήσεις των ειδών καλαθοπλεκτικής στις καθημερινές ανάγκες, αλλά και πληροφορίες για τον τρόπο ζωής των καλαθοπλεκτών.

Σε περίπτωση που δόθηκαν μαρτυρίες από μέλη της κοινότητας, να σημειωθούν τα ονόματά, η ιδιότητά τους (πχ. κεντήτρια, ιερέας, φιλόλογος, κλπ) και στοιχεία επικοινωνίας.

Αρκετά μέλη της κοινότητας έχουν συμβάλει παρέχοντας πληροφορίες σχετικές με το θέμα, κυρίως άτομα τα οποία λόγω της ιδιότητάς τους είναι γνώστες του θέματος.

Πολλές πληροφορίες δόθηκαν από άτομα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της καλαθοπλεκτικής. Θερμές ευχαριστίες στους καλαθοπλέκτες:

1. Περικλής Μιχαήλ, οδός Εζεκία Παπαϊωάννου αρ. 44, Τ.Κ.7060, Λειβάδια, τηλέφωνο: 24633151
2. Χριστούλα Μιχαήλ, οδός Εζεκία Παπαϊωάννου αρ. 44, Τ.Κ.7060, Λειβάδια, τηλέφωνο: 24633151
3. Ειρήνη Παντελή, οδός Αποστόλου Αντρέα αρ. 7, Τ.Κ. 7060, Λειβάδια, τηλέφωνο: 24635948
4. Σταυρούλα Δημητρίου, οδός Χατζηφόραδοι αρ. 7, Τ.Κ. 7060, Λειβάδια, τηλέφωνο: 24661253

4. Άλλοι σχετικοί φορείς και οργανώσεις

Να επισυναφθεί κατάλογος και στοιχεία επικοινωνίας άλλων φορέων της κοινότητας ή μη κυβερνητικών οργανισμών που σχετίζονται με το υπό αναφορά στοιχείο.

Όνομα φορέα / οργανισμού:

Όνομα ατόμου για επικοινωνία:

Διεύθυνση

Τηλέφωνο:

Email:

Άλλη σχετική πληροφορία:

5. Συναίνεση κοινοτήτων στην αίτηση

5.1 Να επισυναφθούν υπογεγραμμένες δηλώσεις των κοινοτήτων, οργανισμών και ατόμων που αναφέρθηκαν στην ενότητα 4, με τρόπο που να βεβαιώνει ότι παρέχουν την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συναίνεσή τους στην υποβολή της αίτησης.

5.2 Σεβασμός εθιμικών πρακτικών και πρόσβαση στο στοιχείο

Υπάρχουν πληροφορίες ή πτυχές του προτεινόμενου στοιχείου, τις οποίες η κοινότητα επιθυμεί να κρατήσει μακριά από το κοινό ή να τις αποκρύψει λόγω του ότι αφορούν σε πρακτικές του ιερού ή ιδιωτικού βίου;

Αν ναι, αναφερθείτε σε ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλίζουν τον σεβασμό αυτού του απήματος.

Αν όχι, παρακαλείσθε να δηλώσετε με σαφήνεια ότι δεν υπάρχουν συνήθεις πρακτικές που να ρυθμίζουν την πρόσβαση στο υπό αναφορά στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

50.250λέξεις

Δεν υπάρχουν πληροφορίες ή πτυχές του στοιχείου της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής, τις οποίες η κοινότητα Λιβαδιών οφείλει ή επιθυμεί να τις αποκρύψει. Το επάγγελμα και η ενασχόληση με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική είναι ανοιχτό προς όλους, όπως ήταν ανέκαθεν.

Ωστόσο, θεωρείται δεδομένο ότι οφείλεται να διασφαλιστεί η ατομικότητα και η ιδιωτική ζωή όσων δραστηριοποιούνται στο χώρο της καλαθοπλεκτικής.

6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

6.1 Φωτογραφικό / ακουστικό / οπτικοακουστικό υλικό

Η αίτηση πρέπει υποχρεωτικά να συνοδεύεται από συμπληρωματικό υλικό, το οποίο θα αξιολογηθεί κατά τη διάρκεια της μελέτης της αίτησης. Το οπτικοακουστικό και το φωτογραφικό υλικό είναι απαραίτητα και για σκοπούς προβολής του στοιχείου και πρέπει να υποβάλλονται μαζί με τα αντίστοιχα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης τους από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO. Σημειώστε με ✓ ποια από τα πιο κάτω υποβάλλονται μαζί με την παρούσα αίτηση:

- ✓ 10 πρόσφατες φωτογραφίες σε υψηλή ανάλυση (υποχρεωτικό)
- ✓ επιπλέον φωτογραφικό υλικό (προαιρετικό)
- ✓ έντυπο περιγραφής φωτογραφιών και εκχώρησης δικαιωμάτων για τη χρήση τους (υποχρεωτικό)
- ✓ βίντεο (προαιρετικό, κατά προτίμηση διάρκειας μέχρι 10 λεπτά)
- ✓ έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης του βίντεο για σκοπούς προβολής του στοιχείου (υποχρεωτικό, σε περίπτωση που υποβληθεί βίντεο)

6.2 Συστατικές επιστολές από εμπειρογνώμονες (προαιρετικό)

Ως ενισχυτικό στοιχείο της αίτησης, συνίσταται η επισύναψη 1-2 συστατικών επιστολών, έκτασης μέχρι 500 λέξεις, από εμπειρογνώμονες (ιστορικούς, αρχαιολόγους, φιλόλογους, ερευνητές, εθνολόγους / εθνομουσικολόγους, γλωσσολόγους, κοινωνιολόγους, άλλους ερευνητές σε συναφείς κλάδους), που θα τεκμηριώνουν την εγκυρότητα του περιεχομένου της αίτησης και θα υποστηρίξουν την εγγραφή του προτεινόμενου στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στοιχεία επικοινωνίας Εμπειρογνώμωνων που παραχωρούν συστατική επιστολή

(α) Όνομα: Κούλα Γεννάρη

Ιδιότητα: Φιλολόγος

Διεύθυνση: Αγίου Δημητρίου 4, Τ.Κ. 7060, Λιβάδια

Τηλέφωνο: 99665014

Email: koulagenari@yahoo.gr

(β) Όνομα:

Ιδιότητα: Διευθύντρια
Διεύθυνση:
Τηλέφωνο:
Email:

6.3 Βιβλιογραφία / άλλες πηγές (υποχρεωτικό)

Σημειώστε σχετική βιβλιογραφία, αρχεία, δισκογραφία ή άλλες πηγές, που τυχόν χρησιμοποιήθηκαν στην ετοιμασία της παρούσας αίτησης ή στα οποία περιέχονται επιπρόσθετες πληροφορίες για το υπό αναφορά στοιχείο:

1985, *Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια*, Λευκωσία: ΦΙΛΟΚΥΠΡΟΣ, Τόμος 3, σ.σ. 249-252.
Williams, O., M., (1928). ΚΥΠΡΟΣ: ΑΝΕΓΓΙΧΤΗ ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ: Το παραδοσιακό νησί της Αφροδίτης γοητεύει με την αμόλυνη μεσογειακή ομορφιά του, *The National Geographic Magazine*, Ιούλιος, Συλλεκτικό τεύχος, σ.σ. 39-44.

7. Υπογραφή εκπροσώπου της αιτούμενης κοινότητας / οργανισμού:

Όνομα: Μάριος Αρμένης

Τίτλος: Δήμαρχος Δήμου Αιβαδιών

Ημερομηνία: 29/05/2015

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ

Έντυπο αίτησης		Πληρείται;
1	Η αίτηση ετοιμάστηκε σύμφωνα με το επίσημο έντυπο (βλ. www.unesco.org.cy).	✓
2	Το τελικό κείμενο της αίτησης υποβλήθηκε και ηλεκτρονικά σε μορφή .doc (στο email unesco@culture.moc.gov.cy ή σε CD-ROM).	✓
3	Η αίτηση είναι υπογεγραμμένη από άτομο εξουσιοδοτημένο να εκπροσωπεί τον οργανισμό / υπηρεσία που προτείνει το στοιχείο.	✓
4	Όλες οι ενότητες και τα ερωτήματα της αίτησης είναι συμπληρωμένα και σύμφωνα με το όριο λέξεων που προσδιορίζεται.	✓
Συμπληρωματικό υλικό		Πληρείται;
5	Επισυνάπτονται επιστολές που να αποδεικνύουν την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συναίνεση των κοινοτήτων / ατόμων στην υποβολή της αίτησης.	☐
Οπτικοακουστικό Υλικό		Πληρείται;
6	Υποβλήθηκαν με την αίτηση τουλάχιστον 10 φωτογραφίες σε υψηλή ανάλυση. Οι φωτογραφίες πρέπει να είναι σε ψηφιακή μορφή (.tiff, .raw ή .jpg) και, κατά προτίμηση, να σταλούν σε CD/DVD. Οι φωτογραφίες δεν έχουν ενσωματωμένο κείμενο ή ημερομηνίες. Η ευκρίνεια και η ανάλυση των φωτογραφιών είναι κατάλληλη για εκτύπωση (μέγεθος τουλάχιστον 1800 pixels οριζόντια ή κάθετα).	✓
7	Βίντεο (προαιρετικό, κατά προτίμηση διάρκειας 5-10 λεπτά)	✓
8	Υποβλήθηκαν υπογεγραμμένα τα πρωτότυπα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης των φωτογραφιών και του βίντεο. Κάθε έντυπο αναφέρεται με σαφήνεια στον κωδικό (filename), περιλαμβάνει σύντομη περιγραφή του εικονιζόμενου, απόδοση των πνευματικών δικαιωμάτων και χρονολογία. Τα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων υποβλήθηκαν και σε ηλεκτρονική μορφή (.doc).	✓
9	Συστατική Επιστολή (βλ. Ενότητα 6.2 – προαιρετική)	✓
10	Επιπλέον Φωτογραφικό Υλικό (εκτός των 10 υποχρεωτικών φωτογραφιών)	✓

Μόνο όσες αιτήσεις πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια θα προωθηθούν για αξιολόγηση από την Ειδική Επιτροπή Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς:

Όνομα: Μάριος Αρμένης

Διεύθυνση: Δικαιοσύνης 1, Τ.Κ.7060, Λειβάδια

Τηλέφωνο: 24821740 / 99208000

Προς:

Ειδική Επιτροπή Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κύπρου

Θέμα: Στήριξη της αίτησης για συμπερίληψη της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου και της UNESCO

Ο Μάριος Αρμένης δηλώνω υπεύθυνα ότι έχω ενημερωθεί για την πρόθεση του Δήμου Λειβαδιών να υποβάλει αίτηση για συμπερίληψη της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Έχω πληροφορηθεί επαρκώς σχετικά με το εν λόγω θέμα.

Η καλαθοπλεκτική/ψαθοπλεκτική αποτελεί το βασικότερο στοιχείο της ταυτότητας του χωριού Λειβαδιών, αφού από τα πολύ παλιά χρόνια η καλαθοπλεκτική και η ψαθοπλεκτική αποτέλεσαν τη βασική ενασχόληση των κατοίκων του χωριού, καθώς και τη μόνη πηγή εισοδήματος για πολλές οικογένειες στο χωριό. Αποτελεί, επίσης, αναπόσπαστο κομμάτι της κυπριακής παράδοσής μας και πιστεύουμε ότι η συμπερίληψή της στον πιο πάνω κατάλογο θα ενισχύσει τις προσπάθειες του χωριού μας (Δήμος από το 2011), για προστασία και προώθηση της τέχνης της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής.

Για τους πιο πάνω λόγους, εγώ ο Μάριος Αρμένης, Δήμαρχος Λειβαδιών, εκ μέρους του Δήμου, παρέχω την πλήρη συγκατάθεσή μου στην υποβολή της αίτησης και επιθυμώ, ως Δήμος, να συμβάλουμε στο μέτρο των δυνατοτήτων μας στην προστασία και προβολή της τέχνης της καλαθοπλεκτικής/ψαθοπλεκτικής.

Λειβάδια, 29/5/2015

Άδεια Χρήσης Φωτογραφικού Υλικού

Το φωτογραφικό υλικό που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για εγγραφή ενός στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από το παρόν έντυπο για την περιγραφή της κάθε φωτογραφίας και τη δήλωση εκχώρησης των δικαιωμάτων χρήσης της από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής του στοιχείου.

1. Εγώ ο Μάριος Αρμένης εκχωρώ στην Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO το μη αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί, να δημοσιεύει, να αναπαράγει, να διανέμει και να κοινοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα ή μορφή (έντυπη, ψηφιακή ή άλλη), το ακόλουθο υλικό:

Αριθμός Φωτογραφίας	Περιγραφή (μέχρι 40 λέξεις)	Έτος	Απόδοση Πνευματικών Δικαιωμάτων © [έτος], [όνομα / φορέας]	Φωτογράφος (εάν δεν αναφέρεται στο ©)
K01	Καλαθοπλέκτης κόβει καλάμια χρησιμοποιώντας ψαλίδι κλαδέματος. Άλλες φορές η κοπή των καλάμιών γίνεται με την «τσάππα».	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K02	Καλαθοπλέκτριες κατά τη διαδικασία προετοιμασίας των καλάμιών. Οι δύο γυναίκες πίσω κάνουν το «ξύσιμο» με ένα μαχαίρι και η γυναίκα μπροστά κάνει το «κουπάνισμα» των καλάμιών, χρησιμοποιώντας τον «τάκκο» και το «κουπάνι».	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K03	Τεχνίτρια πλέκει την ψαθαρκά.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K04	Ετοιμασία της βάσης μιας κοφίνας. Η βάση ονομάζεται «κουλλούρα», λόγω του	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	

	κυκλικού σχήματος.			
K05	Το κάτω μέρος μιας κοφίνας. Χαρακτηριστικό της τεχνικής που χρησιμοποιείται είναι ότι οι «σσιήζες», στη βάση, τοποθετούνται η μια πάνω στην άλλη ακτινωτά.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K06	Καλαθοπλέκτρια ετοιμάζει τη βάση μιας κοφίνας, δένοντας τις «σσιήζες» μεταξύ τους.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K07	Πλέξιμο μικρού καλαθιού.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K08	Καλαθοπλέκτριες συζητούν κατά την ετοιμασία καλαθιών και άλλων ειδών καλαθοπλεκτικής.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K09	Γίνεται το «στρούγγισμα» μικρού καλαθιού.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K10	Καλαθοπλέκτης ετοιμάζει την «καλαμωτή». Στην «καλαμωτή» τα καλάμια δένονται μεταξύ τους με σπάγγο.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K11	Γυναίκα καθαρίζει τα καλάμια από τα φύλλα, δηλαδή κάνει το «ξύσιμο» των καλαμιών.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K12	Καλαθοπλέκτης κατά τον καθαρισμό των καλαμιών από τα φύλλα και τις ίνες.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K13	Πλέξιμο ψαθαρκάς.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K14	Πλέξιμο ψαθαρκάς.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K15	Κοπή καλαμιού σε μικρότερα κομμάτια, με	2015		

	οριζόντια τομή, για να γίνει λεπτότερο και να μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατάλληλα.		©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K16	Το εσωτερικό ενός καλάθιού. Τα χρωματιστά μέρη γίνονται χρησιμοποιώντας βαφές αυγών.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K17	Κοπή καλάμιού σε μικρότερα κομμάτια, με οριζόντια τομή, για να γίνει λεπτότερο και να μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατάλληλα.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K18	Ετοιμασία της βάσης μικρού καλάθιού. Οι «σσιήζες» τοποθετούνται ακτινωτά και δένονται μεταξύ τους με τα «πλοκούθκια» ή «πλότζια». Η διάμετρος των καλάθιων καθορίζεται ανάλογα με τον αριθμό των «σσιήζων» που θα χρησιμοποιηθούν.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K19	Πλέξιμο μικρού καλάθιού με χρωματισμένα καλάμια. Στη φωτογραφία φαίνεται το εσωτερικό του καλάθιού και η χαρακτηριστική ακτινωτή βάση.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K20	Ετοιμασία καλάμωτης.	2015	©2015, Χριστίνα Θεοδώρου	
K21	Καλαμωτή στην τελική της μορφή. Στην καλαμωτή τα καλάμια	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	

	τοποθετούνται ολόκληρα το ένα δίπλα στο άλλο και δένονται μεταξύ τους με σπάγγο.			
K22	Καλαμωτή χρησιμοποιείται για σκίαση σε ανοιχτό χώρο.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K23	Καλαμωτή που χρησιμοποιείται ως εσωτερικό οροφής, καθώς και μια δεύτερη καλαμωτή που χρησιμοποιείται για να αποκόπτει τα περιττώματα χελιδονιών.	2015	©2015, Μάρω Σκίσα	
K24	Καλαμωτή που χρησιμοποιείται ως εσωτερικό οροφής, καθώς και μια δεύτερη καλαμωτή που χρησιμοποιείται για να αποκόπτει τα περιττώματα χελιδονιών.	2015	©2015, Μάρω Σκίσα	
K25	Ψαθαρκά που χρησιμοποιείται ως εσωτερικό οροφής.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K26	Μετά το κόψιμο των καλαμιών, τα καλάμια τοποθετούνται όρθια για να στεγνώσουν και να μη σαπίσουν. Τα καλάμια κόβονται το μήνα Φεβρουάριο και φυλάγονται για να χρησιμοποιηθούν ολόκληρη τη χρονιά.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K27	Ομπρέλα σκίασης κατασκευασμένη από καλάμια.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K28	Ομπρέλα σκίασης κατασκευασμένη από	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	

	καλάμια.			
K29	Ολοκληρωμένα μικρά καλάθια μινιατούρες. Τα χρωματισμένα μέρη των καλάθιών γίνονται με χρωματισμένα καλάμια.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K30	Καλαθοπλέκτριες σπάζουν τα καλάμια που θα χρησιμοποιήσουν αργότερα, χρησιμοποιώντας τον «τάκκο».	2015	©2015, Ανθή Παντελή	
K31	Καλαθοπλέκτρια μαζί με νεότερο μέλος της οικογένειας «ξύνουν» τα καλάμια που θα χρησιμοποιήσουν.	2015	©2015, Ειρήνη Παντελή	
K32	Οι κοφίνες μερικές φορές χρησίμευαν και ως ευκαιρία για παιχνίδι για τα μικρά παιδιά. Στη φωτογραφία απεικονίζεται ένα μικρό παιδί να παίζει μέσα σε μια κοφίνα, η οποία βρίσκεται ακόμα σε στάδιο ετοιμασίας.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K33	Παιδί βοηθά στην προετοιμασία των καλάθιών κάνοντας το «ξύσιμο» των καλάμιών που θα χρησιμοποιηθούν αργότερα.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K34	Χρήσεις ειδών καλαθοπλεκτικής κατά την προετοιμασία μαγειρέματος σε γάμο, στη δεκαετία του 1950.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K35	Μάζωξη γυναικών μιας γειτονιάς μετά την ολοκλήρωση της	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	

	εργασίας τους και τελικός απολογισμός μιας κουραστικής, παραγωγικής, αλλά και ευχάριστης μέρας.			
K36	Χρήση κοφίνων για μεταφορά τροφίμων κατά τη διάρκεια εκδρομής, στο έτος 1946-1947.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K37	Ο καθαοπλέκτης Γιαννής Χατζητζώρτζης, ανάτηρος Α' Βαλκανικού πολέμου, κατά την εργασία του.	2015	©2015, Γιώτα Αρμένη	
K38	Εξώφυλλο περιοδικού <i>The National Geographic Magazine</i> . Το συλλεκτικό αυτό τεύχος έχει τίτλο: <i>Η Κύπρος στις Αρχές του περασμένου Αιώνα: Το παραδοσιακό νησί της Αφροδίτης γοητεύει με την αμόλυνη ομορφιά του</i> . Κυκλοφόρησε το 1928 και αναδημοσιεύτηκε το 2003.	2015	©1928, The National Geographic Magazine	
K39	ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟ ΘΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΓΙΑ ΛΙΓΕΣ ΩΡΕΣ ΜΟΝΟ Ένα πλήθος αχθοφόρων έχει επιστρατευτεί για να φορτώσει πορτοκάλια της Αμμοχώστου στο κατάστρωμα αυτού του ελληνικού ατμόπλοιου.	2015	©1928, Maynard Owen Williams	
K40	ΠΛΕΚΟΝΤΑΣ ΚΑΛΑΘΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	2015	©1928, Maynard Owen Williams	

	Τα στελέχη των φυτών καθαρίζονται από τα φύλλα και τις ίνες, κόβονται στα τέσσερα και τοποθετούνται στο έδαφος ακτινωτά. Ύστερα αρχίζει το πλέξιμο του καλάθιού. Κέντρο της καλάθοποιίας είναι τα Λιβάδια, προάστιο της Λάρνακας.			
K41	ΕΠΙΔΕΞΙΑ ΧΕΡΙΑ ΕΠΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ Τα έτοιμα καλάθια μεταφέρονται με κάρα στην Αμμόχωστο και ξεφορτώνονται σε υπόστεγα, όπου γίνονται η διαλογή και η συσκευασία των πορτοκαλιών.	2015	©1928, Maynard Owen Williams	
K42	ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟ Αυτά τα πλεκτά καλάθια για πορτοκάλια βρίσκονται ήδη στο δρόμο για την Αμμόχωστο ξεκινώντας από τα Λιβάδια όπου κατασκευάστηκαν.	2015	©1928, Maynard Owen Williams	

2. Τα πιο πάνω δικαιώματα εκχωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι κάθε χρήση του υλικού θα συνοδεύεται από την αναφορά στα πνευματικά του δικαιώματα.

3. Δηλώνω ότι έχω το δικαίωμα να εκχωρήσω τα δικαιώματα χρήσης των πιο πάνω φωτογραφιών, και, εξ όσων δύναμαι να γνωρίζω, το υλικό:

(α) δεν παραβιάζει σε καμία περίπτωση τα πνευματικά δικαιώματα οποιoδήποτε δημιουργού

(β) δεν καταπατεί ούτε παραβιάζει οποιoσδήποτε εθιμικές πρακτικές ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που απεικονίζει ούτε έχει προσβλητικό, δυσφημιστικό ή συκοφαντικό περιεχόμενο.

Όνομα: Μάριος Αρμένης

Άδεια Χρήσης Οπτικοακουστικού Υλικού

Το οπτικοακουστικό υλικό που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για εγγραφή ενός στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από το παρόν έντυπο για την περιγραφή της κάθε φωτογραφίας και τη δήλωση εκχώρησης των δικαιωμάτων χρήσης της από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής του στοιχείου.

4. Εγώ, ο / η Μάριος Αρμένης εκχωρώ στην Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO το μη αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί, να δημοσιεύει, να αναπαράγει, να διανέμει και να κοινοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα ή μορφή (έντυπη, ψηφιακή ή άλλη), στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, το ακόλουθο υλικό:

Κωδικός	Τίτλος	Γλώσσες (διάλογοι και υπότιτλοι, αν υπάρχουν)	Έτος	Δημιουργός (εάν δεν αναφέρεται στο ©)	Απόδοση Πνευματικών Δικαιωμάτων © [έτος], [όνομα / φορέας]
UNESCO VIDEO	Traditional Reed-based Products	Ελληνικά, Αγγλικά	2015	Χριστίνα Θεοδώρου	© 2015, Δήμος Λειβαδιών

5. Τα πιο πάνω δικαιώματα εκχωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι κάθε χρήση του υλικού θα συνοδεύεται από την αναφορά στα πνευματικά δικαιώματα.

6. Δηλώνω ότι έχω το δικαίωμα να εκχωρήσω τα δικαιώματα χρήσης των πιο πάνω φωτογραφιών, και, εξ όσων δύναμαι να γνωρίζω, το υλικό:

(α) δεν παραβιάζει σε καμία περίπτωση τα πνευματικά δικαιώματα οποιοδήποτε δημιουργού

(β) δεν καταπατεί ούτε παραβιάζει οποιοδήποτε εθιμικές πρακτικές ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που απεικονίζει ούτε έχει προσβλητικό, δυσφημιστικό ή συκοφαντικό περιεχόμενο.

Όνομα: Μάριος Αρμένης

Διεύθυνση: Δικαιοσύνης 1, Τ.Κ. 7060, Λειβάδια

Τόπος και ημερομηνία: Λειβάδια, 29 / 5 / 2015

Υπογραφή:

**ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΤΑΛΟΓΟ
ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΑΠΚ) 2016**

ΜΕΡΟΣ Α – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΑΙΤΗΤΩΝ

Όνομα κοινότητας / οργανισμού: **Κοινοτικό Συμβούλιο Μεσόγης**

Άτομο για επικοινωνία

(Να δοθούν στοιχεία επικοινωνίας ενός μόνο ατόμου υπεύθυνου για όλη την αλληλογραφία που αφορά στην αίτηση)

Όνομα: Γεώργιος

Επώνυμο: Χρήστου

Αριθμός Ταυτότητας: 067279

Θέση: Πρόεδρος Κοινοτικού Συμβουλίου

Διεύθυνση: Μιχαλάκη Νικολάου 2, 8280 Μεσόγη

Τηλέφωνο: 26653572 – 26653537 - 26653440

Φαξ: 26652214

Email: kmesogis@cytanet.com.cy

Καθεστώς (επιλογή μίας από τις ακόλουθες κατηγορίες):

- Δήμος / Κοινότητα
- Σύλλογος / Σύνδεσμος / Ίδρυμα
- Ενοριακή Επιτροπή
- Μουσείο
- Άλλο (προσδιορίστε)

ΜΕΡΟΣ Β – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

B1. Ορισμός

1.1 Όνομα (επίσημο όνομα στοιχείου που θα εμφανίζεται σε έντυπο υλικό)

μέχρι 200 χαρακτήρες

H τέχνη της καλαθοπλεκτικής στη Μεσόγη

1.2 Όνομα στοιχείου στη γλώσσα ή διάλεκτο της κοινότητας (προαιρετικό)

1.3 Πεδίο ΑΠΚ στο οποίο εμπίπτει το προτεινόμενο στοιχείο

(σημειώστε με √, ένα ή περισσότερα πεδία)

- προφορικές παραδόσεις
- παραστατικές τέχνες
- κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις
- γνώσεις και πρακτικές για τη φύση και το σύμπαν
- παραδοσιακές χειροτεχνίες
- άλλο (προσδιορίστε)

1.4 Ενδιαφερόμενες κοινότητες και ομάδες

(ορίστε μία ή περισσότερες κοινότητες, ομάδες, ή άτομα που σχετίζονται με το προτεινόμενο στοιχείο, πχ. κοινότητα που υποβάλλει την αίτηση, σχετικοί πολιτιστικοί ή άλλοι οργανισμοί, τεχνίτες κ.ά.)

μέχρι 150 λέξεις

Κοινοτικό Συμβούλιο Μεσόγης

Άτομα: καλαθοπλέκτες Ονησίφορος Νεοφύτου, Χρυστάλα Ιακώβου, Αγνή Χρίστου, Ελένη Σολογιάννη, Μαρούλα Μαυρομούστακου, Μαρούλα Μακρίδη, Αρίστη Φ. Χαραλάμπους

1.5 Γεωγραφική κατανομή

(Να δοθούν πληροφορίες για την παρουσία του στοιχείου στην Κύπρο, προσδιορίζοντας -εάν είναι δυνατό- την κεντρική περιοχή ή κοινότητα όπου εντοπίζεται. Η περιγραφή πρέπει να επικεντρώνεται στο καθεστώς του στοιχείου εντός της χώρας, ακόμα και αν το ίδιο στοιχείο εντοπίζεται και στη γεωγραφική περιφέρεια ενός άλλου κράτους)

μέχρι 150 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική αναπτύχθηκε κυρίως στις περιοχές στις οποίες υπήρχε αφθονία πρώτων υλών αλλά και μεγάλη χρήση των παραγομένων προϊόντων: παράκτιες περιοχές με έλη υφάλμυρου νερού (ΰψωνας, Ακρωτήρι, Λιβάδια, Λιοπέτρι, Τρούλλοι), στην κεντρική πεδιάδα (Αστρομερίτης, Μένοικο, Λακατάμια, Δευτερά, Άσσια, Λευκόνοικο), στις ορεινές περιοχές του Τροόδου (Καμινάρια, Καμπιά), στον Πενταδάχτυλο και την Καρπασία (Ακανθού, Φλαμούδι, Δαυλός, Γιαλούσα, Βαθύλακας, Ριζοκάρπασο) και κυρίως στην περιοχή της Πάφου (Δρούσια, Ίνια, Αρόδες, Κάθηκας, Κρίτου Τέρα, Ακουρδάλια, Φιλούσα, Λετύμπου και Μεσόγη). Η Μεσόγη είναι ένα από τα λίγα χωριά στα οποία η παραγωγή συνεχίζεται (Ιωνάς 2001: 487).

1.6 Χαρακτηριστικά στοιχείου

Στη συγκεκριμένη ενότητα πρέπει να αναφέρονται τα σημαντικότερα γνωρίσματα του στοιχείου όπως εντοπίζονται στο παρόν. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν σαφείς πληροφορίες ώστε η ειδική Επιτροπή αξιολόγησης να μπορεί να καθορίσει τα ακόλουθα:

- ότι το στοιχείο περιλαμβάνεται στις «πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτό»
- «ότι οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα, [το] αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς»
- ότι «μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, [και] αναδημιουργείται από τις κοινότητες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους και την αλληλεπίδραση με τη φύση και την ιστορία τους»
- ότι παρέχει στις κοινότητες και τις ομάδες «μία αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας»
- ότι είναι συμβατό με τα «υφιστάμενα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων, και της αειφόρου ανάπτυξης».

(α) Σύνομη περιγραφή

Παρουσιάστε το προτεινόμενο στοιχείο με τρόπο που να το εισάγει και να το καθιστά κατανοητό σε αναγνώστες που δεν το γνωρίζουν.

150-250 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική είναι τέχνη των κατοίκων της υπαίθρου και αποσκοπούσε στη συμπλήρωση των εσόδων της οικογένειας. Τα καλάθια χρησιμοποιούν κυρίως για τη μεταφορά των γεωργικών προϊόντων ή ακόμη και για τη φύλαξή τους. Τα υλικά κατασκευής προέρχονται από τη φύση και χρειάζονται ελάχιστη επεξεργασία. Με την τέχνη της καλαθοπλεκτικής ασχολήθηκαν άτομα και των δύο φύλων.

Τα πατροπαράδοτα μεσογειώτικα καλάθια κατασκευάζονται με *κανιά* (καλάμια) και *πλοάθκια* (*βιτισιά*, παραφυάδες αγριοτρεμιθιάς, *αγνιάς*, λυγαριάς, μερσιλιάς, σχινιάς, κόνιζου). Σήμερα οι καλαθοπλέκτριες εκτός από *πλοάθκια*, χρησιμοποιούν κατά το πλέξιμο *λιμνιά* (στενές λωρίδες από

καλάμι) βαμμένες με μαλαχίτη (κόκκινη και πράσινη μπιογιά).

Χρησιμοποιώντας τα φυσικά αυτά υλικά, κατασκευάζεται μεγάλη ποικιλία καλαθιών ως προς το μέγεθος, το σχήμα και τη χρήση.

(β) Εκτενέστερη περιγραφή

Αναφερθείτε σε ιστορικές πληροφορίες, τεχνικές, υλικά κατασκευής, διαδικασία, χώρους που σχετίζονται με την πρακτική του στοιχείου. Όπου είναι δυνατόν, οι αναφορές αυτές να τεκμηριώνονται από βιβλιογραφία ή μαρτυρίες φορέων του στοιχείου ονομαστικά.

600-1000 λέξεις

Η καλαθοπλεκτική στη Μεσόγειο άρχισε να ασκείται επαγγελματικά στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι μαρτυρίες των αδελφών Παυλή και Γιαννή Νεοφύτου, μας μεταφέρουν στο παρελθόν, 200 περίπου χρόνων, όταν τη χειροτεχνία ασκούσαν αρχικά άντρες. Κατόπιν, για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους, η καλαθοπλεκτική πέρασε στα χέρια γυναικών και παιδιών. Οι άντρες κέρδιζαν περισσότερα ως μισθωτοί εργάτες και τεχνίτες.

Οι λόγοι που ώθησαν στην άσκηση της καλαθοπλεκτικής στην κοινότητα ήταν:

(α) το γεγονός ότι η γεωργική γη της Μεσόγειας ήταν και είναι περιορισμένη και συγκεντρωμένη στα χέρια των λίγων «εχόντων» και

(β) η αφθονία πρώτων υλών (υπήρχαν πλούσιοι καλαμιώνες στις *ποταμωσιές*, τις όχθες ποταμών). Επειδή αφθονούσαν τα καλάμια, οι άνθρωποι τα αξιοποίησαν, αποδεικνύοντας ότι από «άχρηστα» υλικά μπορούσαν να κατασκευάσουν αντικείμενα χρήσιμα στην καθημερινή ζωή, αποκομίζοντας και οικονομικά οφέλη.

Η ανάπτυξη της γεωργίας στην Κύπρο ήταν η αιτία της ανάπτυξης σε μεγάλη κλίμακα και της καλαθοπλεκτικής της Μεσόγειας. Οι γεωργοί στα Κοκκινοχώρια χρειάζονταν χιλιάδες κοφίνες για τη συλλογή και μεταφορά των πατατών τους. Το ίδιο και οι αμπελοουργοί των επαρχιών της Πάφου και της Λεμεσού χρειάζονταν πολλά καλάθια και κοφίνες για τον τρύγο και τη μεταφορά των σταφυλιών. Για να ανταποκριθεί στις πιο πάνω ανάγκες, όλο το χωριό μετατράπηκε σε ένα τεράστιο εργοστάσιο κατασκευής κάθε λογής καλαθιών. Τότε είναι που πολλοί Μεσογειαίτες έγιναν έμποροι.

Το εμπόριο των καλαθιών, από ανταλλακτικό στην αρχή (ανταλλαγή καλαθιών με διάφορα προϊόντα στα πανηγύρια), μετατράπηκε σε εμπόριο παγκύπριας κλίμακας. Ο μακαριστός Αδάμος Νεοκλέους και ο Αντρέας Ματθαίου, που διέθεταν φορτηγά αυτοκίνητα, διηγούνταν με περηφάνια πως προμήθευαν, ιδιαίτερα τα Κοκκινοχώρια, με χιλιάδες κοφίνες. Επικεφαλής των εμπορών καλαθιών ήταν ο μεγάλος εμπόρος Γιαννής Νεοφύτου Κλόκκαρος. Τόσο το τοπικό εμπόριο όσο και το εμπόριο που διεξαγόταν σε παγκύπρια κλίμακα, έφεραν στο χωριό αρκετά λεφτά κι έτσι οι οικογένειες ευημερούσαν, μπορούσαν να αποκτήσουν όλα τα απαραίτητα προς το ζην. Η οικονομική ευημερία είχε σαν αποτέλεσμα και την πολύπλευρη ανάπτυξη της κοινότητας.

Τα υλικά για την καλαθοπλεκτική οι Μεσογειαίτες τα έπαιρναν από το περιβάλλον του χωριού τους. Η «Μάνα του Νερού», το «Βάρος», το «Βρυσί» ήταν οι τόποι που είχαν άφθονα νερά και διέθεταν πλούσιους καλαμιώνες. Με την ανάπτυξη της καλαθοπλεκτικής, τα ντόπια καλάμια δεν αρκούσαν κι έτσι έκαναν και εισαγωγή καλαμιών και *βιτσιών* από τα χωριά Κοίλη, Τσάδα, Στρομπί, Γόλου, Ακουρδάλια, με ανάλογο οικονομικό όφελος. Σήμερα σ' αυτά τα χωριά, αλλά και στη Μεσόγειο, επειδή τα καλάμια δεν πολυχρησιμοποιούνται οι καλαμιώνες έχουν καταστραφεί. Τα καλάμια, για να είναι καλά, πρέπει να κόβονται κάθε χρόνο, ώστε να δίνουν τη θέση τους σε νέα, χρήσιμα στην καλαθοπλεκτική.

Εκτός από τις πρώτες ύλες που προμηθεύονταν από τα γύρω χωριά, οι καλαθοπλέκτριες της Μεσόγειας έκαναν ομαδικές εξορμήσεις με το λεωφορείο του χωριού τους στην Αυδήμου, στο Νέο Χωριό, στα Λουτρά της Αφροδίτης, στα Κούκλια, στα Μαμώνια, στα Πότιμα, στην Πέγεια και αλλού, για να μαζέψουν οι ίδιες *πλοάθκια* και *βιτσιά*. Οι γεωργοί στις περιοχές αυτές καθάριζαν και κλάδευαν τους θάμνους στα χωράφια τους, για να ευκολύνονται στις εργασίες τους. Τα *βιτσιά* από τους κομμένους θάμνους της αγριοτριμιθιάς, της σχινιάς και της *αγνιάς* ήταν χρήσιμα στην καλαθοπλεκτική.

Οι τεράστιες τρεμιθιές και χαρουπιές, που αφθονούσαν στη Μεσόγη πρόσφεραν τη σκιά τους για την κατασκευή καλάθιων. Στους χώρους αυτούς, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, κατασκευάζονταν ομαδικά κάθε λογής καλάθια. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχανόταν και η κοινωνικοποίηση των γυναικών καταθροπλεκτριών. Εκεί μάθαιναν τα νέα του χωριού, αντάλλαζαν ιδέες και σκέψεις για τη βελτίωση της τέχνης τους. Καθώς δούλευαν, τραγουδούσαν δίστιχα, μερικά από τα οποία κατέγραψε ο κ. Ονησίφορος Νεοφύτου, όπως του τα είχε πει η μακαρίτισσα πεθερά του, Ερατώ. Μεταξύ άλλων είναι και το ακόλουθο:

Τα βάσανά μου εν πολλά κανέννας μεν τα πάθει

Ούτε καράβι στο γιαλό ούτε πουλί στ' αγάθι.

Επίσης, η Αθηνά Ταρσούλη (Ταρσούλη 1955: 347), περνώντας από τη Μεσόγη το 1953, κατέγραψε τα ακόλουθα δίστιχα, τα οποία της τραγούδησε η μακαρίτισσα Καλοδότη και είναι σχετικά με την τέχνη της καταθροπλεκτικής:

Ας πάει το καλάθι μου, ας πα' τζαι το λιμίν μου,

Ας πάσιν οι κοφίνες μου για την μελαχρινήν μου.

Κάτω στο σιός που κάθεσαι τζαι τα καλάθκια κάμνεις,

Περνώ τζαι εγίω που τζει χαμαί τζαι την καρκιάν μου κάφκεις.

Τον χειμώνα οι καταθροπλέκτριες εργάζονταν ατομικά στα σπίτια τους ή σε μικρές ομάδες σε στεγασμένους χώρους.

Διαδικασία κατασκευής:

Για την κατασκευή καλάθιού, πρέπει να γίνει η ακόλουθη προετοιμασία:

Η καταθροπλέκτριες να προμηθευθούν τα κατάλληλα υλικά, να καθαρίσουν τα καλάμια από τα φύλλα τους, να μετατρέψουν τα καλάμια σε *φτέλες* (λωρίδες καλάμιων, βγαίνουν τέσσερις από κάθε καλάμι), από τις *φτέλες* να γίνουν τα *λιμνιά* (στενές λωρίδες που βγαίνουν δύο από κάθε *φτέλα*). Οι *φτέλες* να *φουσκώσουν* (μουλιάσουν) σε πρόχειρες λιμούλες για να μαλακώσουν και να μπορεί με αυτές να κατασκευαστεί η βάση (ο *κώλος* του καλάθιού) και στη συνέχεια να χρησιμεύσουν ως στύλοι, γύρω από τους οποίους θα γίνει το πλέξιμο με τα *λιμνιά*. Οι *φτέλες* χρησιμοποιούνται, επίσης, για το τύλιγμα του χερουλιού. Η μετατροπή των καλάμιων σε *φτέλες* και *λιμνιά* απαιτεί δεξιοτεχνία, γιατί τα καλάμια δεν είναι εύκολο υλικό στη χρήση του.

Χρήσιμα εργαλεία του κατασκευαστή καλάθιων είναι το κλαδευτήρι (μικρό, κοφτερό δρεπάνι) και η *πάλα* (μαχαίρα δυνατή που να αντέχει στο κόψιμο). Τέτοιες *πάλες* έφτιαχναν οι Λαπηθιώτες μαχαιροποιοί.

Η καταθροπλεκτική της Μεσόγης έχει γίνει σήμερα γνωστή ως *καλαθοχώρι* σε όλη την Κύπρο, ακόμη και στο εξωτερικό. Η Μεσόγη, λόγω της καταθροπλεκτικής, είναι γνωστή ως *καλαθοχώρι*.

Είδη και χρήσεις

(α) Καλάθια (για ψώνια).

(β) Κοφίνες (για μεταφορά ή αποθήκευση προϊόντων).

(γ) Πανέρια (μισοκοφίνες με πλατειά βάση για χρήση κατά την μπουγάδα και από τους ψαράδες και όχι μόνο).

(δ) Πανεράκια (ψωμοθήκες και για φρούτα).

(ε) *Κουκκούρες* (στενά καλάθια μήκους 60-70 cm για μεταφορά και φύλαξη)

(ι) *Βερκά* (ξόβεργα). Σήμερα που απαγορεύονται τα *βερκά*, χρησιμεύουν για τη φύλαξη μπαστουιών, ομπρελών κλπ.

(στ) *Τζιημοί* (φίμωτρα για τα ζώα).

(ξ) Καλαμωτές (πλεκτά καλάμινια στέγαστρα).

Παλιά κατασκευάζονταν επίσης *τυροκανιές* (καλάθια για φύλαξη τυριών) και *κουκκουρκές* (καλάθια μήκους 2 περίπου μέτρων και διαμέτρου 50-60 εκ.) για τη μεταφορά και εμπορία πουλερικών. Σήμερα με την αλλαγή του τρόπου ζωής αυτά δεν κατασκευάζονται.

Οι περισσότερες κατασκευές σήμερα είναι οι *πλουμιστές*, τα καλάθια που για το πλέξιμο τους χρησιμοποιούν *λιμιά*, βαμμένα με μαλαχίτη. Αυτά προτιμούνται περισσότερο από τους τουρίστες και έχουν ζήτηση από εστιατόρια και ξενοδοχεία, όπου χρησιμοποιούνται ως διακοσμητικά.

(γ) Ποιοι είναι οι φορείς και συνεχιστές αυτού του στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς; Υπάρχουν συγκεκριμένοι ρόλοι ή κατηγορίες ατόμων με ειδικές αρμοδιότητες ως προς την πρακτική και τη μεταβίβαση του στοιχείου; Αν ναι, ποιοι είναι και ποιες οι αρμοδιότητές τους;

150-250 λέξεις

Συνεχιστές της καλαθοπλεκτικής στη Μεσόγη είναι άτομα, γυναίκες που προσπαθούν και επιμένουν να διατηρήσουν την τόσο χρήσιμη στην καθημερινή ζωή τέχνη τους και με διάφορους τρόπους να μεταδώσουν τις γνώσεις τους σε όσους ενδιαφέρονται να τη μάθουν.

Οι καλαθοπλέκτριες της Μεσόγης συνεχώς λιγοστεύουν - μετριούνται στα δάχτυλα των χεριών μας. Επειδή η εμπορία των καλάθων είναι οικονομικά ασύμφορη, πολλές προτιμούν να εργάζονται στα ξενοδοχεία και άλλες εργασίες με καλύτερη αμοιβή. Όσες συνεχίζουν την τέχνη της καλαθοπλεκτικής, επιδεικνύουν την τέχνη τους, όταν τους ζητηθεί, στο χωριό σε επισκέπτες (κυρίως τουρίστες), σε ξενοδοχεία (κυπριακές βραδιές) και στα διάφορα φεστιβάλ της Επαρχίας.

Στις προσπάθειες τους έχουν τη βοήθεια και τη χορηγία του Κοινοτικού Συμβουλίου Μεσόγης. Προγραμματίζεται από το Κοινοτικό Συμβούλιο, με την αποπεράτωση του Πολυδύναμου Κέντρου, να δημιουργηθεί αίθουσα – εργαστήριο και μουσείο καλαθοπλεκτικής. Για το μουσείο έχουν ήδη δωριθεί διάφορα είδη πατροπαράδοτης καλαθοπλεκτικής από τον κ. Ονησίφορο Νεοφύτου και θα αποτελέσουν το «προζύμι» των εκθεμάτων. Ο ίδιος αναλαμβάνει παραδίδει μαθήματα χειροτεχνίας στα σχολεία που ζητούν να γνωρίσουν την παράδοση μας (Σχολεία Μεσόγης, Αναβαργού, Κισσόνεργας, Κάτω Πάφου).

Η τέχνη προβάλλεται από τα ΜΜΕ με συνεντεύξεις από τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου κ. Γεώργιο Χρήστου και από τον κ. Ονησίφορο Νεοφύτου. Οι εφημερίδες *Ταχυδρόμος της Πάφου*, *Αδέσμευτος* και το περιοδικό *Prestige* φιλοξενούν σχετικά άρθρα. Στην προβολή αυτή συμβάλλουν και οι δημοσιογράφοι Λένια Τσαδιώτου, Κική Περικλέους και Ντώρα Χριστοδούλου (Φιλελεύθερος).

(δ) Τι είδους γνώσεις και ικανότητες που συνδέονται με το στοιχείο μεταβιβάζονται σήμερα και με ποιο τρόπο;

150-250 λέξεις

Για να ασκηθεί η τέχνη της καλαθοπλεκτικής απαιτούνται οι ακόλουθες γνώσεις:

Ο τεχνίτης πρέπει να γνωρίζει τι είδους καλάμια να χρησιμοποιήσει και πώς να τα επεξεργαστεί για να πλέκονται. Κατά το πλέξιμο θα χρειαστούν και τα *βιτσιά* που κι αυτά πρέπει να ετοιμαστούν για χρήση. Αν τα καλάθια είναι «μοντέρνας» τεχνικής, *πλουμιστά*, τα *λιμιά* πρέπει να βαφτούν. Το βάψιμο προϋποθέτει γνώση της τεχνικής και της διαδικασίας. Το πλέξιμο των καλάθων απαιτεί δεξιότητες, καθώς το καλάμι δεν είναι εύκολο υλικό στη χρήση του.

Τα καλάμια για να κοπούν και να αποθηκευτούν πρέπει να μαζευτούν σε ορισμένη εποχή, κατά τους μήνες Οκτώβριο έως Δεκέμβριο. Τότε είναι ώριμα, κατάλληλα για χρήση και φύλαξη. Το ίδιο και τα *βιτσιά*.

Για να γίνουν τα *πλουμιστά* πρέπει να ξέρει ο κατασκευαστής πώς και πότε θα χρησιμοποιήσει τα υλικά. Κι η μαστοριά κρίνεται από το τελικό αποτέλεσμα, όταν θα βγει μια ωραία και χρήσιμη κατασκευή.

Οι γνώσεις για την καλαθοπλεκτική μεταδίδονται:

(α) Με επίδειξη της τέχνης σε άτομα και ομάδες που το ζητούν

(β) Συμμετέχοντας σε πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις και προγράμματα οργανωμένων συνόλων στην επαρχία Πάφου.

(γ) Με τη συγγραφή ενημερωτικού υλικού για την καλαθοπλεκτική.

(δ) Με τη διδασκαλία στα σχολεία.

(ε) Μέσω διαδικτύου στην ιστοσελίδα www.mesogi.org.

(στ) Μέσω των Μ.Μ.Ε.

(ε) Ποια είναι η κοινωνική και πολιτιστική σημασία που έχει σήμερα το στοιχείο για την ενδιαφερόμενη κοινότητα η ομάδα;

150-250 λέξεις

Σήμερα το στοιχείο της καλαθοπλεκτικής στη Μεσόγη έχει παρακμάσει. Παρόλα τα εμπόδια στη συνέχισή της, δεν παύει να αποτελεί κομμάτι στη πολιτιστική κληρονομιά της κοινότητας, μέρος του τρόπου ζωής των κατοίκων, μέρος της ιστορίας του. Είναι γι αυτό που όλοι οι παράγοντες, άτομα και οργανωμένα σύνολα, επιθυμούν και προσπαθούν ώστε η χειροτεχνία τους να διατηρηθεί και να συνεχιστεί.

Η χειροτεχνία αυτή συνέβαλλε διαχρονικά στη συνοχή της οικογένειας και της κοινότητας, καθώς αποτελούσε ομαδική εργασία. Επομένως η παρακμή της θα έχει αρνητικές επιπτώσεις και στον τομέα της κοινωνικής συνοχής. Σήμερα, κάθε μέλος παίρνει το δρόμο του, για να επιβιώσει εκτός οικογένειας και ακόμη εκτός κοινότητας. Η αστυφιλία έχει επηρεάσει και τις οικογένειες των καλαθοπλεκτών. Ο κόσμος μας, για να επιβιώσει οικονομικά, ξενιτεύεται όχι μόνο στα αστικά κέντρα, αλλά ακόμη και στο εξωτερικό.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο, αναγνωρίζοντας τη μεγάλη πολιτιστική σημασία της καλαθοπλεκτικής, οργανώνει κάθε χρόνο το «Φεστιβάλ Καλαθιού», για να εκτιμήσει ο κόσμος τη χειροτεχνία μας και να την υποστηρίξει. Συνάμα, ενθαρρύνει τις καλαθοπλέκτριες με επιχορηγήσεις και άλλους τρόπους, ώστε να συνεχίσουν τη διατήρηση της τέχνης.

Ένας άλλος τρόπος ενθάρρυνσης είναι και η βράβευση των γηραιότερων καλαθοπλεκτών / καλαθοπλεκτριών, εκφράζοντας έτσι την εκτίμηση στους συνεχιστές της παράδοσης μας.

(στ) Υπάρχει οποιοδήποτε μέρος του στοιχείου που είναι ασύμβατο με τα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων ή με την αειφόρο ανάπτυξη;

150-250 λέξεις

Κανένα μέρος δεν είναι ασύμβατο με τα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η διατήρηση της τέχνης συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη, εφόσον προϋποθέτει τη φροντίδα και διατήρηση των καλαμιών και άλλων φυτών που αποτελούν την πρώτη ύλη.

2. Βιωσιμότητα και προστασία

2.1 Καθεστώς βιωσιμότητας και απειλές

Αναφερθείτε στο καθεστώς βιωσιμότητας του στοιχείου σήμερα (βαθμός στον οποίο εξακολουθεί να ασκείται, αριθμός ατόμων που γνωρίζουν την πρακτική του) και σε απειλές ή εμπόδια που παρεμβάλλονται στη μεταβίβαση του.

150-250 λέξεις

Σήμερα η βιωσιμότητα του στοιχείου της καλαθοπλεκτικής βασίζεται σε περιορισμένο αριθμό ενεργών καλαθοπλεκτριών. Μετρούνται στα δάχτυλα των χεριών. Οι υπόλοιπες αποσύρθηκαν από τη χειροτεχνία διότι:

(α) Η καλαθοπλεκτική οικονομικά είναι ασύμφορη. Τη θέση των καλαθιών έχουν πάρει τα πλαστικά κιβώτια και σακούλες.

(β) Η προχωρημένη ηλικία των ενεργών καλαθοπλεκτριών αποτελεί τροχοπέδη στη συνέχιση του στοιχείου, γιατί οι νέοι δεν ενδιαφέρονται για την εκμάθηση της τέχνης που «βρίσκεται στην εντατική». Οι νέοι δεν παίρνουν τη σκυτάλη της παράδοσης, αφού είναι οικονομικά ασύμφορη. Προτιμούν εργασίες που εξασφαλίζουν εύκολα τα μέσα για επιβίωση (τέχνες, γραμματειακές απασχολήσεις και άλλα επαγγέλματα).

2.2 Προστασία του στοιχείου στο παρελθόν και στο παρόν

Σημειώστε με √ ένα ή περισσότερα , αναφορικά με το είδος μέτρων που έχουν ληφθεί ή λαμβάνονται από τις ενδιαφερόμενες κοινότητες, ομάδες ή άτομα:

εντοπισμός, καταγραφή, έρευνα

μεταβίβαση, εκπαίδευση

διατήρηση, προστασία

προβολή, ενίσχυση

νέες εφαρμογές

Επεξηγήστε τα πιο πάνω αναφέροντας συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή λαμβάνονται στο παρόν από την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή άλλες σχετικές ομάδες.

250-300 λέξεις

Έρευνα – Καταγραφή:

Ο Ονησίφορος Νεοφύτου διαξήγαγε έρευνα μεταξύ των ενεργών καλαθοπλεκτριών και συγκεντρώθηκαν μαρτυρίες, οι οποίες αξιοποιήθηκαν για την έκδοση του βιβλίου *Η Καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη*, Πάφος 2014.

Δημιουργία βίντεο «Η καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη» (βλ. www.prasinipriza.com)

Προβολή – Ενίσχυση:

Κάθε χρόνο, τον Αύγουστο, γίνεται το «Φεστιβάλ Καλαθιού». Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την επίδειξη της τέχνης από έμπειρες καλαθοπλέκτριες και να δει την έκθεση καλαθοπλεκτικής, όπου εκτίθενται αντικείμενα παραδοσιακής καλαθοπλεκτικής καθώς και είδη «μοντέρνας» τεχνικής.

Μεταβίβαση – Εκπαίδευση:

Παραδίδονται μαθήματα καλαθοπλεκτικής από τον κ. Ονησίφορο Νεοφύτου σε σχολεία.

Η χρησιμότητα της καλαθοπλεκτικής είναι εμφανής. Οι κατασκευές είναι αναμφίβολα χρησιμότητες στην καθημερινή ζωή. Τα καλάθια συνάδουν με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, σε αντίθεση με τις πλαστικές κατασκευές, οι οποίες τείνουν να τα υποκαταστήσουν.

1.2 Προτεινόμενα μέτρα προστασίας

Σε αυτή την ενότητα πρέπει να γίνει αναφορά σε μέτρα προστασίας που θα εφαρμοστούν, ιδιαίτερα σε όσα αποσκοπούν στη διατήρηση, προστασία και προώθηση του στοιχείου. Τα μέτρα προστασίας πρέπει να είναι συγκεκριμένα και ρεαλιστικά, όχι μόνο δυνητικά ή ενδεχόμενα και να λαμβάνουν υπόψη τους πόρους και τις δυνατότητες της κοινότητας.

200-250 λέξεις

(α) Στο Πολυδύναμο Κέντρο της Κοινότητας προγραμματίζεται να δημιουργηθεί αίθουσα-εργαστήριο καλαθοπλεκτικής, όπου οι ενδιαφερόμενοι επισκέπτες θα μπορούν να παρακολουθούν και μαθήματα καλαθοπλεκτικής.

(β) Συνέχιση των μαθημάτων καλαθοπλεκτικής και του Φεστιβάλ Καλαθοπλεκτικής που πραγματοποιείται από το Κοινωνικό Συμβούλιο Μεσόγης.

3. Μέθοδος συλλογής πληροφοριών

3.1 Αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο έχουν συλλεχθεί οι πληροφορίες που αναφέρονται στην παρούσα αίτηση (κυρίως για την περιγραφή στοιχείου και τις προτάσεις μέτρων προστασίας, π.χ. μαρτυρίες ανθρώπων, βιβλιογραφία κ.ά.).

150-250 λέξεις

Ο κ. Ονησίφορος Νεοφύτου στην προσπάθειά του να συγγράψει το βιβλιαράκι «Η καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη» πήρε συνεντεύξεις και συγκέντρωσε μαρτυρίες από πολλούς ηλικιωμένους χωριανούς και ενεργές καλαθοπλέκτριες. Όλα τα στοιχεία που βρήκε καταγράφηκαν στο σχετικό με το θέμα κεφάλαιο και αξιοποιήθηκαν στην παρούσα αίτηση.

Συνεργασία με τη κα Αθηνά Κυριακίδου (τηλ.99605984) είχε ως αποτέλεσμα να καταγραφεί αρκετό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο κυκλοφορεί στο διαδίκτυο (www.prasinipriza.com).

Οι προσπάθειες μετάδοσης και εκτίμησης της χειροτεχνίας συνεχίζονται κι η καθιέρωση και εγγραφή του στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς 2016 θα είναι ένα θετικό βήμα για τη βιωσιμότητα του.

Σε περίπτωση που δόθηκαν μαρτυρίες από μέλη της κοινότητας, να σημειωθούν τα ονόματά, η ιδιότητά τους (πχ. κεντήτρια, ιερέας, φιλόλογος, κλπ) και στοιχεία επικοινωνίας.

Μεταξύ του υλικού που έχει συγκεντρωθεί περιλαμβάνονται μαρτυρίες που δόθηκαν από ανθρώπους, οι οποίοι δυστυχώς έφυγαν από την ζωή (Παυλής και Γιαννής Νεοφύτου). Ο ίδιος ο συγγραφέας του βιβλιαρίου «Η Καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη», Ονησίφορος Νεοφύτου (τηλ: 99422610) συγκαταλέγεται στους γνώστες και συνεχιστές της τέχνης της καλαθοπλεκτικής.

4. Άλλοι σχετικοί φορείς και οργανώσεις

Να επισυναφθεί κατάλογος και στοιχεία επικοινωνίας άλλων φορέων της κοινότητας ή μη κυβερνητικών οργανισμών που σχετίζονται με το υπό αναφορά στοιχείο.

Όνομα φορέα / οργανισμού:

Όνομα ατόμου για επικοινωνία:

Διεύθυνση

Τηλέφωνο:

Email: Άλλη σχετική πληροφορία:

5. Συναίνεση κοινοτήτων στην αίτηση

5.1 Σε περίπτωση που η αίτηση δεν υποβάλλεται από το κοινοτικό συμβούλιο (π.χ. εάν η αίτηση ετοιμάζεται από ένα πολιτιστικό οργανισμό) να επισυναφθεί υπογεγραμμένη δήλωση εξουσιοδοτημένου εκπροσώπου της κοινότητας / κοινοτήτων που αναφέρονται στο 1.4.

5.2 Σεβασμός εθιμικών πρακτικών και πρόσβαση στο στοιχείο

Υπάρχουν πληροφορίες ή πιυχές του προτεινόμενου στοιχείου, τις οποίες η κοινότητα επιθυμεί να κρατήσει μακριά από το κοινό ή να τις αποκρύψει λόγω του ότι αφορούν σε πρακτικές του ιερού ή ιδιωτικού βίου;

Αν ναι, αναφερθείτε σε ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλίζουν τον σεβασμό αυτού του αιτήματος. (π.χ. ελεγχόμενες επισκέψεις από τουρίστες στη διάρκεια θρησκευτικών τελετουργιών)

Αν όχι, παρακαλείσθε να δηλώσετε με σαφήνεια ότι δεν υπάρχουν συνήθειες πρακτικές που να ρυθμίζουν την πρόσβαση στο υπό αναφορά στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

150-250 λέξεις

όχι

6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

6.1 Φωτογραφικό / ακουστικό / οπτικοακουστικό υλικό

Η αίτηση πρέπει υποχρεωτικά να συνοδεύεται από συμπληρωματικό υλικό, το οποίο θα αξιολογηθεί κατά τη διάρκεια της μελέτης της αίτησης. Το οπτικοακουστικό και το φωτογραφικό υλικό είναι απαραίτητα και

για σκοπούς προβολής του στοιχείου και πρέπει να υποβάλλονται μαζί με τα αντίστοιχα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης τους από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO. Σημειώστε με ✓ ποια από τα πιο κάτω υποβάλλονται μαζί με την παρούσα αίτηση:

- 12 πρόσφατες φωτογραφίες σε υψηλή ανάλυση (υποχρεωτικό)
- επιπλέον φωτογραφικό υλικό (προαιρετικό)
- έντυπο περιγραφής φωτογραφιών και εκχώρησης δικαιωμάτων για τη χρήση τους (υποχρεωτικό)
- βίντεο (προαιρετικό, κατά προτίμηση διάρκειας μέχρι 10 λεπτά)
- έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης του βίντεο για σκοπούς προβολής του στοιχείου (υποχρεωτικό, σε περίπτωση που υποβληθεί βίντεο)

6.2 Συστατικές επιστολές από εμπειρογνώμονες (προαιρετικό)

Ως ενισχυτικό στοιχείο της αίτησης, συνίσταται η επισύναψη 1-2 συστατικών επιστολών, έκτασης μέχρι 500 λέξεις, από εμπειρογνώμονες (ιστορικούς, αρχαιολόγους, φιλολόγους, ερευνητές, εθνολόγους / εθνομουσικολόγους, γλωσσολόγους, κοινωνιολόγους, άλλους ερευνητές σε συναφείς κλάδους), που θα τεκμηριώνουν την εγκυρότητα του περιεχομένου της αίτησης και θα υποστηρίζουν την εγγραφή του προτεινόμενου στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στοιχεία επικοινωνίας Εμπειρογνωμόνων που παραχωρούν συστατική επιστολή

(α) Όνομα: Ανδρέας Χριστοδούλου
 Ιδιότητα: Πρόεδρος Λ.Ο. ΚΤΗΜΑ
 Διεύθυνση: Ονουφρίου Κληρίδη 10, Πάφος
 Τηλέφωνο: 99622598
 Email:

(β) Όνομα: Ονησίφορος Νεοφύτου
 Ιδιότητα: Συνταξιούχος Εκπαιδευτικός – Μέλος Κ.Σ. Μεσόγης
 Διεύθυνση: Χρ. Κέλη 2, 8280 Μεσόγη
 Τηλέφωνο: 99422610
 Email: ksmesogis@cytanet.com.cy

6.3 Βιβλιογραφία / άλλες πηγές (υποχρεωτικό)

Σημειώστε σχετική βιβλιογραφία, αρχεία, δισκογραφία ή άλλες πηγές, που τυχόν χρησιμοποιήθηκαν στην ετοιμασία της παρούσας αίτησης ή στα οποία περιέχονται επιπρόσθετες πληροφορίες για το υπό αναφορά στοιχείο:

Ιωνάς, Ι. 2001: *Παραδοσιακά επαγγέλματα της Κύπρου*, Λευκωσία: Δημοσιεύματα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών XXXVII, 487-497.

Κάνθος, Θ. 1981: *Λαϊκοί Τεχνίτες της Κύπρου*, Λευκωσία: ΠΟΑΚ και Δήμος Λευκωσίας.

Νεοφύτου, Ο. 2014: *Η Καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη*, Πάφος.

Ταρσούλη, Α., 1955: *Κύπρος*, τ. Α', Αθήνα: Εκδόσεις Άλφα

ΜΕΣΟΓΗ 2014 (Έκδοση Πολιτιστικού Συνδέσμου και Κοινοτικού Συμβουλίου)

www.mesogi.org

7. Υπογραφή εκπροσώπου της αιτούμενης κοινότητας / οργανισμού:

Όνομα: Ονησίφορος Νεοφύτου
 Τίτλος: Συνταξιούχος Εκπαιδευτικός – Μέλος Κ.Σ. Μεσόγης
 Ημερομηνία: 16/03/2016

Υπογραφή και σφραγίδα οργανισμού:

**ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΤΑΛΟΓΟ
ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΑΠΚ)**

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

1. Το προτεινόμενο στοιχείο πρέπει να συνάδει με την περιγραφή της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς όπως ορίζεται στην αντίστοιχη Σύμβαση της UNESCO, δηλαδή:
 - 1.1 Ανήκει σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα πεδία, που οι κοινότητες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ομάδες και άτομα, αναγνωρίζουν ως κομμάτι της πολιτιστικής τους κληρονομιάς:
 - (α) προφορικές παραδόσεις (π.χ. λαϊκές ιστορίες, παραμύθια κ.ά.)
 - (β) παραστατικές τέχνες (π.χ. θέατρο, θέατρο σκιών, χορός, μουσική κ.ά.)
 - (γ) κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις (π.χ. πανηγύρια, γάμος κ.ά.)
 - (δ) γνώσεις και πρακτικές για τη φύση και το σύμπαν (π.χ. λαϊκή ιατρική, πρόβλεψη καιρού κ.ά.)
 - (ε) παραδοσιακές χειροτεχνίες (π.χ., κεντητική, αγγειοπλαστική, καλαθοπλεκτική κ.ά.)
 - (στ) άλλο
 - 1.2 Μεταδίδεται από γενιά σε γενιά και αναπροσαρμόζεται διαρκώς από τις κοινότητες σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες του περιβάλλοντος και της ιστορίας τους, καλλιεργώντας την αντίληψη της συνέχειας και την κατανόηση της ταυτότητάς τους.
 - 1.3 Είναι συμβατό με τα διεθνή όργανα για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων και ομάδων ανθρώπων και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.
2. Η εγγραφή του στοιχείου θα συμβάλει στην προβολή και στην ευαισθητοποίηση για τη σημασία της ΑΠΚ, καθώς και στην ενθάρρυνση του διαλόγου, ως έκφραση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της ανθρωπίνης δημιουργικότητας.
3. Λαμβάνονται μέτρα για την προστασία και προώθηση του στοιχείου.
4. Το στοιχείο προτάθηκε για εγγραφή με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της κοινότητας, ενός οργανωμένου φορέα ή ατόμων που συνδέονται με το στοιχείο ΑΠΚ, με την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συγκατάθεσή τους.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η πλήρης αίτηση (υπογεγραμμένο έντυπο αίτησης, οπτικοακουστικό υλικό σε CD, έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης υλικού) πρέπει να υποβληθεί μέχρι τις 29 Μαΐου 2015 στα γραφεία της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO (Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Ιφιγενείας 27, 2007 Στρόβολος). Το έντυπο αίτησης και τα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης του φωτογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού πρέπει υποχρεωτικά να υποβληθούν ΚΑΙ σε ηλεκτρονική μορφή (Word Document), στο email unesco@culture.moec.gov.cy, με κοινοποίηση στο tpapantoniou@culture.moec.gov.cy (βλ. συνοπτικό πίνακα σελ. 10)

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. Όπως αναφέρεται στο Μέρος 5 του εντύπου της αίτησης, πρέπει να επισυναφθούν τεκμήρια ότι οι κοινότητες και όσοι παρείχαν πληροφορίες αναφορικά με το στοιχείο δίνουν την πλήρη συγκατάθεσή τους στην υποβολή της αίτησης για εγγραφή στον κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, κατόπιν σχετικής ενημέρωσης. Η συγκατάθεση μπορεί να δοθεί σε γραπτή μορφή, σύμφωνα με το πρότυπο επιστολής (Παράρτημα Ι, βλ. σελ.11).
2. Οι φωτογραφίες και το οπτικοακουστικό υλικό πρέπει να παρουσιάζουν διαφορετικές πτυχές του στοιχείου όπως εντοπίζεται σήμερα και να αποδίδουν ιδιαίτερα τη σημασία του για την κοινότητα, τη διαδικασία μεταβίβασης και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Η χρήση πολύ παλαιότερων φωτογραφιών αρχείου ή φωτογραφιών που απεικονίζουν μόνο τοπία και αντικείμενα, αποκομμένα από τους ανθρώπους, πρέπει να αποφεύγεται. Είναι καλό να υπάρχει συνοχή μεταξύ της φωτογραφικής απεικόνισης περιγραφής του στοιχείου και της περιγραφής που δίνεται στο έντυπο της αίτησης.
3. Στο βίντεο είναι σημαντικό να δοθεί η ευκαιρία σε κοινότητες, ομάδες και άτομα να μιλήσουν οι ίδιοι για το προτεινόμενο στοιχείο, αντί να υπάρχει μόνο αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο. Επίσης, τα βίντεο πρέπει να παρουσιάζουν πρακτικές και εκφράσεις ΑΠΚ όπως εκδηλώνονται στο φυσικό τους πλαίσιο και να αποφευχθούν φολκλορικές αναπαραστάσεις.

4. Θα λαμβάνονται υπόψη μόνο οι φωτογραφίες και τα βίντεο που καλύπτονται με τα ξεχωριστά έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων (Παράρτηματα II και III, βλ. σελ.12-13). Τα έντυπα αυτά θα πρέπει να υποβληθούν επίσης σε ηλεκτρονική μορφή (.doc), ώστε να μπορεί να γίνεται ευκολότερα η καταχώρησή τους

Τεχνικές προδιαγραφές

Φωτογραφίες

1. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τουλάχιστον 10 φωτογραφίες, σε μορφή .tiff, .raw ή .jpeg σε ψηφιακό δίσκο (CD/DVD) ή USB.
2. Η ευκρίνεια και η ανάλυση των φωτογραφιών πρέπει να είναι κατάλληλη για εκτύπωση, με οριζόντιες ή κάθετες διαστάσεις τουλάχιστον 1800 pixels.
3. Οι φωτογραφίες δεν πρέπει να είναι σαρωμένες (scanned) από έντυπη μορφή εάν το πρωτότυπο είναι διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή και δεν πρέπει να είναι αντίγραφα (resampled images).
4. Κάθε φωτογραφία πρέπει να συνοδεύεται από περιγραφική λεζάντα, στο έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων (άδεια χρήσης). Οι φωτογραφίες δεν πρέπει να περιέχουν ενσωματωμένο κείμενο ή ημερομηνίες πάνω στην εικόνα.

Βίντεο

1. Η αίτηση είναι καλό να συνοδεύεται από βίντεο διάρκειας 5-10 λεπτών.
2. Το βίντεο πρέπει να έχει πλάτος τουλάχιστον 700 pixels και ικανοποιητική ακουστική και ευκρίνεια όταν προβάλλεται σε ολόκληρη την οθόνη ηλεκτρονικού υπολογιστή (full screen display). Η μορφή στην οποία μπορούν να υποβληθούν είναι: HDV (DV ή MiniDV tapes), DVD ή DV (DV, MiniDV ή DVCAM tapes).

Εκχώρηση δικαιωμάτων χρήσης

1. Οι φωτογραφίες και βίντεο πρέπει να συνοδεύονται από το έντυπο μη αποκλειστικής εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης των φωτογραφιών από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής της ΑΠΚ.
2. Το έντυπο πρέπει να υποβληθεί υπογεγραμμένο στο πρωτότυπό του μαζί με την αίτηση. Στις περιπτώσεις που τα δικαιώματα ανήκουν στην κοινότητα, ο υπογράφων μπορεί να είναι ο Πρόεδρος / κοινοτάρχης ή άλλο εξουσιοδοτημένο άτομο. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου τα δικαιώματα ανήκουν στον φωτογράφο ή βιντεογράφο, είναι ευθύνη του αιτητή να εξασφαλίσει την άδεια χρήσης από αυτόν με άλλη έγγραφη και υπογεγραμμένη συμφωνία. Εάν υποβληθεί οπτικοακουστικό υλικό το οποίο εξασφαλίστηκε από διαφορετικές πηγές, πρέπει να εξασφαλίζεται από τον καθένα ξεχωριστά η συναίνεσή του στην εκχώρηση των δικαιωμάτων χρήσης.
3. Για κάθε φωτογραφία ξεχωριστά πρέπει να δίνεται:
 - (α) κωδικός με τον οποίο εντοπίζεται στο CD/DVD ή USB
 - (β) σύντομη περιγραφή του εικονιζόμενου, αρκετά σαφής ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δημοσίευση.
 - (γ) ημερομηνία, όνομα φωτογράφου / δημιουργού βίντεο και απόδοση πνευματικών δικαιωμάτων στην ακόλουθη μορφή: © [έτος] [όνομα κατόχου δικαιωμάτων]

ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

1. Οι αιτήσεις θα εξεταστούν από την Ειδική Επιτροπή Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, διορισμένη από το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO, των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Τμήματος Αρχαιοτήτων και εμπειρογνώμονες για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.
2. Οι αιτητές θα ενημερωθούν κατά πόσο η αίτησή τους θεωρήθηκε πλήρης ως προς τις βασικές απαιτήσεις (βλ. σελ. 10) και θα προωθηθεί για εξέταση περιεχομένου σε εμπειρογνώμονες και στην Επιτροπή ΑΠΚ.
3. Όσα στοιχεία εγκριθούν για συμπερίληψη στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, θα αναρτηθούν στο ιστοτόπιό της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO (www.unesco.org.cy)

ΜΕΡΟΣ Α – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΑΙΤΗΤΩΝ

Όνομα κοινότητας / οργανισμού: Κοινοτικό Συμβούλιο Καπουτίου

Άτομο για επικοινωνία: Χαράλαμπος Ττερλικκάς

(Να δοθούν στοιχεία επικοινωνίας ενός μόνου ατόμου υπεύθυνου για όλη την αλληλογραφία που αφορά στην αίτηση)

Όνομα: Χαράλαμπος

Επώνυμο: Ττερλικκάς

Αριθμός Ταυτότητας: 492453

Θέση: Κοινοτάρχης Καπουτίου

Διεύθυνση: Λαπήθου 1 - 2200 - Γέρι

Τηλέφωνο: 99641329

Φαξ: 22815350

Email: chterlikas@gmail.com

Καθεστώς (επιλογή μίας από τις ακόλουθες κατηγορίες):

- Δήμος / Κοινότητα
- Σύλλογος / Σύνδεσμος / Ίδρυμα
- Ενοριακή Επιτροπή
- Μουσείο
- Άλλο (προσδιορίστε)

ΜΕΡΟΣ Β – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**Β1. Ορισμός**

1.1 Όνομα (επίσημο όνομα στοιχείου που θα εμφανίζεται σε έντυπο υλικό)

μέχρι 200 χαρακτήρες

Το Καπουθκιώτικον Ψαθίν

1.2 Όνομα στοιχείου στη γλώσσα ή διάλεκτο της κοινότητας (προαιρετικό)

1.3 Πεδίο ΑΠΚ στο οποίο εμπίπτει το προτεινόμενο στοιχείο

(σημειώστε με √, ένα ή περισσότερα πεδία)

- προφορικές παραδόσεις
- παραστατικές τέχνες
- κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις
- γνώσεις και πρακτικές για τη φύση και το σύμπαν
- παραδοσιακές χειροτεχνίες
- άλλο (προσδιορίστε)

1.4 Ενδιαφερόμενες κοινότητες και ομάδες

(ορίστε μία ή περισσότερες κοινότητες, ομάδες, ή άτομα που σχετίζονται με το προτεινόμενο στοιχείο)

μέχρι 150 λέξεις

Ενδιαφερόμενες ομάδες:

Κοινοτικό Συμβούλιο Καπούτιου, Προσφυγικό Σωματείο Καλού Χωριού – Καπούτι, Σωματείο Νεολαίας Προσφύγων «Ελεύθερο Καπούτι».

Άτομα που γνωρίζουν και συνεχίζουν την τέχνη του ψαθιού:

Λίζα Γιαννακού, Αντρούλλα Ζαννέττου, Δέσποινα Δημητρίου, Σταυρούλλα Φυλακτή, Μηλιά Ιωάννου, Νίκη Χατζηγιάννη, Ιωάννα Τερλικκά, και Χριστοθέα Παπακωνσταντίνου.

1.5 Γεωγραφική κατανομή

(Να δοθούν πληροφορίες για την κατανομή του στοιχείου, προσδιορίζοντας -εάν αυτό είναι δυνατό- την κεντρική περιοχή ή κοινότητα όπου εντοπίζεται το στοιχείο. Η περιγραφή πρέπει να επικεντρώνεται στο καθεστώς του στοιχείου εντός της χώρας, ακόμα και αν το ίδιο στοιχείο εντοπίζεται και στη γεωγραφική περιφέρεια ενός άλλου κράτους)

μέχρι 150 λέξεις

Το ψαθί κατασκευαζόταν από τις γυναίκες του κατεχόμενου χωριού «Καπούτι». Το χωριό Καπούτι βρίσκεται 7km βορειοανατολικά της Μόρφου. Το 1974 είχε περίπου 1000 κατοίκους. Οι κύριες ασχολίες των κατοίκων μέχρι το 1974 ήταν η γεωργία και κτηνοτροφία (κοπάδια αιγοπροβάτων). Στα νότια του χωριού εκτείνεται μεγάλος κάμπος, μέρος του οποίου είναι αρδύσιμος και το υπόλοιπο προσφέρεται για την καλλιέργεια σιτηρών. Στα βόρεια του χωριού αρχίζουν οι ελαφροί πρόποδες του Πενταδάκτυλου, με άγρια βλάστηση και δεντροκαλλιέργειες, κυρίως ελιές και χαρουπιές. Στα βόρεια του χωριού ρέει ο ποταμός Αλουπός και στα νότια ο Οβγός. Σε φυσικές μικρές λίμνες που σχηματίζονται στους δύο αυτούς ποταμούς φυτρώνει το φλούδι, πρώτη ύλη για το ψαθί.

Το γεγονός ότι τους χειμερινούς μήνες οι γυναίκες δεν είχαν άλλες ασχολίες, εκτός από το νοικοκυριό, η ύπαρξη της πρώτης ύλης στην περιοχή, καθώς και η ανάγκη για επιπρόσθετο εισόδημα, φαίνεται ότι συνέβαλαν στη συνέχιση της παραδοσιακής τέχνης του ψαθιού.

Σύμφωνα με πληροφορίες παρόμοιο εργοτέχνημα κατασκευαζόταν και στο Ακρωτήρι Λεμεσού από παρόμοια πόσα, το σαμάτζι. Διαφοροποιημένος ήταν επίσης και ο αργαλειός.

1.6 Χαρακτηριστικά στοιχείου

Στη συγκεκριμένη ενότητα πρέπει να αναφέρονται τα σημαντικότερα γνωρίσματα του στοιχείου όπως εντοπίζονται στο παρόν. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν σαφείς πληροφορίες ώστε η ειδική Επιτροπή αξιολόγησης να μπορεί να καθορίσει τα ακόλουθα:

- όπi το στοιχείο περιλαμβάνεται στις «πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτό»

- «ότι οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα, [το] αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς»
- ότι «μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, [και] αναδημιουργείται από τις κοινότητες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους και την αλληλεπίδραση με τη φύση και την ιστορία τους»
- ότι παρέχει στις κοινότητες και τις ομάδες «μία αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας»
- ότι είναι συμβατό με τα «υφιστάμενα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων, και της αειφόρου ανάπτυξης».

(α) Σύντομη περιγραφή

Παρουσιάστε το προτεινόμενο στοιχείο με τρόπο που να το εισάγει και να το καθιστά κατανοητό σε αναγνώστες που δεν το γνωρίζουν.

150-250 λέξεις

Το ψαθί, κατασκευαζόταν από τις γυναίκες του Καπούτιου κατά τις περιόδους που δεν είχαν άλλες ασχολίες, για χρήση αλλά και για πώληση προς ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος. Η κατασκευή του απαιτεί ειδικές γνώσεις, για τη συμπεριφορά και ιδιότητες του υλικού (φυτό φλούδι) εμπειρίες και δεξιότητες τόσο στη κατασκευή του αργαλειού όσο και του εργοτεχνήματος.

Μέσω της εμπορικής πτυχής το ψαθί συνδέθηκε με το χωριό Καπούτι. Οι Καπουθκιώτες ήταν πασίγνωστοι για τα ψαθιά τους. Έγινε έτσι μια ταύτιση της κοινότητας με το ψαθί. Χαρακτηριστικός είναι ο στίχος του παλιού τραγουδιού με σατυρικό περιεχόμενο «ο υμνούμενος ο δοξολογούμενος» που λέει ανάμεσα σ' άλλα «Καπουθκιώτης ψαθάς». το τραγούδι αυτό είναι δημοσιευμένο στο περιοδικό «λαογραφική κύπρος» χρονιά Α', Μάης - Αύγουστος 1971, Τεύχος 2, σελ. 94-96. (επισυνάπτεται φωτοτυπία)

Η Τέχνη της κατασκευής του ψαθιού και του ειδικού αργαλειού, σύμφωνα με μαρτυρίες ηλικιωμένων Καπουθκιωτών, είναι πολύ παλιά και μεταδιδόταν από γενιά σε γενιά, μέχρι την προσφυγοποίηση, το 1974.

Είναι η ταύτιση των κατοίκων με την τέχνη αυτή που δημιούργησε την ανάγκη αναβίωσης και συνέχισης της στην προσφυγιά από διάφορους φορείς και άτομα του Καπούτιου. Γυναίκες και άντρες που γνώριζαν καλά την τέχνη έδωσαν τις πληροφορίες, κατασκευάστηκε αργαλειός, δίδαξαν και διδάσκουν την τέχνη του πλεξίματος σε νεότερες κοπέλλες, ατομικά αλλά και σε μεγαλύτερη κλίμακα, κατά τη διάρκεια των κατασκηνώσεων που διοργανώνουμε.

Η αναβίωση αυτή απόκτησε διαφορετικές διαστάσεις, λόγω της αλλαγής του περιβάλλοντος χώρου και του χρόνου που δημιούργησαν διαφορετικές ανάγκες χρήσης. Από αποκλειστικά χρηστικό αντικείμενο απόκτησε και διακοσμητικό χαρακτήρα κάτι που επέβαλλε αλλαγές, κυρίως στο μέγεθος.

Σήμερα κατασκευάζονται ψαθιά διαφόρων, μικρότερων μεγεθών τα οποία διακοσμούν τους τοίχους σπιτιών που έχουν αγροτικό χαρακτήρα. Σε σπίτια ή άλλα υποστατικά με τον ίδιο χαρακτήρα χρησιμοποιείται στα ταβάνια αντί ξύλου ή καλαμωτής.

Χρησιμοποιείται επίσης ως επένδυση σε διάφορα πλαστικά αντικείμενα του σπιτιού. Με τη διάδοσή του, είναι βέβαιο ότι θα προταθούν και άλλες ιδέες για διακοσμητική χρήση, τόσο από τις κατασκευάστριες, όσον και από τους χρήστες.

(β) Εκτενέστερη περιγραφή

Αναφερθείτε σε ιστορικές πληροφορίες, τεχνικές, υλικά κατασκευής, διαδικασία, χώρους που σχετίζονται με την πρακτική του στοιχείου.

600-1000 λέξεις

Το ψαθί κατασκευάζεται από φλούδι. Το φλούδι είναι πούδρες πολυετές φυτό που φυτρώνει σε ελώδεις περιοχές (ποταμούς, λίμνες, υδατοφράχτες). Το φυτό κόβεται στο στάδιο ωρίμανσής του, κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο. Στη συνέχεια αποξηραίνεται και αποθηκεύεται.

Το φλούδι είναι πρώτη ύλη για την κατασκευή του ψαθιού τόσο για τον τόνο, που είναι ο σκελετός, όσο και για την πλέξη, σε ειδική βούφα (αργαλειό).

Στην κατασκευή του ψαθιού εμπλεκόταν όλη η οικογένεια. Οι άντρες έκοβαν και μετέφεραν το φλούδι, η σύζυγος, η γιαγιά και τα κορίτσια, κάποιας ηλικίας, το έπλεκαν και τα παιδιά βοηθούσαν. Έφερναν κοντά τα χρειώδη και μετέφεραν τα έτοιμα ψαθιά στον μεσητέμπορα που θα τα πουλούσε στις πόλεις.

Στάδια κατασκευής:

Κατασκευή του αργαλειού:

Με την κατασκευή του αργαλειού ασχολούνταν, κυρίως οι άντρες.

Αποτελείτο από δύο μακριά, (περίπου 240 εκατοστά), στρογγυλά, δοκάρια, κυρίως από πεύκο. Τα δοκάρια αυτά είχαν στα δύο άκρα τους θέσεις στις οποίες εφάρμοζαν τα δύο δκιαζύδκια, μικρότερου μήκους, σχηματίζοντας έτσι ένα ορθογώνιο πλαίσιο. Στις τέσσερις γωνίες εφαρμόζονταν ξύλινα πόδια. Τα δύο πόδια στη μικρή πλευρά του ορθογώνιου ήταν πιο ψηλά από αυτά της απέναντι πλευράς όπου καθόταν η υφάντρια, δημιουργώντας έτσι μια κλίση με σκοπό να κυλάει εύκολα το κτένι και να υποβοηθά την υφάντρα στη δουλειά της.

Το κτένι ήταν ένα ορθογώνιο δοκάρι, από σκληρό ξύλο, λίγο πιο στενό από το πλάτος του αργαλειού, με 32 τρύπες, μέσα από τις οποίες περνούσαν αντίστοιχοι τόνοι.

Κόψιμο και αποθήκευση του φλουδιού:

Μετά το θερισμό και το αλώνισμα οι άντρες οργάνωναν ομάδες των τριών, τουλάχιστον, ατόμων και πήγαιναν σε τοποθεσίες όπου υπήρχε φυτρωμένο φλούδι και το μάζευαν. Τέτοιες τοποθεσίες υπήρχαν στα χωριά Συριανοχώρι, Δυο Ποταμοί, Φιλιά, Δένεια, Μια Μηλιά, Ψημολόφου κ.α.

Ο πρώτος άντρας ασχολείτο με το κόψιμο. Αυτή ήταν και η πιο δύσκολη εργασία. Χρειαζόταν αρκετές φορές να εργάζεται μέσα στο νερό που τον έχωνε μέχρι τη μέση

ή και πιο πάνω ακόμη και σε μέρη όπου υπήρχαν δηλητηριώδη φίδια και πολλά ενοχλητικά κουνούπια.

Ο δεύτερος μετέφερε το φλούδι λίγο πιο πίσω, απ' όπου το αναλάμβανε ο τρίτος. Ο τελευταίος το άνοιγε φύλλο-φύλλο, το άπλωνε στον ήλιο για να στραγγίσει από το νερό και το έκανε δέσμες.

Στο χώρο αυτό διέμεναν αρκετές μέρες και γι' αυτό έπαιρναν μαζί τους ό,τι χρειάζονταν, όπως τρόφιμα, νερό και στρωσίδια για ύπνο. Βέβαια, εάν υπήρχε κοντά κάποιο χωριό και εξασφάλιζαν χώρο για να μένουν, έπαιρναν μαζί τους λιγότερες προμήθειες, διαφορετικά, στο χώρο που άπλωναν το φλούδι έμεναν και τη νύκτα. Όταν τελείωνε το μάζεμα και η επεξεργασία του φλουδιού, τις παλαιότερες εποχές το μετέφεραν στο χωριό με γαϊδούρια και αργότερα, με φορτηγά αυτοκίνητα. Εάν το φλούδι δεν ήταν εντελώς στεγνό, το άπλωναν για μερικές μέρες ακόμα στα αλώνια ή στα δώματα (στέγες) των σπιτιών μέχρι να στεγνώσει εντελώς και το φύλαγαν σε μέρη που δεν υπήρχε υγρασία, γιατί διαφορετικά θα μαύριζε και θα ήταν ακατάλληλο για οποιαδήποτε χρήση.

Προετοιμασία του φλουδιού:

Από το προηγούμενο βράδυ έσχιζαν στη μέση αρκετές φλουδιές, τις ράντιζαν καλά με νερό και τις σκέπαζαν με σακούλες από λινάτσα για να μαλακώσουν και να παραμείνουν βρεγμένες μέχρι τη χρήση τους, ούτως ώστε να δουλεύονται εύκολα.

Στρίψιμο του τόνου:

Το στρίψιμο του τόνου γινόταν, συνήθως από τις ίδιες τις υφάντριες. Στρίβοντας τις βρεγμένες φλουδιές, με τα χέρια, δημιουργούσαν ένα φλούδινο σχοινί, τον λεγόμενο τόνο. Φρόντιζαν να υπάρχει πάντα έτοιμος αρκετός τόνος για να μην αναγκάζονται να διακόπτουν την εργασία της ημέρας για να πλέξουν άλλο. Ο τόνος εκτός από σκελετός για τα ψαθιά χρησίμευε και για το πλέξιμο καθισμάτων για τις καρέκλες καθώς και για την κατασκευή άλλων σκευών.

Πλέξιμο - Κατασκευή του ψαθιού:

Η εργασία ξεκινά πολύ πρωί από τα χαράματα, όπως έλεγαν και οι παλαιότεροι από τους συγχωριανούς μας. Συναρμολογούσαν πρώτα τη βούφα και την τοποθετούσαν με τέτοιο τρόπο ώστε οι δύο άκριες των δοκαριών που ήταν προς την πλευρά της υφάντριας να ακουμπούν σε κάποιο στερεό σημείο, για να υπάρχει αντίσταση. Έτσι, όταν η υφάντρια κτυπούσε τις φλουδιές με το κτένι, δεν μπορούσε να μετακινηθεί από το σημείο που είχε στηθεί αρχικά. Μετά άρχιζε η διαδικασία πλεξίματος του ψαθιού αφού σχηματιζόταν ο σκελετός από τόνο.

Στην αρχή η υφάντρα καθόταν χάμω, πάνω σε κάποια ρούχα η μαξιλάρι, με τα πόδια κάτω από τη βούφα. Όταν το πλέξιμο αποκτούσε κάποιο μήκος τοποθετούσε πάνω στη βούφα ένα χοντρό σανίδι που πατούσε στα πλευρινά δοκάρια και καθόταν σε αυτό. Όσο προχωρούσε το πλέξιμο το μετακινούσε.

Διάθεση:

Μια γυναίκα μπορούσε να φτιάξει δύο μέχρι τρία ψαθιά την ημέρα ανάλογα με το χρόνο που είχε στη διάθεσή της. Έτσι, κρατούσαν όσα χρειάζονταν για τις δικές τους ανάγκες και τα υπόλοιπα τα έδιναν στο μεσιτέμπορα του χωριού, ο οποίος ήταν, συνήθως, ο μπακκάλλης που πήγαινε τακτικά στην πόλη για τα ψώνια του, και τα μεταπουλούσε. Κάποιες φορές τα πουλούσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί στα πανηγύρια της περιοχής.

Χρήσεις:

- Άπλωμα διαφόρων προϊόντων για αποξήρανση ή για στέγνωμα στον ήλιο π.χ. τραχανά, ελιές σιτάρι πλυμένο κλπ.
- Τοποθέτηση στην είσοδο για σκούπισμα των παπουτσιών.
- Λόγω της ιδιότητας του να δίνει την αίσθηση της ζεστασιάς το χειμώνα και της δροσιάς το καλοκαίρι το έβαζαν δίπλα από το κρεβάτι, για να πατούν ή χάμω ως υπόστρωμα για την τοποθέτηση έκτακτων στρωσιδιών.
- Τα κρεββάτια ακουμπούσαν, συνήθως, στον τοίχο με τη μεγάλη πλευρά για εξοικονόμηση χώρου. Στον τοίχο της πλευράς αυτής κάρφωναν ένα ψαθί που το κάτω μέρος του έφτανε πιο χαμηλά από το στρώμα. Έτσι απέφευγαν την επαφή με τον κρύο τοίχο και παράλληλα προστάτευαν τα στρωσίδια από τις σκόνες του πετρώκτιστου, ασβεστωμένου ή γυψωμένου τοίχου.
- Ως τραπέζι. Το άπλωναν κατάχαμα και κάθονταν επάνω για να φάνε.
- Οι Οθωμανοί τύλιγαν με το ψαθί τους νεκρούς πριν την ταφή γιατί, δεν έπρεπε το σώμα να έρχεται σε άμεση επαφή με το χώμα.

(γ) Ποιοι είναι οι φορείς και συνεχιστές αυτού του στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς; Υπάρχουν συγκεκριμένοι ρόλοι ή κατηγορίες ατόμων με ειδικές αρμοδιότητες ως προς την πρακτική και τη μεταβίβαση του στοιχείου; Αν ναι, ποιοι είναι και ποιες οι αρμοδιότητές τους;

150-250 λέξεις

Φορείς και συνεχιστές αυτού του στοιχείου της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς είναι:

- Κοινοτικό Συμβούλιο Καπουτίου
- Προσφυγικό Σωματείο Καλού Χωριού – Καπούτι
- Σωματείο Νεολαίας Προσφύγων «Ελεύθερο Καπούτι»

Τα πιο πάνω σωματεία συντονίζουν τις διάφορες ενέργειες για την εκπαίδευση νέων γυναικών, την εξεύρεση αγοραστών την προβολή και την παροχή πρώτης ύλης.

- Λίζα Γιαννακού – Κατάθεση αρχική ιδέας, κατασκευή αργαλειού.
- Χαράλαμπος Ττερλικκός – Τροποποίηση αργαλειού για κατασκευή ψαθιών μικρότερου μεγέθους, προμήθεια πρώτης ύλης, προβολή.
- Παντελής Παναγρίτης – προμήθεια πρώτης ύλης
- Σωτήρης Ττερλικκός – προμήθεια πρώτης ύλης

Γυναίκες που γνώριζαν την τέχνη και τη μεταδίδουν σε νεότερες.

- Λίζα Γιαννακού
- Αντρούλλα Ζανέττου
- Δέσποινα Δημητρίου
- Σταυρούλλα Φυλακτή
- Μηλιά Ιωάννου
- Νίκη Χατζηγιάννη

Γυναίκες που έμαθαν την τέχνη και είναι σε θέση να τη μεταδώσουν.

- Ιωάννα Ττερλικκά
- Χριστοθέα Παπακωνσταντίνου

(δ) Τι είδους γνώσεις και ικανότητες που συνδέονται με το στοιχείο μεταβιβάζονται σήμερα και με ποιο τρόπο;

150-250 λέξεις

Απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες που συνδέονται με το στοιχείο:

- Εξεύρεση χώρων που μπορεί να φυτρώνει η πρώτη ύλη, το φλούδι.
- Συλλογή, διαχείριση και αποθήκευση της πρώτης ύλης
- Κατασκευή του αργαλειού
- Στρίψιμο του τόνου
- Ύφανση του ψαθιού
- Διερεύνηση της αγοράς

Οι γνώσεις και οι ικανότητες αυτές που συνδέονται με το στοιχείο μεταβιβάζονται σήμερα από τους παλαιότερους προς τους νεότερους, κατ' ιδίαν ή οργανωμένα με συντονισμό από τους τρεις προαναφερθέντες φορείς (σελ 8).

Η γνώση που πρέπει να αποκτηθεί με άλλους τρόπους είναι η διερεύνηση της αγοράς, καθώς και σύγχρονοι τρόποι οργάνωσης της παραγωγής.

(ε) Ποια είναι η κοινωνική και πολιτιστική σημασία που έχει σήμερα το στοιχείο για την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή ομάδα;

150-250 λέξεις

Η κοινωνική σημασία της διατήρησης του στοιχείου εδράζεται στην ενίσχυση της συνοχής των προσφύγων κατοίκων της κοινότητας, μέσα από τη συνεργασία για την παραγωγή, την προβολή και τη διάθεση του εργοτεχνήματος, κάτι που είναι πολύ σημαντικό υπό τις σημερινές συνθήκες.

Η συνδρομή της διατήρησης της παραδοσιακής τέχνης του ψαθιού στην ενίσχυση της συνοχής των προσφύγων κατοίκων της κοινότητας έχει αποδειχθεί από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα. Μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων που, λόγω της προσφυγιάς δεν είχαν, προηγουμένως, σχεδόν καμιά επαφή, με την πρωτοβουλία της αναβίωσης της τέχνης του ψαθιού επανασυνδέθηκαν μέσα από τη συνεργασία για την υλοποίηση της ιδέας. Κατασκευάστριες, συλλέκτες φλουδιού και άτομα που ασχολούνται με την προώθηση του εργοτεχνήματος, καθώς και όλα τα μέλη των οικογενειών τους έχουν πλέον συχνές επαφές, προκειμένου να υλοποιήσουν τον στόχο τους. Πέραν τούτου ο κύκλος μεγαλώνει με τους ενδιαφερόμενους να παρακολουθήσουν, να πληροφορηθούν και μάθουν την τέχνη.

Όσον αφορά την πολιτιστική πτυχή, είναι σημαντικό να διατηρηθεί αυτό το πολιτιστικό κληροδότημα μέχρι την επιστροφή μας στο κατεχόμενο Καπούτι, οπότε στο φυσικό του, πια, περιβάλλον να μπορεί να αποκτήσει την παλιά του σημασία και χρηστικότητα και να παραδοθεί, όπως κάθε πολιτιστικό αγαθό στις επόμενες γενιές.

(στ) Υπάρχει οποιοδήποτε μέρος του στοιχείου που είναι ασύμβατο με τα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων ή με την αειφόρο ανάπτυξη;

150-250 λέξεις

Δεν υπάρχει οποιοδήποτε μέρος του στοιχείου που είναι ασύμβατο με τα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τις προϋποθέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων ή με την αειφόρο ανάπτυξη. Αντίθετα είναι απόλυτα συμβατό με την αειφόρο ανάπτυξη αφού παράγεται από φυτό το οποίο από τη φύση του ανανεώνεται κάθε χρόνο, η δε απόρριψή του, όταν φθαρεί, αποτελεί πηγή οργανικής ύλης για τη φύση.

2. Βιωσιμότητα και προστασία

2.1 Καθεστώς βιωσιμότητας και απειλές

Αναφερθείτε στο καθεστώς βιωσιμότητας του στοιχείου σήμερα (βαθμός στον οποίο εξακολουθεί να ασκείται, αριθμός ατόμων που γνωρίζουν την πρακτική του) και σε απειλές ή εμπόδια που παρεμβάλλονται στη μεταβίβασή του.

150-250 λέξεις

Η παράδοση της τέχνης αυτής σε νεότερους έχει ήδη επιτευχθεί. Πέραν των 30 ατόμων γνωρίζουν σήμερα την τέχνη της κατασκευής του ψαθιού.

Το ψηλό κόστος παραγωγής και η τοποθέτηση του προϊόντος στην αγορά αποτελούν τα βασικά εμπόδια για τη διάδοση του πολιτιστικού αυτού αγαθού. Τούτο όμως μπορεί να αντιμετωπιστεί και να αντισταθμιστεί με την τοποθέτηση της άσκησης της τέχνης αυτής σε οργανωμένη βάση. Για το θέμα αυτό θα αναφερθούμε εκτενέστερα με εισηγήσεις στο σχετικό πεδίο.

2.2 Προστασία του στοιχείου στο παρελθόν και στο παρόν

Αναφερθείτε σε μέτρα που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή λαμβάνονται στο παρόν από την ενδιαφερόμενη κοινότητα ή άλλες σχετικές ομάδες.

150-250 λέξεις

Τα τελευταία 15 χρόνια έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες από φορείς και άτομα που αναφέρονται σε προηγούμενο πεδίο.

Αρχικά κατασκευάστηκε ο ειδικός αργαλειός και συλλέχτηκε ικανή ποσότητα φλουδιού. Συνεργάστηκαν δυο τρεις γυναίκες οι οποίες γνώριζαν την τέχνη και κατασκεύασαν τα πρώτα ψαθιά.

Στη συνέχεια άρχισαν επιδείξεις της κατασκευής του ψαθιού στες ετήσιες συγκεντρώσεις και τες κατασκηνώσεις των Καπουθκιωτών.

Με την ενημέρωση αυτής δημιουργήθηκε έντονο ενδιαφέρον από πολλούς χωριανούς.

Άλλοι ενδιαφέρθηκαν να αποκτήσουν ψαθί και έκαναν παραγγελίες, και μερικές κοπέλλες διαφόρων ηλικιών ενδιαφέρθηκαν να μάθουν την τέχνη.

Το έντονο αυτό ενδιαφέρον ενθάρρυνε την προσπάθεια. Σε ιδιωτικές συναντήσεις οι γυναίκες που γνώριζαν την τέχνη δίδαξαν τις ενδιαφερόμενες και μαζί υλοποίησαν τις παραγγελίες.

Με την αύξηση της ζήτησης προέκυψε και ανάγκη προμήθειας περισσότερης πρώτης ύλης (φλουδιού). Η ανάγκη αυτή ενέπλεξε και άλλους συχωριανούς στην ομάδα συλλογή του φλουδιού.

Η επίδειξη της κατασκευής και η διδασχή της τέχνης μπήκε σε πιο οργανωμένη βάση, κυρίως στα πλαίσια των κατασκηνώσεων που διοργανώνουν οι οργανωμένοι φορείς του Καπουτίου. Η περίοδος των κατασκηνώσεων προσφέρεται γιατί υπάρχει διάρκεια και συνοχή. Η συμμετοχή δεν περιορίζεται σε παιδιά και νέους αλλά και σε κάθε κοπέλα που ενδιαφέρεται.

Με τη συμμετοχή μας σε διάφορα φεστιβάλ παραδοσιακών τεχνών, βγήκαμε από τα όρια των συγχωριανών μας, τουλάχιστον όσον αφορά την γνώση και την ενημέρωση για το εργοτέχνημα.

Με τις ενέργειες αυτές έχουμε ήδη πετύχει τα εξής:

Επιτεύχθηκε η μεταβίβαση της τέχνης σε νεότερους.

Κατασκευάζονται συνεχώς κάποια ψαθιά τα οποία διατίθενται κυρίως για προβολή και κάποια προς πώληση για κάλυψη των εξόδων.

Σημειώστε με √ ένα ή περισσότερα , αναφορικά με το είδος μέτρων που έχουν ληφθεί ή λαμβάνονται από τις ενδιαφερόμενες κοινότητες, ομάδες ή άτομα:

- √ μεταβίβαση, εκπαίδευση
- √ εντοπισμός, καταγραφή, έρευνα
- √ διατήρηση, προστασία
- √ προβολή, ενίσχυση
- √ νέες εφαρμογές

2.2 Προτεινόμενα μέτρα προστασίας

2.3 Σε αυτή την ενότητα πρέπει να γίνει αναφορά σε μέτρα προστασίας που θα εφαρμοστούν, ιδιαίτερα σε όσα αποσκοπούν στην προστασία και προώθηση του στοιχείου. Τα μέτρα προστασίας πρέπει να είναι συγκεκριμένα και ρεαλιστικά, όχι μόνο δυνητικά ή ενδεχόμενα.

150-200 λέξεις

Αφού έχει ήδη καλυφθεί σε μεγάλο βαθμό η μεταβίβαση της τέχνης σε νεότερους με τη σχετική εκπαίδευση αυτό που απομένει είναι η οργανωμένη παραγωγή και η προώθηση στην αγορά.

Για το σκοπό αυτό θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας μικρός συνεταιρισμός από τα κατάλληλα άτομα ο οποίος να αναλάβει τη παραγωγή και διάθεση του ψαθιού.

Η ύπαρξη του συνεταιρισμού αυτού και η παραγωγή σε οργανωμένη βάση θα συντείνει στο μείωση του κόστους, το οποίο κατά κύριο λόγο οφείλεται στην πρώτη ύλη. Με την οργανωμένη συλλογή της πρώτης ύλης και την αποθήκευσή της θα μειωθεί σημαντικά το κόστος.

Η ύπαρξη κάποιου χώρου, εργαστηρίου και αποθήκης θα μειώσει επίσης το κόστος αφού θα περιοριστούν οι μετακινήσεις και αφού όλα τα χρειά θα βρίσκονται στο χώρο αυτό.

Η οργανωμένη προβολή και διάθεση με σύγχρονα μέσα θα βοηθήσει στην τοποθέτηση του στην αγορά.

Για τη δημιουργία των πιο πάνω χρειάζονται, ασφαλώς, κάποια κοντύλια τα οποία οι

εμπλεκόμενοι φορείς και άτομα δεν έχουν τη δυνατότητα να εξεύρουν και να διαθέσουν.

3. Μέθοδος συλλογής πληροφοριών

3.1 Αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο έχουν συλλεχθεί οι πληροφορίες που αναφέρονται στην παρούσα αίτηση (κυρίως για την περιγραφή στοιχείου και τις προτάσεις μέτρων προστασίας).

150-250 λέξεις

Οι πληροφορίες έχουν συλλεγεί μέσω συνεντεύξεων από χωριανούς μας, οι οποίοι ήταν άμεσα εμπλεκόμενοι στην όλη διαδικασία κατασκευής του ψαθιού, για πολλά χρόνια πριν το 1974. Δηλαδή, από γυναίκες που ήξεραν και ασκούσαν την τέχνη και από άντρες που είχαν την εμπειρία της συλλογής του φλουδιού και της κατασκευής του ειδικού αργαλειού. Για τις εισηγήσεις και τις προτάσεις μέτρων προστασίας λάβαμε υπόψιν εισηγήσεις του κοινού από διάφορες παρουσιάσεις στις οποίες συμμετείχαμε, καθώς και τις εμπειρίες άλλων εμπλεκόμενων με παραδοσιακά επαγγέλματα.

Σε περίπτωση που δόθηκαν μαρτυρίες από μέλη της κοινότητας, να σημειωθούν τα ονόματά, η ιδιότητά τους (πχ. κεντήτρια, ιερέας, φιλόλογος, κλπ) και στοιχεία επικοινωνίας.

Γυναίκες, κατασκευάστριες ψαθιών:

Ελισάβετ Γιαννακού - Τηλ: 99439618

Δέσποινα Δημητρίου - Τηλ: 22381802

Σταυρού Φυλακτού - Τηλ: 22633838

Άνδρες, συλλέκτες φλουδιού, κατασκευαστές αργαλειού:

Δημήτρης Παπακωνσταντίνου - Αποβιώσας

Γεώργιος Τερλικκός - Αποβιώσας

Χατζηστυλίας Φλουρής - Τηλ: 22382257

Αντρέας Τουμασής - Τηλ: 99482257

4. Άλλοι σχετικοί φορείς και οργανώσεις

Να επισυναφθεί κατάλογος και στοιχεία επικοινωνίας άλλων φορέων της κοινότητας ή μη κυβερνητικών οργανισμών που σχετίζονται με το υπό αναφορά στοιχείο.

Όνομα φορέα / οργανισμού: Προσφυγικό Σωματείο Καλού Χωρίου - Καπούτι

Όνομα ατόμου για επικοινωνία: Αντρέας Τουμασής - Πρόεδρος

Διεύθυνση: Μίας Μηλιάς 1 - 2323 - Λακατάμια

Τηλέφωνο: 99482257

Email:

Άλλη σχετική πληροφορία:

Όνομα φορέα / οργανισμού: Σωματείο Νεολαίας Προσφύγων «Ελεύθερο Καπούτι»

Όνομα ατόμου για επικοινωνία: Κωνσταντίνος Τερλικκάς – Οργανωτικός Γραμματέας

Διεύθυνση: Καραϊσκάκη 1 – 2574 – Σια

Τηλέφωνο: 99311160

Email: info@terlikkas.com

Άλλη σχετική πληροφορία:

5. Συναίνεση κοινοτήτων στην αίτηση

5.1 Να επισυναφθούν υπογεγραμμένες δηλώσεις των κοινοτήτων, οργανισμών και ατόμων που αναφέρθηκαν στην ενότητα 4, με τρόπο που να βεβαιώνει ότι παρέχουν την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συναίνεσή τους στην υποβολή της αίτησης.

5.2 Σεβασμός εθιμικών πρακτικών και πρόσβαση στο στοιχείο

Υπάρχουν πληροφορίες ή πιυχές του προτεινόμενου στοιχείου, τις οποίες η κοινότητα επιθυμεί να κρατήσει μακριά από το κοινό ή να τις αποκρύψει λόγω του ότι αφορούν σε πρακτικές του ιερού ή ιδιωτικού βίου;

Αν ναι, αναφερθείτε σε ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλίζουν τον σεβασμό αυτού του απήματος.

Αν όχι, παρακαλείσθε να δηλώσετε με σαφήνεια ότι δεν υπάρχουν συνήθειες πρακτικές που να ρυθμίζουν την πρόσβαση στο υπό αναφορά στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

50-250 έξεις

Δηλώνουμε σαφώς ότι δεν υπάρχουν πληροφορίες ή πιυχές του προτεινόμενου στοιχείου, τις οποίες η κοινότητα επιθυμεί να κρατήσει μακριά από το κοινό για οποιοδήποτε λόγο

6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

6.1 Φωτογραφικό / ακουστικό / οπτικοακουστικό υλικό

Η αίτηση πρέπει υποχρεωτικά να συνοδεύεται από συμπληρωματικό υλικό, το οποίο θα αξιολογηθεί κατά τη διάρκεια της μελέτης της αίτησης. Το οπτικοακουστικό και το φωτογραφικό υλικό είναι απαραίτητα και για σκοπούς προβολής του στοιχείου και πρέπει να υποβάλλονται μαζί με τα αντίστοιχα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης τους από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO. Σημειώστε με ✓ ποια από τα πιο κάτω υποβάλλονται μαζί με την παρούσα αίτηση:

- 10 πρόσφατες φωτογραφίες σε υψηλή ανάλυση (υποχρεωτικό)
- επιπλέον φωτογραφικό υλικό (προαιρετικό)
- έντυπο περιγραφής φωτογραφιών και εκχώρησης δικαιωμάτων για τη χρήση τους (υποχρεωτικό)
- βίντεο (προαιρετικό, κατά προτίμηση διάρκειας μέχρι 10 λεπτά)

✓ έντυπο εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης του βίντεο για σκοπούς προβολής του στοιχείου (υποχρεωτικό, σε περίπτωση που υποβληθεί βίντεο)

6.2 Συστατικές επιστολές από εμπειρογνώμονες (προαιρετικό)

Ως ενισχυτικό στοιχείο της αίτησης, συνίσταται η επισύναψη 1-2 συστατικών επιστολών, έκτασης μέχρι 500 λέξεις, από εμπειρογνώμονες (ιστορικούς, αρχαιολόγους, φιλολόγους, ερευνητές, εθνολόγους / εθνομουσικολόγους, γλωσσολόγους, κοινωνιολόγους, άλλους ερευνητές σε συναφείς κλάδους), που θα τεκμηριώνουν την εγκυρότητα του περιεχομένου της αίτησης και θα υποστηρίζουν την εγγραφή του προτεινόμενου στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στοιχεία επικοινωνίας Εμπειρογνωμόνων που παραχωρούν συστατική επιστολή

(α) Όνομα:

Ιδιότητα:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνο:

Email:

(β) Όνομα:

Ιδιότητα:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνο:

Email:

6.3 Βιβλιογραφία / άλλες πηγές (υποχρεωτικό)

Σημειώστε σχετική βιβλιογραφία, αρχεία, δισκογραφία ή άλλες πηγές, που τυχόν χρησιμοποιήθηκαν στην ετοιμασία της παρούσας αίτησης ή στα οποία περιέχονται επιπρόσθετες πληροφορίες για το υπό αναφορά στοιχείο:

- Το Καπούτι Λευκωσία 2014, σσ. 214-218,
- *Λαογραφική Κύπρος* (χρονιά Α', Μάιος - Αύγουστος 1971, τεύχος 2, σσ. 94-96
- Ιωάνης, Ι. (2001). «Παραδοσιακά επαγγέλματα της Κύπρου», Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, Λευκωσία.

7. Υπογραφή εκπροσώπου της αιτούμενης κοινότητας / οργανισμού:

Όνομα: Χαράλαμπος Ττερλικκάς

Τίτλος: Κοινοτάρχης Καπουτίου

Ημερομηνία: 20/05/2015

Υπογραφή και σφραγίδα οργανισμού:

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ

Μόνο όσες αιτήσεις πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια θα προωθηθούν για αξιολόγηση από την Ειδική Επιτροπή Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς:

Έντυπο αίτησης		Πληρείται;
1	Η αίτηση ετοιμάστηκε σύμφωνα με το επίσημο έντυπο (βλ. www.unesco.org.cy).	☐
2	Το τελικό κείμενο της αίτησης υποβλήθηκε <u>και</u> ηλεκτρονικά σε μορφή .doc (στο email unesco@culture.moc.gov.cy ή σε CD-ROM).	☐
3	Η αίτηση είναι υπογεγραμμένη από άτομο εξουσιοδοτημένο να εκπροσωπεί τον οργανισμό / υπηρεσία που προτείνει το στοιχείο.	☐
4	Όλες οι ενότητες και τα ερωτήματα της αίτησης είναι συμπληρωμένα και σύμφωνα με το όριο λέξεων που προσδιορίζεται.	☐
Συμπληρωματικό υλικό		Πληρείται;
5	Επισυνάπτονται επιστολές που να αποδεικνύουν την ελεύθερη, εκ των προτέρων και κατόπιν ενημέρωσης συναίνεση των κοινοτήτων / ατόμων στην υποβολή της αίτησης.	☐
Οπτικοακουστικό Υλικό		Πληρείται;
6	Υποβλήθηκαν με την αίτηση τουλάχιστον 10 φωτογραφίες σε υψηλή ανάλυση. Οι φωτογραφίες πρέπει να είναι σε ψηφιακή μορφή (.tiff, .raw ή .jpg) και, κατά προτίμηση, να σταλούν σε CD/DVD. Οι φωτογραφίες δεν έχουν ενσωματωμένο κείμενο ή ημερομηνίες. Η ευκρίνεια και η ανάλυση των φωτογραφιών είναι κατάλληλη για εκτύπωση (μέγεθος τουλάχιστον 1800 pixels οριζόντια ή κάθετα).	☐
7	Βίντεο (προαιρετικό, κατά προτίμηση διάρκειας 5-10 λεπτά)	☐
8	Υποβλήθηκαν υπογεγραμμένα τα πρωτότυπα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων χρήσης των φωτογραφιών και του βίντεο. Κάθε έντυπο αναφέρεται με σαφήνεια στον κωδικό (filename), περιλαμβάνει σύντομη περιγραφή του εικονιζόμενου, απόδοση των πνευματικών δικαιωμάτων και χρονολογία. Τα έντυπα εκχώρησης δικαιωμάτων υποβλήθηκαν και σε ηλεκτρονική μορφή (.doc).	☐
9	Συστατική Επιστολή (βλ. Ενότητα 6.2 – προαιρετική)	☐
10	Επιπλέον Φωτογραφικό Υλικό (εκτός των 10 υποχρεωτικών φωτογραφιών)	☐

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Όνομα: Προσφυγικό Σωματείο Καλού Χωρίου - Καπούτι

Διεύθυνση: Κοντέας 9^Α - 2114 - Αγλαντζιά

Τηλέφωνο: 99482257

Προς:

Ειδική Επιτροπή Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κύπρου

Θέμα: Στήριξη της αίτησης για συμπερίληψη του Καπουθκιώτικου Ψαθιού στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου και της UNESCO

Το Προσφυγικό Σωματείο Καλού Χωρίου - Καπούτι δηλώνει υπεύθυνα ότι έχει ενημερωθεί για την πρόθεση της *Κοινότητας Καπουτίου* να υποβάλει αίτηση για συμπερίληψη του Καπουθκιώτικου Ψαθιού στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Έχουμε πληροφορηθεί επαρκώς και συνεργαστήκαμε για την παροχή πληροφοριών σχετικά με το εν λόγω θέμα.

Πιστεύουμε ότι αυτό θα βοηθήσει στη συνοχή των προσφύγων κατοίκων της κοινότητας μας, μέσα από τη συνεργασία για την παραγωγή, την προβολή και τη διάθεση του εργοτεχνήματος, κάτι που είναι πολύ σημαντικό υπό τις σημερινές συνθήκες. Είναι επίσης σημαντικό να διατηρηθεί αυτό το πολιτιστικό κληροδότημα μέχρι την επιστροφή μας στο κατεχόμενο Καπούτι, οπότε στο φυσικό του, πια, περιβάλλον να μπορεί να αποκτήσει την παλιά του σημασία και χρηστικότητα και να παραδοθεί, όπως κάθε πολιτιστικό αγαθό στις επόμενες γενιές.

Για τους πιο πάνω λόγους παρέχουμε την πλήρη συγκατάθεσή μας στο Κοινοτικό Συμβούλιο Καπουτίου για να προχωρήσει στην υποβολή της αίτησης και επιθυμούμε να συμβάλουμε στο μέτρο των δυνατοτήτων μας στην προστασία και προβολή του Καπουθκιώτικου Ψαθιού.

Αντρέας Τουμασής

Πρόεδρος

22/05/2015

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Όνομα: Σωματείο Νεολαίας Προσφύγων «Ελεύθερο Καπούτι»

Διεύθυνση: Κοντέας 9^Α - 2114 - Αγλαντζιά

Τηλέφωνο: 99311160

Προς:

Ειδική Επιτροπή Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κύπρου

Θέμα: Στήριξη της αίτησης για συμπερίληψη του Καπουθκιώτικου Ψαθιού στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου και της UNESCO

Το Σωματείο Νεολαίας Προσφύγων «Ελεύθερο Καπούτι» δηλώνει υπεύθυνα ότι έχει ενημερωθεί για την πρόθεση της Κοινότητας Καπούτιου να υποβάλει αίτηση για συμπερίληψη του Καπουθκιώτικου Ψαθιού στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Έχουμε πληροφορηθεί επαρκώς και συνεργαστήκαμε για την παροχή πληροφοριών σχετικά με το εν λόγω θέμα.

Πιστεύουμε ότι αυτό θα βοηθήσει στην οργάνωση της νεολαίας του χωριού μας ως οντότητας και τη σύνδεσή μας με το χωριό μας, κάτι που θα συμβάλει με τη σειρά του στη διάθεση για διεκδίκηση του κατεχόμενου μας χωριού και του πολιτισμού του, ελπίζοντας ότι με τη διεκδίκηση θα επιστρέψουμε στον τόπο των προγόνων μας και να συνεχίσουμε με τη σειρά μας την παράδοση αιώνων.

Για τους πιο πάνω λόγους παρέχουμε την πλήρη συγκατάθεσή μας στο Κοινοτικό Συμβούλιο Καπούτιου για να προχωρήσει στην υποβολή της αίτησης και επιθυμούμε να συμβάλουμε στο μέτρο των δυνατοτήτων μας στην προστασία και προβολή του Καπουθκιώτικου Ψαθιού.

Κωνσταντίνος Τερλικκός
Οργανωτικός Γραμματέας

22/05/2015

Άδεια Χρήσης Φωτογραφικού Υλικού

Το φωτογραφικό υλικό που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για εγγραφή ενός στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από το παρόν έντυπο για την περιγραφή της κάθε φωτογραφίας και τη δήλωση εκχώρησης των δικαιωμάτων χρήσης της από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής του στοιχείου.

1. Εγώ, ο / η Κωνσταντίνος Τερλικκός εκχωρώ στην Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO το μη αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί, να δημοσιεύει, να αναπαράγει, να διανέμει και να κοινοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα ή μορφή (έντυπη, ψηφιακή ή άλλη), το ακόλουθο υλικό:

Αριθμός Φωτογραφίας	Περιγραφή (μέχρι 40 λέξεις)	Έτος	Απόδοση Πνευματικών Δικαιωμάτων © [έτος], [όνομα / φορέας]	Φωτογράφος (εάν δεν αναφέρεται στο ©)
1	Κόψιμο φλουδιού	2012	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο
2	Επεξεργασία φλουδιού	2012	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο
6	Από τη γιαγιά στην εγγονή	2015	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο
7	Πλέξιμο ψαθιού	2013	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο
8	Επίδειξη πλεξίματος ψαθιού σε συνενόηση των προσφύγων Καπουτίου	2015	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο
9	Ψαθί πριν το κόψιμο	2014	© Κωνσταντίνος Τερλικκός	Το Ίδιο

2. Τα πιο πάνω δικαιώματα εκχωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι κάθε χρήση του υλικού θα συνοδεύεται από την αναφορά στα πνευματικά του δικαιώματα.

3. Δηλώνω ότι έχω το δικαίωμα να εκχωρήσω τα δικαιώματα χρήσης των πιο πάνω φωτογραφιών, και, εξ όσων δύναμαι να γνωρίζω, το υλικό:

(α) δεν παραβιάζει σε καμία περίπτωση τα πνευματικά δικαιώματα οποιουδήποτε δημιουργού

(β) δεν καταπατεί ούτε παραβιάζει οποιοσδήποτε εθιμικές πρακτικές ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που απεικονίζει ούτε έχει προσβλητικό, δυσφημιστικό ή συκοφαντικό περιεχόμενο.

Όνομα: Κωνσταντίνος Τερλικκός

Διεύθυνση: Καραϊσκάκη 1 - 2574 - Σια

Τόπος και ημερομηνία: Λευκωσία - 20/05/15

Υπογραφή:

Άδεια Χρήσης Φωτογραφικού Υλικού

Το φωτογραφικό υλικό που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για εγγραφή ενός στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από το παρόν έντυπο για την περιγραφή της κάθε φωτογραφίας και τη δήλωση εκχώρησης των δικαιωμάτων χρήσης της από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής του στοιχείου.

1. Εγώ, ο / η **Χαράλαμπος Ττερλικκάς** εκχωρώ στην Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO το μη αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί, να δημοσιεύει, να αναπαράγει, να διανέμει και να κοινοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα ή μορφή (έντυπη, ψηφιακή ή άλλη), το ακόλουθο υλικό:

Αριθμός Φωτογραφίας	Περιγραφή (μέχρι 40 λέξεις)	Έτος	Απόδοση Πνευματικών Δικαιωμάτων © [έτος], [όνομα / φορέας]	Φωτογράφος (εάν δεν αναφέρεται στο ©)
3	Τόνος έτοιμος για χρήση	2014	© Χαράλαμπος Ττερλικκάς	Το ίδιο
4	Βούφα / αργαλειός	2014	© Χαράλαμπος Ττερλικκάς	Το ίδιο
5	Μαθητευόμενα παιδιά στην κατασκευή ψαθιού	2014	© Χαράλαμπος Ττερλικκάς	Το ίδιο
10	Τελειωμένο ψαθί	2014	© Χαράλαμπος Ττερλικκάς	Το ίδιο

4. Τα πιο πάνω δικαιώματα εκχωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι κάθε χρήση του υλικού θα συνοδεύεται από την αναφορά στα πνευματικά του δικαιώματα.

5. Δηλώνω ότι έχω το δικαίωμα να εκχωρήσω τα δικαιώματα χρήσης των πιο πάνω φωτογραφιών, και, εξ όσων δύναμαι να γνωρίζω, το υλικό:

(α) δεν παραβιάζει σε καμία περίπτωση τα πνευματικά δικαιώματα οποιοδήποτε δημιουργού

(β) δεν καταπατεί ούτε παραβιάζει οποιοδήποτε εθιμικές πρακτικές ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που απεικονίζει ούτε έχει προσβλητικό, δυσφημιστικό ή συκοφαντικό περιεχόμενο.

Όνομα: **Χαράλαμπος Ττερλικκάς**

Διεύθυνση: **Λαπήθου 1 – 2200 – Γέρι**

Τόπος και ημερομηνία: **Λευκωσία – 20/05/15**

Υπογραφή:

Άδεια Χρήσης Οπτικοακουστικού Υλικού

Το οπτικοακουστικό υλικό που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για εγγραφή ενός στοιχείου στον Εθνικό Κατάλογο Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από το παρόν έντυπο για την περιγραφή της κάθε φωτογραφίας και τη δήλωση εκχώρησης των δικαιωμάτων χρήσης της από την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO για σκοπούς προβολής του στοιχείου.

6. Εγώ, ο / η εκχωρώ στην Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO το μη αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί, να δημοσιεύει, να αναπαράγει, να διανέμει και να κοινοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα ή μορφή (έντυπη, ψηφιακή ή άλλη), στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, το ακόλουθο υλικό:

Κωδικός	Τίτλος	Γλώσσες (διάλογοι και υπόπλοι, αν υπάρχουν)	Έτος	Δημιουργός (εάν δεν αναφέρεται στο ©)	Απόδοση Πνευματικών Δικαιωμάτων © [έτος], [όνομα / φορέας]
					©

7. Τα πιο πάνω δικαιώματα εκχωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι κάθε χρήση του υλικού θα συνοδεύεται από την αναφορά στα πνευματικά δικαιώματα.

8. Δηλώνω ότι έχω το δικαίωμα να εκχωρήσω τα δικαιώματα χρήσης των πιο πάνω φωτογραφιών, και, εξ όσων δύναμαι να γνωρίζω, το υλικό:

- (α) δεν παραβιάζει σε καμία περίπτωση τα πνευματικά δικαιώματα οποιoδῆποτε δημιουργού
- (β) δεν καταπατεί ούτε παραβιάζει οποιoσδῆποτε εθιμικές πρακτικές ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που απεικονίζει ούτε έχει προσβλητικό, δυσφημιστικό ή συκοφαντικό περιεχόμενο.

Όνομα:

Διεύθυνση:

Τόπος και ημερομηνία:

Υπογραφή:

Παράρτημα Δ

Εργαστήρια για Ενήλικες και Παιδιά

εικ.4.1 Ανθρώπινο καλάθι

εικ.4.2 Πλέξη φυτών με σώματα

εικ.4.3 Πλέξη με φυτά του κήπου

εικ.4.4 Στολίδι από φλούδι

Παράρτημα Ε

Όρια και Προοπτικές

Ε.1 Συνεντεύξεις Τεχνιτών

A/A συμμετέχοντα	Ημερομηνία	Όνομα	Επώνυμο	1. Η καλαθοπλεκτική-ψαθοπλεκτική είναι η δουλειά σου; Από πότε ασχολείσαι;	2. Πώς έμαθες να πλέκεις, με ποιο τρόπο, από ποιον;
				Απάντηση	Απάντηση
1	22/11/2018	Αθηνόδωρος	Γεωργίου	όχι βασική βιοποριστική εργασία. Διδάσκω τέτοιες τεχνικές - μαθημάτα κυπριακής χειροτεχνίας σε επιμορφωτικά εργαστήρια ΥΠΠ ενηλικίωση-επισκέφθηκα καλαθοπλέκτες	επισκέπτομουν τους τεχνίτες δοκίμαζα ταυτόχρονα, ή αργότερα στο σπίτι μου
2	23/11/2018	Χαράλαμπος	Τερλικκάς	ερασιτεχνικά. από το 1990 όταν ανακατασκευάσαμε τον αργαλειό Γύρω στα 11 συγκομιδή φλουδιού με πατέρα	Μελέτησα κείμενο αδερφού για το καπουθκιώτικο ψαθί και με βοήθεια της ψαθοπλέκτρας πεθεράς έφτιαξα ψαθί.
3	24/11/2018	Μαρία	Πολλύ	χόμπυ πουλώ Έμαθα πριν από 4-5 χρόνια	μαθήματα καλαθοπλεκτικής στο Περιβαλλοντικό Κέντρο Ακρωτηρίου διοργάνωση Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας. Κάθε κυρία του χωριού δίδαξε μια τεχνική.
4	29/11/2018	Ονησίφορος	Νεοφύτου	Ένα από τα ενδιαφέροντα μου. παρελθόν για επιβίωση, από 12 χρονών βοηθούσα τη μητέρα μου.	μητέρα με τη διαδικασία μίμησης. Απαιτείται χρήση μυαλού.
5	29/11/2019	Χρυστάλλα	Αντρέου	Είναι η δουλειά μου από τα 12-15, επιπλέον εισόδημα από άλλη εργασία συνταξιούχα: ένα-δύο καλάθια τη μέρα	μητέρα Μου έδειχνε και έφτιαχνα

<p>3. Η οικογένειά σου ήταν καλαθοπλέκτες; Αν ναι: Ποια μέλη της οικογένειας; Από πού έμαθαν; Ήταν η κύρια τους ασχολία;</p>	<p>4. Υπάρχει συνεργασία με άλλους καλαθοπλέκτες;</p>	<p>5. Έχεις μεταφέρει σε άλλους τις γνώσεις σου για την καλαθοπλεκτική; Αν ναι σε ποιον; Με ποιο τρόπο;</p>
<p>Απάντηση</p>	<p>Απάντηση</p>	<p>Απάντηση</p>
<p>όχι</p>	<p>Ναι, προμηθεύομαι ορισμένες φορές υλικά, όπως τον τόνο που είναι χρονοβόρο να τον κάνω μόνος μου. Επίσης, τους προωθώ για να παρουσιάσουν την τέχνη τους σε φεστιβάλ ή εκδηλώσεις, όπως έχει συμβεί με τους τεχνίτες του Καπουθκιώτικου ψαθιού.</p>	<p>Στα Επιμορφωτικά Κέντρα Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας. Έχω 11 ομάδες, σύνολο περίπου 130 μαθητές, ηλικίας από 10 μέχρι 90 χρονών. Ως επί το πλείστον ακολουθούν τη διαδικασία από την αρχή. Από την εύρεση της πρώτης ύλης, την επεξεργασία της και την κατασκευή. Αρχικά, για να κατανοήσουν την διαδικασία της πλέξης, τους δίνω να χρησιμοποιήσουν ένα πιο μαλακό υλικό, το κατεργασμένο σε λωρίδες μπαμπού που προμηθευόμαστε από το εξωτερικό.</p>
<p>Η μητέρα μου έφτιαχνε ψαθιά μέχρι τα 10 μου. Δεν ήταν η κύρια τους ασχολία. γυναικες-στον ελεύθερό χρόνο-επιπλέον εισόδημα πατέρα μάζευε φλούδι</p>	<p>Όχι, μόνο με τους συγχωριανούς που φτιάχνουμε μαζί ψαθιά.</p>	<p>Έχουν ενδιαφερθεί νέα άτομα μέσω των διάφορων εκδηλώσεων που κάνουμε. Δύο συγχωριανές μας 15-16. Έχουμε κάνει αίτηση στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες για επιχορήγηση κατασκευής εκπαιδευτικών αργαλειών, για να διδάξουμε σε νεότερους. Αρχικά θέλουμε να είναι νέοι/ες συγχωριανοί/ες μας. Το ΥΠΠ δεν μας ενέκρινε για να διδάξουμε στα Επιμορφωτικά Κέντρα.</p>
<p>η δουλειά γιαγιάς, παππού και θείας</p>	<p>Με όλους από το χωριό, περισσότερο με την κ. Ιφιγένεια. Και έρχονται κάποιοι και αγοράζουν τόνο ή κατασκευές που θέλουν, όπως ο Αθηνόδωρος και ο Δημήτρης.</p>	<p>Φέτος θα διδάξω στο Περιβαλλοντικό Κέντρο. Κάποτε μας επισκέπτονται στα σπίτια μας μαθητές από σχολεία, για να δουν πώς φτιάχνουμε τις κατασκευές. Τα δικά μου παιδιά δεν έδειξαν ενδιαφέρον ακόμη για να μάθουν.</p>
<p>μητέρα κύρια δουλειά Όλοι στο χωριό ήξεραν να πλέκουν. Οι νεαρές μάθαιναν αντί να ξενοδουλεύουν. Τα αδέρφια βοηθούσαν στην προαπαρασκευή έπειτα βοηθούσαν έμπορο καλαθιών να ενδυναμώνει τις κοφίνες προσθέτοντας σύρμα. Τα λεφτά που τους έδινε εμπόδισαν στο να γίνουν καλαθοπλέκτες.</p>	<p>Αποφάσισσα να προωθήσω την καλαθοπλεκτική της Μεσόγης, δημοσιεύοντας στο διαδίκτυο τα τηλέφωνα των επιζώσων καλαθοπλεκτριών. Ανταλλάζουμε εμπειρικές γνώσεις για τη βελτίωση των καλαθιών. Προσκαλώ φίλους από τον ΚΟΤ να δουν την καλαθοπλεκτική. Στέλνουμε 2-3 κοπέλες σε φεστιβάλ ή εκδηλώσεις για να παρουσιάσουν την καλαθοπλεκτική.</p>	<p>Ήρθαν, αλλά μένουν ως το θέλω. Δε νομίζω να υπάρχει τόση έφεση να μαθευτεί η χειροτεχνία επειδή δεν είναι εύκολη υπόθεση.</p>
<p>Όλη οικογένεια ασχολούταν. Έκαναν πρώτα τις δουλειές του σπιτιού και μετά τα καλάθια.</p>	<p>Όταν μας καλέσουν ναι, πάμε σε φεστιβάλ.</p>	<p>Δίδαξα μέσω της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας στο Μουσείο Καλαθοπλεκτικής στην Ίνεια. Και τώρα στο Νέο Χωριό, όπου με κάλεσαν κάποιοι κάτοικοι για να τους διδάξω. Ένας δικηγόρος ήρθε στο σπίτι μου και του έδειξα.</p>
<p>6. Από πού προμηθεύεσαι /προμηθεύσουν την πρώτη ύλη;</p>	<p>7. Πώς θα χαρακτήριζες τα καλάθια που φτιάχνεις; χρηστικά ή διακοσμητικά</p>	<p>8. Τι νιώθεις όταν φτιάχνεις ένα καλάθι. Ένιωθες πάντα έτσι;</p>

Απάντηση	Απάντηση	Απάντηση
στη φύση Τόνο από Ακρωτήρι.	Θέλω να είναι χρηστικά και όχι άχρηστα. Για το ίδιο παροτρύνω και τους μαθητές μου. Μπορούν να αντικαταστήσουν τις βιομηχανικές πλαστικές κατασκευές και τις σακούλες. Ακόμα κι αυτά που φαίνονται διακοσμητικά, όπως το δέσιμο της λαμιτζάνας με τόνο, έχουν κάποια χρηστική σημασία.	Πρώτα είναι η αγάπη για τον τόπο μου και την παράδοση. Έπειτα, όταν βλέπω ότι δεν αντιλαμβάνονται την αξία αυτού που κάνω και το βρίσκουν ακριβό, με απογοητεύει. Το πρόβλημα είναι ότι αγαπάς κάτι αλλά δεν έχει τιμή. Το κάνω όμως πρώτα για τον εαυτό μου, επειδή το αγαπώ, παρόλο που υπάρχουν δυσκολίες στην διαδικασία κατασκευής.
φλούδι: σε ποταμούς, στην άκρια των φραγμάτων, όπου υπάρχουν νερά καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. ένα-δυο περιοχές στη Λευκωσία, ένα-δυο στη Λάρνακα, στο φράγμα της Σολέας. Όπου το εντοπίσουμε, πάμε και το μαζεύουμε την κατάλληλη εποχή.	Τη σημερινή εποχή τα μεγάλα ψαθιά που κάνουμε είναι μόνο διακοσμητικά αλλά οι μικρότερες κατασκευές που φτιάχνουμε από ψαθιά είναι χρηστικές.	Νιώθουμε αρκετά ευτυχισμένοι όταν ασχολούμαστε με την κατασκευή του καπουθκιώτικου ψαθιού. Ξέρουμε ότι είμαστε οι μεταφορείς αυτής της τέχνης των παλιότερων γενιών του χωριού, στις νεότερες και σε κόσμο, εκτός του Καπούτι. Όπως είπε η κ. Λίζα: “Δεν μπορούμε να φανταστούμε το Καπούτι χωρίς ψαθιά, τζαι το ψαθιά χωρίς Καπούτι”. Τις στιγμές που κατασκευάζουμε το ψαθιά, νιώθουμε έντονα τα συναισθήματα για επιστροφή στις ρίζες μας στο Καπούτι.
Την πρώτη ύλη την μαζεύω από το Λιβιάδι. Παλιά υπήρχαν 10 διαφορετικά είδη φυτών, τώρα είναι πιο λίγα.	Προσπαθώ να είναι χρηστικά και πιο μοντέρνα. Θέλω να βρω κι άλλες μογιές εκτός από την πράσινη και τη μωβ για να βάφω τις πρώτες ύλες. Μια κυρία από Ελλάδα μου ζήτησε να τις φτιάξω διακοσμητικά στολίδια και έτσι πειραματίστηκα με το υλικό. Έφτιαξα επίσης, καπελάκια για μπομπονιέρα σε βάφτιση ή ως παιχνίδι για κοριτσάκια.	Υπέροχα! Μου αρέσει που δημιουργώ κάτι μόνη μου. Στην αρχή δυσκολευόμουν αλλά σταδιακά έγινα καλύτερη.
Από τις περιοχές κοντά στο χωριό.	Για χρήση, διακόσμηση και έκθεση σε φεστιβάλ/εκδηλώσεις. Υπάρχει μόνιμη έκθεση καλαθιών που έφτιαξα στην αίθουσα του ΚΣ Μεσόγης.	Τη χαρά της δημιουργίας. Στα πρώτα μου χρόνια, ένιωθα χαρά, διότι κατασκεύαζα κάτι. Σήμερα, χαρίζω σε φίλους ή συμπληρώνω τη συλλογή μου.
Από τα ποτάμια της περιοχής	Και τα δύο. Μου ζητούν για το στράγγιγμα του παλλουζέ ή του έψιμου, για αποθήκευση ομπρελών, για την κουζίνα και μάζεμα σαλιγκαριών ή μανιταριών.	Κυρίως όταν το τελειώσω πολύ ωραία. Μόλις το ξεκινήσω ανησυχώ αν θα βγει καλό. Όταν ήμουν μικρή το χαιρόμουν περισσότερο. Δεν είχαμε προβλήματα τότε.

9. Φτιάχνεις καλάθια για προσωπική χρήση ή για πώληση.	10. Ποιες παραδόσεις (ήθη και έθιμα) είναι συνδεδεμένες με την καλαθοπλεκτική/καλάθια; Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται/χρησιμοποιούνταν.	11. Υπάρχουν παραδόσεις που είναι συνδεδεμένες με τα φυτά που χρησιμοποιούνται για το πλέξιμο;
---	---	---

Απάντηση	Απάντηση	Απάντηση
Και τα δύο	Χρησιμοποιούσαν τα ίδια καλάθια και σε έθιμα επειδή δεν είχαν άλλα σκεύη.	
Και τα δύο	Κάποιες μαρτυρίες που κατέγραψε η Κ. Πρωτοπαπά αναφέρονται στο εγχειρίδιο που εκδώσαμε. Επίσης, όταν ερχόταν κάποιος ξένος να διανυκτερεύσει στο σπίτι μας, του έστρωναν το ψαθί για να κοιμηθεί. Η κύρια χρήση που θυμάμαι εγώ ήταν, επειδή δεν είχαμε αρκετές καρέκλες για να καθήσουν όλοι να φάνε, έβαζαν κάτω το ψαθί και ένα μεγάλο κεντρικό πιάτο με φαγητό απ' όπου κάθονταν γύρο όλα τα παιδιά και έτρωγαν.	όχι
Για προσωπική χρήση, ως καλλιτεχνική έκφραση και για να έρθει να αγοράσει κάποιος. Κάποιες φορές δεν μπορώ να αποχωριστώ αυτά που φτιάχνω, ακόμα και τις πρώτες ύλες που κόβω.	Το ζεμπίλι το παίρνουν οι κυρίες στην εκκλησία και βάζουν μέσα το λάδι ή το κρασι ή κόλυβα για μνημόσυνα κλπ. Η κ. Ιφιγένεια είπε ότι το κόκκινο χρώμα που έβαζαν όταν έδεναν τις καρέκλες συνδεόταν με τον γάμο (δεν είμαι σίγουρη).	Δε γνωρίζω. Μετανιώνω που δεν ασχολήθηκα πιο παλιά για να ρωτούσα τη γιαγιά, το παππού, θα ήξεραν.
Δεν πουλώ. Χαρίζω ή εκθέτω.	Στο γάμο, κάμνουμε έναν μισοκοφίναρο, για να βάλουν τα ρούχα, του γαμπρού της νύφης. Στην εκκλησιά βάζουν σε ένα πανεράκι μοντέρνας καθαθοπλεκτικής τα αντίδρα. Παλιά, όταν ένα παιδί ήταν άρρωστο, το εβάζαν μέσα σε ένα πανέρι και γύριζαν τα σπίτια και του έδιναν ένα κομμάτι ψωμί με την ελπίδα ότι θα γιατρευτεί (γιατροσόφια). Επειδή πίστευαν ότι αρρώστησε λόγω των ανεράδων, η μητέρα έλεγε “Ε καλές γειτόνισσες πάρτε το δικό σας τζαι βάρτε το δικό μου πίσω”.	Όχι, αλλά η εξεύρεση των βιτσών ήταν δύσκολη και γι' αυτό πολύ σημαντική.
Και τα δύο	Για να προσκαλέσει κάποιος το χωριό στο γάμο του, έβαζε σε μια κοφίνα ψωμιά και τα μοίραζε, πηγαίνοντας από πόρτα σε πόρτα.	όχι

<p>13. α) Πιστεύεις ότι χρησιμεύει η ένταξη της καλαθοπλεκτικής στον Εθνικό κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO στην Κύπτο, χρησίμευσε κάποιος; β) Πιστεύεις θα χρησίμευε η ένταξη της καλαθοπλεκτικής στον κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO</p>	<p>14. Χρειάζεται να υπάρξουν νέα σχεδιαστικά πρότυπα στα πλεκτά αυτά αντικείμενα;</p>	<p>Υπήρχε κάποιος Συναιτερισμός καλαθοπλεκτικής/ ψαθοπλεκτικής;</p>
<p>Απάντηση</p>	<p>Απάντηση</p>	<p>Απάντηση</p>
<p>Καθόλου. Ενώ λένε ότι "πρέπει" να διασωθούν οι τέχνες αυτές: Πώς βοηθούν τους παλιούς καλαθοπλέκτες να επιβιώσουν; Ποια είναι τα κίνητρα που δίνουν στους νέους για να μάθουν; Υπάρχει τιμή στην πώληση για να ασχοληθεί κάποιος; Επίσης, οι πρώτες ύλες είναι δυσέβρετες και ακριβές σήμερα στο παζάρι. Προσωπικά θεωρώ λάθος ότι δεν με προσέγγισε κάποιος για να πω τη γνώμη μου ως τεχνίτης, επειδή δεν είμαι ακαδημαϊκός.</p>	<p>Ναι, με την προϋπόθεση να υπάρξει σεβασμός στα παραδοσιακά και επίσης να συνεχίσουν να δημιουργούνται και τα παραδοσιακά.</p>	<p>Υπήρχε η Συνεργατική Εταιρεία Καλαθοποιών στη Γιαλιά. Επειδή η Γιαλιά ήταν καλαθοχώρι η Συνεργατική μάζευε τα καλάθια κυρίως της Γιαλιά και τα μεταπουλούσε.</p>
<p>α) Το 2016, εγκρίθηκε χορηγία για να γυρίσουμε ντοκιμαντέρ για όλη τη διαδικασία, κατασκευής του ψαθιού, ενώ το 2017, για την έκδοση ενός εγχειριδίου κατασκευής ψαθιού. Φυσικά, βοήθησε να γίνει γνωστό το καπουθκιώτικο ψαθί, να το μάθει και να ενδιαφερθεί ο περισσότερος κόσμος. Πιστεύουμε ότι θα μας βοηθήσει στο να εντάξουμε το καπουθκιώτικο ψαθί στον Παγκόσμιο κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς β) ώστε να γίνει πιο γνωστή η τέχνη αλλά και να προβληθεί το χωριό μας. Έτσι όπως έγινε και με τα Λεύκαρα και το κέντημα.</p>	<p>Επειδή ο κόσμος αλλάζει και οι χρήσεις αλλάζουν. Προσπαθούμε να βρούμε νέες χρήσεις. Πάνω σε μικρό ψαθί βάλουμε δείκτες του ρολογιού για να γίνει ρολόι, φτιάξαμε τσάντα από ψαθί, σουβέρ, σουπλά.</p>	<p>Όχι, απλώς ο παντοπώλης του χωριού αντάλλαζε τα προϊόντα του με ψαθιά, και έπειτα τα μεταπουλούσε στη Λευκωσία. Σύμφωνα με μια μαρτυρία ψαθιά είχαν εξαχθεί και στην Αίγυπτο.</p>
<p>Για μένα προσωπικά, δεν άλλαξε κάτι, αλλά πιστεύω ότι δεν θα το αφήσουν να χαθεί. Μας κινηματογράφησαν για να δείξουμε πώς κόβουμε τα χόρτα. Πιστεύω θα γίνουν περισσότερες προσπάθειες, καθώς μόνο 4-5 κυρίες ασχολούνται και εγώ. Έμαθαν και κάποιες άλλες δεν ασχολούνται καθημερινά. Είναι δύσκολο να βοηθήσει επειδή δεν είναι κάτι επικερδές. Μόνο αν γίνει διαφήμιση και υπάρχουν τα αντίστοιχα αντικείμενα που θα εμπίπτουν στο γούστο του κόσμου.</p>		
<p>α) Έγινε γνωστή η Μεσόγη ως καλαθοχώρι. Ο κόσμος μας επαινεί που μπήκαμε στον κατάλογο. Δε ζητήσαμε χρηματοδότηση, καθώς μόνος μου κουράστηκα να το αναλάβω και αυτό. β) Δε νομίζω να μας κάνουν παταγγελίες από το εξωτερικό. Δε θα έχει οικονομικό αντίκρισμα. Θα γίνουμε πιο γνωστοί. Θα ήθελα να βοηθούσε για χρηματοδότηση μαθημάτων.</p>	<p>Μα μπορούν να γίνουν άλλα σχέδια με τα καλάμια;</p>	
<p>α) Δε βοήθησε κάπου. Παλιά έρχονταν οι τουρίστες μέσω ταξιδιωτικών πρακτορείων, τώρα δεν έρχονται. β) Δεν ξέρω.</p>	<p>Δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο με καλάμι.</p>	

Ποια είναι η κατάσταση σχετικά με την καλαθοπλεκτική/ψαθοπλακτική στα κατεχόμενα;	Θα σε ενδιέφερε η συνεργασία με σχεδιαστές-designers για την κατασκευή νέων προϊόντων;	Μπορεί να βοηθήσει η καλαθοπλεκτική ή ως θεραπευτική ενασχόληση;	Ηλικία	Επάγγελμα	Μορφωτικό επίπεδο
Απάντηση	Απάντηση				
Υπάρχουν ολόκληρα καλαθοχώρια όπως η Τζοίμη και το Ορνίθη, όπου μαθαίνουν από μικροί να πλέκουν. Τους προμηθεύουν δωρεάν με πρώτες ύλες και μετά πουλούν τα καλάθια που φτιάχνουν, ακόμη και στις ελεύθερες περιοχές.			31	Εκπαιδευτής Κυπριακής Χειροτεχνίας	Λύκειο
	Επειδή ο στόχος μας προηγούμενα ήταν η ένταξη, η καταγραφή, το ντοκιμαντέρ, η έκδοση του εγχειριδίου, δεν ασχοληθήκαμε με αυτό το θέμα, αλλά νομίζω στο άμεσο μέλλον θα μας ενδιαφέρει.		66	Συνταξιούχος/πρώην Υπάλληλος-Επιθεωρητής στο Τμήμα Γεωργίας	Γεωργικό Γυμνάσιο
	Φυσικά. Ήδη μου έχουν ζητήσει δύο σχεδιάτριες να συνεργαστούμε. Κι έχω συνεργαστεί με φοιτητές του πανεπιστημίου Frederick. Μπορούν να γίνονται είτε χρηστικά αντικείμενα, είτε έργα τέχνης.	Ναι	47	Ταχυδρόμος	ΑΕΙ, Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
	Πολύ θα θελα συνεργασία απόψεων και σκέψεων για να βελτιωθεί η τέχνη.		79	Συνταξιούχος/Δάσκαλος	Παιδαγωγική Ακαδημία
	Αν γίνεται, ναι.	Όχι	70	Συνταξιούχος-καλαθοπλέκτρια/πρώην καθαρίστρια στο δημόσιο.	Δημοτικό

E.2 Συνεντεύξεις Ειδικών

A/A συμ μετ έχον τα	Ημερο μηνία	Όνομα	Επώνυμο	Ποια η σχέση σου/ Τι σε προσέλκυσε για να ασχοληθείς με το θέμα;	Πώς σου φάνηκε όλη η αυτή η διαδικασία που γνώρισες;/ Τι αποκρίσεις;	Τι είναι αυτό που εμπόδισε την εξέλιξη ή διατήρηση αυτών των τεχνικών στο παρόν;
				Απάντηση	Απάντηση	Απάντηση
1	22/11/2018	Ελεονώρα	Αντωνιάδου	Ξεκίνησε από τη στιγμή που μου αναθέσαν να σχεδιάσω το Μουσείο Καλαμουργικής Μνήμης Λιβαδιών. Προηγουμένως δεν είχα κάποια σχέση ερευνητικά, μόνο μια εμπειρική σχέση, όπως έχει ο καθένας που έχει τέτοια αντικείμενα στο σπίτι του. Για να σχεδιάσω το μουσείο ήθελα να καταλάβω την τεχνική και τη συνολική διαδικασία, πέρα από τα αντικείμενα που μου έδειξαν ότι ήθελαν να προβληθούν. Γι' αυτό, ήρθα σε επαφή με τους τεχνίτες με σκοπό να βιώσω όλη τη διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος.	Η έρευνα ήταν εξαρχής συναρπαστική. Αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο ήταν η ιδιαίτερη σχέση των τεχνιτών με τη διαδικασία παραγωγής και το καλάμι, καθώς ασχολούνται μ' αυτό από μικρή ηλικία και έχουν φτάσει τώρα 70-80 χρονών. Αυτό αποτέλεσε την κύρια έμπνευση για τον σχεδιασμό του μουσείου, καθώς ήθελα να ο επισκέπτης να νιώσει τη σύνδεση με το καλάμι. Θέλησα να περάσω τον ενθουσιασμό που έλαβα που τον τεχνίτη τη στιγμή της δημιουργίας, που μου εξηγούσε τη διαδικασία. Ήταν απίστευτο το πόσο πολυ οι τεχνίτες νιώθουν αυτό που κάνουν. Δεν ένιωσα ποτέ ότι το κάνουν για τα λεφτά ή επειδή συνήθισαν να το κάνουν.	Νομίζω η βιομηχανική επανάσταση και η βιομηχανία είναι ο πρώτος λόγος που σταμάτησαν τέτοια επαγγέλματα. Είναι ένα από τα προβλήματα που ήθελα να θίξω στο μουσείο, ότι τα παράγωγα του καλαμιού και άλλα πιο raw υλικά της Κύπρου, δεν εξελιχθήκαν, όπως εξελίχθηκε η καθημερινότητα. Παραπέμπουν στην αγροτική ζωή και γι' αυτό δεν έχουν θέση στο σύγχρονο σπίτι. Επίσης η χρήση κάποιων (ψωμιά, λαχανικά) αντικαταστάθηκε από μηχανές όπως το ψυγείο. Το υλικό είναι ακόμα στη ζωή μας, απλώς ο τρόπος που χρησιμοποιείται δεν είναι μέσα στη ζωή μας. Τα παράγωγά του πρέπει με κάποιο τρόπο να προσαρμοστούν στις καθημερινές ανάγκες όπως συμβαίνει με καλάθια του IKEA. Το κλασικό καλάθι με το μονό χέρι, δεν είναι λειτουργικό. Δεν χωράει πουθενά, δεν μπορείς να το κρεμάσεις σε επιφάνεια τοίχου ενώ πάνω σε ένα τραπέζι, δημιουργεί οπτικό φράγμα. Ακόμα και για ψώνια είναι βαρύ.
2	5/12/2018	Ιωσήφ	Χατζηκυριάκος	Έκανα το Μουσείο Μνήμης Καλαμουργικής Λιβαδιών. Με κάλεσαν να κάνω ένα λαογραφικό μουσείο και αντιπρότεινα να γίνει ένα μουσείο για την ιδιαίτερη τέχνη των Λιβαδιών, τα καλάθια. Ευτυχώς ήταν θετικοί.	Η ευχαρίστηση της απόδειξης ότι η σωστή προσέγγιση του λαϊκού πολιτισμού, μέσα από τον ανθρωπολογικό/ αρχαιολογικό φακό μπορεί να ωφελήσει την επιστήμη, την τοπική κοινωνία και την ΑΠΚ UNESCO επειδή είναι ένα μοναδικό μονοθεματικό μουσείο.	Επειδή δεν μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς. Δεν υπάρχει ευελιξία για την αναπροσαρμογή τους για το κοινό. Οι παραδοσιακοί τεχνίτες δεν είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν για να παράξουν νέα σχέδια, λόγω του "Mos Mojorum". Η λαϊκή τέχνη ως έχει, είναι το ταυτοποίη τους στοιχείο.

Υπάρχουν προοπτικές; Αν ναι, ποιες;	α) Πιστεύεις ότι χρησιμεύει η ένταξη της καλαθοπλεκτικής στον Εθνικό κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO στην Κύπρο, χρησίμευσε κάπου; β) Πιστεύεις θα χρησίμευε η ένταξη της καλαθοπλεκτικής στον κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.	Σκέφτηκες ποτέ αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η τεχνική για θεραπευτικούς σκοπούς;	Ηλικία	Επάγγελμα
Απάντηση	Απάντηση	Απάντηση		
Ναι, υπάρχουν προοπτικές. Εκτός από χρηστικά αντικείμενα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δομικό υλικό όπως έκανα στο μουσείο. Με τη χρήση ξύλου σε λίγα σημεία χρησιμοποιήθη τα καλάμια για να δημιουργήσω τοιχοποιεία και να διαχωρίσω τους χώρους του μουσείου. Να σκεφτεί κανείς το υλικό με βάση τις ανάγκες. Το υλικό είναι αρκετά ευέλικτο, ενώ ο τρόπος που το χρησιμοποιούμε μέχρι σήμερα, δεν είναι.	Σίγουρα θεωρώ ότι βοηθά γιατί δεν θα υπήρχε η ευκαιρία να δημιουργηθεί το μουσείο, το εκπαιδευτικό κέντρο. Με αυτή την αφορμή, ξαναμπήκε στη συζήτηση ακόμα και σε άτομα που δεν μπορούσαν να σκεφτούν πώς τα Λιβάδια, ένας τόπος, είναι συνδεδεμένος με ένα υλικό/επάγγελμα/τεχνική. Αρχισε η συζήτηση της σχέσης του τόπου, με ένα παραδοσιακό επάγγελμα και με ένα φυσικό υλικό, που είναι πολύ σημαντικό για μένα. Μετά άρχισε να μπαίνει πίσω τζα στη συζήτηση, τι είναι η καλαθοπλεκτική και ποια η σχέση της με το σύγχρονο design, τα επαγγέλματα, την αρχιτεκτονική. Οπότε όταν η UNESCO θίγει αυτά τα θέματα ή τα χρηματοδοτεί, δίνει ώθηση ακόμα και για να τα συζητήσουμε και να τα σκεφτούμε. Εμένα σίγουρα με επηρέασε σαν άτομο και σαν αρχιτέκτονα αυτή η τριβή με το υλικό και την τεχνική. Φαντάζομαι ότι αν υπήρχε περισσότερη χρηματοδότηση και εκπαιδευτικά προγράμματα από τους τεχνίτες, θα αντιμετωπιζόταν το πιο σοβαρό πρόβλημα: ότι δεν υπάρχει κόσμος να γνωρίσει την τεχνική παραγωγής ή να ασχοληθεί σοβαρά. Δεν θεωρώ ότι θα ξαναυπάρξει το επάγγελμα του καλαθοπλέκτη όπως παλιά, αλλά θα το έβλεπα σε σχέση με το design. Υπάρχουν πάρα πολλοί κύριοι designers, αρχιτέκτονες που σκεφτόμαστε τα υλικά. Υπάρχει η στροφή πλέον προς τα φυσικά υλικά και θα μπορούσε να είναι το καλάμι ένα από αυτά. Γι' αυτό πρέπει με κάποιο τρόπο, το υλικό να ξαναεμφανιστεί μπροστά μας. Επίσης από την UNESCO χρηματοδοτήθηκε το μουσείο και το εκπαιδευτικό κέντρο που το θεωρώ πολύ σημαντικό αλλά δεν υπήρξε μακροπρόθεσμος σχεδιασμός ώστε να συντηρηθεί και να λειτουργεί κανονικά ο χώρος. Η δημιουργία του χώρου ήταν το πρώτο από τα 100 βήματα που πρέπει να γίνουν.		34	Αρχιτέκτονας/ Μέλος ΔΕΠ
Είμαι βέβαιος ότι υπάρχουν εμπορικές προοπτικές και εύφορο έδαφος. Χρειάζεται να γίνει το σημαντικό βήμα από την παράδοση στον εκμοντερνισμό.	α) Βοήθησε ψυχολογικά την κοινότητα. Ένωσαν σημαντικοί. Βασική προϋπόθεση για να συμβεί οτιδήποτε άλλο. Τα υπόλοιπα οφέλη όπως η χρηματοδότηση είναι πολύ λιγότερα. Μπήκαν στη διαδικασία να εκτιμήσουν την αξία του ωραίου μοντέρνου, που δε χρειάζεται να είναι πάντα δυσανάγνωστο, καθώς έμαθαν ότι πουλά. β) Προσωπικά θεωρώ ότι προέχουν άλλα για να εγγραφούν που είναι πιο μοναδικά, σύνθετα και ιδιαίτερα. Αν ήμουν μέλος της επιτροπής θα έλεγα ότι φυσικά και μπορεί να εγγραφεί. Ωστόσο, πιστεύω δεν θα προσέφερα ιδιαίτερα κάτι.	Δεν με αφορά, δεν είμαι ειδικός. Οποιαδήποτε εργασία η τέχνη μπορεί να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργασία. Φτάνει το αποτέλεσμα να μην θεωρείται έργο τέχνης.	40	Διευθυντής Αρχείου

Ε.3 Ερωτηματολόγιο Συμμετεχόντων στο Εργαστήριο «Σύμπλεξη»

Α/Α συμμετέχοντα	Ηλικία	Επάγγελμα	Μορφωτικό επίπεδο	1. Τι σημαίνουν για σένα η "καλαθοπλεκτική" και η "ψαθοπλεκτική";	
				απάντηση ΠΡΙΝ	απάντηση ΜΕΤΑ
1	29	Εικαστικός	Μεταπτυχιακό	Προς το παρόν τίποτα συγκεκριμένο. Μορφές χειροτεχνίας με τις οποίες θα ήθελα να ασχοληθώ αλλά δεν είχα την ευκαιρία μέχρι τώρα.	Είδη χειροτεχνίας με τη χρήση φυσικών αντικειμένων.
2	48	Εικαστικός-καθηγήτρια δευτεροβάθμιας		Καλαθο - ψαθοπλεκτική είναι μια τέχνη - τεχνική που ίσως επιπόλαια να παραπέμπει σε φολκλόρ (μέχρι και μπανάλ), η οποία όμως χωρίς και πολλή σκέψη αποκαλύπτεται ως ίσως η πιο αρχαία μας τεχνολογία. Αρχαιότερη ίσως και από τον πηλό! Αποκρυσταλλωμένη γνώση και πειραματισμοί χιλιάδων χρόνων έχουν μεταφέρει σε μας τα μυστικά της.	
3	51	Εικαστικός		Παράδοση, Μνήμη, Αισθητική, Καλλιτεχνική έκφραση/χέρια, Πολιτιστική φυσιογνωμία	
4	34	Εικαστικός		Παράδοση, απλότητα, ομορφια, τεχνογνωσία	
5	63			Δημιουργία	
6	32	Εικαστικός		Σεβασμός και ευγνωμοσύνη(sic) για τι σου δίνει η φύση. Εργονομία, ευρηματικότητα	
7	31	Σκηνογράφος-Ενδυματολόγος		Καλαθοπλεκτική για μένα είναι η τεχνική της κατασκευής καλαθιών. Μέσα από διάφορες πλέξεις και χρήσεις διαφορετικών ειδών ψάθας ή οποιουδήποτε υλικού όπως μαλλιού, υφασμάτων, σχοινιών κλπ. μπορούμε να φτιάξουμε χρηστικά ή διακοσμητικά αντικείμενα. Ψαθοπλεκτική θεωρώ ότι είναι η κατασκευή διάφορων ειδών πλέξης και η εφαρμογή της. Όπως για παράδειγμα η παραγωγή ενός textile με ψάθα το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή λειτουργικών προϊόντων.	Η καλαθοπλεκτική είναι η τέχνη της πλέξης με φυσικά υλικά όπως κατασκευής καλαθιών, αρχικά για την χρήση τους στις καθημερινές ανάγκες ενώ μεταγενέστερα για διακοσμητικούς ή εμπορικούς σκοπούς. Ψαθοπλεκτική είναι η τέχνη με την οποία παλι με φυσικά υλικά κατασκευάζονται επιφανείες πλέξης όπως είναι οι καλαμιωτές και οι ψαθαρκές.
8	17	μαθητής		It means creating instead of buying materials for daily uses. Baskets are used as containers and mats as floor coverings. That is from my experience though.	

2. Ανέφερε κάποιες χρήσεις της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής στο παρελθόν ή στο παρόν.		3. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι τεχνικές στη σύγχρονη ζωή; Αν ναι, με ποιο τρόπο;	
απάντηση ΠΡΙΝ	απάντηση ΜΕΤΑ	απάντηση ΠΡΙΝ	απάντηση ΜΕΤΑ
Δημιουργία καλαθιών, καρεκλών, τσαντών κτλ.	Στις τέχνες, σε εικαστικές εγκαταστάσεις, στη δημιουργία χρηστικών αντικειμένων για αποθήκευση και μεταφορά αντικειμένων κτλ., σαν μια μορφή ψυχοθεραπείας.	Ναι, σε εικαστικές πρακτικές (π.χ. περφόρμανς, εγκαταστάσεις, κτλ.) σύγχρονα χειροτεχνήματα.	Ναι, στις τέχνες, σαν χόμπι ή σαν μια μορφή ψυχοθεραπείας.
Η ανάγκη των ανθρώπων για κάλυψη και προστασία από τα στοιχεία της φύσης οδήγησε στην πλέξη ψάθας ως στέγη, τάπητα, καπέλα, ενδύματα. Λογικά πριν τα νήματα υπήρχαν οι ίνες των δέντρων, αρά η ψαθοπλεκτική είναι η μάνα όλων των ειδών υφαντικής. Ανάκλιντρα, tatami, κρεβάτια. Καλάθια και άλλα δοχεία για φύλαξη και μεταφορά. Μετέπειτα, έπιπλα και διακοσμητικά στοιχεία. Σήμερα, μέχρι και αρκετά από τα προϊόντα ΙΚΕΑ!		Ως πολύ πιο οικολογικά από οτιδήποτε άλλο, ήδη έχουμε comeback στα είδη καλαθοπλεκτικής ως τσάντες, για ψώνια ή ως αξεσουάρ. Ως εικαστικός, θα με ενδιέφερε η χρήση του υλικού τόσο σε 3D όσο και σε 2D.	
Πάσχα Φλαούνες /Τσέτσος, Καλάθι /αυγά, Μικρή τσάντα, Θάλασσα ψάθινη τσάντα		ΝΑΙ Σύγχρονο design	
Αποθήκευση τροφίμων, αντικειμένων, διακόσμηση		Ναι. Αποθήκευση αντικειμένων σε εσωτερικούς χώρους	
Οι τσέστοι για τα καθαρά ρούχα, ζεμπίλι για να μεταφέρονται ψώνια ή κηπευτικά. Κοφίνια για ξύλα, καρέκλες.		Σίγουρα, να κρατηθεί ζωντανή η παράδοση και η χρήση τους με τους ίδιους τρόπους όπως στο παρελθόν.	
Σκεύη, καλάθια, καπέλα, δοχείο που αναπνέει, εργαλεία		Στο σπίτι, στην κουζίνα, για storage, για ενδυμασία	

	<p>Στο παρελθον οι ανθρωποι χρησιμοποιουσαν τα φυσικα υλικα περισσοτερο στη καθημερινοτητα τους και πανω απο ολα στη αναγκη τους για επιβίωση. Μια απο της χρησης ηταν η κατασκευη παγιδων για το ψαρεμα, αλλη χρηση ηταν για την κατασκευη σπιτιων. Παράλληλα η μεταφορα εμπορευματος (φθαρτών κτλ) και επισης η καθημερινη χρηση στο σπιτι για την τροφη, για την παρασκευη τυροκομικων προϊόντων, για την φυλαξη τροφίμων στο σπιτι και αλλα πολλα. Τωρα η χρηση της καλαθοπλεκτικής και ψαθοπλεκτικής θεωρώ οτι ειναι περισσοτερο διακοσμηση παρα λειτουργική. Επισης υπάρχουν τα εργοστασιακα προιοντα τα οποια ειναι και πιο «commercial» από γνωστά καταστήματα οπου ο κόσμος αγοραζει. Εχει μπει στη ζωή μας το πλαστικό και γενικα ζουμε στην εποχή της «μιας χρησης» κατα την δικη μου αποψη. Λογω ελλειψης χρονου, σιγουρα προτιμουμε να εχουμε αντικειμενα που να τα πεταμε μετα τη χρηση τους ή να πλενονται παρα πολυ ευκολα και επισης δεν μας απασχολει ο χρονος ζωης τους. Οπως αντιλαμβανομαι πλεον κατι που ειναι φτιαγμενο με φυσικα υλικα οπως για παραδειγμα ενα καλαθι και αν βραχει, θα επανέλθει στην αρχικη του κατασταση, αντεχει στο χρονο, η μορφη του δεν αλλαζει. Αναλογα με την χρηση του αντικειμενου εχει και την ανάλογη φθορά.</p>		<p>Ναι φυσικα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι τεχνικές στη σύγχρονη ζωή, σιγουρα με μια εξέλιξη οσον αφορα το σχεδιο, τους χρωματισμους, με μια αναπροσαρμογή της κατασκευής των προϊόντων και σε θέματα λειτουργικότητας αλλά και σε θέματα εμφάνισης. Επίσης μετα από το σεμινάριο αυτο, εγω ενα απο τα βασικά πραγματα που εχω εκτιμήσει ειναι ο κόπος με τον οποιο χρειαζεται να κατασκευαστεί ένα προϊόν, το μαζεμα των υλικών και η ολη διαδικασια που πρεπει να περασουν τα υλικα ετσι ωστε να μπορείς να τα πλέξεις. Αυτη ολη η διαδικασια με είχε βάλει στη σκεψη της αιτιολόγησης του κόστους αγορας των τελικων προϊόντων αφου άλλωστε είναι και χειροποίητες κατασκευές.</p>
		<p>No idea because I' ve always been seeing them used traditionally</p>	

Ε.4 Νέες προτάσεις

εικ.5.1 Πρόταση για σκαμπό από ανακυκλωμένες παλέτες και καλάμι, «Προζύμιν», 2019

εικ.5.2 «Ξανα-μπλέκοντας τη μαλακή καλαθοπλεκτική», φοιτητές Πανεπιστημίου Frederick, 2017

E.5 Στρατηγικό σχέδιο του Crafts Council 2018

Πίνακας 5.1 Crafts Council Business Plan 2018-22

Our strategy and KPIs at a glance

Our Vision			
A world where the transformative power of craft is celebrated - driving individual fulfilment, enriching society and advancing enterprise.			
Our purpose			
The Crafts Council is responsible for advancing craft in the UK. We harness the power of craft to:			
<ul style="list-style-type: none"> - Inspire new audiences - Champion new makers - Empower new making 			
Our Goals			
INSPIRE	IGNITE	EMPOWER	BUILD
Grow audiences through exceptional presentations of craft	Champion craft education and energise future makers	Empower makers and craft enterprises to flourish creatively & commercially	Build a resilient, diverse and effective organisation
KPI: Audience of 5m	KPI: 1m young people	KPI: 6,000 makers	KPI: Invest £5m in craft
1.1 Raise the profile of British craft through digital and print media	2.1 Build capacity and opportunities for craft in schools	3.1 Build sector capability and capacity generating opportunities and partnerships	4.1 Strengthen organisational capability and capacity
1.2 Curate and present exhibitions reaching new and existing audiences	2.2 Create opportunities for everyone to discover, enjoy and take part in making	3.2 Deliver an integrated talent development offer for makers at all stages	4.2 Refresh and embed robust tools, and systems
1.3 Deliver live events for diverse audiences	2.3 Champion and encourage craft education at all stages	3.3 Build the evidence base, and advocate for, the value of craft	4.3 Optimise use of Crafts Council assets
1.4 Represent makers and making of all backgrounds and reach representative audiences	2.4 Ensure people from underrepresented groups can access craft education	3.4 Empower people from underrepresented groups to develop craft careers	4.4 Operate an open, inclusive culture and build a diverse, representative staff
Delivering Arts Council England goals			
1: Excellence is thriving and celebrated in the arts, museums and libraries	2: Everyone has the opportunity to experience and to be inspired by the arts, museums and libraries	1: Excellence is thriving and celebrated in the arts, museums and libraries 4: The leadership and	3: The arts, museums and libraries are resilient and environmentally sustainable
2: Everyone has the opportunity to experience and to be inspired by the arts, museums and libraries	5: Every child and young person has the opportunity to experience the richness of the arts, museums and libraries	workforce in the arts, museums and libraries are diverse and appropriately skilled	4: The leadership and workforce in the arts, museums and libraries are diverse and appropriately skilled

Ε.6 Διάγραμμα Πρότασης Δημιουργίας ΜΚΟ

Λειτουργικές προϋποθέσεις				
Βασικοί Εταίροι - Καλαθοπλέκτες, Ψαροπλέκτες - Άλλοι επαγγελματίες και ερευνητές	Βασικές Δραστηριότητες - Έρευνα - Εκπαίδευση - Σχεδιασμός Προϊόντων Βασικοί πόροι - Εθελοντές - Ερευνητές - Εκπαιδευτές	Αξία Αποστολή - διαφύλαξη, ανάδειξη, προώθηση, εξέλιξη - πρότυπος οργανισμός διαχείρισης στοιχείων ΑΠΚ	Σχέσεις - Ξένοι Επαγγελματίες - Δήμοι, Κοινότητες - Σχετικές Υπηρεσίες και Οργανισμοί	Μέθοδοι Υλοποίησης Προγραμμάτων - Ανοικτή πλατφόρμα ενημέρωσης - Εκπαιδευτικά εργαστήρια
Οικονομικές προϋποθέσεις ↓		Βασικά προγράμματα	↓	
Βασικοί Εταίροι - Δημόσιοι φορείς (Πολιτιστικές Υπηρεσίες) - Ευρωπαϊκοί-Διεθνείς φορείς,	Βασικές Δραστηριότητες - Πώληση προϊόντων - Παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών Βασικοί πόροι - Δωρεές - Επιχορηγήσεις - Δίδακτρα	Βασικά προγράμματα - Έρευνα - Εκπαίδευση - Σχεδιασμός - Παραγωγή Προϊόντων - Συνέργειες	Σχέσεις - Εκπαιδευόμενοι - Εκπαιδευτικά Ιδρύματα - Πελάτες Κανάλια - Ανοικτή διαδικτυακή πλατφόρμα ενημέρωσης - Εκπαιδευτικά εργαστήρια	Δωρητές - Ιδιωτικοί φορείς (Πολιτιστικά Ιδρύματα Τραπεζών και Επιχειρήσεων) - Πληθοποριστικές διαδικτυακές πλατφόρμες

Βιβλιογραφία

Αλιβιζάτου, Ι., Πούλιος, Ι., Παπαδάκη, Μ., (2015). «Διαχείριση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη» στο: Πούλιος Ι. (επιμ.) Πολιτισμική Διαχείριση, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Αθίνα: ΣΕΑΒ, σσ. 55-73. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/2394>

Ανθίας, Τ. (1963) *Η ζωντανή Κύπρος. Λαογραφικά θέματα(β)*. Λονδίνο: Anthias Publications

Αυδίκος, Ε. Γ. (2009). *Εισαγωγή στις σπουδές του λαϊκού πολιτισμού-Λαογραφίες, λαϊκοί πολιτισμοί, ταυτότητες*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ

Γιαγκουλλής, Κ. Γ. (2008). *Κυπριακά ήθη και έθιμα του κύκλου της ανθρώπινης ζωής, του εορτολογίου και των μηνών, με στοιχεία γεωργικής λαογραφίας*. Λευκωσία: χ.ό.

Ζαμπάς, Α. Ττερλικκάς, Χ. (2018). *Εγχειρίδιο κατασκευής ψαθιού. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά του Καπουτίου. Το “Καπουθκιώτικο ψαθίν”*. Λευκωσία: Κοινοτικό Συμβούλιο Καπουτίου

Η Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2006). *Σύμβαση για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς*. http://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2016/10/ICH_Convention_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC.pdf [Πρόσβαση: 5 Ιαν. 2019]. σσ.3037-3045.

Θεοδούλου-Χαραλάμπους, Ε. & Παπαντωνίου, Θ. επ. (2017). *Πολιτιστικές εκφράσεις και πλουραλισμός : όψεις της σύγχρονης δημιουργίας στην Κύπρο : δράσεις της κοινωνίας των πολιτών για την εφαρμογή της Σύμβασης 2005 της UNESCO*. Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO.

Ιωνάς, Ι. (2001). *Τα παραδοσιακά επαγγέλματα της Κύπρου*. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών.

- Κιουρτσάκης, Γ. (1989). *Το πρόβλημα της παράδοσης*. Αθήνα: στιγμή
- Κορρέ-Ζωγράφου Κ., Ολυμπίτου Ε. (2006b). *Άνθρωποι και παραδοσιακά επαγγέλματα στο Αιγαίο*. Ίδρυμα μείζονος Ελληνισμού: Αθήνα
- Κούμαρης (χ.η.), Νεώτερον εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ἡλίου, Τόμος Ι'. σσ. 75-56. Στο:
Σταθάκη-Κούμαρη Ρ. (1985) *Η καλαθοπλεκτική στην Ελλάδα*. ΕΟΜΜΕΧ
- Λοΐζου-Χατζηγαβριήλ, Α. Κ. Σεβέρη, Ρ. eds (1998). *Γυναικών Βήματα, Οδοιπορικό στην Κύπρο*. Λευκωσία: Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας και Πολιτιστικό Κέντρο Ομίλου Λαϊκής
- Μπελογιάννη, Μ. (1991). Καλαθοπλεκτική και ψαθοπλεκτική: τέχνες με παρελθόν. *Αρχαιολογία*. 40(5), σελ. 64-69, Διαθέσιμο στο <https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/06/40-5.pdf>
- Νεοφύτου, Ο. (2014). *Η καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη*. Πάφος
- Νικήτα, Ε. Σ. (2010). *Υπηρεσία Ενιαίας Πολιτιστικής Διακυβέρνησης, Μια πρόταση για αναβάθμιση του συστήματος διακυβέρνησης του πολιτισμού στην Κύπρο*. Λευκωσία: ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ ΟΝΕΚ. (2019). «*Makerspace*». <https://onek.org.cy/archiki-selida/programmata-ipiresies/dimiourgiki-apascholisi/makerspace/> [Πρόσβαση: 19 Φεβ. 2019].
- Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. (1982). *Λαϊκοί τεχνίτες της Κύπρου*. Λευκωσία: Δήμος Λευκωσίας
- Παπαχαραλάμπους, Γ. Χ. (1965). *Κυπριακά ήθη και έθιμα*. Λευκωσία: Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών
- Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών. (2017). *Εργαστήρια καλαθοπλεκτικής*. Pot.org.cy. <http://www.pot.org.cy/index.php/el/2016-05-12-11-11-20> [Πρόσβαση: 18 Φεβ. 2019].
- Πολιτιστικές Υπηρεσίες (2018). *ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ “ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ” (2015-2020) ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ “ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ” ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ: ΣΤΗΡΙΞΗ*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΪΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (2019). [pdf] Πολιτιστικές Υπηρεσίες. Διαθέσιμο στο:

http://www.moec.gov.cy/politistikes_ypiresies/programmata/politismos/programma_laikos_politismos.pdf [Πρόσβαση: 15 Ιαν. 2019].

Πούχγερ, Β. (2009). *Θεωρητική Λαογραφία. Έννοιες-Μέθοδοι-Θεματικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός

Πρωτοπαπά, Κ. (2005). *Έθιμα του παραδοσιακού γάμου στην Κύπρο*. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών

Πρωτοπαπά, Κ. (2009). *Έθιμα της γέννησης στην παραδοσιακή κοινωνία της Κύπρου*. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών

Πρωτοπαπά, Κ. (2012). *Τα έθιμα του θανάτου στην παραδοσιακή κοινωνία της Κύπρου*. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών

Ρουσούνιδης Α., (1991). *Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια*. Τόμος 10, Λευκωσία: Φιλόκυπρος, σελ. 54 μηλιά

Ριζοπούλου Ηγουμενίδου, Ε., Παπαντωνίου, Θ. (2016). Μέτρα για την εφαρμογή της Σύμβασης για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που λαμβάνονται από την Κύπρο 2014-2015. Στο: *The contribution of unesco Member States of South-Eastern Europe to the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. A Jubilee Edition Dedicated to the 70th Anniversary of UNESCO*. Sofia: The Regional Centre for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe under the auspices of UNESCO.

Διαθέσιμο

στο:

https://bib.irb.hr/datoteka/820924.Sofia_2016_izdanie_UNESCO_print-last.pdf

Τα Λιβάδια γίνονται ένα με σένα. (2016) Εκπαίδευση νέων ανέργων, *Τα Λιβάδια γίνονται ένα με σένα*, Δεκ. σ.5β

Ταρσούλη, Α. (1955). *Κύπρος*, τ. Α΄, τ. Β΄, Αθήνα: Εκδόσεις Άλφα

Το καπουθκιώτικο ψαθί. (2016). [DVD] Αγιομαμίτη. Λ

Φαρμακίδου, Ξ. Π. (1938). *Κυπριακή λαογραφία*, Λεμεσός: Τύποις Χρ. Γ. Σταυρινίδου

Χρυσανθή, Κ. & Κυπριανού, Χρ. Στ. (1975). *Ανθολογία Κυπριακής Λαογραφίας*. Λευκωσία: Λαογραφική Κύπρος, Πνευματική Κύπρος.

Butcher, M. (1999). *Contemporary International Basketmaking*. Λονδίνο: Merrel Holberton

Cannavacciuolo, F. (2017), *Basketry as Therapy*. Woven Communities 2 Symposium University of St Andrews

Collier, A. F. (2012) *Using Textile Arts and Handcrafts in Therapy with Women: Weaving Lives Back Together*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Conroy, D.W. (2017). Forgetting and Remembering in Greece and Australia: *Weaving Fabrics of Repair*. Στο: Kyprianidou, E. ed. 2017. *Weaving Culture in Europe*. Αθήνα: νήσος. σσ. 77-97

Crothers, W. (2016). *Bamboo: Tradition in Contemporary Form* NGV. <https://www.ngv.vic.gov.au/essay/bamboo-tradition-in-contemporary-form/> [Πρόσβαση: 19 Φεβ. 2019].

Deacon, H., Dondolo, L., Mrubata, M. & Prosalendis, S. (2004). *The subtle power of intangible heritage: legal and financial instruments for safeguarding intangible heritage*. Cape Town: Human Sciences Research Council.

Deacon, H. and Smeets, R. (2013). Authenticity, Value and Community Involvement in Heritage Management under the World Heritage and Intangible Heritage Conventions. *Heritage & Society*, 6 (2), pp. 129–143. DOI: 10.1179/2159032X13Z.0000000009.

Driscoll, S. (2015) 'Basketry', *Salem Press Encyclopedia*.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ers&AN=100259040&site=eds-live&authtype=ip,athens> (Πρόσβαση: 28 Νοεμβ. 2018).

Englishwillowbaskets.co.uk. (2016). *About us English Willow Baskets*.
<https://www.englishwillowbaskets.co.uk/pages/about.htm> [Πρόσβαση: 14 Φεβ. 2019].

Everyday Lives in War engagement centre (2018). *Basketry as a Therapeutic Activity*. [video]
https://www.youtube.com/watch?v=WPkZ4myriLQ&t=570s&list=PLjI4rfvCJkIAQbq_HC8VFW5pDg_TWtMpL&index=11 [Πρόσβαση: 17 Ιαν. 2019].

Esquivid, V. (2010). The Social Life of Basket Caps: Repatriation Under the Native American Graves Protection and Repatriation Act, in Hopes of Cultural Revitalization. *McNair Scholars Journal*, 11. Διαθέσιμο στο: California State University, Sacramento website
<https://www.csus.edu/mcnair/_all-scholars-articles-photos-webpage/11_2009_2010/journal_2009-10/vanessa_esquivido_csus_mcnair_2010-11.pdf>

Frankel, D. & Webb, J. M. (1996). *Marki Alonia: an early and middle bronze age town in Cyprus*, Jonsered: Paul Astroms Forlag

Glassie, H. (1993). *Turkish traditional art today*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press

Guss, D. (1989). *To weave and sing: art, symbol and narrative in the South American rainforest*. U.S.: University of California Press

Hasder.org. (2013). *Halk Sanatları Vakfı*. <http://www.hasder.org/Vakif/vakifGenel.htm>
[Πρόσβαση: 18 Φεβ. 2019].

Ich.unesco.org. (2012). UNESCO - *Traditional weaving of the Ecuadorian toquilla straw hat*.
<https://ich.unesco.org/en/RL/traditional-weaving-of-the-ecuadorian-toquilla-straw-hat-00729>
[Πρόσβαση: 4 Ιαν. 2019].

Ich.unesco.org. (2015). *UNESCO - Oshituthi shomagongo, marula fruit festival*. <https://ich.unesco.org/en/RL/oshituthi-shomagongo-marula-fruit-festival-01089> [Πρόσβαση: 3 Ιαν. 2019].

Ich.unesco.org. (2017α). *UNESCO - Artisanal processes and plant fibers techniques for talcos, crinejas and pintas weaving of the pinta'o hat*. <https://ich.unesco.org/en/RL/artisanal-processes-and-plant-fibers-techniques-for-talcos-crinejas-and-pintas-weaving-of-the-pinta-hat-01272> [Πρόσβαση: 4 Ιαν. 2019].

Ich.unesco.org. (2017β). *UNESCO - Traditional art of Shital Pati weaving of Sylhet*. <https://ich.unesco.org/en/RL/traditional-art-of-shital-pati-weaving-of-sylhet-01112> [Πρόσβαση: 4 Ιαν. 2019].

Ich.unesco.org. (2019α). *UNESCO - Frequently Asked Questions*. <https://ich.unesco.org/en/faq-00021> [Πρόσβαση: 8 Ιαν. 2019].

Ich.unesco.org. (2019β). *UNESCO - Accreditation of Non-Governmental Organizations to provide advisory services to the Committee*. <https://ich.unesco.org/en/accreditation-of-ngos-00192> [Πρόσβαση: 8 Μαρ. 2019].

Intergovernmental Committee (2018). *Decision of the Intergovernmental Committee: 13.COM 10.b.4* [online] Port Louis, Republic of Mauritius: UNESCO. <https://ich.unesco.org/en/Decisions/13.COM/10.b.4> [Πρόσβαση: 5 Ιαν. 2019].

Jordan, P., & Shennan, S. (2003). Cultural transmission, language, and basketry traditions amongst the California Indians. *Journal of Anthropological Archaeology*, 22(1), σσ.42-74.

Lang, J. (1991). The Basket and World Renewal. In A. Ronnberg, and K. Martin, ed. (2010). *The book of symbols*. Köln: Taschen.

Laws, J. (2011). Crackpots and basket-cases: a history of therapeutic work and occupation. *History of the Human Sciences*, 24(2), σσ. 65-81

Lebegyev, J. (2010). *Tracing a Lost Craft: Basketry in Late Geometric Attica*, Harrassowitz Verlag: Viesbaden, Διαθέσιμο στο: https://www.academia.edu/37352995/Judit_Lebegyev_Tracing_a_Lost_Craft_Basketry_in_Late_Geometric_Attica.pdf

Levine, R. E. (1987). The Influence of the Arts-and-Crafts Movement on the Professional Status of Occupational Therapy, *The American Journal Occupational Therapy*. 41(4), σσ.248-254

Loizou-Hadjigavriel, L. and Constandinide, A., 2004. *Cypriot private museums*. Nicosia: Leventis Municipal Museum.

MDPP Committee (2018). *Museum Definition, Prospects and Potentials (MDPP) report and recommendations*. ICOM. https://icom.museum/wp-content/uploads/2019/01/MDPP-report-and-recommendations-adopted-by-the-ICOM-EB-December-2018_EN-2.pdf [Πρόσβαση: 19 Φεβ. 2019].

Mcit.gov.cy. (2018). *ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ*. http://www.mcit.gov.cy/mcit/chs/chs.nsf/DMLnews_gr/DMLnews_gr?OpenDocument [Πρόσβαση: 27 Νοεμ. 2018].

Mcit.gov.cy. (2017α). *Καλαθοπλεκτική / Ψαθοπλεκτική*. http://www.mcit.gov.cy/mcit/chs/chs.nsf/page8f_gr/page8f_gr?OpenDocument

Mcit.gov.cy. (2017β). *ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ*. http://www.mcit.gov.cy/mcit/chs/chs.nsf/page01_el/page01_el?OpenDocument [Πρόσβαση: 16 Φεβ. 2019]

Megaw, A. H. S. (1954). *Archaeology in Cyprus, 1954*. *Archaeological Reports*, (1), 28. doi:10.2307/581167

Moec.gov.cy. (2019). *Κυπριακή Εθνική Επιτροπή ΟΥΝΕΣΚΟ (UNESCO)*. http://www.moec.gov.cy/politistikes_ypiresies/drasi_ounesko.html [Πρόσβαση: 14 Ιαν. 2019].

Nationalbasketry.org. (2019). *About NBO National Basketry Organization, Inc.* <http://nationalbasketry.org/about-nbo/> [Πρόσβαση: 14 Φεβ. 2019].

Nebih, A. & Garanti, N. eds., (2010). *Sesta: From past to present*. Λευκωσία: HASDER Folk Arts Institute

Needleman, D. (2018). *The Enduring Appeal of: Baskets*. Nytimes.com. <https://www.nytimes.com/2018/02/15/t-magazine/design/basket-weaving.html> [Πρόσβαση: 28 Νοεμ. 2018].

Nomination form ICH-02. (2018). [ebook] <https://ich.unesco.org/doc/download.php?versionID=50275> [Πρόσβαση: 14 Ιαν. 2019].

Ohnefalsch-Richter, M. (2004). *Ελληνικά Ήθη και Έθιμα στην Κύπρο*. Μετάφραση Μαραγκού, Α. Λευκωσία: Πολιτιστικό Κέντρο Λαϊκής Τράπεζας

Pouradier Duteil-Λοϊζίδου ed. (2012) Από την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου. Elements of the intangible cultural heritage of Cyprus, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου, Κυπριακή Εθνική Επιτροπή Unesco

Serfenta.pl. (2019). *Serfenta*. <http://serfenta.pl/en/> [Πρόσβαση: 14 Φεβ. 2019].

Stylianou-Lambert, T. Boukas N. and Christodoulou-Yerali, M. (2014). Museums and cultural sustainability: stakeholders, forces, and cultural policies, *International Journal of Cultural Policy*, 20:5, 566-587, DOI: 10.1080/10286632.2013.874420

Theodoulou-Charalambous, E. (2015). *Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, Country Profile Cyprus*. 16th ed. [ebook] Council of Europe/ERICarts. https://www.culturalpolicies.net/down/cyprus_122014.pdf [Πρόσβαση: 15 Φεβ. 2019].

UNESCO's Intangible Cultural Heritage Section (2015). *Inventorying ICH in Cabo Verde and Mozambique: a documentary - part 1*. [video]

https://www.youtube.com/watch?v=NgrwtTck94&list=PLWuYED1WVJIPjp3TkFJ9O_CfJ19sM0PcT [Πρόσβαση: 8 Ιαν. 2019].

Toelken, B. (2003). *Anguish Of Snails: Native American Folklore in the West*. Logan: Utah State University Press. Διαθέσιμο στο <https://muse.jhu.edu/chapter/224749>

Unesco.org.cy. (2012α). *CYPRUS NATIONAL COMMISSION FOR UNESCO - Εθνικός Κατάλογος Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου*. Διαθέσιμο στο: http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ethnikos_Katalogos_Aylis_Politistikis_Klironomias_tis_Kyproy,GR-PROGRAMMES-04-02-03,GR [Πρόσβαση: 7 Ιαν. 2019].

Unesco.org.cy. (2012β). *Τσιαπιτιά*. Διαθέσιμο στο: <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Tsiattista,GR-PROGRAMMES-04-02-03-03,GR> [Πρόσβαση: 7 Ιαν. 2019].

Unesco.org.cy. (2012γ). *CYPRUS NATIONAL COMMISSION FOR UNESCO - Συνήθειες Ερωτήσεις*. <http://www.unesco.org.cy/FAQ.aspx> [Πρόσβαση: 14 Ιαν. 2019].

Verdet-Fierz, B. & Verdet-Fierz, R. (1993). *Willow basketry*. Interweave Press: Loveland, Colorado

Wendrich, W. (1999). *The world according to basketry*. Cotsen Institute of Archaeology Press. Διαθέσιμο στο <https://escholarship.org/uc/item/6n42w0rg>

Wovencommunities.org. (2019). *Woven Communities / Basketmaking Communities in Scotland*. <http://wovencommunities.org/> [Πρόσβαση: 14 Φεβ. 2019].

Xarkis. (2019). *FESTIVAL 2014*. <http://xarkis.org/festival-2014/> [Πρόσβαση: 14 Φεβ. 2019].

Yadin, Y. (1994). *Masada IV: The Yigael Yadin Excavations 1963–1965*, Final Reports, eds. J. Aviram, G. Foerster and E. Netzer. Jerusalem: Hebrew University of Jerusalem, Israel Exploration Society.

Yeong-hak, S. (2009). *Handicrafts of the Korean people*. Dahal MediA: Seoul

Βιβλιογραφία Παραρτημάτων

Εικόνα 1.1 Wendrich, W. (1999). *The world according to basketry*. Cotsen Institute of Archaeology Press. Διαθέσιμο στο <https://escholarship.org/uc/item/6n42w0rg> σ.322

Εικόνα 1.2 Wendrich, W. (1999). *The world according to basketry*. Cotsen Institute of Archaeology Press. Διαθέσιμο στο <https://escholarship.org/uc/item/6n42w0rg> σ.313

Εικόνα 1.3 Πάμπουκα, Α. (2017)

Εικόνα 1.4 Chattopadhyay, K. (1985). *Handicrafts of India*. New Delhi: Indian Council for Cultural Relations σ.177

Εικόνα 1.5 (National Center for Palms and Dates, Saudi Arabia, 2017)

Εικόνα 1.6 Πάμπουκα, Α. (2017)

Εικόνα 1.7 City.com.cy (2019). *57 σπάνιες φωτογραφίες του National Geographic από την Κύπρο του 1928*. [online] Available at: <http://city.sigmalive.com/article/20532/57-spanies-fotografies-toy-national-geographic-apo-tin-kypro-toy-1928> [Accessed 12 Jan. 2019].

Εικόνα 1.8 (UNESCO's Intangible Cultural Heritage Section, 2015) <https://www.youtube.com/watch?v=NgrwtTck94&t=146s>

Εικόνα 1.9 Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. (1982) σ.31

Εικόνα 1.10 Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. (1982) σ.32

Εικόνα 1.11 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.12 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.13 xarkis. (2019) Διαθέσιμο στο: <https://www.instagram.com/p/BsnUM4xFVpL/>

Εικόνα 1.14 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.15 Νεοφύτου, Π. (2018). Ο καρεκλάς και ο Γιούρι Γκαγκάριν. *Πολίτης*. [online] Available at: <http://politis.com.cy/article/o-kareklas-ke-o-giouri-gkagkarin-pics> [Accessed 17 Jan. 2019].

Εικόνα 1.16 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.17 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.18 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.19 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.20 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.21 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.22 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.23 Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακρωτηρίου & Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (2016). *Μαλακή Καλαθοπλεκτική Ακρωτηρίου Λεμεσού*. [φυλλάδιο] Λευκωσία: Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Εικόνα 1.24 Πάμπουκα Α. (2017)

Εικόνα 1.25 City.com.cy (2019). *57 σπάνιες φωτογραφίες του National Geographic από την Κύπρο του 1928*. Διαθέσιμο στο: <http://city.sigmalive.com/article/20532/57-spanies-fotografies-toy-national-geographic-aro-tin-kypro-toy-1928> [Πρόσβαση: 12 Ιαν. 2019]

Εικόνα 1.26 City.com.cy (2019). *57 σπάνιες φωτογραφίες του National Geographic από την Κύπρο του 1928*. Διαθέσιμο στο: <http://city.sigmalive.com/article/20532/57-spanies-fotografies-toy-national-geographic-aro-tin-kypro-toy-1928> [Πρόσβαση: 12 Ιαν. 2019]

Εικόνα 1.27 Ιωαννίδης, Κ. Γ.ed.(1986) *Κυπριακά 1878-1955*, Λευκωσία: Δήμος Λευκωσίας

Εικόνα 1.28 City.com.cy (2019). *57 σπάνιες φωτογραφίες του National Geographic από την Κύπρο του 1928*. Διαθέσιμο στο: <http://city.sigmalive.com/article/20532/57-spanies-fotografies-toy-national-geographic-aro-tin-kypro-toy-1928> [Πρόσβαση 12 Ιαν. 2019]

Εικόνα 2.1 Guss, D. (1989). *To weave and sing: art, symbol and narrative in the South American rainforest*. U.S.: University of California Press, σ.165

Εικόνα 2.2 Νεοφύτου, Ο. (2014). *Η καλαθοπλεκτική στη Μεσόγη*. Πάφος

Εικόνα 2.3 Ταρσούλη, Α. (1955). *Κύπρος*, τ. Α', τ. Β', Αθήνα: Εκδόσεις Άλφα, σ.347

Εικόνα 2.4 Ταρσούλη, Α. (1955). *Κύπρος*, τ. Α', τ. Β', Αθήνα: Εκδόσεις Άλφα, σ.62

Εικόνα 2.5 Ταρσούλη, Α. (1955). *Κύπρος*, τ. Α', τ. Β', Αθήνα: Εκδόσεις Άλφα, σ.238

Εικόνα 2.6 Λοΐζου-Χατζηγαβριήλ, Λ. Κ. Σεβέρη, Ρ. eds (1998). *Γυναικών Βήματα, Οδοιπορικό στην Κύπρο*. Λευκωσία: Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας και Πολιτιστικό Κέντρο Ομίλου Λαϊκής, σ.92

Εικόνα 2.7 Χρυσανθή, Κ. & Κυπριανού, Χρ. Στ. (1975). *Ανθολογία Κυπριακής Λαογραφίας*. Λευκωσία: Λαογραφική Κύπρος, Πνευματική Κύπρος.

Εικόνα 2.8 Γιαγκουλλής, Κ. Γ. (2008). *Κυπριακά ήθη και έθιμα του κύκλου της ανθρώπινης ζωής, του εορτολογίου και των μηνών, με στοιχεία γεωργικής λαογραφίας*. Λευκωσία: χ.ό., σ.83

Εικόνα 3.1 UNESCO (2012). *Traditional weaving of the Ecuadorian toquilla straw hat*. [video online] Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=05SVODoIg4s> [Πρόσβαση: 9 Ιαν. 2019].

Εικόνα 3.2 UNESCO (2015). *Oshituthi shomagongo, marula fruit festival*. [video online] [video] Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=05SVODoIg4s> [Πρόσβαση: 9 Ιαν. 2019].

Εικόνα 3.3 UNESCO (2017). *Artisanal processes for talcos, crinejas and pintas weaving of the pinta'o hat*. [video online] Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=lfFRbGf9Ndk [Πρόσβαση: 9 Ιαν. 2019].

Εικόνα 3.4 UNESCO (2017). *Traditional art of Shital Pati weaving of Sylhet*. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=7&v=fKFXu4fq5Fc [Πρόσβαση: 9 Ιαν. 2019].

Εικόνα 3.5 (2017). *Bahamian strawcraft (01401)*. Διαθέσιμο στο: <https://ich.unesco.org/en/submitting-states-and-priorities-00914> [Πρόσβαση: 9 Ιαν. 2019].

Εικόνα 4.1 Σουγκιούρογλου Μ. (2018)

Εικόνα 4.2 Χατζηγιάννη Ε. (2018)

Εικόνα 4.3 Καλλίτση Δ.. (2018)

Εικόνα 4.4 Πάμπουκα Α. (2018)

Πίνακας 5.1 *Crafts Council Business Plan 2018-22*. Διαθέσιμο στο: <https://www.craftscouncil.org.uk/about/mission/> [Πρόσβαση: 9 Μαρ. 2019].

Εικόνα 5.1 Πάμπουκα, Α. (2017)

Εικόνα 5.2 Πάμπουκα, Α. (2019)